

TOMVS ORATIONVM DEMOSTHENIS
TERTIVS, QVI CONTINET O-

*rationes forenses priuatorum contractuum triginta, conuersas
è Græco sermone in Latinum, per Hieronymum
Vuolfium Octingensem.*

- 1 Oratio de tutela in Aphobum, prior.
- 2 Oratio in Aphobum, posterior.
- 3 Oratio in Aphobum, de falso testimonio.
- 4 Oratio aduersus Onetorem, unde ui, prior.
- 5 Oratio aduersus Onetorem, unde ui, posterior.

EXCEPTIONES.

- 6 Exceptio aduersus Zenothemin. 1.
- 7 Exceptio aduersus Apaturium. 2.
- 8 Oratio aduersus Phormionem, de mutua pecunia. 3.
- 9 Aduersus Lacriti exceptionem, oratio. 4.
- 10 Exceptio pro Phormione. 5.
- 11 In Stephanum testem oratio prior. 6.
- 12 In Stephanum testem oratio posterior. 7.
- 13 Exceptio aduersus Pantænetum. 8.
- 14 Exceptio aduersus Nausimachum & Xenopithem. 9.
- 15 Aduersus Bœotum, de nomine.
- 16 Aduersus Bœotum, de dote.
- 17 Aduersus Spudiam, de dote.
- 18 Aduersus Phænippum, de permutatione facultatum.
- 19 Aduersus Macartatum, de Hagnia hæreditate.
- 20 Aduersus Leocharem, de hæreditate.
- 21 In Euergum & Mnesibulum testes.
- 22 In Olympiodorum, dati damni.
- 23 Aduersus Timotheum, de ære alieno.
- 24 Aduersus Polydem, de naualis præfecturæ sumptibus.
- 25 De corona præfecturæ naualis.
- 26 Aduersus Callippum.
- 27 Aduersus Nicostratum, de descriptione mancipiorum Arethulij.
- 28 In Cononem, de inflictis uerberibus.
- 29 Aduersus Calliclem, de prædio.
- 30 In Dionysodorum, dati damni.

ARGUMENTVM ORATIONIS
in Aphobum, de tutela.

DEMOSTHENES Paeniensis, Demosthenis oratoris pater, decedens duobus liberis superstitibus, Demosthene & filia: tutores instituit tum liberis, tum pecuniæ, duos cognatos, Aphobum & Demophontem, & unum à puero amicū Therippidem. Ac Therippidæ legat usumfructum septuaginta minarum, tantisper dum Demosthenes togam uirilem sumeret. Demophonti filiam despondet, ac mandat, ut duo talenta dotis nomine accipiat. Aphobum, minis octoginta datis, suam uxore, liberum matrem, Cleobulam, Gylonis filiam ducere, atq; ædibus etiam, & omni earum instrumento ac supellectile, usq; ad uirilem Demosthenis ætatē, uti iubet. Hi legatas sibi pecunias statim accipiunt, sed neq; Aphobus defuncti uxorem, nec Demophon filiam ducit. Cum autem rem quatuordecim talentum tractassent, ut orator ostendit, & triginta talenta pro emolumentis soluere ac reddere deberēt: pauca omnino Demostheni iam adulto tradiderunt. Quapropter aduersus Aphobum, tutelæ nomine, actionem decem talentum instituit, quod is pro tertia gestæ tutelæ parte, tertiam pecuniæ partem deberet, quæ omnia orator tum è sorte, tum ex emolumentis Aphobum debere colligit, & quasdam eius obiectiones refutat.

E PLUTARCHO.

QUUM primum Demosthenes adoleuit, actionem in tutores instituit, & scribere aduersus eos, effugia multa queritantes, & iterandi iudicij rationem comminantes, orationes cepit. Sic assiduitate studij (ut Thucydides loquitur) exercitatus, quanquam non sine periculo, nec per ignauiam, tandem uictoriam est adeptus: tamen uix per exiguam patrimonij partem recuperare potuit: sed ad dicendi audaciam cōsuetudine satius confirmatus, gustataq; forensium certaminū & oratoriæ facultatis dulcedine ac gloria, prodire in medium & rempub. capessere instituit: & quemadmodum Orchomenium Laomedontem ferunt, cum ad corrigendum splenis quoddam uitium, longioribus cursibus iussu medicorum uteretur, eum sibi habitum exercitatione illa comparasse, ut in curriculis de coronis certaret, atq; in summum cursorem euaderet: sic & Demostheni usi uenit, ut cum ad rei suæ familiaris detrimenta sarcienda in forum uenisset, eaq; re dicendi facultatem & uim adeptus esset, in ciuilibus tanquam coronarijs certaminib. princeps ciuū pro tribunali decertantiū haberetur.

EX LIBANIO.

SUMPTA uirili toga, statim actionem aduersus tutores instituit, à quibus suæ opes malè essent administratæ. ac uicit quidem eos, non tamen omnia quæ amiserat recuperare potuit. Actiones in tutores, sunt qui Isæi esse dicant, non Demosthenis, quem ea ætate tales orationes scribere potuisse, non uerisimile sit. Fuit enim decem & octo annorum, cum eos accusauit. Videri etiam, ex illis Isæi lineamenta elucere. Alij scriptas à Demosthene, ab Isæo emendatas putant. Minimè uerò mirum est, Demosthenem, ea quoq; ætate, tales orationes con scribere potuisse. Nam secuta deinceps eius excellentia, hoc quoq; fide dignum efficit. Cum autem adhuc recens ab illis sub præceptore exercitationibus esset, stylum illius in multis imitatus est.

DEMO.

DEMOSTHENIS IN APHOBVM

ORATIO PRIMA, HIERO-
nymo Vuolfio interprete.

I uoluisset Aphobus, Iudices, ea facere quæ iusta sunt, aut de nostris controuersijs, familiares sumere arbitros: carere his in foro litigandi molestijs potuissemus. Fuisset enim satis, stare decretis illorū, ut nulla nobis esset cum eo contentio. Quum uerò eorum quibus res nostræ percognitæ sunt, sententiam & cognitionem omnino detrectarit, & ad uos, qui de nostris negocijs comperti nihil habetis, accesserit: necesse est facere periculum, an uestra opè ius nostrum ab eo consequi possimus. Equidem scio, Iudices, quàm difficile sit in certamen descendere, ac dimicare de fortunis omnibus, cum uiris & dicendi peritis, & omnibus copijs instructis, mihi homini propter ætatem, rerum prorsus imperito. Quanquam autem longè sum istis inferior, spem tamen optimam habeo, me & à uobis quæ æqua sunt impetraturum, & oratione mea tantum assecuturum, ut rem omnem uti gesta est, planè intelligatis, nec ullam partem negocij, de quo ferenda erunt suffragia, ignoretis. Proinde rogo uos, Iudices, ut me benignè audiatis: & si affectus iniurijs uidebor, in meo iure adiuuetis. Dicā autem quàm poterò breuissimè, atq; inde narrare auspicabor, unde uos negociū facilimè percipietis. Demosthenes pater meus, Iudices, rem familiarem talentū circiter quatuordecim, me septennem, sororem quinquennem reliquit: matremq; nostram, quæ minas quinquaginta nomine dotis in eius ædes intulerat. Moriturus, inito de nobis consilio, hæc omnia Aphobi istius, & Demophontis F. Demōnis, suorum, huius ex fratre, illius ex sorore, nepotum fidei commisit: tertium his adiunxit Therippidem Pæaniensem, non quidem cognatione aliqua, sed amicitia iam inde à puero sibi coniunctū. Huic, ne cupiditate pecuniæ illectus, meū aliquid peius administraret, usumfructum septuaginta minarum ex patrimonio meo tantisper concessit, dum ego ad uirilem ætatem peruenissem: Demophonti sororem meam, & duo talenta statim habenda dedit: isti ipsi, matrē cum dote octoginta minarum, & ædes, unā cum usu instrumenti & supellectilibus: ratus, eos etiā tanto me diligentius curaturos, quanto eos mihi, accedente hac necessitudine, coniunctiores reddidisset. Isti igitur portionibus hisce de patrimonio ad se receptis, & reliquis opib. in decenni cura & tutela nostri tractatis: nos cæteris omnibus fraudarunt, ædes duntaxat, & mancipia quatuordecim, & argenti minas triginta, quæ uniuersa collecta in unum, septuaginta minas ad summum conficiunt, nobis tradiderunt. Caput igitur iniuriarum, quàm fieri breuissimè potuit, expositum, hoc est Iudices. Pecuniæ autem tantum fuisse relictū, ipsi mihi locupletes testes fuerunt. Nam in classē pro me, de uicenis quinīs minis, drachmas quingentas contulerunt, tantundem quantum Timotheus Cononis filius, & pecuniosissimi ciues conferebant. Sigillatim autem etiam uobis explicandum est, quæ fru-

Se aduersarij
pertinacia co-
actū, iudicio
experiri.

Querela de
imbecillitate
sua.

Spes de seipso
& iudicibus.

Narratio.

Opes.

Hæredes.

Tutores.

Therippide
ususfructus
70 minarum
concessus.

Demophonti
soror, Apho-
bo mater De-
mosthenis le-
gata.

Demostheni
tutoribus tan-
tum 70 minæ
redditæ.

Magnum De-
mostheni pa-
trimoniū esse
relictum.

A' censu.

ctiosa fuerint, quæ non fuerint: & quanti quæque fuerint. His enim cognitis, liquidò intelligetis, nullos unquam tutores, quam nostra bona istos, uel impudentius, uel manifestius diripuisse rem pupillorū. Ac primū eos pro me hoc tributum in classem æstimatione sua contulisse, testes producam. Deinde me à patre non pauperem, aut rem septuaginta minarum, sed tantam possidentem, ut exactione indicta, nec ipsi occultare publicè propter magnitudinem potuerint, relictum esse. Cape hoc testimonium, ac recita.

Enumeratio
patrimonij
Demosthenis

TESTIMONIUM. Quanta summa fuerit, hinc etiā apparet, quindecim nempe talentū, quum census nomine tria talenta conferre uoluerint. sed hoc, audita re familiari, certius cognoscetis. Pater meus, Iudices, duas officinas reliquit, opificij utramque non parui: gladiorum fabros triginta, quorum duo uel tres, quinque, aut etiam senis, reliqui non minoris certè quam ternis singuli minis æstimari poterant. ab his redditū annuū accipiebat xxx minas immunes. Lectorum fabros uiginti numero, ob quadraginta minas oppigneratos, qui XII minas immunes ei afferebant. argenti ad unū talentū, drachmæ fœnore mutuò dati: cuius usura quotannis septem minas superabat. Et hæc sunt, quæ, ipsorum etiam cōfessione, fructuosa reliquerit. quorum fors quatuor talenta & quinquies mille drachmas: redditus, quinquagenas minas singulis annis explet. præter hæc ebur & ferrum unde fabricabant, & ligneam materiam ad lectos, precij circiter octoginta minarū. Galiam præterea & æs septuaginta minis empta. præterea domum trium milium drachmarum. Supellectilia porro, calices, aurea uasa, uestes, mundum matris, uniuersa precij decies mille drachmarum: argenti domi repositi, octoginta minas. & hæc domi reliquit omnia. Iam Xutho septuaginta minas pecuniæ naualis elocarat, quadringentas & bis mille drachmas ad Pasionis, ad Pyladæ mensam sexcentas dederat Demomeli, Demonis filio mille sexcentas. ducenæ porro & trecenæ drachmæ datæ mutuò, simul talentum ferè conficiunt. Hæc pecuniæ octo talentū & triginta minarum summam excedūt. sed uniuersa hæc ad quatuordecim facere talenta, ratione iniuncta reperietis. Tantum igitur mihi patrimonium relictū fuit, Iudices. Quantum uerò furto sit inde sublatum, & quantum uel seorsim singuli ceperint, uel communiter omnes defraudarint: dati nobis ad hanc causam agendam temporis augustij excludor, quo minus nūc enumerem, sed necesse est ut singula separatim distribuam. Proinde quæ mea Demophon & Therippides habeant, tunc dicendi locus dabitur, cum eos in iudicium adducemus.

Quibus reb.
sit ab Apho-
bo fraudatus.

Quæ uerò istum illi habere contendunt, & ego accepisse scio: de his, iam apud uos uerba faciam: ac primū ostendam, eum dotem, octoginta minas habere. & sic deinceps reliqua probabo quam breuissimè potero. Iste statim post patris obitum ex testamento eius, ingressus, ædes habitare cœpit: & quod auri mater habebat, & relicta pocula accepit, quæ ad quinquaginta minas ualuerunt. deinde precium mancipiorum quæ uendebantur, & à Therippide & Demophonte accepit, donec dos octoginta minarum compleretur. Quæ cum haberet, Corcyram nauigaturus triremi præfectus, in tabulas retulit Therippidæ datas, ea se habere, ac dotem exegisse confessus est. Harum rerum testes sunt, primū Demophon & Therippides, contu-
tores eius:

tores eius: deinde ipsum esse confessum ea se habere, tum Demochares Leuconensis amitæ meæ maritus, tum alij complures testificati sunt. Nam cum hic alimenta matri non præberet, quamuis dotem haberet: neq; domū foris locare uellet, sed ut suo & cæterorū tutorum arbitrio permitteretur, postularer: hisce de rebus uerba fecit Demochares. quibus ipse auditis, neque se habere inficias ibat, neq; grauius ferebat quasi non accepisset: sed confitebatur, ac nescio quid se cum matre habere cōtrouersia de aureis ornamentis dicebat: qua expedita, se & de alimentis, & cæteris de rebus eam rationē initurū pollicebatur, ut mihi cumulatè satisfieret. Atqui si cōstat eum apud Democharem hæc esse confessum, & apud reliquos qui tum aderant, & à Demophonte atq; Therippide precia manciorū, causa cōplendæ dotis accepisse, & dotem se habere in collegarū tabulas retulisse, & quū primū pater obiit, in ædibus habitasse: nõne ab omni parte res in confesso est, palamq; deprehenditur, eum dotem octoginta minas accepisse, & id nunc factum nimis impudenter pernegare. Vt autem me uera dicere appareat, cape testimonia, & lege. **TESTIMONIA.** Dotem igitur in hunc modum acceptam tenuit. Quum uerò matrem meam non duxerit, lege iubetur debere dotem cū usura nouem obolorū: ego uerò drachmæ tantum ponam. Sors igitur, & duodecim annorū usuræ, tria omnino talenta conficiunt. & hæc sic eum probo accepisse, & se habere, coram tot testibus esse cōfessum. Iam alias habet triginta minas, accepto officinæ redditu, quo me omniū impudentissimè fraudare est aggressus. Mihi uerò pater tricenas minas redditum de omnibus reliquit. Quum autem tutores manciorū partem dimidiam uendiderint, ipsa utiq; exigit ratio, ut minæ mihi quindenæ numerentur. At Therippides, qui septenniū curam seruitiorū habuit, undenas quotannis minas acceptas retulit, me singulis annis in ratione referenda quater nis minis defraudato. Iste uerò, in cuius cura duos primos annos fuere, ne teruncium quidem exhibuit. Nunc enim cessasse ait officinam, nunc se harum rerū curam ipsum non suscepisse, sed procuratorem, libertū nostrum Milyam, administrasse omnia: ab eo lucrum esse reposcendū. Quod si nunc quoq; tales causas afferet, mendacij facile conuincetur. Nam si cessasse officinam dixerit, ipse rationes retulit de sumptibus, non qui facti sint in alimoniam manciorum, sed in eorū opera, ebur ad artificium & gladiatorū capulos, & ad alia conficienda, tanquam opus fecerint opifices. Deinde in rationibus perscribit, se tribus Therippidæ manciorū, quæ in officina mea fuerint, mercedem numerasse. Atqui si nihil operis factum est, neq; illi mercedem numerari, neq; mihi sumptus eos expensos ferri decuit. Sin opus esse factum ait, sed uendi nihil potuisse: par utiq; est, ut opera se mihi reddidisse probet: & quibus præsentibus id fecerit, testes exhibeat. At si neutrū horū fecit, quæ fieri potest ut duorum annorū ex officina redditus, triginta minas non habeat, quū opus esse factum omnino constet. Quod si horū utrumq; negabit, & Milyam hæc omnia dispensasse asseret: est uerò illi habēda fides, affirmanti se amplius quingentis drachmis expendisse: illum, si quid lucrisit factum, id habere. Mihi quidem contrarium uidetur: illum expendisse, istum, quæstum exegisse, si qua modò cōiectura capienda est è cæteris eius

1. Dotis tria talenta.

2. Reditus officinæ 30 minæ

Refutatio cauillationum Aphobi.

Non cessasse officinam.

Vendita esse opera.

Aphobum precia accepisse.

factis & impudentia. Cape hæc testimonia, & recita. **TESTIMONIA.** Has igitur triginta minas ex officina, earumque usuram, octo iam annos habet, quæ si dütaxat in singulas drachmas cõputetur, aliæ tamen triginta minæ inuenientur. & hæc seorsim solus accepit, quæ coniuncta cum dote & sorte, quatuor omnino talenta conficiunt. Nunc ea uobis sigillatim exponam, quæ communiter cum reliquis tutoribus diripuit, & quorũ quædam prorsus ne relicta quidem fuisse contendit. Ac primum quod ad lectorum fabros attinet, quos reliquit pater, isti occultare student, ob quadraginta minas pignori oppositos, qui numero uiginti sunt: uobis planũ faciã, me his per summam impudentiam & manifestè fraudari ab eis. Nam hos domi esse nostræ relictos, omnes confitentur, & duodenas patri minas quotannis accessisse haud negant. Ipsi uerò me annis iam undecim nihil ex eis fructus habuisse dicunt uel minimi. Sumptuũ uerò summam, qui in eos facti sint, iste propemodum mille drachmas cõputat: eò impudentiæ uenit, Ipsos autem homines, quos tanti constitisse dicunt, nusquam mihi tradiderunt, sed commentum omnium audacissimum adferunt: eum qui meo patri seruitia pignori dederit, mortalium nequissimum extitisse, & cum sæpe soluisse fidem, tum ære alieno fuisse oppressum, neque paucos ex eius creditoribus testes citarunt contra eum. Sed quis ille sit, qui mancipia acceperit, aut quomodo ex ædibus abierint, aut ab aliquo abducta esse, aut à quo, uicti iudicio, ea amiserint, dicere nequeunt. Enim uero si quam probabilẽ causam haberent, non contra illius improbitatem testes citarent, quæ nihil ad nos attinet: sed his potius niterentur, qui seruos abalienassent, eosque producerent. Sic utique officio fungerentur. Nunc per summam iniquitatem, confitentes mancipia esse relicta, ipsi ad se receptis, & usufructu illorum hominum per decennium percepto: funditus totam officinam ex oculis tollunt. Hæc ut à me uerè dici constet, cape testimonia, ac recita. **TESTIMONIA.** Mœriadem autem non fuisse inopem, neque à patre hunc contractum stultè esse factum, euidenti signo cognoscetis. Nam Aphobus, officina, ut ex testibus audiuitis, ad sese translata, quum officij esset, ut si quis alius in eam quicquam conferre uellet, ipse tutorio nomine prohiberet: pro his mancipijs Mœriadæ quingentas drachmas ipse scenerauit, quas ab eo se ut rectũ æquumque fuerit, fatetur recepisse. Nunquid igitur iniquius fieri potest, quam nos nec lucri ex eis habuisse quicquã, & ipsa pignora nobis, qui priores scenerauimus, perisse? Isti uerò qui pecuniam in nostra pignora contulit, idque tanto tempore post fecit, tam usuram quam sortem è nostris esse restitutam, nec ullam ibi inopiam obstitisse? Ut autem uera me dicere appareat, cape testimonium, ac recita. **TESTIMONIUM.** Iam considerate quantum argenti à lectorum fabris suffurentur: quadraginta minas ipsam sortem, quæstum per operas decennio factum, duo talenta: nam duodècim minarum redditum ex eis quotannis habuerunt. Num paruũ quiddam, atque ex re obscura, unde furtum facere sit expeditũ: ac non potius ita palàm tria fermè talenta surripuerunt? Quæ quia communiter sunt direpta, trientem ab isto mihi restitui par est. Iam de ebore, ferroque relicto, iudices, idem ferè machinati sunt, nam hæc quoque non proferunt. Qui autem fieri potest, ut

Commentum
tutorum.

Refutatio cõ-
menti.

4. Ebur & fer-
rum, talentum.

is qui

is qui tot & lectorū & gladiatorum fabros possedit, non etiam ferrū & ebur reliquerit: omnino certè est necesse & hæc adfuisse, nam sine materia quid operis facere potuissent? Eum igitur qui amplius quinquaginta mancipia possedit, & duobus opificijs præfuit, quorum altera officina ultra binas minas singulis mensibus in ebur, gladiatorū fabrica, non minus quàm tantundem unà cum ferro insumpsit: horū nihil reliquisse dicunt, eò uenerunt impudentiæ. Sed eos non credibilia dicere, uel ex his ipsis facillè perspicitur. Tantam autem eum copiam reliquisse, ut non modò eius opificibus abundè ad opus faciendū suppeteret, sed etiam ad quibusuis uendendū, hinc apparet, quòd & ipse uiuens uendidit, & patre iam defuncto, Demophon & iste ex edibus ijs qui uellent uendiderunt. Quàm multa igitur fuisse relicta, consentaneum est, quum ea cōstet non modò tantis officinis suffecisse, sed & à tutorib. seorsim esse diuendita: Nū paucula, an uerò longè plura quàm quæ in accusatione perscripta sunt? Cape hæc testimonia, & his recita.

TESTIMONIA. Huius igitur eboris plus est quàm talentum, quod nec ipsum, nec lucrum inde factum mihi ostendunt, sed & hoc totum penitus supprimunt. Ad hæc, ludices, ex rationibus quas referunt, de illis quæ ipsi se accepisse confitentur, uobis ostendam, eos tres plus quàm octo talenta quæ mea sunt, habere: sed Aphobū seorsim tria talenta, & mille drachmas accepisse, etiam si ponam plura † sine his esse insumpta quàm sunt, & ea quæ ex his reddiderunt, detraham: ut sciatis non mediocris esse impudentiæ facta illorum. Nam de meo se accepisse fatentur, iste quidem octo & centum minas, præter ea quæ ego eum habere nūc ostendam: Therippides duo talenta: Demophon, septem & octoginta minas. Hæc sunt quinque talenta, & minæ quindecim. Hoc igitur quod non simul uniuersum acceptum est, minæ ferè sunt septuaginta septem, reditus de mancipijs. Quod uerò isti statim acceperūt, parum abest à quatuor talentis, quibus si usura decenni, singulis saltè drachmis cōputata, addita fuerit, inuenietis octo fieri talenta cum sorte, et mille drachmas. Alimonia porrò à septuaginta septē minis est cōputanda, quæ ex officinis redeunt. Nā Therippides septenas minas quotānis in eas dabat, & nos accepisse hoc fatemur. Proinde cū isti nobis septuaginta minas in officinā ad illos alendos insumpserint, id quod superest septingentas drachmas eis appono, & isti plus posui. Id uerò quod mihi, sumpta uirili toga, tradiderunt, & quantum reip. tributii nomine pependerūt, id est ab octo talentis, & ab eo quod est appositū, auferendum. Reddiderunt igitur iste & Therippides minas unā & triginta, tributii nomine minas se expendisse duodeuiginti ratiocinantur. Ego uerò etiam hic aucto numero faciam triginta minas, ut in hoc nihil habeant quod contradicant. Itaque si ab octo talentis talentum auferatur, septem sunt reliqua, eaque ex his quæ accepisse ipsi se confitentur, quæque istos habere necesse est. Hoc igitur, etiam si reliquis omnib. fraudarent, se habere negantes, reddere conueniebat: si quidem haud inficias eunt, illa de meo sese accepisse. Nunc uerò quid faciunt? Usuram pecuniæ nullam proferunt, sortemque omnem unā cum septuaginta septem minis expensam mihi ferunt. Quin Demophon nos insuper de-

5. Tria talenta
et mille drach
mas.

† χογιστρων

Exclamatio,

ad

ad immensas sordes & rapacitatem istam addi queat: Quid tandem graue ac indignum uidebitur, si ista tam immensa & immania, grauiâ & indigna non uidebuntur: Iste igitur pro sese minas centum & octo se accepisse confitetur, quas & ipsas habet, & decennij usuram, quæ tria maximè talenta & mille drachmas conficiunt. Hæc me uerè dicere, & in tutelæ rationibus unumquemq; tantum emolumentum se accepisse confitentem, uniuersum expensum mihi ferre uti constet: accipe testimonia, & recita. **TESTIMONIA.** Arbitror igitur, Iudices, quod ad hæc attinet, uos satis intellexisse, tum quàm multa furentur, tum quibus malis artibus quisque utatur, atque hæc cognouissetis accuratius, si mihi testamentum à patre relictum isti reddere uoluissent. Nã in illo perscripta fuerunt, ut mea mater affirmat, omnia quæ pater reliquit, & unde legata istis accipienda, & quanti domus esset elocanda. Nunc me tabulas reposcente, relictas esse fatentur illi quidem, sed eas non proferunt. Faciunt autem hoc, tum quia quantæ opes sint relictæ, quas ipsi diripuerunt, palàm facere nolunt: tum ne habere legata uideantur, quod alioquin ipsa re facile conuincerentur. Cape testimonia quomodo responderint, ac recita. **TESTIMONIA.** Hic testamentum esse factum ait, & duo talenta Demophonti, & octoginta minas isti esse datas testatur: sed septuaginta minas, quas Therippides acceperit, ut & summam relictæ hæreditatis, & quo pacto domus elocanda sit, adscriptum esse negat. Nec enim ei expedit hæc etiam confiteri. Age cape & istius testimonium. **TESTIMONIA.** Hic ipsum quidem testamentum esse factum asserit, ut argentum de ære & galla redactum Therippidæ redderetur, quod is negat: & duo talenta Demophonti, de his uerò quæ sibi data sint, scriptum quidem esse ait, se uerò consensisse negat, ut ne accepisse uideatur. Quantum autem opum relictum fuerit, iste in uniuersum non declarat, neq; etiam domus elocationem. Nam ne ei quidem expedit hæc quoq; confiteri. Nihilominus tamen amplitudo hæreditatis est euidens, quanquam isti rem familiarè dissimulant, ex testamento, quo tantam sibi pecuniam legatam esse, inuicem confirmant. Qui enim de quatuor talentis, & ter mille drachmis, tria talenta & bis mille drachmas dotem alteris dedit, alteri septuaginta minarum usum fructum: nemini profectò obscurum est, eum non de paruis opibus, sed de ijs quas mihi reliquit duplo maioribus, illa detraxisse. Nec enim utiq; me filium pauperem uoluit relinquere: istos uerò qui antè diuites fuerunt, magis etiã eollocupletare uoluit. Sed propter opum mihi relictarum affluentiam, tum Therippidæ tantum argenti, tum Demophonti duo talenta (quanquam is meam sororem nondum ducturus esset) fruenda dedit, quo alterutrum consequeretur, ut uel donationibus deliniti meliore fide tutelam gererent: uel, si tantis affecti beneficijs in hunc modum contra nos delinquerent, à uobis sine ulla uenia punirentur. At iste qui & ipse ad dotem ancillas etiam accepit, & in ædibus habitat, postquam harum ei rerum ratio reddenda est, suum se negocium agere ait, & adeò sordide avarus est, ut etiam preceptores meos, & mercede fraudare non dubitarit, & quædam tributa, quæ ipse non numerauit, mihi tamen expensa ferat. Age cape & hæc testimonia, & recita his. **TESTIMONIA.** Quonam igitur pacto manifestius demonstrari queat,

cum

Tabulæ testamenti etsi abolitæ sint, tamè è legatis, relictæ patrimonij amplitudinem posse intelligi.

eum diripiuisse omnia, nec à paruis abstinuisse, quàm re in hūc modum, tot testibus & argumentis, demonstrata: quum & ipse dotem se accepisse confiteatur, & habere, literis tutoribus datis, sit testatus: & officinæ usum fructum ceperit, nullos tamen redditus proferat: & è cæteris alia uendiderit precio non reddito, alia ad se recepta dissimularit: ac mancipia uendiderit, cæteraq; ad eum modum administrarit quem ad modum nec inimicissimi administrarent: Ego certè haud scio, an hæc euidentius à nemine demonstrari ullo modo queant. At uerò apud arbitrum dicere ausus est, se de his pecunijs & multum æris alieni dissoluisse pro me Demophonti & Theripidæ contutoribus suis, & illos de meo accepisse multa, quum tamen probare neutrum queat. Neq; enim me à patre alieno ære obstrictum esse relictum, in literis ostendit: neq; illos, quibus se dissoluisse ait, testes exhibuit: neque etiã numerum pecuniæ tantum, quantum eum accepisse constat, in tutores conferre potest, sed magna pecunia minorē. Interrogatus autem per arbitrum cum de his singulis, tum utrum rem suam familiarem ex usufructu auxisset, an uerò ipsa prædia & sortem absumpsisset: item, utrū ipse in hunc modum curatus à tutoribus, his uerbis sibi satisfieri pateretur, an uerò sortem unã cum usuris efflagitaturus esset: ad hæc nihil respondit, sed spondebat, se ostensurum patrimonium meum esse decem talentum: quibus, si quid abesset, id sese expleturū. Me porrò iubete ut ea ostēderet, nō ostendit, neq; se contutoribus tradidisse demonstrauit (neq; enim arbiter eum damnasset) sed * tale testimonium protulit, de quo dicere aliquid instituet. Proinde si nūc quoq; me patrimoniū acceptū ab aliquo habere dixerit, interrogate eum, & de singulis exhibere testes iubete. Sin id me habere dixerit hunc in modū, ut computet quæ ab utroq; tutore debentur: duplo eum dicere pauciora cōstabit, & ea me habere nihilo magis probabit. Ego enim quemadmodum istum tam habere multa probaui, sic illorum etiã utrūq; non pauciora his habere ostendam. Quare nō hoc ei dicendum est, sed uel se, uel contutores mea mihi restituisse, sin hoc non ostenderit, debētne ista sponsio apud uos habere locum, quum me nihilo plus habere mea probet: Multis autem apud arbitrum dubitationibus cum æstualet de hisce omnibus, & in singulis, sicut nunc apud uos, conuinceretur: mentiri confidentissimè ausus est: quatuor talenta mihi patrē defossa reliquisse, eaq; matris arbitratui permisisse. Id uerò dixit, ut, si eadem se etiã nunc dicturū expectarem, ea calumnia refutanda moram facerē, quum postulet necessitas ut de alijs eum rebus accusarem apud uos: sin, tanquam non dicenda præterirem, nunc ea ipse commemoraret, ut diues esse creditus, minus uos ad misericordiam commouerem: & is qui hoc sibi affirmandum esse duxerat, nullum testimonium proferebat, sed nudis suis uerbis fidem haberi postulabat. Quod si quis eum interroget, quem in usum tantam meam pecuniam expenderit, æs alienum pro me se dissoluisse ait, atque ibi me facere pauperem conatur: rursus ubi libitum est, diuitem, si dijs placet, ut cui pater tantū pecuniæ domi reliquerit. At uerò non posse fieri, ut iste uerè hæc dicat, immò non fieri potuisse, ut quicquam istorum fieret, multis argumentis facillè intelligitur. Nam si pater meus istis diffusus fuisset, perspicuum est, eum nec reliqua eis

Tergiuersatio
nes Aphobi
apud arbitrum.

* ἄδωδ' ἴδ' id est
falsum, fortasse
se pro τοιαύ-
τω legendū.

Mendaciū A-
phobi de qua-
tuor talentis
defossis.

δὴ λημμεα.

B fuisse

fuisse commissurū: nec, si sic ista reliquisset, id illis indicaturum. Esset enim ingentis insanix, occulta indicare illis, quib. nec manifesta crediturus esset. Sin illis fidem habebat, haud utiq; maximam diuitiarum partem illis in manus tradidisset: hæc uerò illorum potestati non commisit, neque matri meæ hæc custodienda dedisset, atque illam ipsam uni è tutoribus matrimonio copulasset. Nec enim consentaneum est, pecuniam per meam matrem uelle conseruatam, atque unum ex his cui fidem nō haberet, tum ipsius tum pecuniae dominum constituere. Deinde si quid horum uerum fuisset, num putatis eum illam à patre datam non accepturū, qui dote, octoginta minis, iam acceptis, tanquam eam ducturus, Philonidæ Melitensis filiam duxit, quòd si talenta quatuor intra domesticos parietes fuissent, quæ ut ipse asserit, hæc in potestate haberet: an non eum fuisse accursurum creditis, ut illis unà cum ipsa potiretur? qui enim manifestas quoque opes, quas uestrum etiam pleriq; relictas esse conscij fuerunt, cum contutoribus adeò flagitiosè diripuit: illis quæ conscientiam ac testimonium uestrum fugerent, cum arripere liceret, abstinuit? Quis uerò credat? Non ita est, Iudices, non ita est: sed quicquid pecuniae reliquit pater, id istis dedit uniuersum. iste uerò commentum hoc idcirco finxit, ut minus à uobis misericordiae cōsequar. Multa equidem habere alia de quibus istū accusarem. sed ubi unū quiddā summam de omnibus dixerò, omnes eius defensiones euertam. Licuisset isti, molestijs & negocijs hisce carere omnibus, si domum ita uti hæc leges iubent, e-

Domus non elocata. localset. Cape leges, ac recita. **LEGES.** Harum legum autoritate Antidoro de tribus talentis, & ter mille drachmis, intra sexennium ex elocatione sex talenta, & plus eo sunt tradita. Et hæc quiddā uestrum uiderunt. Nam Theogenes Probalisius, qui domū eius cōduxerat, in foro pecuniam hanc annumerauit. At mihi de quatuordecim talentis, annis undecim, si & temporis & elocationis illius ratio habeatur, triplo plus emolumentū nomine, debuisset accedere. Hoc uerò cur non fecerit, ipsum interrogate. Nam si dicet præstitisse domum non elocari, ostendat, non duplicatum aut triplicatum esse meum patrimoniū, sed ipsam duntaxat sortem integram mihi esse restitutam. sin de talentis quatuordecim, mihi nec septuaginta minas redderunt, & ipse me insuper sibi debere in tabulas retulit: est ne accipienda u-

Negligentes, infidi, & rapaces tutores. la istorum excusatio? minimè gentium. Itaq; quum mihi tantum patrimoniū relictum fuerit, quantū principio audiuiſtis, et quum eius tertia pars, quinquaginta minas redditum ferat, quamuis liceret istis, quorū cupiditas infinita est atque insatiabilis, si elocare domum uoluissent, ex istis redditibus (nulla re mota, aut mutata) tum nos alere, tū publica obire munera, & quæ ex eis accederent, ea saltem ad cumulum adijcere: opes autem reliquas, quæ his duplo sunt maiores, ita distribuere, ne essent ignauæ, sed quæstuosæ, ut & ipsi, siquidē cupiditate pecuniae urgebantur, mediocria inde accepissent, mihiq; cum sorte ex redditibus rem familiarem auxissent: horum nihil fecerunt, sed optimis mancipijs inter se diuenditis, reliquis è medio sublatis, meos etiam ueteres redditus destruxerunt, sibimet ipsis non mediocres de meo compararunt. Iam cum cætera etiam omnia turpiter adeò ceperint, communitè ambigunt plus dimidia pecuniae parte mihi ne relictum quidem

Impudentia tutorum.

dem esse: sed tanquã quinq; talentũ duntaxat sint opes, sic rationes de illis retulerunt. Ita reditus ex eis nullos ostendunt, neque sortem manifestè demonstrant, sed ipsa prædia tam impudenter absumpta esse dictitant. Nec huius eos audaciæ pudet. Enimvero quid mihi accidisset, si sub eorum tutela fuisset diutius, id ne dicere quidem poterunt. Nam quum decem annis præteritis, ab alijs tam pauca receperim, isti etiam debere sim in scriptis: an non indignari debeo? Omnino clarum est, me si anniculus relictus, sub istorum tutela sexenniũ adhuc fuisset, nec ista exigua ab eis fuisse recepturum. Nam si superiora rectè cõsumpta sunt, nihil ex his quæ recepi, sextum in annum suffecisset: sed me uel aluissent de suo, uel fame intereuntem neglexissent. An uerò grauitè ferendum non est, aliorum familias uel unius uel binũ talentũ relictas, elocatione duplicatas esse, & triplicatas, ut iam munera publica sint obeunda: meam uerò triremẽ instruere, & magna tributa pendere solitam, iam propter istorum impudentiam nec minima posse sustinere? Quod tandem scelus dici potest, quod intentatum isti reliquerunt? qui se testamentũ clam abolituros sperarint, & suam rem familiarem usufructu nostræ stabilierint, & sua de meo patrimonia collocupletarint: meæ autem familiæ, tanquam summis à nobis affecti iniurijs, sortem totam fuitulerint? Vos si quem in uos delinquentem condemnatis, ne ei quidem omnes opes adimitis, sed uel uxoris uel liberũ miserti, partem aliquam illis relinquitis. At isti tanto sunt uobis crudeliores, ut etiam donis à nobis acceptis, quò tutelam bona fide gererent, tantis nos cõtumelijs affecerint: nec erubuerint, nec timuerint quicquam, nec miserti sint sororis meæ, si duob. ei talentis à meo patre legatis, nullam se dignam conditionem consequeretur, sed tanquam inimicissimi aliqui, non amici & cognati relictis essent, neque necessitudinis habuerint rationem. sed ego miserrimus omnium, utraque de re sum dubius. Nam publicè urgeor, ut tributum conferam: idq; iurè. pater enim opes eam ad rem satis mihi magnas reliquit, sed pecuniam relictam isti omnem acceperunt: & nunc, dum mea recuperare studeo, in summum discrimen adducor. Nam si iste absolutus fuerit, (quod absit) centum minas mulctæ nomine debebo. Sin istum damnaueritis, lite æstimatione: non de sua, sed de mea pecunia litis æstimationem soluet. mea uerò dignitas agitur in hoc iudicio. Proinde non tantũ patrimonio spoliabor, sed etiam honoribus, nisi uos mei nunc misertum fuerit. Quare oro uos iudices, & supplico & obtestor, ut legũ & iurisiurandi memores, quo obligati ius dicitis, ad nostrum ius cõsequendum nos adiuuetis, neue plus istius quàm nostras apud uos preces ualere patiamini. At quum autem est, ut non sceleratorum hominum, sed contra omne ius humanitatis afflictorũ misereamini: nec eorum, qui tam crudeliter aliena per fraudem detinent, sed nostri, qui longo iam tempore nostro patrimonio caremus, atq; insuper ab istis affecti contumelijs, nũc de dignitate ac fama periclitamur. Alta utiq; parens noster suspiria duceret, si intelligeret me suũ filiũ in discrimen coniectũ eius mulctæ soluendæ, quæ propter dotes & donationes à sese istis datas, exigeretur: cum iam alijs ciues nõ cognatorũ modò, sed etiã amicorũ inopũ filias de suo elocarent: Aphobũ nec quam accepit dotẽ, uelle restituere, idq; anno decimo.

Amplificatio
& inuectiua
intutores.

παιδοποιία.

Petitio.

Hæc oratio secundo loco dicta est, & quorundam quæ prius etiam dicta sunt, re-
petitionem continet.

DEMOSTHENIS IN APHOBYM ORATIO

secunda, Hieronymo Vuolfio interprete.

Querela de
aduersarij im-
probitate.

Propositio:
Auum Demo-
sthenis Gyl-
nem non fuis-
se ærarium.
Cõfirmatio à
signis.
Demochares.
Pater Demo-
sthenis.
Aetatorũ.

Testamentũ
malitiosè à tu-
toribus è me-
dio sublatũ.

VM Aphobus apud uos & multa & magna mendacia di-
xerit: primum id refellere conabor, quod inter eius dicta
molestissimè tuli. Dixit enim, auum meum fuisse ærarium,
proptereaq; noluisse patrem, ut sua domus mercede loca-
retur, ut ne in periculum deueniret. Ac prætextu quidem
hoc utitur. sed eum ærarium obiisse, nullo prorsus testimo-
nio probauit, eaq; de re dicere distulit, extremum iudicij diem aucupatus:
atq; ipsum testimoniũ ad posteriorem orationem reseruauit, fore sperans,
ut per eam rem calumniandi sibi daretur occasio. Quod si testimonium il-
lud legerit, diligenter animaduertite. Inuenietis enim dictũ esse à testibus,
eum non esse, sed fuisse ærarium. Illud igitur, quo aduersarius præcipue ni-
titur, in primis refutare conabor, idq; de quo inter nos omnis est cõtrouer-
sia. Quod si tum licuisset, neq; temporis angustijs per insidias ea re exclusi
essemus: testibus planũ fecissemus pecuniã solutam, & reipub. per ipsum
ab omni parte satis esse factũ. Nunc magnis argumentis ostendemus, eum
neq; debuisse quicquam, nec ullum periculum fuisse nobis, si patrimonio
palàm frueremur. Primum, Demochares qui amitã meam, Gylonis filiam
in matrimonio habet, suas opes non occultat, sed & ædilitate fungitur, &
triremes ab bellum instruit, & reliqua munia publica obit, neq; harum re-
rum quicquam pertimescit. Deinde ipse pater tum reliquas opes, tum qua-
tuor talenta cum tribus millibus drachmarum palàm habuit, quæ isti & in
testamento fuisse perscripta, & se accepisse, mutuis ipsi testimonijs sese con-
uicerunt. Quin ipse etiam Aphobus cum reliquis tutoribus quantæ opes
relictæ essent, publicè professus est, & me classis ducem cõstituit, cum non
paruus census ageretur: sed tantus, ut de quinis & uicenis minis, quingenæ
drachmæ penderentur. At si quid istorum uerum fuisset, horum nihil fecis-
set, sed hæc omnia cauisset. Iam uerò constat & Democharem, & parentem,
& istos ipsos omnia sine ullius periculi metu palàm habuisse. Faciunt autem
omnium absurdissimè, qui dicant uetuisse patrem, ne domus locaretur: &
tabulas tamen, unde rei ueritas certò cognosci possët, nusquam proferant:
ac putent, sublato tanto testimonio, se tam facile fidẽ apud uos inuenturos.
Aduocandi quidem mox post obitũ patris testes fuissent complures, à qui-
bus consignari testamentum iuberent: ut si quid fortè controuersia orire-
tur, ad illud scriptum recurri, & omnium rerum ueritas planè inueniri pos-
set. Nunc alia quædam consignanda censuerunt, in quibus multa de relictis
opibus inscripta non fuerunt, nuda duntaxat commentaria: ipsum uerò te-
stamentum, in quod pater & ea commentaria retulerat, & reliquam pecu-
niam omnem, quæ fidei eorum mandabatur, & per quod non elocata do-
mus omni crimine liberarentur: id demum neq; consignarunt, neq; protul-
erunt. Est uerò eis credendum, quicquid de hisce dixerint: Ego uerò quid
isthuç

isthuc sit, non intelligo: non sinebat locare domū, neq; palam proferre pecuniam pater? Vtrum ne mihi, an uerò ciuitati? Imò constat uos reipub. illam protulisse, mihi uerò penitus abscondisse, ac ne eam quidē declarasse, de cuius æstimatione tributa pependistis. Agite, ostendite istæ copiæ quæ fuerint, atque ubi, & quo præsentē mihi sint traditæ: Nam duo quidem talenta & octoginta minas, de quatuor talentis & tribus drachmarum millibus accepistis. Proinde neq; istas mea causa reipub. cōtulistis, cum illis temporibus uestræ essent. Atqui ex ædibus & quatuordecim mancipijs ac triginta minis quæ mihi tradidistis, non fieri potest, ut tantum tributū sit numeratum, quantum uos in classem contulistis: sed omnino necesse est, uti relicta quæ sunt, his longe maiora, ipsi omnia teneatis. Et tamen cum à uobis ea direpta esse palam conuincamini, talia comminisci audetis: atq; aliàs culpam alius in aliū reijcitis: rursus accepisse uos, uestris testimonijs alius alium coarguitis: cum uos accepisse multa negetis, magnorum sumptuum rationes retulistis: cum tutelam cōmuniter gesseritis omnes, nunc peculiaris singuli effugia quæritatis: cum testamentū aboleueritis, è quo totius negotij ueritas cognosci potuisset, nunquā uestræ orationes inter sese conueniunt. Proinde testimonia profer, atq; ea ordine his lege omnia, ut eorum etiā, quæ testimonijs probata fuerint, memores, accuratius de toto negotio decernāt. **TESTIMONIA.** Tantū isti mea causa tributū nomine conferendum censuerunt, quantum, si meum patrimonium quindecim talentū fuisset: mihi uerò ipsi tres, ne septuaginta quidem minarum patrimonium restituerunt. **Lege sequentia. TESTIMONIA.** Dotem, quam eum contutores accepisse testantur, & alij, apud quos habere se confessus est, eam nec ipsam, nec alimoniam reddidit. **Cape cætera, & lege. TESTIMONIA.** Officina biennium administrata, Therippidæ reddidit precium locationis: mihi uerò, cum acceperit duorum annorum redditum, triginta minas: neq; has, neq; usurā reddidit. **Cape aliud, & lege. TESTIMONIVM.** His mancipijs iste ad se receptis, & reliquis, quæ nobis unā cum hisce oppignorata fuerunt, tantū in ea expensum retulit. Inde uerò acceptum, nihil omnino, quin ipsos etiam homines subduxit, qui duodecim minas immunes quotannis afferebant. **Dicaliud. TESTIMONIVM.** Hoc ebur & ferrum cum uendiderit, ne relictum quidem esse dixit, sed & horū precio me defraudat, talento circiter. **Recita hæc. TESTIMONIA.** Hæc tria talenta & mille drachmas, præter cætera, tenet, sortis quinque talenta, quæ iste accepit: unā uerò cum usuris, si quis ad drachmā tantum computet, amplius decem talenta habet. **Dic reliqua. TESTIMONIA.** Hæc isti perscripta esse in testamenti tabulis, seq; accepisse, testimonijs in se mutuo dictis, probant. At iste se accersitum à patre esse ait, & ingressum in ædes, non accessisse ad eum, à quo uocatus esset, neq; horum quicquam habuisse ratū, sed audiuisse Demophontem recitantem tabulas, & Therippidem affirmantem, eum ita fieri mandasse: cum tamen prius introierit ipse, & patri se facturum receperit omnia, quæ consignata literis reliquit. Pater enim, Iudices, ingrauescente morbo, cum animaduerneret se non euasurū, conuocatis tribus istis, & fratre Demōne accubare iussit, corpora nostra

Testimonia
de relicto &
per Tutores
spoliato patri-
monio.

Testamentum
à patre Demo-
sthenis factū.

*Querimonia
de improbitate
& insidijs
Aphobi.*

*Subornatus,
qui facultates
cum Demosthene permutaret.*

*κακοποιία,
qua sibi et suis
commiserationem,
aduersarijs inuidiam
& odium con-
citat.*

*Obtestatio
iudicum.*

Mater.

Demosth.

Soror.

in manus illis dedit, depositum nominans, & sororem Demophonti, & duo talenta dotis nomine statim legauit, eamque uxorem illi despondit: me uero apud omnes communiter unam cum pecunia deposuit, & mandauit, ut & domum locarent, & patrimonij conseruandi adiutores essent: legans simul & Therippidae octoginta illas minas, & isti tum matrem meam despondens, octoginta minis additis, tum me in eius genua imponens. Quorum iste omnium hominum sceleratissimus, nullius rationem reddidit, quanquam his conditionibus, meis opibus potitus: sed postquam pecunia omni cum contutoribus me fraudauit, nunc misericordiam uestram implorabit, qui nec septuaginta minas aequantia tertius ipse restituit. Deinde his ipsis etiam idem insidias tetendit. Cum enim has actiones contra eos instituissem, effecerunt ut de permutatione facultatum dies mihi diceretur: ut siquidem permutassem, mihi non liceret ius meum ab eis persequi, quod lites etiam permutantis fierent: sin nihil horum fecissem, ut de re tenui munera publica sustinens penitus conficerer. Atque in ea re operam nauauit illis Thrasylochus Anagyrasius. Ego uero nulla habita earum rerum ratione, permutaui quidem: sed illud excepi, ut mihi iudicium impetrare liceret. Quod cum negaretur, & tempus instaret, ne priuarer actionibus, obij munus, oppigneratis aedibus & tota re mea familiari, uolens actiones in istos apud uestram fidem deponere. An non igitur iam inde ab initio insignibus iniurijs sum affectus? An non insignibus etiam damnis, dum ius meum postulo, ab eis afficior? Quis uero uestrum non & isti iure inuideret, & nostri miseretur, uidens isti ad acceptum a suis parentibus patrimonium amplius quam decem talentorum, meas opes quae tantae fuerunt accessisse: nos uero non modo paternis bonis excidisse, sed his etiam quae nunc tradita sunt, propter istorum improbitatem esse spoliatos? Quo uero nos recipiemus, si uos hisce de rebus aliter quam pro expectatione nostra sententiam feretis? Ad ea ne quae creditoribus oppignerauimus: sed creditorum ea sunt, ad caeteras reliquias: eorum uero istius fierent, si multa soluere cogemur. Nolite iudices, nolite nos in tanta mala conijcere: neque matrem & me & sororem, qui sumus indignis accepti modis, negligite, quos pater non ea spe reliquit, sed alteram tanquam Demophonti, dote duorum talentorum data, nupturam: alteram, isti hominum omnium crudelissimo, minis octoginta datis, elocandam: me uero uobis successorem eorum munerum futurum, quae ipse haecenus obiisset. Subuenite igitur nobis, subuenite, tum iustitiae, tum uestra ipsorum causa, tum propter nos, patremque defunctum. Conseruate me, miseremini mei, postquam isti cognati, nostri miserti non sunt. Ad uestram fidem confugimus, obsecro, obtestor per liberos, per uxores, per quicumque uobis bonorum est, sic illis fruamini, ne negligite me: neque facite ut mater, etiam reliqua spe sustentandae uitae frustrata, se quid indignum patiat, quae nunc fore putat, ut me apud uos ius meum adeptum excipiat, & sororem elocet. Si uero uos aliquid secus (quod absit) decreueritis: quid illi animi fore censetis, cum me uiderit non paternis modo bonis spoliatum, sed insuper etiam capite diminutum? De sorore uero nec sperare ausit, eam ullam se dignam conditionem obsecuturam inopiam assecuturam. Non aequum

æquum est iudices, uel mihi ius à uobis negari, uel istum tantas opes per
 iniuriam obtinere. Tametsi enim nondum mei periculum feceritis, qualis
 sim erga uos futurus: sperandum tamen est, me nō fore patre deterio-
 istius uerò animum sic perspexistis, ut compertum uobis sit, eum amplis
 opibus susceptis, adeò suum studium erga uos & liberalitatem nunquam
 declarasse: ut aliena etiam patrimonia ad se fraude attraxisse sit ostensum.
 Hæc igitur considerantes, cæteraq; recordati, sicut iustitia postulat, ita de-
 cernite. Est autem uobis fides abundè facta, testibus argumentis, coniectu-
 ris, istorū uerbis qui mea se accepisse uniuersa confitentur, ea uerò expensa
 mihi ferunt, cum nihil expenderint, sed ipsi omnia detineant. Hæc igitur
 considerāda uobis sunt, & aliqua nostri habēda ratio. Intelligitis enim me,
 patrimonio per uos recuperato, ex officio, & gratitudinis ergò, reipub.
 munera libenter obiturum: quòd meas mihi facultates iustè restitueritis.
 Iste autem, si quæ mea sunt, ei possidenda tradideritis, nihil horū est factu-
 rus. Nec enim putare debetis, fore ut quicquam de ijs opibus in rempub.
 collatum uelit, quas accepisse se iuit inficias: sed potius occultare studebit,
 ut iurè absolutus esse uideatur.

Sordes Apho-
 bi exagitat, et
 se fore libera-
 le in rempub.
 pollicetur

Petitio.

ἀνομιὰ
 λαίωσις.

Repetit libera-
 litatem suā &
 Aphobi sor-
 des.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS

Aphobum de falso testimonio.

Accusatus malè administratæ tutelæ Aphobus, ad quæstionem à Demosthene postulabat Milyam,
 quem sciret non deditum iri. Nam Demosthenes, quòd diceret, non seruum, sed liberum esse Milyam,
 à patre morituro manumissum: eum non dedebat. Ad id probandum, cum alia attulerat, tum etiam Stephanū
 testimoniū, qui apud iudices affirmasset, coram arbitris confessum esse Aphobū, Milyam esse liberū. Damna-
 tus autem malè gestæ tutelæ Aphobus, falsi testimonij Stephanum accusat. quem Demosthenes hac oratio-
 ne defendit, & uerum dixisse testimonium ait: atq; insuper ostendit, Aphobo id testimonium nihil nocuisse,
 sed eum propter alios testes esse damnatum: contra quos cum nullam actionem instituerit, satis apparere son-
 tem esse Aphobum.

DEMOSTHENIS IN APHOBUM

FALSI TESTIMONII ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Nisi prius aduersus Aphobum in iudicio cōtendissem, iu-
 dices, multoq; maiora & callidiora eius mendacia, facile
 à me refutata esse scirem, propter iniuriarum perspicuita-
 tem: mirificè pertimescerem, ut etiā nunc ostendere pos-
 sem quibus nam rationibus, uobis undiq; fucū facturum
 esset. Nunc, dijs bene iuuantibus, si modò æquis & beni-

Perstringit ad
 uersariū, & se
 causæ bonita-
 te fretum esse
 ostendit.

gnis animis nos audietis, in spe optima sum, uos non minus quàm priores
 iudices, istius impudentiam esse cognituros. Quæ si quid eloquentiæ aut
 calliditatis postularent: equidem subdubitassem, adolescentiæ meæ confi-
 deratione deterritus. Nunc, simpliciter docenda & commemoranda sunt
 istius in nos commissa facinora, quibus expositis, uobis omnibus perspi-
 cuū fore opinor, uter tandem nostrū sit improbus. Equidem nō ignoro
 eum actionē hanc instituisse, non quòd se probaturum confideret, ab ullo
 se falso esse testimonio læsum, sed quia putat, ob multæ magnitudinem,
 qua damnatus est, se & mihi conflaturū inuidiam, & sibi ipsi misericordiā
 impetraturū: proptereaq; actam causam nunc defendet, de qua tunc nihil
 æqui

Consiliū accu-
 satoris.

æqui

Improbitas A-
phobi iudica-
tum nō soluen-
tis.

ἀ φόβω. iii-
detur aliud no-
men legendū.

Propositio:
Milyam ipsius
Aphobi con-
fessione esse li-
berum.

Narratio.

Cur Aphobus
Stephani testi-
monium potissi-
mū exagitet?

æqui dicere potuit. Ego uerò Iudices, siquidem rem iudicatam solui ab eo exegissem, aut nullas æquas condiciones admittere uoluisssem: ne sic quidē deliquissem, ut qui ea ab eo postularē quæ uestris sententijs decreta essent, sed dici tamen potuisset, istum, hominem cognatum, inhumanus & acerbis fortunis esse euersum. Nunc contrā fit, nam iste cum contutoribus, omni patrimonio me fraudauit: & quamuis apud uos palam conuictus, tamen nihil æqui a se impetrari sinit, sed distracta re familiari, ædibus* Aphobo, fundo Onetori traditis, effecit, ut cum illis, litibus & molestijs conflictarer: ipse uerò instrumento & supellectile ex ædibus ablata, mancipijs abductis, torculari comminuto, foribus reuulsis, ac tantum nō ipsa domo incensa, Megara profectus, inquilinum ibi agit. Quamobrem multo æqui us est, ut eum propter hæc facinora odio prosequamini, quàm ut me ullius inhumanitatis condemnetis. Ac de istius sordibus atq; improbitate post apud uos mihi prolixius dicendum uidetur, quanquam nunc quoq; summam quandā audiuisstis: testimonia uero de quibus suffragia feretis, uera esse, iam uos docere conabor. Peto autem, Iudices, rem æquam & iustam, ut pari beneuolentia utrumq; nostrum audiatis, idq; non minus uobis etiā proderit. Nam quo certius rem cognoueritis, eo iustius & sanctius pronuntiabitis. Ostendam autem, istum non modo confessum esse, de Milyæ libertate, sed idem ipso facto declarasse, prætereaq; certissimas quæstionū probationes recusasse: neq; uoluisse, ut ueritas per eas ostēderetur: sed tergiuersatum, & falsis testibus productis, eloquentia sua rei ueritatem suffuratum: tantis & tam euidentibus argumentis, ut uobis omnibus perspicuum futurum sit, nostram orationem esse uerā, istum nihil sani dixisse. Inde autē auspicabor, unde & uobis assequi facilimè & mihi causam omnem exponere celerrimè licebit. Ego Iudices, Demōni, Demophonti, Therippidæ & isti, male administratæ tutelæ, iudiciū dictaui, omni patrimonio spoliatus. Actione autē prima contra istum instituta, iudicibus palam ostendi, quemadmodū uobis etiā ostendam, omnem rem nobis relicta istum cum illis surripuisse nobis, non productis ullis falsis testibus. Cuius rei hoc maximum argumentum est, quod dicta testium quàm plurima quum de scripto recitata omnia sint, quorum alij, meum aliquid isti datum: alij, se presentibus eum accepisse: alij, se ab isto emisse, eiq; tradidisse precium afferrent: nullum falsitatis arguit, aut accusare ausus est: sed hoc solum arripuit, in quo nec unius drachmæ fieri mentionem possit ostendere. Atqui æstimationem pecuniæ, qua fraudatus sum, non ex hoc collegi & computaui tantam (nec enim argentum continet) sed ex illis singula ratiocinatus sum, quibus iste nullum crimen impegit. Quibus rebus etiā factum est, ut qui tum rem cognouerant, non solum eum condemnarint, sed litem etiā tanti æstimarint, quantum in actione perscriptū fuerat. Quamobrem igitur illa testimonia præterijt, hoc arripuit? ego id quoq; docebo. Videbat, quæcunque testimonia pecuniā eum habere arguebant, se eam habere tanto magis cōuictum iri, quanto prolixius singula uerbis agitarentur. id quod actione contra testes instituta, futurum erat. Quod enim tunc exigua totius nostri temporis parte, inter cætera accusaueramus, id tum toto tem-

pore

pore solū per sese explicaturi eramus. * Quod si responsum improbasset, putabat, quemadmodum tum confessus esset, sic se denuò negaturū: hoc uerò penes se fore. Propterea igitur hoc persequitur, quod esse uerum testimonium euidenter uobis omnibus probabo, non coniecturis, neq; ratiunculis, præsentis temporis causa confictis: sed eo quod uobis omnibus, ut ego arbitror, iustū uidebitur, idēq; audite, & iudicate. Ego, Iudices, haud ignarus de testimonio in tabella scripto mihi certamen esse, deq; eo sententiam uos laturos sciens: nihil anteuertendum esse duxi, nisi ut istum prouocarem atq; arguerem. Et quid facio: ad quæstionem ei puerum dare literatum uolui, qui adfuerat cum hæc iste confiteretur, & testimonium scripserat, nihil à nobis mala fide perq; fraudem agere iussus, neq; aliud scribere, aliud omittere eorū quæ iste hisce de rebus dixerat, sed simpliciter omnia uera, & quæ ab isto dicta essent, annotare. Quī uerò melius potuit, q̄ torquendo puero, mendacia nostra refutare: sed omnium optimè sciebat testimonium esse uerum, & ideo quæstionem fugiebat. Neq; uerò unus atque alter huius rei conscius fuerunt, neq; sub ala, ut dicitur, prouocatio facta est, sed in medio foro, multis præsentibus. Ac uoca mihi horū testes. TESTES. Est autem iste adeò callidus, & usq; adeò quid æquum sit, intelligere se de industria dissimulat, ut quanquā falsi testimonij actionem instituit, de quo uos iurati pronuntiabitis: tamen eius testimonij ueritatē, quod sua potissimum refert, explorare quæstione subterfugerit: ac falsò dicat, se illum propter alia depoposcisse. Quid uerò absurdus, quàm eum, cum quiritetur iniquè secum esse actū, qui hominem liberum deposcēs, ut ego uobis perspicuè ostendam, non acceperit: testes non iniqua pati putare, cum eum, quem seruū esse constabat, me de dictis testimonijs dedente, accipere ipse recusat. Nec illud caulari potest, quibusdā de rebus quas ipse cupit, perspicuam & fide dignam esse quæstionem, de quibusdam uerò obscurā & fallacem. Præterea, Iudices, frater istius Æsius, primus hoc pro testimonio dixit, qui nunc adiutor eius, it inficias: sed tum unā cum alijs asseruit, quòd neq; peierare, neq; mox è uestigio à iudicibus cōdemnari uolebat: quem, si falso testimonio niti placuisset, haud utiq; in testes retulissim, cum uiderem eum Aphobo esse intima familiaritate coniunctissimum: nec ignorarem, aduocatum illi futurum, prætereaq; meū esse aduersarium. Nec enim cum ulla ratione consentit, inimicum suum, & aduersarij fratrem, ad testimonium falsum dicendum inscribere. Cum autem harū rerum testes multi sint, non minora nobis etiam argumenta suppetunt. Ac primū, nisi ea uerè affirmasset, non nunc demum negaret, sed tum statim fecisset, cum in iudicio testimonium legeretur: ubi magis inficiatio, quàm nunc, ei profuisset. Deinde non conquisisset, sed actionem iniuriarum contra me instituisset, si eum falsò dicti in fratrem falsi testimonij reum fecissem: quo iudicio & de pecunia homines, & de honore periclitantur. Iam si rem explorare studuisset, puerū qui testimonia scripserat, à me postulasset, ut eo non tradito, uanitatis & iniustitiæ conuincerer. Nunc tantum abfuit, ut tale quicquam fecerit, ut nec tradente me, postquā iste inficias iuit, accipere uolerit. Adeò non minus in his etiam quæstiones formidant. Hæc à me uerè

* ἀπορία
fortasse ταύ-
τη τὴν μαρ-
τυρίαν: quod si
hoc testimoni-
um accusasset.
Alia propositio:
Testimoni-
um Stephani
esse uerum.
Puer ad quæ-
stionem datus,
ab Aphobo nō
acceptus.

Æsius frater
Aphobi testis
Demosthenis.

Æsium uera
contra Apho-
bum testifica-
tum esse.

C dici,

dici, atque eum dicto inter reliquos testes testimonio, non negasse hæc, in hoc prætorio astantem, cum testimonium legeretur, & me dedente puerum torquendum istis, accipere noluisse: singulatim etiam uobis testes producam. Accerere mihi eos. **TESTES.** Quod autem, Iudices, omnium eorum quæ diximus, euidentissimum signum esse puto, hæc istum respondisse, referam. Cum hominem, hæc confessus quæ à testibus dicta sunt, à me postularer, atque ego illum in eo quoque fraudis uellem conuincere, quid facio? prouoco eum ad dicendum in Demonem testimonium, qui patruus eius est, & socius iniuriarum: atque his in scripta relatis, ea dicere iubeo, contra quæ nunc actionem falsi testimonij instituit. Is uero primum impudenter negabat: sed iubente arbitro uel dicere, uel eiurare, ægerrime testimonium dixit. Atqui si homo ille seruus fuit, nec iste liberum esse prius confessus est: quid ei accidit, ut testimonium diceret potius, quam eiurare quod negotio liberaretur? sed & propter hæc puerum dedere uolui testimonij scriptorem, qui & suas literas agnitorus erat, & satis meminerat, istum dixisse testimonium. Et hæc uolui, non penuria testium qui adfuerant (erant enim in promptu) uerum ne eos mendacij criminaretur, atque ut eorum fides quaestionibus comprobaretur. Qui uero decet propter istum damnari testes, qui soli omnium qui unquam in forum uenerunt, ipsum accusatorem earum rerum sibi extitisse testem ostendunt. Ac ut me uera dicere constet, cape prouocationem ac testimonium. **PROVOCATIO. TESTIMONIUM.** Tanta igitur iura iste auersatus, & tot signis conuictus, se calumniatorem agere, suis testibus habere fidem uos postulat: meos uero calumniae, & uera dixisse negat. Disputabo autem, etiam si ueri similitudo spectetur, quid nam de eis sentiri conueniat. Neminem uestrum negare scio, quin qui falsum testimonium dicunt, aut ob inopiam largitionibus corrupti, aut propter sodalitatem, aut etiam odium aduersariorum à tali facinore non abhorreant. Sed propter harum rerum nullam pro me dicere testimonium potuerunt. neque enim sodalitates intercedunt (id enim quod fieret, cum nec in hisdem studiis uersati, & eorum quidam non modo mei, sed ne inter se quidem æquales sint) nec isti sunt inimici: nam & hoc constat. Unus enim frater eius est, & aduocatus: Stephanus familiaris eius & tribulis: Philippus, nec amicus nec inimicus. Quare nec hoc crimen iure quisquam eis impegit. Neque etiam paupertate adductos esse quisquam dixerit, cum tantas opes habeant omnes, ut & munera uobis alacriter obeant, & pareant, si quid mandatum eis fuerit. Præterea nec ignoti uobis, nec in deteriore parte cogniti sunt, sed pro moderatis hominibus habentur. Atqui si nec inopes, nec istius inimici, nec amici mei sunt, quod conuenit suspicari, falsum eos dixisse testimonium? Ego quidem non uideo. Quæ quanquam iste sciebat, & omnium optimè norat, eos uera dixisse: tamen calumniatur, ac non modo se hæc dixisse negat, quæ ab eo dicta esse, quo pacto magis ostendi queat? sed etiam hominem omnino esse seruum affirmat. Volo autem pauca duntaxat dicere, ad hoc quoque mendacium eius refutandum. Ego, Iudices, etiam propter hæc ad quaestionem ei dedere ancillas uolui, quæ patre moriente eum fuisse manumissum meminerunt.

Demosthenis
testes ueraces
esse, signis
probat.

Inopia, sodalitates,
odiu.

Ancillæ ad
quaestionem
datis, ab Aphobio
non acceptæ.

meminerunt. Præterea mea mater fidem facere uoluit, à patre morituro, hominem hunc emissum esse manu, atq; apud nos haberi pro libero: & ni ita esset, me & sororem productos, quos unicos liberos habet, propter quos uidua uitã transegit, deuouere. Neq; uerò quisquã putet, eam in nostra capita hæc unquam iurare uoluisse, nisi se id liquidò facturam intelligeret. Vt autem constet, me uera dicere, nosq; hæc facere fuisse paratos: uoca harum rerum testes. **TESTES.** Cum igitur nos tot iustas rationes afferre queamus, & ad argumenta maxima probandi testimonij confugere uoluerimus: iste his omnibus detrectatis, se factũ iudicium calumniando, & meum testem accusando, persuasurum uobis esse putat, ut eum condemnatis, re profectò omnium & iniquissima & sceleratissima composita. Nam ipse falsos testes instituit hisce de rebus, communibus cum Onetore affiné & Timocrate sumptib. nos uerò eius rei ignari, & putantes, de ipso testimonio fore iudicium: testibus de tutelæ pecunia nunc instructi non sumus. Quanquam autem iste sic, ut exposui, ueteratoriè egit: tamen me ostensurum facile confido, eum iustissimè condemnatũ esse: non eo quòd Milyã torqueri uetuerim, neq; quòd liberũ eum esse sit cõfessus, idq; hi testes affirmarint: sed quòd cõuictus est multa mihi surripuisse, nec elocasse domum, iussu legum, & uti pater meus in testamento perscripserat: ut ego uobis clarè ostendam. Nam hæc, leges dico, & magnitudinem direptæ ab hisce pecuniæ, palàm uidere erat omnibus: Milyam uerò quis esset, nemo norat: & hæc ita se habere, ex accusatione intelligetis. Ego, Iudices, isti iudicium tutelæ dictaui, non una summa composita, quemadmodum fecisset aliquis calumniandi studiosus: sed singula nominatim perscripsi, & unde acceperit, & quantũ, & à quo: nec usquam ascripsi Milyã, ut ullius harum rerum consciũ. Est autem accusationis hoc initium: De his accusat Demosthenes Aphobum: habet meam pecuniã Aphobus tutorio nomine: octoginta minas, dotem matris, ex testamento patris acceptam. Hæc prima pecunia est, qua me fraudatũ queror. Testes uerò quid dixerunt? Affirmant se fuisse apud Notharchum arbitrum, cum Aphobus à patre meo Demosthene manu missum esse Milyã confiteretur. Cogitate igitur cum animis uestris, num quis aut orator, aut sophista, aut præstigiator tam admirabilis & eloquens extitisse uideatur, ut hoc testimonio probaret, Aphobũ habere dotem meę matris: Et quid obsecro in mentẽ ei uenit, ut diceret atq; confiteretur, liberũ esse Milyam? Eõne magis dotem habeo? Nihilo certè magis, propter hoc quidem, ut apparet. Vnde uerò hoc ostensum est? Primum eius cõtutor Therippides pro testimonio dixit, se illi dotem numerasse: deinde auunculus Demon, & alij qui adfuerũt, affirmarũt, istum esse professum, se, ut qui dotem haberet, uictũ matri curaturũ. Neq; hos accusauit, quos uera dixisse sciret. Præterea mater me & sororem producere, & in meũ sororisq; iurare capita uoluit, istum è testamento patris dotem accepisse. Eas octoginta minas utrum habere eum dicemus, an non? Vtrum propter hũc testem est damnatus, an propter illos? Ego quidem propter ueritatem opinor. Harum igitur usumfructum, cum decenniũ perceperit, ac ne iudicio quidem damnatus, eas restituere sustinuerit: tamen iniquè se-

ἢ τῆν καὶ
δὼν πῆσι ἰδίῃ
δέναι παρὰ
σὸ ἀμείνον.

Aphobum iure
esse condem-
natum.

Actio tutelæ
Aphobo dicta-
ta per Demo-
sthenem.

Testimonium
de Milya ni-
hil ad tutelæ
actionem at-
tinere.

cum esse actū, scēq; propter hosce testes condemnatū queritur: quanquam horum nullus eum habere hanc, testificatus est. Iam de elocatione & lecto- rum fabricis, & ferro, & relicto nobis ebore, & dote sororis, quam iste per prauaricationem condonauit, ut & ipse tantū de meo haberet, quantum uellet: audite & considerate, quā iure sit damnatus, quāq; non necesse fuerit, propter ea Milyam torquere. Nam de his quæ prauaricatus es, lex est, quæ uerbis apertis iubet, te æquē teneri, ac si ipse teneres. Quid igitur legi rei est cum quæstionibus? Quod autē ad locationem attinet, cum & socij Xuthi fueritis, & pecuniā partiti sitis, & tabulas sustuleritis, & arbitratu uestro gesseritis omnia, & scripta perdideritis, ut Demon cōtra uos testatus est: etiam his facere fucum studeatis. De lectorū fabricis autē si correpta pecunia, & magno priuatim lucro facto, meis ad usuram datis, quibus tu alios etiā prohibere debebas, eos deinde sustulisti è medio: quid tibi facturi sunt testes? Neq; enim hi testati sunt, fateri te, usuras de meis accepisse, & mancipia ad te recepisse: sed tu in rationibus scripsisti ista, eaq; testes confirmarūt. De ebore porro & ferro, dico ego famulos omnes scire, uen didisse istum, eiq; & tum & nunc quencuncq; uellet, ad quæstionē dare uolui. Quod si me eum qui sciret, dare noluisse, eos qui nescirent, uoluisse dicet tradere: multo magis eos illi accipiendos fuisse apparebit. Nam si illi, quos ut cōscios ego tradebam, eum horū nihil habere dixissent, omni iam utiq; crimine liberatus esset. Verū non ita est, sed clarē conuictus fuisset, se & uendidisse, & precium recepisse: eaq; de causa præteritis ijs quos constabat esse seruos, liberū torquere ui studebat, quem nec tradere fas erat: non rei comperiendæ studiosus, sed id quærens, ut eo non accepto prætextus sibi aliquis relinqueretur. De his igitur omnibus, ac primū de dote, deinde de ijs quæ mala fide administrauit, post de cæteris ut certi sitis: & leges uobis & testimonia recitabūtur. **LEGES. TESTIMONIA.** Neq; uerò ex his solum cognoscetis, nullam ei factā iniuriam, eo quòd hominem ad quæstiones non dederim, sed ipsa etiam re considerata. Ponamus sanè Milyam in rota torqueri, & quid ab eo dici optarit potissimum, spectemus: nōne hoc, se non esse consciū, an ullam habuerit iste pecuniā? Esto, dicat, propterea ne nullam habet: multum certè abest. Eos enim ego testes adduxi, qui rem & sciunt, & interfuerunt. Argumentum autem & probatio est, non si quis istum aliquid habere nesciat (tales enim esse multi queant) sed si quis sciat. Cū uerò tot testes in te dixerint testimoniū: quodnam testimonium accusaris, ostende, ostendere non potes. An non igitur ipse te mendacij arguis, dum iniuriā te affectum, & iniquo circumuentum esse iudicio clamitas, quòd hominem nō acceperis: qui eos qui testati sunt, habere te, & accepisse ea, de quibus tanquam non relictis Milyam postulas: falsi testimoniū reos non feceris: quos longè honestius fuisset, si læsus esses, persequi. Sed læsus à nemine, calumniatorem agis. Ac multis modis tua perspicitur improbitas: in primis autem, si de testamento aliquid referatur. Cum enim, o iudices, pater omnia relicta, testamento inscripserit, & domum elocari iusserit: id non reddidit, ne ego multitudinem facultatum statim deprehenderem; ea uerò possidere se fatei, quæ ita manifesta sunt, ut negari

*Etiamsi tor-
queatur Mily-
as, id Aphobo
nihil profutu-
rum.*

*Testamentum
ab Aphobo
suppressum
exagitat.*

ut negari minimè possint. Hæc autem fuerunt quæ per scripta in tabulis esse diceret: Demophōti accipiēda duo talenta statim, sororē ducendā ubi adoleuisset, idq; decennio post futurū erat: isti octoginta minas & matrē meā, & ædes inhabitandas. Therippidæ septuaginta minarū usumfructū percipiendū, dum ego uir factus essem. Cætera uerò, quæ mihi præter hæc relicta sunt, & domus elocationē è tabulis deleuit, quòd sibi ea ostendi apud uos, expedire non putaret. Cum igitur ipse fateretur, patrem nostrum morientem, tantum argenti horum cuiq; legasse, iudices ex hisce confessionibus coniecturam cœperunt de magnitudine pecuniæ. Qui enim de suis facultatib. quatuor talenta & ter mille drachmas doti ac dono dedisset, eum apparebat non de paruis opibus, sed duplo maioribus, & amplius, quàm quas mihi reliquisset, decidisse. Nec enim probabile uidebatur, eum uoluisse me filium ad egestatem redigi, & istos iam antea diuites, locupletiores etiam effici studuisse: sed propter eorum quæ mihi relinquebantur copiam, & Therippidæ septuaginta minas, & Demophonti duo talēta, quamquam sororem meam nondum ducturo, fruenda dedisse. Eam igitur pecuniam nusquā eum mihi reddidisse apparebat, nec etiam paulo minorem: sed aliam esse insumptam, aliam non acceptam, aliam ignotam sibi, aliā habere alium: aliam domi repositam dicebat: aliam quiduis potius quàm ubi reddidisset, dicere poterat. De pecunia autē domi relicta, palām uobis ostendam eum mentiri. hanc enim rationem attulit, postquam pecuniā esse magnam indicarat: neq; tamen ostendere poterat se reddidisse, ut, quod perspicuum est, nos ea repetere non deceret, quæ domi reposita haberemus. Quòd si pater diffusus fuisset istis, non utiq; cætera illis commisisset, neq; illa sic relicta eis narraisset. Vnde igitur scirent? Sin fidem habuisset, haud utiq; maximam opum partem in manus eis tradidisset, reliquas eorum potestate exemisset: neq; cū eas matri meæ seruandas dedisset, ipsam hanc uni tutorum uxorem despondisset. Nulla enim afferri ratio potest, cur pecuniā per illam tueri studuerit, & eorū unius quibus diffideret, potestati tum ipsam tum pecuniam deditam uoluerit. Præterea si quid istorum uerum esset, non putatis eum accepturū fuisse matrem à patre datam, qui cum dotem eius, octoginta minas, ut eam ducturus teneret: Philonidæ Melitensis filiā duxit, auaritiæ sordib. impulsus, ut ad eas quas à nobis habebat, octoginta minas, totidem ab illo acciperet. Quòd si quatuor talenta domi fuissent, eaq; ut iste ait, illa habuisset: nōne eum accursurū etiam putatis, ut illis unā cum ipsa potiretur? aut cū manifestas opes, quas & uestrum complures sciebant esse relictas, unā cum cæteris tutoribus, adeo flagitiose diripuerit: ab ijs, quarū uos testes non essetis, potestate nanciscendi data, fuisse temperaturum? Quis uerò credat? Non ita est, iudices, non ita est: sed pecunia quam reliquit pater, illa die defossa est, qua in istorū manus peruēnit. Iste autem cum dicere nequeat, ubi quicquam reddiderit, ut ego diues uidear, neq; ullam à uobis misericordiam impetrem, hisce uerbis utitur. Quanquam autē multa habeo quæ in isto accusem, non tamen spacium datur, cum testis agatur dignitas, iniurias mihi factas commemorandi: sed prouocationē uobis legam, qua audita, testificationis ueritatem

Iudicū sententiā approbat.

Refutatio cōmenti de pecunia domi relicta Demostheni.

Prouocatio de Milya.

cognoscetis, & eum asserere nunc à se Milyam posci propter omnia, cum eum initiò propter triginta minas duntaxat poposcerit, atq; insuper eum hoc testimonio nihil lædi. Ego, ut istum omnibus modis conuincerem, & dolos eius & calliditates uobis aperirem, percontabar eum, quantus esset pecuniæ numerus, propter quam Milyam ut conscium postularet. Is uerò mentitus, propter omnia inquit. De hoc igitur, inquam ego, tradam tibi eum qui exempla habet, quemadmodum tu me prouocaris. Cum autem ante à me datum esset iusiurandum, te confessum esse, hominem esse liberum, teq; in Demònem dixisse testimonium, si in filia tuæ caput iuraueris, cōtraria horū esse uera: remitto tibi omnia, propter quæ te quæstionem postulasse constabit, cum primùm puer torqueretur. & tantum tibi de eorum æstimatione quorum damnatus es, detraho, quantum id est ob quod Milyam postulasti, ut tibi testes fraudi ne sint. Hæc cum ei præsentibus multis denunciaassem, facturū sese negauit. Cum ipse igitur hoc ius sibi dicere recusarit, qui cōuenit, ut uos iurati ab isto adducamini, ut testes cōdemnetis, & non eum potius omnium hominum esse impudentissimum existimetis: Ac me uera loqui uti cōstet, uoca harū rerū testes. **TESTES.** Neq; uerò cum ego hæc promptè offerrem, testes aliter animati erant. sed & hi adductis liberis confirmare quæ dixerant, iurando in illorum capita, uoluerunt. At iste nec his, neq; illis, neq; mihi deferre iusiurandum uoluit, sed summa rerum in callidè confictis uerbis & testibus non uera testari solitis collocata, spem concepit, se uobis facile daturum esse uerba. Cape igitur, ac lege eis hoc quoq; testimonium. **TESTIMONIUM.** Qua ratione quisquam apertius ostendat, & nobis fieri calumniā, & eum tum uero testimonio, tum iusto iudicio cōuictum, & damnatum: quàm si hoc modo ostendat eum noluisse puerum testimonij scriptorem, subiicere quæstioni, ut cognosceret de ipsis testificationibus: Æsum fratrem eius ea testificatum esse, quæ dicit esse falsa: istum ipsum eadem testificatū mihi, quæ alios testes in Demonem, suum auunculum & contutorem: noluisse eum ancillas de eo, an homo liber esset, torquere: matrem fidem his de rebus nostro periculo firmare uoluisse: istum reliquorum seruorum nullum admittere uoluisse, qui omnia melius scirent quàm Milyas: nulli testium qui eum habere pecuniam asseruerant, falsi testimonij diem dixisse, nec testamentum reddidisse, nec domum elocasse: cum leges iubeant firmare fidem, atque ego & testes iusiurandum antè daremus, remissam ei esse pecuniam, propter quam Milyam postulasset, ipsum id sibi non esse faciendum censuisse: Ego medius fidius hoc ostendere nō possum accuratius, quàm ad hunc modum. Quanquam autem & ita manifestè in testes mentitur, & è rebus ipsis nihil damni facit, & iusto est iudicio damnatus: tamen impudenter tergiuersatur. Quod nisi prius & eius amici & arbitri eum iniuste facere pronunciaissent, atq; ipse his uerbis uteretur: minus esset mirādum. Nunc postquam mihi persuasit, ut Archeneo & Dracontide & Stephano huic, quem nunc falsi testimonij reum fecit, rem permitterem: eos quidem missos fecit, ubi ex eis audierat, si cum iureiurando arbitrentur, se eum tutelæ damnatos, & ad sortitò datum arbitrium abijt: cumq; nullum cri-

Congeries argumentorum, quibus conuictus sit Aphobus.

Aphobus prius etiā ab amicis & arbitris damnatus, quàm in iudicio uenisset.

men

men diluere posset, arbitri est sententia damnatus. Iudices autem ad quos confugerat, causa cognita, non aliter quàm & eius amici & arbiter statuerunt, & multam decem talentis æstimarunt. Non mehercule quòd liberum esse Milyam dixisset, hoc enim nihil ad causam attinebat: sed quòd re quindecim talentum mihi relicta, nec domum elocarat, & re familiari decem num cum collegis tractata, pro me, dum puer essem, apud collegium trierarchorum se quinque minas collaturum professus, quantum Timotheus Cononis filius, & alij maximos census possidentes, conferebant: atque ipse tanta pecunia tamdiu administrata, pro qua ipse tantum tributum esse pendendum censuerat, mihi pro sua portione nec uiginti minis æstimanda reddiderat, unaque cum contutoribus & sorte ipsa & usura fraudarat. Subducta igitur, Iudices, totius pecuniæ usura, non ea quanti domus locari solent, sed quæ minima est, reppererunt me ab eis amplius triginta talentis fraudari: proptereaque istum decem talentis condemnarunt.

ARGUMENTVM ORATIONIS IN
Onetorem unde ui.

Aphobus Demosthene actionem tutelæ contra eum instituentem, duxit Onetoris sororem sibi à priore marito Timocrate, qui pupillam dotatam ducturus erat, desponsam. Post Onetorem, iam reo factò Aphobus tutelæ nomine, ut Orator demonstrat, commentus sororem fecisse diuortium, eam ad se abduxit. Damnato iam Aphobo in bona eius & fundos inuadentem Oratorem, expellit Onetorem, & sororis esse fundos, ob dotem pignori oppositos, ait. Eam ob rem Demosthenes unde ui cum eo agit, tanquam de prædijs Aphobi dudum, nunc uero suis factis deiectus: dicens, non dotem, sed mulierem duntaxat, Aphobum accepisse: quòd Onetorem, cum Aphobum eiusque rem familiarem periclitari uideret, dotem ei numerare nolisset. Nunc igitur commentitium, inquit, est diuortium: fundus autem in meam fraudem, propter ea quæ non accepit Aphobus, pignori oppositus esse dicitur. Nomen Ἰζέλης Atticum est. Ἰζίλευ enim uocabant extrudere atque expellere ui.

DEMOSTHENIS IN ONETOREM

VNDE VI, ORATIO PRIOR,
Hieronymo Vuolfio interprete.

TSI, Iudices, non parum laboraui, ut neque ea quæ cum Aphobo mihi fuit, contentio incideret, neque hæc quæ nunc est aduersus Onetorem istum, affinem eius, propositis utriusque multis & æquis conditionibus: nihil æqui tamen impetrare potui, sed istum illo multo asperiores reperi, & poena multo digniores. Nam cum putarem, illum debere inter amicos mecum transigere controuersiam, neque apud uos experiri: eum adducere non potui. Istum autem cum iuberem, ipsum sibi fieri iudicem, ut ne apud uos periclitaretur: ita sum contemptus, ut non modò responsum mihi dare dedignaretur, sed etiam è fundo quem possedit Aphobus, cum à me iudicio damnaretur, contumeliose omnino eiecerit. Postquam igitur meis me spoliatur, & tum affine fretus, tum opibus suis atque artificijs, ad uos ingressus est: hoc nobis est reliquum, uti uestro auxilio ius ab eo nostrum consequi studeamus. Equidem scio, Iudices, contra uerborum apparatus & testes non uera testificaturos, esse mihi certamen: sed tamen bonitate causæ, me tanto superiores eo fore confido, ut etsi quis uestrum hæcenus eum esse improbum non existimauit, tamen uel ex eius in me factis cognituris sitis, eum hæcenus summam suam improbitatem & iniustitiam

Querela de iniquitate Aphobi et Onetoris, & necessitate iure agendi.

Propositio cum accusatione iniuriarum aduersarij.

tiam

tiam celasse. Demonstrabo enim eum dotem non modò non numerasse, ob quam nunc fundum illum pignori oppositum esse dicit, sed ab initio fortunis meis insidiari. prætereaq; mulierem, cuius nomine me è fundo eiecit, non discessisse à marito: sed eum in fraudem meam, Aphobi causam agere, & hæc iudicia subire, adeò magnis signis & euidentibus argumētis, ut uos omnes certò cognituri sitis, iurè conuenienterq; eum hoc à me iudicio accusari. Dabo aut operam, ut inde capiã narrandi exordium, unde uos negotium facillimè percipietis. Fortunas meas, Iudices, à tutoribus malè administrari, neque istum, neque multos alios Atheniensium latuit: sed statim palàm fuit, iniuriam mihi fieri. Adeò multæ tractationes & disputationes cum apud prætorè, tum apud cæteros iudices fiebant de rebus meis. Nam & de magnitudine relictæ mihi patrimonij cõstabat: & tutores non elocare domum, ut ipsi pecunia fruerentur, non obscurum erat. Quare quicumque illa norant, non dubitabant quin cum ita fieret, cum primùm uirilem togam sumpsissem, pœnas essem de eis sumpturus. Inter quos & Timocrates & Onetor in ea sententia perpetuò fuerunt. Quod ita esse, maximo illud argumēto est, qd iste sororem Aphobo dare uoluit non modò suo pte, sed & meo non paruo patrimonio potitum uidens, dotem autem numerare pertimuit, tanquam tutorum opes pupillis ueluti oppignoratas esse iudicaret. ac sororem quidem dedit, sed dotem usura quinq; obolorum se ei debiturum pepigit Timocrates, is in cuius matrimonio mulier prius fuerat. Postquam autem me accusante, tutelæ iudicio cõdemnatus fuit Aphobus, nec quæ iusta erant ulla ex parte præstare uoluit: dirimere controuersiam Onetor inter nos nõ instituit, sed cum dotem non numerasset, sed in sua potestate haberet, sic tamen, quasi diuortium fecisset soror, atq; ipse datam dotem recuperare non posset, sibi prædium illud oppigneratum esse dictitans, ex eo me exigere non dubitauit. Vsq; adeò & me & uos, & receptas leges cõtempnit. Ac quæ facta sint, propter quæ reus est, & de quibus sententiã laturi estis Iudices, hæc sunt. Exhibebo autem testes, primùm ipsum Timocratem, pepigisse eum, se debiturum dotem, & usuram dotis numerasse Aphobo ex pactis & cõuentis. Deinde ipsum Aphobum confecisse tabulas, de usura à Timocrate accipienda. Cape testimonia. TESTIMONIA. Iam primùm omnium cõstat, non numeratam esse dotem, nec eam in sua potestate habuisse Aphobum. Ipsa autem res declarat satis propter ea quæ dixi, eos debere maluisse dotem, quam immiscere in rem familiarem Aphobi sic periclitaturam. Nam nec inopiam prætexere possunt, quo minus statim dederint: cum & Timocrati res sit amplius decem talentorum, & Onetori plus quam triginta. Quare non propter hoc non statim numerarunt. Neq; uerò etiam possessiones eis erant, pecunia præsens non erat: neque mulier uidua uiuebat, ut ista facere properarent, dotem non simul numerantes. Nam & argenti non parum hi alijs ad usuram dant, & mulierem matrem familias adhuc, necdum à Timocrate dimissam, elocarunt. Quare ne is quidem prætextus eorum iurè ab uillo admittetur. Iam illud etiam, Iudices, omnes confiteamini, in tali contractu quemuis malle alteri debere potius, quam affini dotem prorsus non reddere. Nisi enim dissoluerit, sit debitor

Narratio.

Opinio de tutoribus Demosthenis.

Aphobo data Onetoris soror sine dote.

Demosthenes ab Aphobo fundo deiectus.

Confirmatio. In fraudem Demosthenis omnia esse facta.

Non probabile esse, eos affini debere uoluisse.

debitor, de quo incertum est, utrū bona fide redditurus sit, nec ne: sin unā cum muliere dotem numerarti omnem, fit necessarius & affinis. Nam ubi quæ decuit omnia præstitit, omni suspicione liberatur. Proinde cum ita se res habeat, & istos nihil omnino eorū quæ dixi, debere coegerit, ac ipsi ne uoluerint quidē: alia causa cur nō reddiderint, dici nulla potest: sed hāc esse causam necesse est, propter quā reddere dotē non ausi fuerunt. Ego igitur extra controuersiā hāc ita probo. Reddidisse autē ne postea quidem, ipsa rerum gestarū serie me facile ostensurū cōfido: ut uobis perspicuū fiat, etsi non his de causis dotem retinuisent, * sed argentū dissoluere celeriter uoluisent, nunquā fuisse reddituros, neq; a se amissuros. Tanta in eo negotio mora sunt impediti. Bienniū enim intercessit interim, dū & mulier mater familiās fuit, & isti eā discessisse dixerunt. Nam cū Polyzelo prætore mense Maio nupsisset, diuortiū scriptū est prætore Timocrate, mense decembri. Ego uerò statim post nuptias, sumpta uirili toga, accusaui, & rationes poposci: & omnibus fortunis fraudatus, iudiciū adeptus sum eodē prætore. Tempus autē hoc, debitū quidē admittit ex pacto, sed solutio credi non potest. Nā qui principio propterea debere uoluit, & dare usurā, ut ne dos unā cum reliquis bonis periclitaretur: is quo pacto reddidit illi iā accusato, qui si prius credidisset, tum recipere studuisset? Cui hoc persuadebit, Iudices? Nupsisse autem mulierem eo quo dixi tempore: & interea temporis intercessisse controuersiam inter nos, & tum me postea iudicium esse adeptū, tum istos diuortiū ad prætorem retulisse, uti constet, singulatim hāc testimonia recita. **TESTIMONIA.** Huic igitur in prætura successit Cephisorus: sub hoc accusaui, sumpta uirili toga: iudiciū uerò adeptus sum, sub Timocrate. Cape hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Lege etiā hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Constat igitur ē dictis testium, eos dotem non dedisse, sed ad conseruandas Aphobi opes hāc agere audere. Qui enim tantopere se & debuisse, & reddidisse, & non recepisse, & uxorem discessisse, & prædium sibi oppigneratum esse asserunt: an non perspicuē declarant rem sua autoritate gestam, eo consilio, ut ijs quæ uos mihi adiudicassetis, me defraudarent? Iam illud etiam ex ipsius istius & Timocratis & Aphobi responsis, non potuisse dotem reddi, uos edocere conabor. Ego iudices quaesiui ex eorum singulis, multis testibus præsentibus, ex Onetore & Timocrate, qui nam essent testes, in quorum præsentia dotem reddidissent: ex ipso Aphobo, qui adfuisset cū accepisset: ibi omnes uno ore mihi responderūt, nullum adfuisse testem, sed tantum ab eis quoque tempore auferre solitū Aphobum, quantū exegisset. At cui uestrū hoc fit uerisimile, cum dos talentum esset, absq; testibus Onetorem & Timocratem Aphobo tantū argenti reddidisse: cui non modò ad istum modum, si quid fortè soluisset, sed multis etiam testibus præsentibus nemo temerè fidem habuisset: ut si qua cōtrouersia incidisset, facile per uos reciperet. Neq; enim quisquam in tali contractu, nedū aduersus istum tali ingenio nullos testes adhiberet, sed neq; si cū alio res esset. Imò his de causis & nuptias celebramus, & maximè necessarios inuitamus, quòd nō leuis res agitur, sed uita sororum & filiarum alienæ fidei committitur: quæ ut in tuto

D collocentur,

Ne postea qui dem numeratum esse argentum.

* ἀλλ' ἴδι τῶν διὰ τὰ χέων ἀποδοῦναι τ' ἀργύρου ἢ ἔχον.

Responsis Onetoris & Aphobi probare contendit, dotem non esse redditam.

Causæ celebrandi nuptias.

collocentur, summa cura prouidemus. Consentaneum igitur est, & istum coram quibus se debere confessus est, & usuram daturū promisit: illis ipsis etiam præsens satisfacturum Aphobo fuisse, si re uera dotem ei reddidisset. Nam re ad hunc modum gesta, omni molestia liberatus esset. Sin solus soli reddidisset: eos qui pactis & conuentis interfuerant, testes contra se tanquam debitorem reliquisset. Nunc igitur necessarijs suis, uiris quàm ipsi sunt melioribus, persuadere non potuerunt, ut dotem esse redditam pro testimonio dicerent. Sin alios testes adducerent genere non coniuictos, uos eis esse credituros non putabāt. Sin uniuersam simul dotem reddidisse sese dicerent: si seruos qui pertulissent, ad quæstionem postulatos, solutione non facta, dedere nollent, palàm fore imposturam. Sin ipsi se solos soli illi dedisse dicerent, fucum tegi posse sperabant. Quare in hūc mentiri modum necessariò uoluerūt. Talibus technis & calliditatibus se homines simplices perhiberi postulat, eaq; opinione facilè uos à se posse decipi sperant, cum nec minimis in contractibus esse negligentes, sed quanta maxima fieri potest uti diligentia soleant. Cape testimonia coram quibus responderint, & recita his. **TESTIMONIA.** Agite uerò, Iudices, mulierem uobis etiam ostendam simulare diuortium, cum re uera sit Aphobi materfamilias. Existimo enim, ubi hoc certò cognoueritis, uos & istis in ceteris minus credituros, & mihi affecto iniuria ad ius meum obtinendum fore adiutores. Partim autem testes adducam, partim magna signa & argumenta satis firma ostendam. Ego, Iudices, postquam in album prætoris relatum fuerat, mulierem fecisse diuortium, & Onetor dixerat, sibi prædium illud ob dotem oppigneratum esse: cum uiderem Aphobū nihilominus tenere & colere agrū, & cōsuetudinem matrimonij habere cum muliere: satis sciebam uerba esse illa ad rem eludendam excogitata. Quæ ut uobis omnibus euidenter ostenderem, professus sum, me conuicturum esse eum coram testibus, si ea ita se habere negaret: & seruū ad quæstiones obtuli, qui planè sciebat omnia: quem, quòd pecunia ad diem soluta nō erat, ex Aphobi familia ceperam. Quæ cum ego postulassem, iste quæstiones de sororis cum Aphobo consuetudine detrectabat: illum uerò colere agrū, quia manifesta res erat, negare non poterat, sed fatebatur. Neq; uerò ex his solum cognitu facilimum erat, eum & in matrimonio habere mulierem, & prædium possedisse adhuc, priusquam iudicium factum esset: sed ex illis etiam quæ iudicum sententijs damnatus, fecit. Tanquā enim non ob dotem oppignerasset, sed tanquam ex iudicato mea futura essent: ijs efferrī quæ poterant abreptis, abiit, ut frugibus, ut instrumento omni rustico, exceptis doliolis. Quod uerò auferri non potuit, terram, necessariò reliquit: ut isti nunc de ipso fundo cōtrouersiam facere liceat. At quī conuenit istum dicere prædium sibi oppigneratum, cum eum qui oppignerasse dicitur, idem colere uideamus: atq; asserere, diuortium sororem fecisse, cum ea ipsa de re quæstiones palàm fugitarit: atq; eum, qui uxorem, ut iste asserit, dimisit, & fruges, & rusticum omne instrumentum extulisse: cum iste eius quæ à marito discessisse, cuius nomine prædium oppigneratum esse dicitur, patronus & defensor, nihil horum omnium iniquo animo tulerit, sed acquirere uerit.

Mulierem nō
fecisse diuortium.

uerit: No' nne hæc euidentissima sunt: non hæc manifesta collusio? Quis neget, nisi qui non diligenter omnia reputarit? Ac eum confessum esse, coluisse Aphobum prædium illud priusquam in ius à me uocaretur: de diuortio autem sororis quæstionem habere noluisse: uillam post iudicium nudatâ esse instrumêto, uasis exceptis, uti cõstet, cape testimonia, & lege.

TESTIMONIA. Etsi autem ego tot argumentis nitor, Onetor tamen uel in primis ipse ostendit, simulari diuortium. Quem enim par erat, numerata dote, ut ipse ait, molestè ferre, se pro argento controuersum prædiũ recipere: is non ut aduersarius, aut ut affectus iniuria, sed ut cõiunctissimus omnium, in iudicio contra me ab illo stetit: ac me, illo adiutore, fraudare patrimonio instituit, quantũ in ipso quidem fuit, à quo nulla ei unquam orta fuerat iniuria: Aphobum aut, quem alienum à se iudicare debebat, si quid eorum quæ nunc dicunt, uerum esset, meis opibus adiectis collocupletare studuit. Neque hic solum id fecit, sed lata iam sententia, conscenso prætorio supplex orabat, & obtestabatur iudices cum fletu & ploratu, talento litem ut æstimarent, atque ipse sponsorem eius se offerebat: & hæc multis modis constant. Nam & qui tum in prætorio ius dicebant, & qui aliunde aderant, complures ea norunt: nihilominus tamen uobis etiam testes adducam. Cape hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Ad hæc, Iudices, magno iudicio facilè cognoscitur, mulierem re uera fuisse matremfamilias, ac ne hodie quidem fecisse diuortiũ. Nam hæc ipsa mulier, antequam ad Aphobum ueniret, nec unũ diem uidua uixit: sed tradente Timocrate, ad illũ se cõtulit. Nũc uerò triennio toto alij nupsit nemini scilicet. At eam tum ne uiri consuetudine careret, à marito ad maritum se contulisse: nunc (si re uera discesserit) tam longum tempus uiduam uiuere uoluisse, quis credat? Cum & alij nubere liceret, & frater tantas opes possideret, & ipsa ea esset ætate? A' fide ueritatis, Iudices, hæc abhorrent, fabulæq; sunt hæc, & mulier apertè materfamilias est, neq; rem obscurè fert. Atq; adeò Pasiphontis uobis exhibebo testimoniũ, qui cũ eã ægrotantẽ curaret, absidentẽ ei uidit Aphobũ, hoc prætoze, hoc iam isti iudicio dictato. Age cape Pasiphontis testimoniũ. **TESTIMONIUM.** Ego igitur, Iudices, quòd & post iudiciũ, istum statim recepisse ad se pecuniam ex ædibus Aphobi, & tum illius, tum mea omnia in sua potestate habere, & mulierem manere apud Aphobum, sciebam: tres ancillas ab eo postulauit, quæ & matremfamilias esse mulierem, & pecuniam penes istos esse norant, ut non uerba modò, sed quæstiones etiam de re haberentur. Quæ cum ei sic denunciaassem, & qui aderant omnes, æquum postulare me pronunciaerent: ad hanc confugere probationem noluit: sed perinde ac si talibus in negocijs aliæ probationes essent quæstionibus & testibus euidentiores, neq; testibus adductis de numerata dote, neq; ad quæstiones datis ancillis, de sororis matrimonio conscijs: me, qui hæc ab eo postulabã, superbè omnino & cõtumeliose à colloquio suo repulit. Quid isto fieri posset homine iniquius? quis magis de industria se ignarum esse æqui boniq; simularet? Cape prouocationem, & recita. **PROVOCATIO.** Vos autem & priuatim, & publice, quæstionibus summam fidem habetis, & cum serui & ingenui adsunt,

Onetor Aphobi defensor.

Libidinofam mulierem non probabile esse discessisse à marito.

Quæstiones ancillarum negatæ.

Locus communis pro quæstionibus.

D 2 & con-

Testibus Onetoris fidem non esse adhibendam.

Peroratio, κατ' ἀνακρίσειν.

& controuersia explicanda est: non utimini testimonijs ingenuorū, sed ita rerum gestarum ueritatem exquiritis, ut seruos torqueatis. Nec iniuria, Iudices. Nam aliquoties testiū aliqui, falsa esse testificati deprehensi sunt. At serui nulli subiecti quæstionibus, unquam in tormentis mendacij comperti sunt. Iste uerò tot iura aspernatus, adeoq; perspicuis & magnis probationibus prætermisissis: Aphobum testem adducendo, & Timocratem, hunc de data, illum de accepta dote, sibi fidem haberi à uobis postulabit, rem cū istis absq; testibus transactam fingens. Tantæ uos uecordiæ damnat. Eos igitur neq; uera, neq; uerisimilia dicturos, tum è prima eorū confessione de dote non reddita, tum ex affirmatione de eadem sine testibus reddita: tum ex ipso tempore, quod, in discrimen iam adducta re familiari, solutionem fieri non fuit, tum è cæteris rebus omnibus, satis à me ostensum esse existimo.

ARGUMENTVM ADVERSVS ONETOREM, unde ui, secundæ Orationis.

Prætermisissæ quædam superiore oratione, hac adijcit, ut ipse significat, atque etiam quasdam obiectiones diluit. De his autem orationibus antè diximus, dicere multos, eas ab Isæo esse compositas, quod huius Oratoris esse propter ætatem credere nequeant: alios, ut hoc non sit, ab Isæo saltem esse correctas, quod illius orationibus similes uideantur. Neq; uerò mirum est, eum imitatum esse magistrū: & cum nondum perfectionem esset adeptus, ad illius interea dicendi genus se contulisse.

DEMOSTHENIS IN ONETOREM

ORATIO SECUNDA,

Hieronymo Vuolfio interprete.

De ordine orationis.

Onetorem in summa dotis sibi non consistare.

Indices pignoris ab ædibus ipsum Onetorem sustulisse.

QVOD in priore oratione argumentū præterij, nullo eorum quæ diximus, minus, non datam esse dotem ab istis Aphobo: eo primū exposito, mox etiam mendacia istius dicta apud uos, refutare aggrediar. Iste, Iudices, primū postquā de bonis Aphobi controuersiam mouere instituit, non talentum se dotem, ut nunc, sed octoginta minas dedisse dixit: easq; ita distribuit, ut ædes duobus millibus drachmarum, prædiū talento sibi oppigneratum esse diceret: ei non hoc solum, sed illas etiam conseruaturus. Iam autem, me iudicio cum illo conflictante, cum uideret, ut uos in nimis impudenter iniurios animati sitis: consilium inijt, & iniquè mecum agi uisum iri existimauit, si tanta pecunia spoliatus ab Aphobo, mea detinente, nihil recipere possem, atq; à se manifestè prohiberer. Quid igitur facit? pignoris indices ab ædibus aufert, & talentū duntaxat dotem esse dicit, quanti prædium æstimatum sit. Atqui perspicuum est, si ædibus indices ritè apposuit & uerè, itidem & in prædio esse factum: sin statim mala & iniusta cogitans, illis falsò apposuit, consentaneū est, neq; hos esse ueros. Neq; hæc è meis quæ attuli uerbis æstimanda modò sunt, sed etiā è factis istius, cū ea facere à nemine mortalium cogeretur. Nam ipse indices sustulit, req; ipsa declarauit, se mentiri. Atq; hæc à me uerè dici ut appareat, & eū nunc prædium ob talentū esse oppigneratū asserere, & cū prius ædibus ut duobus drachmarū millibus oppigneratis, indices apposuisset, nūc rursus eosdem facto iudicio sustulisse; testes rei gnaros uobis adducā. Cape testimonium.

Constat

Constat igitur, eum uiginti minis ædes oppigneratas indicasse, prædium talento: & quasi octoginta minas dedisset, controuersiam fuisse facturum. Quod igitur mendaciorum eius manifestius indicium requiritis, quàm quòd cum nunc aliud quàm in initio dixisse constat? Mihi quidem hoc nullum uidetur inueniri posse euidentius. Considerate igitur hominis impudentiam, qui apud uos dicere ausus fuit, se, quanto id sit pluris quàm talenti, eo me non fraudare; idèq; cum ipsius æstimatione non sit pluris? Quid enim tibi uoluisti, cum antè uiginti minis ædes oppigneratas esse indicares, dum octoginta minas petebas, si prædium precij maioris fuit? ac non in eo potius etiam illa duo millia drachmarum collocaisti? An uerò cum tibi uisum fuerit, omnes Aphobi opes tueri, tunc prædiū talenti duntaxat erit, & ædes duobus drachmarum millibus æstimatas adiunges, & dos octoginta minæ erūt, & utrisq; potiri uoles: contrà, ubi tibi istuc non expediet, ædes, quòd ego eas habeo, talenti erūt: id uerò quod de prædio superest, non minoris erit quàm duorum talentum, ut ego damnum isti dare, non affici ab eo iniuria uidear? Vides ut te dedisse dotem simules, ac te dedisse nulla prorsus ratione appareat? Res enim ueræ, nullaq; fraude concinnatæ, simpliciter, ut in initio gestæ sunt, ita manent: tu uerò contrariū fecisse conuinceris, ad nos in illorū gratiam circumscribendos. Iam ex his, quale iusiurandum, si quis deferret, iuraret, uidere est operæ precium. Qui enim octoginta minas dixit dotem esse, si quis tum ei largitus esset, ut dato iureiurando se uera loqui, eas auferret, quid nam facturum fuit? nōne constat eum fuisse promissurum? Quid enim dicet, cur se tum iuraturū fuisse neget, cum nunc tam iniqua postulet? Peieraturum igitur fuisse, se ipse arguit, qui nunc non octoginta minas, sed talentum se dedisse dicat. Quis magis igitur eum, si coniecturis agendum est, aliquis in illis, quàm in his peieraturum existimet? Aut quid de eo iurè sentiri potest, qui ipse se periurij facile manifestum facit? At fortasse nō sic ab eo administrata sunt hæc, nec undiq; commenta eius patent? Imò & Aphobi talento litem æstimauit, & ipse id se nobis redditurum spondidit. Sed considerate, hoc esse testimonio, nō modò mulierem esse Aphobi matrem familias, & istum ei bene cupere, sed etiam dotis non numeratæ. Quis enim hominum ita stultus est, qui tanta pecunia data, post, prædio cōtrouerso pro pignore accepto: præter ea damna quæ prius fecerit, pro iniuriarum autore tanquam pro bene merito se iudicatum etiam soluturum spondeat? Nemo opinor, nulla enim hoc ratio sinit, qui ipse sibi talentū recuperare nequeat, eum alteri cuiquam se satis esse facturum polliceri, atq; ad eò spondere? Quin & isti ipsi declarant, Onetorem dotem non dedisse: sed propter magnas opes, quæ meæ sunt, Aphobo esse coniunctū, & pignus hoc cepisse, ut hæredē eum meorum cum sua sorore efficeret. Et nūc effugia quæritat, & prætextit se prius cepisse pignus, quàm ille iudicū sententia damnaretur. * Non prius certè quàm apud te nunc, si quidem uera dicis. Constat enim, te iniuriæ illū damnantem, ea fecisse: deinde ridiculum etiā est istud dicere. Quasi uerò uos ignoretis, omnes istiusmodi iniuriarum studiosos, meditari quid dicturi sint. Nemo autem unquam damnatus est, qui uel taceret, uel se deliquisse

Exagitat uanitatem Onetoris.

Onetorem nec à periurio abhorre.

Caillationis de tempore refutatio.

* ἢ πρότερον γὰρ ὡραίοι ναύ. Nemo se fatetur esse iniurium.

D 3 confitere.

* ἰαὸν ἄλλοι
vos, ἄλλοι,
ἰαὸν δὲ ἰλάττω
vos, ἰλάττω.

Res ipsa spe-
ctanda.

Tempore qui
prior est, po-
rior quoque in-
re putatur.

confiteretur: sed unusquisque nimirum, cum nihil ueri dicere deprehendit, tum denique cognoscit quo sit ingenio: id quod isti etiam accidere apparet. Age uero qui æquum est, si plurius est, minoris: si minoris est, plurius aestimari: aut qui æquum est, sorore tua ne hodie quidem alij nupta, nec ab Aphobo deserta, nec dote per istum numerata, qui in hisce rebus nec quaestiones, nec ullum aliud ius accipit: ut affirmes te indicibus appositis declarasse, tuum esse praedium: Ego uero æquum esse minimè arbitror. Res enim ipsa & ueritas spectanda est, non de industria quaesita effugia, & commenticiae causae, quilibet uos utimini. Deinde quod grauissimum est, si maximè dedissetis dotem, quam non dedistis: quis earum rerum autor esset? nonne uos, quoniam mea dedissetis. Nonne totos decem annos ante mea ille acceperat, propter quem damnatus fuit, quæ affinitatem tecum contraheret: an te omnia recuperare decebat: me, qui & iudicio uiceram, & pupillus circumuentus eram, & uera dote spoliatus (quem solum omnium sine mulctæ periculo accusare decuerat) ad talia perpetienda cogi, ne teruncio quidem recepto: qui paratus essem omnia facere, si uos officio fungi ex ulla parte uoluissetis?

Demosthenis Exceptiones.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Zenothemidem.

Mutuatus à Demone quodam Demosthenis cognato, mercator quidam nomine Protus pecuniâ, ea frumentum emit Syracusis, quod Athenas uexit in naui, cuius dominus fuit Hegestratus. Hegestratus autem & Zenothemis, aduersus quem hæc exceptio scribitur, genere Massilienses, Syracusis tale facinus moliti sunt, ut Orator asserit. Mutuati sunt pecuniam, ac eam naui non imposuerunt, sed clam Massiliam miserunt: eo consilio, ut creditores defraudarent. Cum enim in contractu scriptum esset, si quid naui accidisset, non repetendam esse ab his pecuniam: de naui perdenda deliberarunt. Noctu igitur in nauigatione descendit Hegestratus, & nauigij fundamentum perforat. Deprehensus, & uectores fugiens, in mare delapsus statim perit. Zenothemis socius, ut orator ait, Hegestrati, uix Athenas perducta naue incolumi, controuersiam de frumento mouet, affirmans, frumentum Hegestrati esse, illum uero à se pecuniam esse mutuatum. Cum uero uterque contenderet, & Protus & Demon, utriusque mercatoriâ diem dixit. cumque Protum absentem damnaisset, uolentem, ut ait Demosthenes, & cum aduersario colludentem: etiam Demonem secundo loco in iudicium adducit. Is uero exceptione utens, ei actionem conuenire negat: lege nitens, quæ mercatoribus actionem det de contractibus qui uel Athenas aliunde, uel Athenis aliò referantur. Zenothemidi uero secum quicquam esse commercij negat. Ac de exceptione quidem agitur. Oratio uero ita instituta est, tanquam controuersia recta in forum deducta sit. Explicatur enim, Zenothemidis non esse frumentum, sed Proti, cui Demon pecuniam mutuâ crediderit. Non enim uideri uult solo uerbo legis niti, tanquam æquitati causae diffidens: sed ostendit, se etiam rectum iudicium non pertimescere, sed ex superuacaneo exceptione, quam lex largiatur, uti.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS ZENOTHEMIDEM,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Leges excep-
tionis.

Osteaquam, Iudices, exceptione sum usus, non conuenire aduersario actionem: de legibus primum dicam, secundum quas exceptionem opposui. Leges iubent, Iudices, actiones dari nauicularijs, & mercatoribus, in ijs contractibus, qui uel Athenas aliunde, uel Athenis aliò referantur, de quibus extent tabulae. Quod si quis praeter hæc litem intendat, non dandam illi esse actionem. Zenothemidi autem isti nihil fuisse mecum

mecum negotij, nullas literas: ipse etiam in accusatione cōfiteatur, sed se nauiculario Hegestrato mutuasle: nos, post eius in pelago interitum, pro uectura non soluisse dicit. hæc accusatio est. Vos autem ex eadem oratione tum actionem ei non esse dandam cognoscetis, tum uniuersas istius hominis insidias & improbitatem cognoscetis. Vos igitur, Iudices, oratos omnes uolo, si quod unquam negotium attentè audistis, ut & hanc causam attentè audiatis, Audietis enim hominis audaciã & improbitatem haud uulgare: si modo ego hominis facinora, uobis, uti spero, exponere potuero. Zenothemis iste, minister Hegestrati nauicularij, quem & ipse in accusatione scripsit in pelago periisse (sed quomodo perierit, non adscripsit, ego uerò dicam) tale scelus cum illo excogitauit. Pecuniã & iste & ille Syracusis mutuati sunt: ac ille quidem ad eos qui isti mutuum dabant, si quis rogabat, dicebat, isti multum in naui esse frumenti: iste ad eos qui illi, merces atq; onus nauis illius esse propriũ. Cum aut̃ alter nauicularius, alter uector esset: non mirum fuit esse credita, quæ alter de altero affirmabat. Pecuniam autem acceptam, domum Mafsiliam miserunt, neq; quicquã in nauim intulerunt. Sed quia tabulæ, id quod omnes solent, continebant, si nauis mansisset incolumis, pecuniam esse reddendam: in fraudem creditorum, nauem submergere statuerunt. Hegestratus igitur, cum à terra bidui aut tridui iter nauem abduxisset, noctu * in carinam descendit, & fundum nauis perforat. Iste uerò ut totius rei ignarus, supra cum cæteris uectoribus uersabatur. Orto strepitu, qui in naui erant, sensere in carina mali quippiam geri, atq; opitulaturi descendunt. Deprehensus Hegestratus, ut se pœnas daturũ putat, fugit, fugatusq; se in mare iacit: & lembũ propter noctem non adeptus, suffocatur. Ille igitur sic, uti merebatur, malus malè perijt, suis ipse insidijs, quas in alios instruxerat, captus atq; oppressus. Iste uerò socius eius & adiutor, primũ statim, in nauigio in ipso facinore, tanquam ignarus, sed & ipse etiam perterritus, rectori proræ & nautis suadebat, ut in lembũ descenderet, naui quàm celerrimè relicta: quasi nulla esset speranda salus, & nauis statim submergenda, ut quod cogitarãt, id conficeretur, nauisq; perdita æs alienũ fraudarent. Quo consilio frustratus, & nostrate quodã uectore aduersato, & nautis magnas mercedes, si nauem conseruassent, pollicito, perducta in Cephaleniam naue deorum ope immortalium in primis, deinde uirtute nautarum: rursus cum Mafsiliensibus, Hegestrati ciuibus agebat, ne nauigium Athenas perueheretur: & se & merces esse illinc, & tum nauiculariũ, tum creditores esse Mafsilienses. Quòd ubi & ipsum non successit, & Cephaleniorum magistratus pronunciauerunt, nauem Athenas, unde soluisset, perducendam: quẽ nemo omnium huc uenire aufurum putaret, post tales insidias taliaq; facinora, Athenienses, is tam insigni est impudentia & audacia, ut nõ modò uenerit, sed & nostro frumento sibi uendicato nos insuper in ius uocarit. Quæ causa est igitur: aut qua re fretus, & uenit, & in ius uocauit? Ego uobis dicam, Iudices, inuitus, louem optimũ max. testor, & omnes deos, sed coactus. Sunt officinæ hominum in Piræco improborum, qui conspirarunt: quos neq; uos ignorabitis, si uideatis. Horum unum postquam iste id agebat, ne huc perueheretur

Captat attentionem.

Narratio insignis sceleris.

* κοίλῳ νοῦν
cauã nauem.

Hegestratus nauem perforatus in mari perit.
ἠδὲ φῶνμα.

Zenothemidis conatus.

Zenothemidis impudentia.

Aristophon sy
cophanta cor
ruptus à Zeno
themide.

Aduocati Ze-
nothemidis.

Zenothemis
frumentū sibi
uendicat.

* τίθενται πρό
σημα τῶν συμ-
μελώντων.

Prouocatio
ad magistratū
Syracusanū.

ueheretur nauis, inito consilio legatum deligimus, non omnino quidem ignotū illum, sed talem esse ignari: in quo, prope dixerim, æquè magnam cladem accepimus, atq; in eo, cum primum in hominum improborum commercium incidimus. Is missus à nobis est, Aristophon nomine, qui & Miccalionis negocia instruxit. Ea igitur eum omnia audiuius præuariatam, & isti pollicitatū esse, ac deniq; is dux & autor est omniū. Quæ iste auidè amplexus est. Postquā enim nauis interitu frustratus, creditoribus pecuniā reddere nō potest (quī enim posset, quā nunquā imposuit?) nostra sibi uendicat, & Hegestrato se pro eo frumento foenerasse dicit, quod ille à nobis cum huc nauigaret, emerit. At creditores statim initiō decepti, uidentes sibi pro pecunia improbū debitorem esse reliquū, cum sua se ab istis recuperaturos ne sperandum quidem esse animaduertant, sed, deceptis uobis, se de nostris fortunis ea recepturos non desperent: quē in nos ista mentiri sciunt, ab eo stare sui commodi causā coguntur. Res igitur de qua suffragia feretis, in summa ita gesta est. Volo autem testibus eorū que dico, ad uos adductis in primis, mox & reliqua dicere. Recita ergo mihi testimonia. TESTIMONIA. Ut igitur peruenit huc nauigiū, cum Cephalenij, quanquā isto aduersante, pronunciaissent, ut eò unde soluisset, reduceretur: nauem qui in eam mutuarāt, hic statim tenebant: frumentum aut is qui emerat, is nimirū qui pecuniā nobis debebat. Post hæc uenit iste, legatum à nobis missum Aristophontē adducens, & de frumento litem mouit, se mutuò dedisse Hegestrato dicens. Quid ais homo, inquit Protus (nam id nomen erat frumentatori, qui nobis pecuniam debebat) Tun' Hegestrato pecuniam mutuasti, cum quo decepisti cæteros, ut mutuā fumeretis: qui quidem tibi sæpe dicebat, perituram illis pecuniam qui credidissent: Tu igitur illa audiēs, ipse ei credidisses? Affirmabat homo impudēs. Proinde ut maximè uera dicas, subiicit eorum quidam qui aderant, tuus te socius & ciuis Hegestratus, ut apparet, circumuēnit: proptereaq; se ipsum damnauit capitis, & periit. Quin istum etiā, inquit astantium quidam, ad omnia illi fuisse adiutorem, signum uobis dicam: antequam nauem perforare cœpissent, multam * statuūt coram uectoribus, iste & Hegestratus, scriptis tabulis. Quòd si bona fide dederas, quamobrem ante maleficiū caueri tibi uolebas? Sin diffidebas, cur non in terra ius tuum ut cæteri persequere? Quid multa dicam? nihil his uerbis proficiebamus: sed frumentum iste sibi uendicabat. Educebat eum Protus, & Proti socius Phertatus. Iste uero' educi se nolebat, seq; ab ullo eductum iri palām negabat, nisi ego eduxissem. Post hæc Protus eum & nos ad magistratum Syracusanū prouocabamus, ijs conditionibus, si Protum emisit frumentum, & uectigalia illi esse inscripta, & precium illum numerasse constaret: ut iste improbitatis suæ pœnas daret: sin minus, ut & controuersum frumentum reciperet, & talentū insuper acciperet, nosq; ei frumento cederemus. Hæc offerente & pollicente illo & nobis, nihil proficiebamus. Sed ea dabatur optio, ut aut istum educeremus, aut nostras merces, conseruatas, presentes, amitteremus. Nam Protus testificabatur se educere, firmare fidē, redire uelle in Siciliam. Quod cum ipse uellet, si nos isti frumentum cōcederemus, id sibi curæ

curæ non fore. Atq; hæc à me uerè dici, neq; cum nisi à me educi uelle asseruisse, nec quæ ei offerretur de reditu in Siciliam accepisse, & in nauigio tabulas confecisse, ut cõstet, recita testimonia. **TESTIMONIA.** Quum igitur nec educi uellet à Proto, neq; ad ius adipiscendū redire in Siciliam, & omnium Hegelstrati scelerum fuisse præscijs uideretur: reliquū erat nobis, qui hic contractum feceramus, & frumentum ab eo qui legitimè illic emerat, receperamus, istum educere. Quid enim aliud faceremus? Neque enim hoc quisquā è nostra societate putabat, uos ei frumentū adiudicatos, quod ipse relinquendū suadeat nautis, ut periret nauis demersa: quod uel maximum signū est, id nihil ad eum attinere. Quis enim suum frumentum deferendum suaderet ijs, qui id cõseruaturi essent? Quis non nauigasset accepta conditione in Siciliam, ubi res liquidò probari poterat? Atqui nec ita de uobis existimare poterā, fore ut pronunciaretis isti de his rebus dandam esse actionem, quæ ne huc perueherentur, ipse multis modis studisset prohibere: primū suadendo nautis, ut eas relinquerēt: deinde in Cephalenia laborādo, ne nauis huc ueheretur. Quid enim fieri turpius aut iniquius queat, quàm cum Cephalenij pronunciarint, ut Atheniensium merces incolumes essent, nauim huc peruehendam: uos qui sitis Athenienses, ea quæ ciuiū sunt, ijs qui submergere nos conati sunt, tradere? & quæ iste, ne huc perueherentur, auertere omnino studuit, de ijs dare isti actionem? Absit ó Iupiter & dij. Agè recita mihi quid exceperim. **EXCEPTIO.** Recita etiam legem. **LEX.** Me igitur secundum leges exceptionem de non danda actione aduersario, opposuisse, satis opinor est ostensum. Artem autem audietis sapientis illius, instructoris horum omnium Aristophonis. Ut enim in causa nihil sibi prorsus esse præsidij reliquū uidebāt, legatis ad Protum missis, homini persuadent ut præuaricaretur, sibiq; causam tradat, quod quidem statim etiam ab initio egerūt, ut nos nūc cognouimus, sed persuadere non potuerunt. Protus enim dum frumentum huc aduectū putabat lucro sibi fore, id retinebat, & præoptabat potius tum ipse lucrari, tum id præstare nobis quod æquum esset: quàm conspiratione cum istis inita, aut eos in lucri portionem admittere, aut facere nobis iniuriam. Ut uerò cum huc peruenisset, & hoc negotio occuparetur, laxata annona est: statim mutauit consilium, & simul (dicetur enim apud uos, Athenienses, ueritas) nos creditores eum urgebamus infestis atque iniquis animis, quòd & iactura frumenti in nos redundabat, & eū nobis istum calumniam locum pecuniæ loco attulisse querebamus. his de causis, cum etiā natura nimirū homo esset nō bonus, ad istos se cõfert, neq; cauet quo minus deserto uadimonio condemnetur, tum ab isto uocatus in iudiciū, cum nondum conspirassent. Nam si Protum omisisset, statim animaduersum esset, eum nobis facere calumniā. damnari se aut coram illo non passus esset * ut aut pactis & cõuētis illi starent, aut deserti uadimonij actionē in eos retorqueret, sed quorsum hæc? Nā ea si fecit quæ iste in accusatione scribit, non damnandus modò, sed interficiendus etiam iurè fuit Protus, mea quidem opinione. Nam si in malis & tempestate tantum uini hauserat, ut infano similis uideretur: quod supplicium nō merebatur, siue tabulas surripuerat,

E siue clam

Zenothemis
eductus à De
mone.

Signum men-
daci.

Non danda
Zenothemidi
actio.

Protus à Ze-
nothemide
corruptus præ-
uariat.

* ἴν' ἐὰν ἢ ἀπὸ
τῶν ποιοῦσιν
ἢ ὁμολογῆ-
κασι. εἰ δὲ
μὴ, πῶς ἐρη-
μον ἀντιλά-
χῃ.
ἀπὸ δ' ὁξίς
obiectionis,

siue clām aperuerat: Sed uos hæc inter uos, quo pacto se habeant, transige-
tis. meæ autem causæ nihil inde admisce, siue te uerbis, siue factis læsit Pro-
tus. Datur tibi actio nimirum, nemo nostrum prohibet, aut nunc etiã recu-
sat. neq; utrum illum calumniatus sis, curamus medijsfidius: sed è medio
excessit homo, propter uos nimirum, ut & testificationes nostras desereret,
& nunc uos quicquid erit libitum, in eum dicatis. Nisi enim propter uos ab
eo desertum esset uadimonium, simul eum & citasses, & apud Polemarchum
sponsione obligasses. Quod si uades tibi dedisset, aut manere cogeretur,
aut tu à quibus tibi satisfaceret, haberes: sin non dedisset, in domicilium ple-
bis iret. Nunc cōmunicato negotio, & ipse quicquid te obstrepente nobis
decessit, se redditurum esse nobis non putat: & tu illum accusando, no-
stris te mercibus potiturum. Cuius rei argumentum hoc euidentis est. Ego
eum citabo, tu nec sponsione obligasti, neq; nunc citabis. Præterea spes etiã
alia eis est uestri circumueniendi & fallendi. criminabuntur Demosthe-
nem, eoq; me fretum dicent, eduxisse istum: existimantes, quia & Orator ille
sit, & celebris, probabile se crimen afferre. Mihi, Athenienses, genere con-
iunctus est Demosthenes, atq; per omnes uobis adiuro deos, me uera di-
cturum. Sed cum ad eum accessissem, & ut mihi adesset, opemq; ferret, si
quid posset, postularẽ: Ego, Demon, inquit, faciam ut tu iusseris. nec enim
aliud me decuerit. Sed tamen & tui & mei est tibi habenda ratio. Mihi usu-
uenit, ex quo de rebus publicis dicere cœpi, ut ad nullam unquam priuatam
causam accesserim, sed in ipsa etiã administratione reipub. talia declinarim.

Demosthenes
negat se causas
priuatas age-
re.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS

aduersus Apaturium.

IS qui iudiciũ detrebat, cum priuatim cōmercia cū Apaturio quædam haberet, ea sustulit & transiegit. Nunc
uero propter Parmenonẽ accusatur, & de pecunia appellatur. Nã Parmeno ciuis fuerat mercatoris Apa-
turij, Byzantius: sed à iudicibus actus in exilium, & principio amicitia usus Apaturij, orto dissidio postea in
iudiciũ uenit, atq; Apaturio & uerborum & dati damni diem dixit. Atq; is rursus Parmenonẽ uicissim accusa-
uit. Apaturius igitur Aristocli arbitro rem permissam esse dicit, qui Parmenonẽ damnarit. Quamobrem eum
nunc inuadit, qui exceptione iudiciũ deprecatur, atq; eum pro Parmenone spondisse asserit. Hic uero nihil
eorum fatetur, sed negotiũ tribus primũ arbitris esse commissum ait, non uni Aristocli. Deinde spondisse Parme-
nonis in pactis Archippũ esse scriptum, atq; illa pacta calliditate Apaturij esse abolita, qui Aristocli persuase-
rit ea asseruanti, ne afferret in mediũ, sed diceret puerũ tabulas dormientem amisisse. Alia præterea pacta nõ
esse scripta, neq; rem ad arbitrum delatã, cum primum arbitriũ tabularum amissione fuerit abolitũ, nec de al-
tero inter eos postea conuenerit. Aristoclem cõtra omnia iura, qui iam nõ esset arbiter, contra Parmenonem
tulisse sententiã, idq; cum ob magnã cladem peregrè abesset Parmeno, & ne arbitrareretur uetuisset. His igitur
firmamentis reus nititur, & exceptione iudicium deprecatur: asserens, se ijs quæ cum Apaturio fuerint,
negocijs liberatum, postea nihil cum eo cōmercij habuisse. In talibus autem rebus non dari legibus actionem.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS APATURIVM,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Lex mercato-
ria.

Mercatoribus, Athenienses, & nauicularijs iubet lex actio-
nem dari apud sexuiros, si qua iniuria in mercatu affician-
tur, siue hinc aliõ nauigãtes, siue aliõde huc: & fontib. uin-
cula multam statuit, tantisper dum iudicatum soluant, ut
ne quis temerè ullum mercatorem circumueniat. Qui uero
contractum irritorum rei fiant, ijs exceptionis confugium
largitur lex, ne eis calumnia intendatur, sed ut ipsis mercatoribus & nau-
icularijs

ularijs, qui reuera læduntur, experiri liceat. Ac multi iam actione mercatoria postulati, exceptione ex lege hac opposita, & ingressi ad uos conuicere accusatores, & iniquè eos accusare, & per speciem faciendæ mercaturæ calumniari. Vos igitur eum, qui his artibus instructus insidias fecit, mihiq; negotium facelsit, progressu orationis cognoscetis. Quum autem Apaturius falsò me accuset, & quicquid cū eo rei mihi fuit, omne sit transfactum & sublatum, neq; aliud mihi cum eo cōmercium intercedat, uel nauticum uel terrestre: exceptionem opposui, non licere ei agere, his legibus.

LEGES. Ac Apaturiū contra has leges diem mihi dixisse, & falsò me accusasse: id ego uobis multifariā ostendam. Ego, Iudices, qui longo iam tempore ex mercatura quæstum facio: aliquouſq; ipse mari me cōmittebam.

Nondum autē septimus annus abiit, cum nauigatione omiſſa, mediocres opes quas habeo, nautis credendo, rem facere conor. Quòd uerò & uariā

accesiſſi loca, & frequens in mercatu uersor, plurimis eorum qui mare nauigant, notus sum: Byzantijs autem istis ualde etiam familiariter utor, ut ibi diutius cōmoratus. Cum autem ita se res me, ut dico, haberent, huc profectus est abhinc trienniū, iste cum ciue suo Parmenone, & mentionem de argento fecerunt. Debebat enim iste pro naue sua quadraginta minas, & à

creditoribus per iniuriam urgebatur, ita ut & nauem eius pignerarentur, quod ad diem non soluisset. Astuanti autem ei, & pecuniam non habenti, se minas decem pollicetur daturum Parmeno. iste uerò me orat, ut sibi triginta minas suppeditem: conquerens se à creditoribus, qui nauem appetent, in mercatu traductum, ut se eò loci redacto, ne pecuniā reddere posset, ipsi naue potirentur. Ac mihi quidē præsens pecuniā non erat: sed Heraclidæ mensario, quo utebar, persuasi, ut ei mutualet, atq; ipse pro eo spon-

pondi. Triginta minis iam numeratis, alienatus erat ab isto Parmeno. Sed quia minas isti decem promiserat, harumq; tres dederat, ob hoc quod modò diximus argentum, reliquum etiā dare cogebatur. Ac ipse hac de causa facere tabulas nolebat, me uerò ita eas conficere iubebat, ut sibi optimè caueretur. Ego acceptis septem à Parmenone minis, & isto tres illas quas ab illo acceperat antea, coram cōfesso, emo nauem ab eo, & mancipia, donec decem minas redderet, quas per me acceperat, & triginta quarū me spon-

forem mensario constituerat. Ac ut me uera dicere appareat, audite testimonia. TESTIMONIA. Ad hunc modum creditores absoluit iste Apaturius. Non multo aut post, mensa euerſa, & Heraclide initio latitante: iste per insidias Athenis ablegare mancipia, & portu nauem educere instituit.

Vnde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Unde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, qua & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

E 2 At iste

Narratio.

Eceneratio naualis.

Notitia.

Apaturius.

Parmeno.

xxx minæ mutuo datæ Apaturio.

Apaturij dolus.

Cautio rei.

At iste perinde ac si acciperet, non faceret iniuriam, me incusabat: rogans an non mihi satis esset, sponcione ad mensarium exolui, nisi & pro Parmenonis argento, nauem & mancipia sponcione obstringerem: & propter hominem exulem suas susciperem inimicitias: Ego uero eum qui mihi credisset, eo minus me deserturum assereram, quod & exuli & calamitose fieret per eum iniuria. Postquam autem nihil prætermisi, & omnes istius inimicitias & odia prouocauit: uix redegit argentum, nauem quadraginta minis uendita, quanti erat oppignerata. Redditis igitur triginta minis ad mensam, & decem minis Parmenoni, coram multis testibus: & tabulas sustulimus, secundum quas credita erat pecunia: & mutua commercia renouimus, & inuicem missos fecimus: ita uti neque isti mecum, neque mihi cum isto negocij quicquam esset. Ac ut uera me dicere intelligatis, audite testimonia. **TESTIMONIA.** Iam post hæc mihi nihil cum isto rei uel magnæ uel paruæ fuit. At Parmeno istum accusabat, tum uerberum, quibus ab eo dum mancipia quæ ablegabantur, corripere, affectus esset: tum impedire ab eo institutæ in Sicilia navigationis. Instante autem iudicio, desert Parmeno iusiurandum isti de quibusdam criminibus: id iste accipit, pactus insuper etiam pecuniam, nisi iusiurandum illud dedisset. Ac ut me uera dicere constet, cape mihi testimonium. **TESTIMONIUM.** Accepto igitur iureiurando, haud ignarus, multos sibi si peierasset, fore cōscios, ad iusiurandum præstare non fuit, sed tanquam iudicio soluturus iusiurandum, Parmenoni diem dicit. Instante autem eis iudicio, adducti ab ijs qui aderant, ad compromissum ueniunt, & pactione conscripta unum arbitrum Phocritum ciuem suum cōmuniter deligunt, cui unum uterque attribuit, iste Aristoclem Oensem, Parmeno me, itaque inter se paciscuntur: quæ nos tres de cōmuni sententia cōstituisse, ea se rata habituros: sin minus, quæ duo decreuissent, ea necessariò fore seruanda. Hac pactione facta, sponsores harum rerum inter se dederunt, iste illi Aristoclem, Parmeno isti Archippum Myrriusium. Ac pactione primò apud Phocritum: deinde cum Phocritus eam alij cuidam tradi iussisset, apud Aristoclem deponunt. Ac ut uera me dicere constet, audite testimonia. **TESTIMONIA.** Depositam igitur fuisse pactionem apud Aristoclem, negotiumque Phocrito, & Aristocli, & mihi fuisse cōmissum, reignari apud uos testati sunt. Rogo autem uos, Iudices, ut que post acciderunt, ex me audiatis. Inde enim, mihi calumniam ab isto fieri Apaturio, perspicue cognoscetis. Vbi animaduertit, me & Phocritum consentire, & se à nobis damnatum iri uidit: abolendæ cōmissionis cupidus, perdere tabulas cum eo per quem asseruabantur, instituit: & contendere cepit, arbitrum sibi esse Aristoclem: Phocritum autem & me non aliud habere autoritatis, nisi negocij unam transigendi. Verba hæc ægrè ferens Parmeno, postulabat ut Aristocles tabulas proferret: non procul esse querendum argumentum dicitans, si qua fraus in tabulis commissa esset, quas seruus suus scripsisset. Assensus Aristocles se prolaturum pactionem, in conspectum nec hodie protulit, sed ad dictam diem in Vulcani templum progressus, prætexebat, puerum dum se is expectaret, amisisse tabulas dormientem. Autor autem & adiutor istius commenti est ille è Piræo medicus Eryxias,

Transactio.

Parmenonis
& Apaturij
controuersia.

Compromis-
sum.

Pactio.

Tergiversatio
Apaturij.

Aristocles ta-
bulas suppri-
mit.

Eryxias, Aristocli familiaris: qui idē, quòd inimicus mihi est, in hoc discrimen me adduxit. Ac finxisse Aristoclem amissas esse tabulas, è testimonijs audietis. **TESTIMONIA.** Iam igitur abolita erat commissio, pactione abolita, & arbitris repudiatis. Aliam igitur scribere pactionem cum instituerēt, de ea dissenserunt: quòd iste ad Aristoclem, Parmeno ad tres illos, quibus initiò commissa esset, rem deferri uolebat. Pactione igitur alia non scripta, primaq; abolita, eò impudentiæ processit is qui tabulas aboleuerat, ut ipse unus se pro arbitrio pronunciatum affirmaret. Parmeno autē testibus aduocatis, interdixit Aristocli, ne contra pactionē sine coarbitris contra se ferret sententiā: ac quibus præsentibus uetuerit, audite testimonium. **TESTIMONIUM.** Post hæc igitur Parmenonem acerba clades oppressit, ludices. cum enim, ut patria pulsus, Ophrinij habitaret: illo terræmotu qui accidit in Cherroneso, collapsis ædibus & uxor eius & liberi perierunt. Qua ipse calamitate audita, naue conscensa hinc abiit. Aristocles autē cum homo, testibus adhibitis, uetuisset, ne contra se absq; coarbitris pronunciatum: homine propter calamitatem hinc profecto, absentem condemnauit. Ac ego quidem & Phocritus in eadē pactione scripti, quoniam iste cōtenderat, nō esse sibi nos arbitros, abstinuimus arbitrio. at ille cum non modò non concessum, sed interdictum etiam ei esset, nihilominus sententiam tulit. id quod neq; uestrum, neq; reliquorum Atheniensium facere quisquam sustineret. Quæ igitur in abolitione tabularum & in sententia arbitrij Apaturius & arbiter ille designarunt, is cui facta est iniuria, si quando redierit incolumis, ulciscetur. Postquam autem eò processit impudentiæ Apaturius, ut & me in ius uocet & criminet: me quanti damnaretur Parmeno, soluturum recepisse, & me sponsores in tabulis inscriptum esse aiatur: ita uti decet tale refutare crimen, primùm uobis adducā testes, non me pro Parmenone sponsores, sed Archippum Myrrhinusiū: post etiam argumentis me defendam, ludices. Iam primum omnium ipsum mihi tempus, euentum esse crimen, testatur. Commissio enim ab isto & Parmenone, anno abhinc tertio facta est, & cognitio Aristoclis. At sortitiones iudiciorum mercatoribus menstruæ sunt, à Sextili usque ad Martium, ut ius suum statim adepti, nauigent. Quod si ego re uera sponsor fui Parmenonis, cur primùm non statim facta cognitione sponsum exigebat? nec enim scilicet hoc dicere potest, se propter amicitiam nostram, molestum esse mihi noluisse. Ego enim mille drachmas Parmenonis odiose ab eo exegeram: & cum nauem protraheret, clam se subducturus, & debito mensario fraudaturus: à me prohibitus fuerat. Proinde si ego pro Parmenone fidem meam obstrinxissem, non tertio anno demum, sed tum statim me de sponsione appellasset. At abundabat opibus, credo, ut ei etiam post, me conuenire liceret: tum uerò nauigando erat occupatus: imò propter inopiam & bonis suis cesserat, & nauem uendiderat. Ac ut maximè impedimēti aliquid ei obiectum sit, quo minus tum statim in ius me uocaret: quamobrem anno superiore hic uersatus, nedum in ius uocare, sed nec appellare me ausus fuit: Atqui conueniebat, si & Parmeno iudicio uictus ei debebat, & ego sponsores: cū ad me, testibus adhibitis accedere, sponsumq; postulare,

Aristoclis impudentia.

Clades Parmenonis, & absentis damnatio.

Reus se pro Parmenone sponsores negat.

Tempus.

E 3 si non

si non ab hinc tertio, superiore saltē anno: ac si præstitissem, auferre: sin minus, iudicio experiri. In talibus enim causis, omnes postulare prius, quàm in foro contendere consueuerunt. Nemo autē est qui testaturus sit, se adfuisse, cum iste uel superiori anno, uel tertio abhinc, aut diem mihi dixerit, aut ullum apud me uerbum fecerit, his de rebus de quibus nunc litigat. Fuisse autem eum hic anno præterito, cum iudicia exercerentur, recitato testimonio cognoscetis. **TESTIMONIUM.** Age legem etiam, quæ spon-
 2 *Lex sponsio- num.* siones annuas esse iubet, mihi recita. Neque uerò ea lege nitor, ut si spon-
 3 *Inimicitia cū Apaturio.* derim, pœnas dare me non oporteat: sed eam ipsam legem, non spon-
 4 *Nulla causa neganda spon- sionis.* disse me, testimonio mihi esse affirmo. Nam sponsionis egisset mecū, tem-
 5 *Prima pa- ctione aboli- ta, nulla alia facta.* pore hac lege præfinito. **LEX.** Sit igitur hoc etiam uobis argumento,
 6 *Fictio, quomo- do se Parme- no defendere posset.* mentiri Apaturium. Nam si ei pro Parmenone spondidissem, nō fieri po-
 7 *non il-* tuisset, ut istius inimicitias propter illum susciperem, prouidens ne amitte-
 8 *modò* ret ea quæ per me isti mutuarat: ipse uerò me propter illū apud istum spon-
 9 sione obligatum neglexissem. Quid enim spei habere poterā, istum mihi
 10 parsurum, quem ipse coegeram illi satisfacere? à quo mensariam spon-
 11 sionem odiosè exegeram, quid ab eo me ipsum passurum arbitrarer? Quin il-
 12 lud etiam considerare, Athenienses, est operæ precium: si spondidissem, me
 13 nunquam fuisse iturum inficiās. Multo enim confitenti mihi, & ad pactio-
 14 nem eunti, ex qua commissio facta fuit, firmior esset defensio. Tribus enim
 15 arbitris rem fuisse permissam, testatū uobis est. Cum uerò à tribus lata sen-
 16 tentia non sit, quid neganda sponsione mihi uoluissim? cognitione enim
 17 secundum pactiōnē non facta, nec ego iam sponsione tenebar. Quare ne-
 18 quaquam, ludices, prætermissa uera defensione, si spondidissem, ad infi-
 19 ciandum uenissem. At uerò illud etiam testatū uobis est, pactiōne ab istis
 20 abolita, aliā istum & Parmenonem cōscribere uoluissim: quasi irrita essent
 21 ea, quæ prius inter eos cōuenierant. Atqui cum de futura cognitione aliā
 22 pactiōnem cōscribere uoluerint, priore perditā: quo pacto alia pactiōne
 23 non scripta, uel arbitriū fieri, uel sponsio potuit? De hoc ipso enim orta cō-
 24 trouersia, tabulas alias non fecerunt, isto unū, illo tres arbitros postulante.
 25 Postquam autem prima pactiō, qua me sponsorem esse factum ait, perijt,
 26 alia uerò scripta non est: quo iure mecum agere potest, cōtra quem nequit
 27 proferre pactiōnem? At interdixisse Parmenonem Aristocli, ne contra se
 28 absq; coarbitris pronunciaret, testatum uobis est. Quod si cōstat eundem
 29 hominem & pactiōnē abolesse, ex qua arbitrium fieri conueniebat, & sine
 30 arbitris cæteris se tulisse sententiam ipse fatetur: quā cōuenit, ut illi fide ha-
 31 bita me perdatis? Illud enim considerate, Athenienses, si non me nunc, sed
 32 Parmenonem accusaret Apaturius iste, minas uiginti postulās, Aristoclis
 33 cognitione fretus: Parmeno autem præsens defenderet apud uos, testesq;
 34 adduceret: tum, non soli se Aristocli, sed cum duobus alijs rem cōmisisse:
 35 tum interdixisse, ne se absente pronunciaret: tum uxore sibi & liberis ter-
 36 ræ motu oppressis, seq; ad tantā calamitatem domū profecto, eum qui pa-
 37 ctionē abolesset, contra absentem tanquā deserto uadimonio sententiā tu-
 38 lisse: est ne uestrūm quisquam, qui Parmenone in hanc sententiā se defen-
 39 dente, tanta iniquitate factū arbitriū, ratum esse debere decerneret? Non
 40 modò

modò certè controuersis omnibus, sed tametsi extaret pactio, si constaret delatum esse ad Aristoclem arbitrium, si non uetuisset Parmeno contra se pronunciare: & euenisset tamen, ut ante arbitri sententiam, talis homini calamitas obijceret: quis ita inhumanus est aduersarius, aut arbiter, qui non usq; ad eius reditū distulisset? Quòd si Parmeno ratione reddita, ab omni parte æquiora dicere uideretur, quàm iste: quo iure me damnabitis, cui cum isto homine rei prorsus nihil est? Me igitur exceptionem rectè opposuisse, Apaturium autem falsò me accusasse, contraq; leges iudiciū esse ad eptum: id uobis, Iudices, multis argumentis probatū esse confido. & quod præcipuum est, quicquam sibi mecum esse commercij, Apaturius nec dicere instituet. Sin per mendaciū dicet, me in pactione Parmenonia sponso-rem esse inscriptum: pactionem ab eo requirite, & hic ei occurrite: omnes homines cum tabulas inter se conficiūt, propterea ob signatas apud eos deponere quibus fidem habeāt, ut si qua dissensio extiterit inter eos, ad tabulas reuersi, controuersiarum explicationem inde petant. Si quis autem tabulis abolitis, eludere ueritatem uerbis studuerit, quid illi fidei est habendum? At fortasse id quod est omnino factu facilimum iniuriarū & calumniarum studiosis, testimonium aliquis ei in me dicet: eum autem ego si postularo, unde probabit se testari uerū: è pactione: id igitur ne differat, sed mox proferat qui habet. Sin eam tum perisse dicet, unde ego falso testimonio circumuentus, argumenta petam? Nam si apud me depositæ essent tabulæ, Apaturio criminari licuisset, me propter sponsonem, pactionē aboleuisse. Sin apud Aristoclem: quamobrem, si absq; suo consensu pactio perijt, me accusat, cum ei qui accepit illam, & non exhibet, diem non dicat: & eum contra me testem producit, qui tabulas aboleuit: cui eum irasci conueniebat, nisi communicatis operis fallaciā istam commenti essent? Ego causam meā egi, ut potui. Vos igitur secundū leges æqua quæ sunt decernite.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSUS
Phormionis exceptionem.

Phormio mercator in Bosphorum nauigaturus, minas à Chrysippo uiginti mutuatur. Quò cum uenisset, res ita comparatas offendit, ut quas uehebat merces, non essent uendibiles. Quare nauiculario Lampide Athenas redituro, eumq; imponere naui, ea quæ Chrysippea pecunia comparasset, iubente (sic enim tabulæ continebant) neq; sarcinā ullam, nec argentum imposuit, sed ad Lampidem dixit, præstare in præsentia se ea nō posse, sed paulo post alia naui cū pecunia abiturū. Lampidis ergo nauis in altū pronecta perit, & Lampis cum paucis lembo euadit: Athenasq; reuersus Chrysippo felicitatem Phormionis prædicat, qui & in Bosphoro remansisset, & nihil naui imposuisset. Post, Phormio Athenas peruectus, cū argentū ab eo reposceretur, primum, ut ait Chrysippus, & debere se fatetur, & redditurum pollicetur. Deinde quicquam debere negat, ut qui Lampidi dedisset, quòd tabulæ iubeant, si quid in mari acciderit naui, Phormionem liberatum esse ære alieno. Diem illi Chrysippus dicit: is exceptionem opponit. & Lampis apud arbitrum testatur, se pecuniam à Phormione in Bosphoro recepisse, & unā cum cæteris in naufragio perdidisse. Prius autem contrarium dixerat apud Chrysippum: Phormionem nihil in nauem posuisse. Quorum cum Lampis coargueretur, se tum non apud se fuisse dicit, cū ad Chrysippū illa diceret. His arbiter auditis, nulla sententia lata, negotiū in iudiciū remittit. Ac causa nomen illa quidem habet exceptionis, re uera aut recto iudicio agitur. Id quod etiā Orator satis innuit in principio, non omnino esse exceptionē, cum dicit: se fecisse omnia secundū pacta & conuenta, reddidisse Lampidi pecuniā, id quod tabulæ iubeant, æs alienū tali euentu remittētes. Hæc enim sunt qui recto iudicio cōtendit, & obiecta crimina diluit: non aut illius qui totā cōtrouersiā tollit, agendiq; potestatem negat. Exceptionē præterea, inquit, largitur lex de his qui prorsus Athenis non fiunt, neq; Athenas referendi sunt, contractibus. Idem autem & in hac oratione obseruatum est, quod & in oratione contra Nearam, quòd

6 Reo nihil
cū Apaturio

Tabularum
utilitas.

Testibus Apaturij non esse
fidem habendam.

quòd

quod non ab una persona est habita: sed illic utriusq; discrimen apparet, hic eadem confusæ sunt. Mibi uerò secundus hinc ordini uidetur: Cum igitur è nobis Athenienses sæpe audiisset Theodorus, atque existimaret, Lampidem falsum esse testem, apparet autem socios esse eos, qui cum Phormione litigant.

DEMOSTHENIS ADVERSUS PHOR-

MIONEM DE MUTVO DATA PECVNIA

oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

Captat bene-
uolentiam.

EM æquam precabimur à uobis Iudices, ut nos cum bene uolentia audiatis, alternis dicentes: eam ob causam, quod & literarū omnino rudes sumus, & cum longo iam tempore mercatū uestrum frequentemus, & cum multis contrahamus, nunquam in uestrum iudiciū uenimus, uel ipsi accusantes, uel ab alijs accusati. Ac neq; nunc, Athenienses, credite nobis, si putaremus fracta naui perisse pecuniam, quam Phormioni mutauimus, unquam ei diem dixissemus. Non ita nos impudentes sumus, aut iacturæ insolentes. Cum uerò multi nostram ignauitiam reprehenderent, & mercatores in primis, cum Phormione illic uersati, qui eum sciebant non unā cum cæteris pecuniam amisisse in naui: non cōmittendum

Diuisio, quid
cōueniat, quid
sit positum in
controuersia.

esse putabamus, ut ab isto iniuriam fieri nobis pateremur. Ac de exceptione quidem, non multis est opus. Nam aduersarij non omnino negant, contractum in uestro mercatu esse factū, sed nihil secum rei nobis amplius esse dicunt: quod nihil extra ea quæ tabulis cōtineantur, fecerint. Leges autem è quarum præscripto uos Iudices sedetis, non ita loquuntur, sed de contractibus Athenis omnino non factis, nec in Atheniensium mercatū referendis, præscribere omnino permiserunt. Si quis autem factum esse fateatur, seq; fecisse quæ cōuenierint omnia, contendat: recta intentionis depulsione

Propositio.

Confessio ad-
uersariorum.

Narratio.

* ἀμφοτέρω
πάλιν ἰδίᾳ ἐ-
τέρω ὑπο-
θήκῃ.

Mutuatio.

Perfidia Phor-
mionis.

* ἐξήκοντα for-
tasse legendū,
65.

* πεντηκῶσο
λόγων, quin-
quagesimas
colligentium.

se defendere iubent reum, non criminari accusatorem. Ego uerò spero me ipsa re ostensurū, dandā esse nobis actionē. Considerate Athenienses, quid isti ipsi fateantur, quid negēt. Sic enim rem optimè intelligetis. Fatentur se & mutuatos pecuniā, & fecisse pactū de mutuo, sed reddidisse aurū Lampidi, famulo Dionis, in Bosporo, aiunt. Nos uerò nō id ostendemus, non reddidisse eum, sed ne licuisse quidem reddere. Necessè autē est uobis pauca quæ ab initio acta sunt, narrari. Ego Athenienses Phormioni isti mutuauimus

minas uiginti * ultrò citroq; in pontum, alio accepto pignore, & syngrapham apud Cittum argentarium deposui. Cum autē syngrapha imponi nauis onera precij quater mille drachmarum iubeat, facinus audet omnium iniquissimum: statim enim in Piræo mutuatur insuper, clam nobis, à Theodoro Phœnice drachmas quater mille quingētas, à Lampide nauiculario mille drachmas. Cumq; eum oporteret commercari Athenis onera minis centum quindecim, si præstare creditoribus pacta in syngraphis uoluisset:

non mercatus est amplius, q̄ quinquies mille quingentis drachmis cum commeatu, minasq; debet * septuaginta quinq;. Hoc initiū fuit, Athenienses, iniuriarum. neq; enim uel pignus præstitit, uel pecuniā in nauem contulit: cū syngrapha cogat in eam conferri. Cape syngraphā. SYNGRAPHΑ. Cape & * portitorū descriptionē, & testimonia. DESCRIPTIO. TESTIMONIUM. Profectus in Bosporum, & habens literas à me, quas

ei dederam

ei dederam filio meo reddendas, illic hybernanti: & socium quendam Bospori acta.
 per literas certiozem reddideram, tum de argento quod mutuarā, tum de
 pignore: ac mandaram, cum primū essent merces expositæ, eas ut excute
 ret & exploraret: literas à me acceptas nō reddidit, ne quicquā eorum illi,
 quæ ipse ageret, resciscerent. Deprehenso autem Bospori calamitoso statu
 propter bellum à * Parisade cum Scytha gestum: cumq; onera quæ uehe- * Fortasse Βη
 εοσάδης, Beri-
 sade.
 bat, distrahi minimè possent: maximo animi æstu conflictabatur, ignarus
 quò se uerteret. Nam creditores * eò usque duntaxat mutuati urgebant. * τὰ ἑτερό-
 πλοια.
 Adeò ut nauiculario iubēte, ut emptas mea pecunia merces ex syngrapha
 imponeret: is qui nunc se aurum reddidisse dicit, pecuniam imponere nauī
 posse negaret, * consilio suo frustratum, rebusq; infectis: eumq; soluere iu- ἀπεκτονή
 εἶναι δ' ἄν-
 θρωπον.
 beret: se uerò postquam merces distraxisset, alia naue abiturū diceret. Re-
 cita hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Post hæc, Athenienses, isto
 Bospori relicto, Lampis prouectus in altum, naufragium fecit non procul Naufragium
 Lampidis.
 à mercatu. Completa enim iam nauī, ut audimus, ultrà quàm oportebat,
 mille coria in super in tabulatum accepit. Vnde etiam contigit, ut nauis in-
 teriret. Ac ipse quidem cum reliquis Dionis seruis, lembo euasit. Corpora
 autem præter cætera, supra trecenta perdidit. Cum autē audito nauis inte- Rumor.
 ritu magnus esset in Bosporo luctus: felicitatem Phormionis istius prædi-
 cabant omnes, qui nec ipse conscendisset, nec nauī quicquam imposuisset.
 idq; cum ab alijs, tum ab isto dictitabatur. Recita mihi hæc testimonia.
TESTIMONIUM. Ipse igitur Lampis, cum se reddidisse aurū dicit (hoc Lampidis re-
 sponsum.
 quæso diligenter attendite) me eum aggresso, cū primū è naufragio A-
 thenas redisset, & hac de re interrogante: istum neq; pecuniam ex syngra-
 pha in nauem imposuisse, neq; se aurum ab isto tum in Bosporo accepisse.
 Age, lege mihi eorum qui adfuerunt testimonium. **TESTIMONIUM.**
 Postquam igitur, Athenienses, Phormio iste alia naue redierat incolumis, Lampidis &
 Phormionis,
 cum appella-
 rentur, silen-
 tium.
 accedo ad eum, mutuū repetens, atque is ab initio nunquam, Athenien-
 ses, istam orationem attulit, qua nunc utitur, sed semper se redditurū pro-
 misit. Postquam autem cum his qui nunc ei adsunt & patrocinantur, rem
 communicarat, alius iam erat, & nō idem. Vt autem sensi me ab eo deludi,
 ad Lampidem accedo, Phormionem nihil æqui agere, nec mutuū redde-
 re, cōquerens: simulq; rogo, sciret ne ubi esset, ut prouocarem eum. Is uerò
 sequi me iubet: ad tabernas unguentarias, eum depræhendimus: ego uia-
 toribus adductis, eum prouoco. Ibi Lampis, Athenienses, cum adesset me
 prouocante, nusquam dicere ausus est, se ab isto recepisse aurū, neq; quod
 factum oportuit. Chrysispe insanis, inquit, qui istū prouoces: mihi enim
 aurū reddidit. Neq; uerò Lampis tantū nihil est locutus, sed nec iste ipse
 quicquam dicere uoluit, astante Lampide, cui nunc se reddidisse aurū di-
 cit. Atqui par erat eum dicere, Athenienses: quid me prouocas bone uir?
 Reddidi aurum isti qui astat, & simul cōfitemem id Lampidem exhibere.
 Nunc neuter eorum quicquam dixit eo temporis articulo. Et me uera di-
 cere uti constet, cape testimonium uiatorum. **TESTIMONIUM.** Cape
 & accusationem, qua eum anno superiore detuli, quæ uel in primis argu-
 mento est, nunquam dixisse Phormionem, se aurum Lampidi reddidisse.

F Accusatio.

ACCUSATIO. Hanc accusationem ego institui, Athenienses, nulla alia re fretus, quam nuncio Lampidis. Qui neque merces eum imposuisse, nec aurum numerasse dicebat. Nec enim putare debetis, me ita attonitum esse, & profus insanum, ut talem accusationem scriberem, fatente Lampide, se aurum recepisse, à quo essem coarguendus: Illud etiã, Athenienses, considerate, istos ipsos anno superiore, cum exceptionem opponerent, in ea exceptione scribere non fuisse auctores, se aurum Lampidi reddidisse. Recita mihi eam exceptionem.

Exceptio
Phormionis.

Compromis-
sum.

* ἰσοπέλα,
Lampidis fal-
sum testimo-
nium.
Mentiri apud
iudicem & ar-
bitrum.

* Hæc pars o-
rationis iam
ab alio recita-
tur, sicut Libanio
credimus.
Causa ab arbi-
tro ad iudices
remissa.
E circumstan-
tijs colligit, non
potuisse Phor-
mionem redde-
re pecuniam.

τοκοὶ ἑφικτοί

EXCEPTIO. Auditis, Athenienses, nusquam in exceptione scriptum, Phormionem aurum Lampidi reddidisse: præsertim, cum id ego apertis uerbis in accusatione, quã modò audistis, scripserim, eum nec merces in nauem imposuisse, nec reddidisse aurum. Quis igitur uobis alius testis expectandus est, cum tantum testimonium ab istis ipsis habeatis? Cum uerò causa iam à iudicibus cognoscenda esset, precabantur nos, ut ad arbitrum aliquem ueniremus. Nos igitur rem permisimus Theodoto municipi ex pacto. Tum uerò Lampis tutum sibi iam esse ratus testari apud arbitrum quicquid libuisset, partitus meum aurum cum Phormione isto, prioribus suis uerbis contraria dixit. Nam alia res est, Athenienses, in uestros uultus intuentem testari falsum, quam apud arbitrum: apud uos enim & indignatio uehemens & poena proposita est mentientibus. Apud arbitrum autem securè & impudenter testantur quicquid collibitum fuerit. Me uerò iniquo animo ferente, Athenienses, & inuehente in Lampidis audaciam, & apud arbitrum idem proferente testimonium, quod & nunc apud uos profero, eorum qui ab initio nobiscum ad eum accesserant, cum se nec aurum ab isto recepisse, neque pecuniam eum in nauem imposuisse diceret: ibi Lampis uolenter convictus falsi testimonij & improbitatis, se dixisse hæc ad istum fatebatur: sed apud se non fuisse, cum dixisset. Lege mihi testimonium. TESTIMONIUM. * Theodotus igitur, Athenienses, sæpe nobis auditis, & falsum testari Lampidem arbitratus: de re nihil pronunciauit, sed nos ad uos in iudicium remisit. Nam & condemnare noluit, propterea quòd Phormioni familiaris est, ut nos postea cognouimus: & absoluere ueritus est, ne ipse peieraret. Agite, iudices, ex ipsa re, apud uos considerate, unde iste aurum reddere potuisset. Cum enim hinc nauigaret, nec pecuniam in nauem imposuerat, & pignus non habebat, sed ad meam pecuniam plus erat mutuatus. In Bosporum autem eo tempore uenit, quo uendi merces non potuerunt: uixque illis satisfecit, qui tantum eousque ei mutuarant, & hic quidem mutuatus ei fuit bis mille drachmas ultrò citroque, ut Athenis bis mille sexcentas drachmas reciperet: Phormio autem dicit, se Lampidi in Bosporo, centum & uiginti stateres Cyzicenos reddidisse (hoc animaduertite) quas mutuatus sit terrestribus usuris. fuisse autem terrestres usuras tales, ut sexta pars sortis esset numeranda, & Cyzicenum ualuisse illic uiginti & octo drachmas Atticas. Cognoscendum igitur uobis est, quantum se pecuniæ reddidisse dicat. Nam centum uiginti stateres faciunt ter mille, trecentas & sexaginta drachmas. Usura autem illa terrestris, de qua diximus, triginta minarum & trium & sexaginta drachmarum, quingentæ drachmæ & sexaginta. Tota autem summa sit tanta & tanta.

Viuit

Viuu'ne is homo, ludices, aut unquā nascet, q pro bis mille sexcētis drach-
 mis mallet triginta minas & trecētas drachmas soluere? * & usuram, quin-
 gentas drachmas & sexaginta mutuatus, quas Phormio se Lampidi red-
 disse ait, ter mille nongentas uiginti? & cum ei liceret ultrò citroq̄ credi-
 tum, Athenis reddere argentū, in Bosporo redderet tredecim minis am-
 plius: Ita ne ijs qui illò usq̄ mutuarant, uix sortem reddidisti, qui & nauiga-
 rant tecum, & afsidue te urgebant: huic uerò non præsenti, non modò sor-
 tem & usuras reddebas, sed etiam multam syngraphæ inscriptam depen-
 debas, nulla cogente necessitate? illos non uerebaris, quibus syngrahæ in
 Bosporo mutuū exactiōnem dabant: hunc curasse te dicis, quem ab ipso la-
 re, ut aiunt, statim fallebas, non impositis mercibus in nauem, quod syngra-
 pha iubebat, Athenis soluturus? & nunc in mercatum ueniens, ubi contra-
 ctus factus est, non dubitas fraudare creditorem: in Bosporo autem plura
 te præsstitisse dicis, quàm ius postularit, ubi pœnas daturus nō eras? Cum
 reliqui omnes qui ultrò mutantur, è mercatibus soluentes, multos aduo-
 cent, testificantes, pecuniā periculo creditoris uehi: tu reum facis testem
 eum ipsum qui à te stat, & nec puerum nostrū adhibuisti in Bosporo agen-
 tem, neque sociū: neq̄ literas reddidisti, quas ad eos dedimus, quibus con-
 tinebatur, ut quicquid ageres, obseruaret. Quid autem, Athenienses, non
 faceret is qui acceptas literas, non ita ut rectū & æquum est, reddidit? qui
 eius malitiā ex istis factis nō cognoscere non potestis? Atqui ô dii immor-
 tales, decebat utiq̄ tantum auri reddentem, & plusquàm creditum fuerat,
 celebre id in mercatu reddere, & omnes homines aduocare: in primis au-
 tem puerum huius & socium, omnes enim profectò nostis, mutuari solere
 eos cum paucis testibus: cum reddūt, multos adhibere testes, ut boni uiri
 esse in præstandis pactis & cōuentis uideantur. Tibi uerò qui & mutuū
 & utraq̄ usuras redderes, argēto ultrò tantum usus, & alias tredecim mi-
 nas adijceres, non multi fuere testes adhibendi? quo factò nemo nauigan-
 tium maiore in admiratione fuisset. Tu autem nedum multos fecisti testes,
 sed tanquā iniuriam faceres, sic omnes homines latere studuisti. Quod si
 mihi, qui mutuò dederam, reddidisses, nihil opus fuisset testibus. Sublata
 enim syngrapha te omni cōtractu liberassem. Nunc, haud mihi, sed alteri
 pro me reddidisti: nec Athenis, sed Bospori: & syngrapha tibi Athenis re-
 posita * nec aduersus me, cum is cui aurum reddebas, mortalis esset, tan-
 tumq̄ pelagus traiecturus, testem fecisti quenquam uel seruum uel inge-
 nuum. At enim, syngrapha, inquit, me nauiculario iubebat aurū reddere?
 Testes tamen aduocare te non prohibebat, nec literas reddere. Et cum hi
 duas syngraphas tecum fecerint de contractu, ut qui tibi maximè diffide-
 rent: tu uerò solus solite nauiculario aurum dedisse dicis, gnarus Athe-
 nis contra te repositam syngrapham cum hoc factam? Dicit syngrapham
 iubere, naue perducta incolumi se debere pecuniam. Etiam in nauem im-
 ponere te merces iubet. Quod ni feceris, quinquies mille drachmas solue-
 re. Tu uerò eam syngraphæ partem nō amplecteris: sed ea statim uiolata,
 & rebus ab initio non impositis, unum syngraphæ uerbū cauillaris, idq̄
 cum eam ipse sustuleris. Qui cum in Bosporo te merces imposuisse non di-

Incredibile
 Phormionem
 plus præsti-
 tisse, quàm de-
 buerit

* καὶ τόκον
 πεντακοσίας
 δραχμὰς,
 καὶ ἑξήκον-
 τα δανεισά-
 μιν, ἄς φη-
 σιν ἀποδεύει
 κέναι φορμί-
 ῶν λάμπιδι,
 τετρακλίας ἐν
 νακοσίας εἶκο-
 σιν;

Literæ sup-
 pressæ.

Consuetudo
 mutuandi.

* ἐν πλοῦς ἐμὲ
 καὶ ὅ τὸ χυ-
 σίον ἀπέδι-
 δας.

cas, sed aurū nauiculario dedisse: quid amplius de nauī disputas: neq̄ enim fuisti periculi particeps, cum nihil imposueris. Ac primū, Athenienses, causam hanc arripuit, quasi merces in nauē imposuisset. Quia uerò id mendacium multifariam posse coargui præuidebat, tum in inscriptione portitorum in Bosporo, tum ab ijs qui eodem tempore in mercatu fuerāt: mutata sententia cum Lampide conspirat, eiq̄ se aurum reddidisse dicit, eo ueluti uiativo fretus, quod ita fieri syngrapha iuberet: fore autem non putans, ut nobis argumenta suppeterēt ad ea quæ soli ipsi inter se egissent, coarguenda. Ac Lampis, quæ dixit, priusquam ab isto corrumpere alienata mente se dixisse: postquā aut̄ meū aurū partitus est, tum apud se fuisse ait, & satis meminisse omnia. Quod si me unum, Iudices, Lampis cōtempisset, nō mirarer. Nūc hōc multo atrociora designauit in omnes. Facto enim à Parifade Bospori præconio, si quis uellet Athenas in Atticū mercatum uehere frumentū, ut immunis frumentū eueheret: Lampis tum Bospori agēs, euectionem frumētī & immunitatem accepit urbis nomine, & nauem magnā frumēto oneratā Acanthum portauit, ibiq̄ uendidit, nostra pecunia cum isto communicata. Et hæc fecit, Iudices, cum Athenis habitet, & hic uxorem & liberos habeat, & leges extremum illi supplicium minitentur, qui Athenis habitans, aliò quopiam frumentum uexerit, quàm in Atticū mercatum, idq̄ eo tempore, quo qui in urbe habitatis, farinas in Odeo demensas accipiebatis: qui in Piræo, in nauali panes * ad obolos distribuebant, & in longa porticu farinas * binis modijs dimetiebantur & conculcabantur. Et ut me uera dicere constet, cape & testimoniū & legem. **TESTIMONIVM. LEX.** Phormio igitur isto utens socio & teste, nos pecunia fraudandos censet, qui perpetuò frumentum in uestrum mercatum ueximus: & cum tres iam difficultates urbem oppresserint, quibus uos eos qui populi commodis consulere, probaretis: in nulla harum uobis defuimus: sed cum Alexāder Thebas inuaderet, uobis talentum largiti sumus. Cum uero annona coarctata esset, & ad sedecim drachmas peruenisset: inuectis amplius decies mille tritici medimnis, dimensi uobis sumus usitato precio singulos medimnos quinq̄ drachmis, & hæc omnes nostis, cum in Pompeo uobis dimensi sumus. Iam anno superiore ad coemendum populo frumentū, talentū uobis contulimus, ego & frater meus. Age lege mihi harū rerum testimonia. **TESTIMONIA.** Quòd si uel his coniecturis utendum est, non consentaneum fuerit nos tantum pecuniæ largiri, ut apud uos gloria floreremus: Phormionem autē calumniari uoluisse, ut ne boni uiri quidem de cætero haberemur. Iure igitur nos iuuabitis, Iudices. ostendimus enim uobis, nec ab initio onera imposuisse istum in nauem omnis pecuniæ, quam Athenis mutuatus fuerit: & de mercibus Bospori uenditis, uix eos qui eò usque duntaxat mutuarant, absoluisse, præterea que nec abundare nummis, nec ita esse uacordem, ut pro bis mille & sexcentis drachmis triginta minas & nouem reddat. Ad hæc quod se reddidisse aurum Lampidi dicit, nec puero meo, nec socio tū agente Bospori, adhibito: Lampidem ipsum testatum esse mihi apparet, se nihil accepisse priusquam ab isto corrumpere. At si Phormio sic singula demonstrasset, haud uideo qua

Lampidis perfidia.

Frumentum Acanthum uectum.

Amplificatio.

* κατ' ὀβολόν.

* κατ' ἡμίεκτον.

Accusator suā liberalitatē in rempublicam commemorat, ut ea ratione ostendat, se uere accusare Phormionem, non ex auaritia calumniari

ἀνακρίσει τῶν ἀποδείξεων τῶν ἀποδείξεων.

Exceptionem non esse admittebam.

ratione me
fuerat, tub
in Athen
etiam qui
Ac Athen
mibus, sed p
uero in di
is est: Iniquū
mibi feret
conuictus i
causam dicitur
conuenire m
quæ ipsi pr
causam
norum ingre
meo rep
de causa pre
nobis esse ue
ille nobis esse
cum leges ei
uoluerit, si uos
dicatos. Ac m
autē neme
iocium reddi
qui audierunt
rettes accusar
egem, non hab
ari. Nam si to
fuerent, ut in e
dationem esse p
postulat. Qui
uacuum esse fa
irritum, id ue
quis, quo iste nit
uero: uos uerò de
is quæ uere d
diceps po
multi ius
capere pot
doctus, sed t
uam utilitatem
esse quin
sed idem, cu
testimonium, c
quatenus uer

qua se ratione melius tueri potuisset. Iam actionem dandam esse nobis, lex ipsa testatur, iubens actiones dare mercatorias contractuum qui Athenis facti, & in Atheniensium mercatum referendi sint: nec Athenis solum, sed eorum etiam qui propterea, ut nauigetur Athenas, fiant. Age cape leges.

LEX. Ac Athenis contractum esse cum Phormione factum, nec ipsi eunt inficias, sed præscriptionē adferunt, non conuenire nobis actionem. In quod uerò iudiciū ueniamus Athenienses, nisi in uestrū, ubi contractus factus est: Iniquū enim fuerit, si causa nauigationis Athenas suscipiendæ, iniuria mihi fieret, licere mihi apud uos experiri cum Phormione: postquā uerò contractus in uestro mercatu factus est, negare istos se in uestro iudicio causam dicturos esse: qui cum Theodotum arbitrum sumpsimus, falsi sunt, conuenire mihi aduersus se actionem: nunc uerò contrarium dicunt eorum quæ ipsi prius concesserunt, quasi oporteret se apud Theodotum municipem causam dicere sine præscriptione: postquā uerò in Atheniensium forum ingredimur, non amplius nobis actio conueniret. Ego uerò, cū animo meo reputo, quid' nā in exceptionē inscripturus fuerit, si Theodotus de causa pronunciaffet: cum, postquam decreuit Theodotus in iudicium nobis esse ueniendum, cōuenire nobis actionem apud uos neget, ad quos ille nobis esse abeundum pronunciauit: iniquissimè certè mecū ageretur, cum leges cōtractuum qui Athenis fiunt, actiones dari apud sexuiros iubeant, si uos actionē negaretis, qui iuraueritis, uos secundum leges iudicatos. Ac mutuas se nos pecuniā, & pactio, & iste ipse testis est. Redditionis autē nemo testis est præter Lampidem iniuriæ socium, & iste ad illum socium redditionem refert. Ego uerò & ad Lampidem ipsum, & ad eos qui audierunt eum negantem se recepisse aurum. Ac isti quidem licet, meos testes accusare, si eos uera loqui negat: ego uerò quid cum illius testibus agam, non habeo, qui se scire dicunt testatum esse Lampidem se recepisse aurū. Nam si testimoniū Lampidis hic consisteret, ipsi fortassis æquū esse dicerent, ut in eum agerem. Nunc neque id testimonium habeo, & iste se indemnem esse putat, nullo firmo pignore relicto eorum quæ uos decernere postulat. Quid uerò fieri queat absurdius, quàm cum ipse Phormio se mutuatum esse fateatur, sed reddidisse dicat: id quod iste ipse confitetur, facere irritum, id uerò quod in controuersia est, ratum esse decernere: & Lampis, quo iste nititur, testimoniū dicit, cum ab initio negarit se recepisse aurum: uos uerò decernentes eum recepisse, non futuri estis testes negocij: & ijs quæ uerè dixit, non utemini pro argumento: Quæ uerò cōmentus est, deinceps postquam corruptus est, ea credibilia esse existimabitis: Atqui multo iustius est Athenienses, ex his quæ ab initio dicta sunt, coniecturam capere potius, quàm ex ijs quæ postea concinnata fuerunt. Nam ea non edoctus, sed ueritatis studio dicebat, hæc posteriora per mendaciū & ad suam utilitatem. Recordamini quæso Athenienses, nec ipsum Lampidem negasse quin dixerit, se aurum non recepisse, sed dixisse confessum quidem, sed idem, cum non apud se esset, dixisse. Absurdum profectò erit, si eius testimonium, quatenus fraudatoribus commodo est, ut uerum audiatur: quatenus uerò à fraudatis facit, fidem apud uos nullā inueniet. Ne-

Refutatio testimonij Lampidis.

Exemplū seueritatis iudicij.

quaquam Iudices. Nam uos iſdem eſtis, qui eum qui è mercatu magnam inſuper pecuniã mutuatus fuerat, neq; creditoribus pignora exhibuerat, capite condemnatiſtis, delatum apud populum, eumq; ciuem ueſtrũ & patris imperatoriũ filium. Putabatis enim ab eo genere hominum non ſolum eos qui in illos incidiffent, ſed mercatum quoque ueſtrum lædi: Meritò. Quãſtus enim mercatorum proficiſcitur non à mutuò accipientibus, ſed à mutuò dantibus: & neq; nauis, nec nauicularius, neque uector prouehi poteſt, abſq; mutuò dantium miniſterio. Legibus igitur multa & præclara eis adiumenta præſtò ſunt: quæ ueſtrum eſt tueri, & improborũ petulantiam cohercere, ut mercatus uobis magno emolumẽto ſit. Quod fiet, ſi defendetis homines liberales, eosq; à talibus belluis lædi nõ patiẽmini. Ego dixi quæ potui, ſed etiam alium quendam ex amicis uocabo, ſi iuſſeritis.

ARGVMENTVM ORATIONIS ADVERSUS
Lacriti exceptionem.

Androcles pecuniam mutuauit Artemoni Phafelitaẽ genere, mercatori. Quo mortuo priuſquam argentum redderet, idem ab eius fratre Lacrito rhetore reſpoſcit: duabus rationibus nitens, quòd & præſente Lacrito, & ſpondente, pecuniã Artemoni mutuarit, & hæres ſit Artemonis Lacritus. Is uerò ſe cedere hæreditate dicit, & actionem præſcriptione repellit, ſibi cum Androcle nihil eſſe rei dicens, nec ullam ſyngrapham. omnino etiam ſe ſpõndiſſe negat. Quòd ſi promiſiſſet, non ea ſe eſſe improbitate, ut ſolutionem detrectaret. Non rectè autem quidam orationem hanc non genuinã eſſe putarunt, obſcuris decepti argumentis. Nam dictionis genus remiſſum, non indecorum eſt cauſis priuatis. Iouem autem regem pro ſubiectæ perſonæ conſuetudine ab eo eſſe nominatum, perſpicuum eſt. Præſcriptionem uerò infirmius reſutauit, propter cauſæ imbecillitatem.

DEMOSTHENIS ADVERSUS LA

CRITI EXCEPTIONEM ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Perſtringit
Phafelitarũ
improbitatẽ.

Nihil noui agũt, Iudices, Phafelitaẽ, ſed pro more ſuo, nam ad mutuò ſumẽdas in mercatu pecunias, ſunt omniũ exercitatiſſimi. Poſtquam uerò eas acceperũt, & ſyngrapham confecerũt nauticam: ſtatim obliuiſcuntur & ſyngrapharum & legum, & reddenda eſſe quæ acceperint, non meminerũt. Sin reddiderint, de ſuo ſe aliquid largitos eſſe putant: & cum reddendũ eſſet aliquid, pro eo ſophiſmata excogitant, & præſcriptiones, & prætextus, & omniũ mortalium ſunt improbiſſimi & iniuſtiſſimi. Cuius rei ſignũ illud eſt: cum multi & Græci & Barbari ueſtrũ ad mercatũ ueniant, plures ſemper ſunt Phafelitarũ lites, q̃ cæterorũ omniũ. Hi igit̃ tales ſunt. Ego uerò Iudices, pecuniã mutuauit Artemoni iſtius fratris, ſecundũ leges mercatorias in Pontũ et ruruſ Athenas. Quo defuncto, priuſquam mihi pecuniam redderet, Lacrito iſti diem dixi, iſdem legibus quibus contraxeram, cum illius frater ſit, & bona Artemonis omnia teneat, tum quæ is hic reliquit, tum quæ Phafelide habuit, & hæres ſit opum illius omnium. Neq; uerò iſte legem ullam proferre poteſt, quẽ permittat habere fraternas opes, & iſs ſuo arbitratu adminiſtratis, non ſoluere æs alienum, & nunc negare ſe eſſe hæredem, nec adire hæreditatem. Ac Lacriti iſtius talis eſt improbitas. Ego uerò uos oro, Iudices, ut me hac de re dicentem æquis animis audiatis. Quod ſi & nobis creditoribus, & uobis nihilo

Narratio.

Lacritus ſponſor.

hilominus ab eo fieri iniuriam ostendero, iuuatote nos ut æquū est. Ego, Iudices, minimè noram istos homines: sed Thrasymedes Diophanti filius Sphettij illius, & Melanopus frater eius, familiares mihi sunt, summaq; necessitudine coniuncti. Hi me cum Lacrito isto conuenerunt, undecunque tandem ab isto cogniti (neq; enim scio) precatiq; sunt, ut pecuniā in Pontum istius fratri Artemoni & Apollodoro mutuarem, quo negociarētur: omnino ignarus, Iudices, etiam Thrasymedes improbitatis istorū: sed putans bonos esse uiros, & non alios quàm quales se esse & simulabant, & dicitabant: atque existimans eos facturos esse omnia quæ pollicebatur, & recipiebat iste Lacritus. Sed plurimum certè fallebatur, neque quicquam norat, cum qualibus belluis potius quàm hominibus cōflicteretur: & ego autore & Thrasymede, & fratre eius, & Lacrito isto mihi recipiente, fratres suos facturos quæ æqua essent omnia: mutuauī cum hospite quodam nostro Carystio, triginta minas argenti. Syngrapham igitur, Iudices, à uobis audiri primū uelim, qua pecuniam mutuauimus, & testes qui mutuatiōni interfuerunt. Deinde & cætera demonstrabimus, quàm perfidiosè isti in mutua pecunia egerint. Recita syngrapham. Deinde testimonia. SYNGRAPHA. Mutuarunt Androcles Sphettius, & Naucrates Carystius Artemoni & Apollodoro Phaselitis, argenti ter mille drachmas Athenis Menden usque, aut Scionen, & inde Bosporum. Quod si uoluerint, in sinistra ora usq; ad Borysthenē, & rursus Athenas, ducenis, uicenis quinis millenas: sin post Arcturū soluerint, è Ponto templum Argonautarum petituri, trecentis eas ter mille drachmas, * uini amphoris Mendæis pignori datis ter mille, quod euehēt Menda, aut Scione, in nauī xx remorum, quæ est Hyblesii nauicularij, oppignerant autem id uinum, nō debentes propterea cuiquā quicquā argenti, neq; ad id mutuabunt: & euehent merces uini precio coemptas, rursus Athenas, in eādē nauī omnes. Perductis autem Athenas mercibus, reddent debitores creditoribus argentū, quantum debetur, ex syngrapha intra uigesimum ex quo Athenas uenerint, diem, integrū: excepta iactura, si quam uectores de communi decreto fecerint, & si quid hostibus pependerit, quod ad cætera attinget omnia, integrū esto: & exhibebunt pignus creditoribus liberū & immune, donec sortem cum usuris reddiderint ex syngrapha. Nisi autē ad dictum diem soluerint, pignora creditoribus oppignerare & uendere tanti liceat, quanti sunt. Quod si quid argenti reddendi creditoribus ex syngrapha defuerit, exigere liceat creditorib. ab Apollodoro & Artemone, et de omnibus eorū bonis tam terrestribus quàm nauticis ubiq; gentium ubi ea fuerint, perinde ac si iudicio uicti, iudicatū non soluissent, & alteri utri creditorum & utrisq;. Sin non onerant, decemq; dies * in nauī in Hellestono manserint, atq; exonerant ubi Atheniensibus pignora capere non licet: etiam inde reuersi Athenas, usuras reddant, anno superiore tabulis inscribas. Sin quid nauī grauius acciderit, in qua uehentur merces, pignora salua sint: quæ superfuerint, communia sunt creditoribus: & in his rebus nihil plus ualeat hac syngrapha. TESTES. Phormio Piræensis, Cephisodotus Boëotius, Heliodorus Pitthensis. Recita etiam testimonia.

* ὕδρι δινῶ κα
ραμίσις.

* ὕδρι νηὶ, Βρυ
χιολὸς ὕδρι κα
νὶ, ἢ κανε.

TESTI-

TESTIMONIA. Archenomides F. Archedamantis Anagyraeus, testat tabulas apud se deposuisse Androclē Sphettiū, Naucratem Carystium, Artemonē, Apollodorū, Phaselitas, & syngrapham adhuc sitam esse apud se. Age recita eorum etiam, qui interfuerunt, testimonium. TESTIMONIVM. Theodotus municeps, Charinus Epicharas Leuconensis, Phormio F. Cephisophontis Piræensis, Cephisodorus Bœotius, testatur se adfuisse, cū mutuaret Androcles Apollodoro & Artemoni argenti ter mille drachmas, scireq; se eos tabulas apud Archenomidem Anagyrasiū deposuisse. Ex hac syngrapha, Iudices, mutuauit pecuniam Artemoni istius fratri, iubente isto & recipiente, omnia quæ æqua essent, mihi præstanda esse ex syngrapha qua mutuarā, isto ipso scriptore & obfignatore, cum scripta esset. Nam fratres eius iuniores adhuc erant, admodum adolescentuli. iste uerò Lacritus Phaselita, magna res, Isocratis discipulus, is erat qui administraret omnia, & me sibi fidem habere iuberet. Se enim mihi præstiturum æqua omnia, & Athenas rediturum fratrem suum Artemonem & nauigaturum accepta illa pecunia. Actum quidem cum à nobis pecuniam auferre studeret, & fratrem esse se profitebatur Artemonis, & socium, & uerba mirum in modum diserta fundebat. Cum primū autem argentū nactus est, id & partiti sunt, & in quos libuit usus distribuerunt: sed ex nautica syngrapha qua pecuniam acceperant, neq; paruum neq; magnū quicquā præstiturum, ut res ipsa indicauit. Iste uerò Lacritus eorum omnium interpretis fuit. Singulatim autem ostendam, nihil eorum quæ syngraphæ inscripta sunt, rite eos præstitisse. Primū enim scriptum est, mutuari eum à nobis ad uini cados ter mille, triginta minas, quasi pignus haberent aliarū triginta minarum, ut iustum uini precium ad argenti talentum redigeretur cum impensis, quæ ad uini curationē requirebantur. eæ uerò ter mille amphoræ uehendæ erant in Pontum nauigio uiginti remorum, quæ Hyblesij nauicularij esset. Hæc Iudices in syngrapha, quam uos audiuitis, scripta sunt. At isti pro ter mille amphoris, nec quingentas in nauem imposuerunt: & cum uinum decuisset emptum, quantum cōuenerat, ipsi pecunia suo arbitratu sunt usi. ter mille amphoras neq; uoluerūt, neq; cogitarūt imponere in nauem ex syngrapha. & ut me uera dicere cōstet, cape testimoniū eorū, qui eadem nauī cum eis uecti sunt. TESTIMONIVM. Erasicles testat, se gubernasse nauem quæ Hyblesij esset, & scire Apollodorum uehere uini Mendæi amphoras quadringentas quinquaginta, & nō plures: alias uerò sarcinas nullas uexisse in eo nauigio Apollodorum in Pontū. Hippias F. Athenippi Halicarnasseus testatur, se unā uectum in Hyblesij nauē, perlustrasse nauem, & cognosse, Apollodorum Phaselitam uehere in nauigio Menda in Pontum uini Mendæi amphoras quadringētas quinquaginta, onus præterea nullum. Præter hos testatus est, eadem se audisse ex alijs, Archades F. Mnesonide Archarnensis, Sofstratus F. Philippi Istiaeus, Philciades Ctesii F. Hypetrensis, Dionysius F. Democratidæ Chollides. De uini igitur numero, quantum eos imponere in nauem oportuit, hæc egerūt: statim ab eo ipso quod primū scriptū fuit, auspiciati negligere & nō præstare ea quæ scripta sunt. Post hæc in syngrapha continetur, oppignerare eos hæc

Lacritum spondidisse pro fratribus affirmat.

Nihil præstitum quod syngrapha iubet

eos hæc libera, & nemini quicquam debentes, & ad ea mutuuum accepturos à nemine quicquã. Hæc apertis uerbis Iudices scripta sunt. At isti quid fecerunt: neglecta syngraphæ scriptura, mutuatur à quodam adolescente per fraudem, quasi nemini quicquam deberent; & cum nobis iniuriã fecerunt, clam ad nostra mutuati: tum illum adolescentem creditorem deceperunt, ad merces non liberas mutuati. Talia sunt istorum facinora, sed doli omnes sunt Lacriti istius. Vt autẽ uera me dicere, & istum insuper contra syngraphã mutuatũ esse constet, testimoniũ uobis recitabitur eius qui postea mutuauit. Recita testimonium. **TESTIMONIUM.** Aratus Halicarnasseus testat̃ se mutuasse Apollodoro undecim argenti minas, ad merces quas in Hyblesii naue in Pontũ ueheret, quasq; ibi pro his coemisset: neq; scisse se, fuisse illum mutuatum ab Androcle argentum, alioqui se non mutuaturum fuisse Apollodoro argentum. Fraudes igitur istorũ hominum huiusmodi sunt. Scriptũ autẽ est post hæc ò Iudices, in syngrapha: postquã in Ponto quæ uehant, uendiderint, ut alias merces emant, nauemq; onerent, eaq; onera Athenas peruehant: & ubi Athenas peruenerint, ut intra uigesimalũ diem lectum nobis argentum reddant, antequã autem reddiderint, in nostra potestate esse merces omnes: easq; immunes ab his præstandas nobis, donec nostrũ receperimus. Hæc ita accuratẽ in syngrapha scripta sunt. At isti, Iudices, hĩc uel in primis insolentiã suam & impudentiam ostenderunt, neq; uel minimum perscripta in syngrapha curarunt, sed syngraphã inanes esse nugas atq; ineptias putauerũt. Nam nec in Ponto emerunt quicquã, neq; in nauem contulerunt Athenas uehendum: & nos creditores, reuertentibus eis è Ponto, nõ habebamus quod prehenderemus, aut teneremus, tantisper dum nostrã pecuniam recepissemus. Nihil enim prorsum in portum isti nostrum inuexerũt: sed nobis inusitatũ quippiam accidit, Iudices. Qui enim in uestra hac urbe nihil peccauimus, nullo ab eis conuicti iudicio sumus, nostra pecunia ab istis Phaselitis spoliati sumus: quasi uerò ius esset Phaselitis spoliandi Athenienses. Cum enim quæ acceperunt, reddere nolint, quod aliud erit hisce rebus nomen tribuendum, quã ui eos eripere aliena? Nam ego quidem audiui nunquã quicquam sceleratius eo scelere, quod in nos isti commiserunt, idq; confitentes se pecuniam accepisse à nobis. Quibus enim de contractibus ambigitur, Iudices, hi iudiciũ postulant. Quos uerò utriq; contrahentium cõfitentur, & de quibus syngraphæ nauticæ extant: cõsummatos esse omnes censent, & perscripta in tabulis præstari oportere. Iam eos ex syngrapha nihil omnino præstitisse, sed inde ab initio statim auspucatos, struxisse fraudes, & nihil æqui boniq; cogitasse: tum à testibus, tum ipsi à sese conuincuntur adeò manifestè. Quod uerò grauissimum est inter Lacriti facinora, uos audire decet. Is enim rebus omnibus præfuit: postquã huc uenerant, ad mercatũ uestrũ non appellunt, sed in furũ portũ se coniiciunt, qui est extra uestri mercatus limites. estq; perinde nauem in furum portu subducere, ac si quis ad Æginã, aut ad Megara appelleret. nã ex eo portu pficisci licet quod lubitum, & quodcunq; commodum fuerit. Ac nauigium ibi in statione erat dies amplius quinq; & uiginti: isti uerò in uestro Digmate obambula

G bant,

*In Ponto non
aliæ merces
coemptæ.*

*Exaggeratio:
se non fraudat
tos, sed spoliato
tos esse.*

*Causæ huius
perspicuitas.*

*Nauis in Furũ
portũ appulsa.*

Lacriti tergi-
uersatio de
naufragio.

Refutatio ca-
uillationis de
naufragio.

bant. nos congressi alloquebamur, & iuebamus eos curare, ut pecuni-
am primo quoque tempore reciperemus. assentiebantur isti, & se in eo esse
dicebant: nos eos accedebamus, & cum alia speculabamur, tum an ali-
quid è naui alicunde exponerent, & quinquagesimas soluerent. Poste-
aquam autem isti dies complures adfuerant, neque nos quicquam inue-
niebamus uel expositum, uel quinquagesimam solutam eorum nomi-
ne: ibi demum magis solutionem urgebamus. Cum autem nos eis insta-
remus, Lacritus iste frater Artemonis respondet se non posse reddere: pe-
risset merces omnes. dicebatque Lacritus, se de his iustam habere excusatio-
nem. Ea uerba nos, Iudices, grauius ferebamus, sed indignatione nostra
nihil proficiebamus, istis omnino cõtemnētibus: nihilominus tamen per-
contabamur eos, quo pacto merces perissent. Ibi Lacritus iste responde-
bat, fractam esse nauem, dum Panticapæo Theudosiam peteret. Fracta au-
tem nauis, perisset fratribus suis merces, quas in nauis habuissent. Habuisse
autem in ea & falsamenta, & uinum Coum, & alia quædam. Quæ omnia
se dicebāt illic coempta uecturos fuisse Athenas, nisi in nauis periissent. Ac
quæ dixerit, hæc fuerunt. Operæ precium autem est audire hominum isto-
rum petulantiam & mendacia. Nam cum nauis quæ naufragium fecit, nihil
erat eis commercij: sed erat alius qui Athenis mutuarat ad nauulum in Pon-
tum, & ad nauigium. Antipater nomen erat creditori, Cittieus genere, &
uillum illud Coum octoginta uasa uini fugientis, & falsamēta homini cui-
dam agricolæ in nauis uehebantur Panticapæo Theudosiam, in usum ope-
rarum rusticarum. Quid igitur istas causas afferunt, quæ minimè huc per-
tinent. Age cape testimoniū, primū Apollonidæ, ut constet Antipatrum
mutuasse ad nauem: deinde Erasclis Hippia F. octoginta duntaxat am-
phoras uectas esse in nauis. **TESTIMONIUM.** Apollonides Halicar-
nasseus testatur, se scire, Antipatrum Cittieum genere, pecuniā mutuasse
in Pontum ad nauem, quæ esset Hyblesij, & ad nauulum in Pontum: se uerò
communiter possedissee nauem cum Hyblesio, seruosque suos unā fuisse in
nauis: & cum periret nauis, adfuisse famulos suos, sibique renunciassē, & na-
uem perisse uacuam, Panticapæo Theudosiam euntem. Erasclis testatur
se nauigasse cum Hyblesio, gubernante nauem, in Pontum, & cum nauis
Theudosiam Panticapæo ueheretur, scire se nauem esse uacuam, & ipsius
Apollodori nunc hoc iudicio rei, non fuisse uinum in nauis, sed transuectas
esse Theudosiano cuidā ciui Coas serias circiter octoginta. Hippias Athe-
nippi F. Halicarnasseus testatur, se nauigasse cum Hyblesio, inspectorem
nauis, & cum nauis Panticapæo Theudosiam ueheretur, imposuisse Apo-
llodorum in nauem lanarum uas unum atque alterū, & falsamentorum uasa
undecim, aut duodecim, & caprinarū pelliculā fasciculos duos aut tres, præ-
tereaque nihil. Præter hos testati sunt ex alijs audisse se eadem, Euphiletus
Damoctimi F. Aphidneus, Hippeus Timoxeni F. Thymætades, Softratus
Philippi F. Histiaeus, Archenomides Stratonis F. Thriasius, Philtiades
Ctesiclis F. Xypetæon. Istorum igitur hominū tanta est impudentia. Vos
autē cogitate, Iudices, ipsi cum animis uestris, num quos unquam sciatis,
aut audieritis è Ponto uinum Athenas negociandi causa importasse, præ-
sertim

sertim Coum? Nam contra potius in Pontum inuehitur è locis nobis finitimis, è Peparetho, & Co, & Thasium, & Mendæum, & ex alijs quibusdam oppidis omnis generis. E' Ponto autem alia quædam sunt, quæ huc importent. Cum uerò nos eos detineremus & inquireremus, nunquid pecuniæ Ponticæ euasisset: respondit Lacritus iste, centū stateres Cyzicenos euasisse: & id aurum fratrem suum mutuasse in Ponto nauiculario cuidam Phaselitæ, cui & familiari suo: neq; potuisse recuperare, sed ferè id quoq; periisse: Hæc sunt quæ Lacritus dixit: Syngrapha autem non ita loquitur, ludices, sed illic coemptas merces Athenas peruehere iubet, non mutuare istos cui uellent nostram pecuniam, sine nostra autoritate: sed nobis Athenas sistere sine omni controuersia, donec nos tantū pecuniæ receperimus, quantū mutuauimus. Age recita mihi syngraphā denuo. SYNGRAPHA. Mutuauit Androcles Sphettius, & Naucrates Carystius Artemoni & Apollodoro Phaselitis argenti ter mille drachmas Athenis Menden usq; aut Scionen, & inde Bosporum. Quod si uoluerint, in sinistra ora usq; ad Borysthenē, & rursus Athenas, ducenis uicenis quinis millenas: sin post Arcturum soluerint, è Ponto templum Argonautarum petituri, trecentis eas ter mille drachmas, * uini amphoris Mendæis pignori datis ter mille, quod euehetur Menda, aut Scione, in naui xx remorum, quæ est Hyblesis nauicularij. oppignerant autem id uinū, non debentes propterea cuiquam quicquam argenti, neque ad id mutuabuntur: & euehent merces uini precio coemptas, rursus Athenas, in eadem naui omnes. Perductis aut Athenas mercibus, reddent debitores creditoribus argentum, quantum debetur, ex syngrapha intra uigesimum, ex quo Athenas uenerint, diem, integrum, excepta iactura, si quam uectores de cōmuni decreto fecerint, & si quid hostibus pependerit: quod ad cætera attinet omnia, integrū esto, & exhibebunt pignus creditoribus liberum & immune, donec sortem cum usuris reddiderint ex syngrapha. Nisi autem ad dictum diem soluerint, pignora creditoribus oppignerare & uendere tanti liceat, quāti sunt. Quod si quid argenti reddendi creditorib. ex syngrapha, defuerit, exigere liceat creditorib. ab Apollodoro & Artemone, & de omnibus eorū bonis tam terrestribus quā nauticis ubiq; gentium ubi ea fuerint, perinde ac si iudicio uicti iudicatum non soluissent, & alteri utri creditorum & utrisq;. Sin non onerant, decemq; dies* in naui in Hellesponto manserint, atq; exonerant ubi Atheniensibus pignora capere non licet: etiam inde reuersi Athenas, usuras reddant, anno superiore tabulis inscriptas. Sin quid nauigravius acciderit, in qua uehent merces, pignora salua sint: quæ superfuerint, cōmunia sunt creditoribus: & in his rebus nihil plus ualeat hac syngrapha, &c. Vtrum ne, ludices, istos syngrapha mutuare nostra iubet, homini præsertim, quē nos neq; nouimus neq; uidimus unquam: an coemptas merces Athenas uehere, & nobis in conspectum offerre, & exhibere sine controuersia? Syngrapha enim nihil his quæ ea continentur, plus ualere sinet, nec proferri uel legem, uel decretū, uel quicquam aliud in syngraphæ præiudicium. At isti ab initio statim syngrapham hanc nihil curarunt, sed nostra pecunia sic usi sunt, quasi fuisset ipsorum propria. Adeò isti sunt ma-

* ὡς δὲ οὖν καὶ
ἐραμίους.

* ὡς δὲ οὖν, Βρυ
τιολὺς ὡς δὲ καὶ
ὡς, in cane.

ut Sophistas.

lesici sophistæ, & homines iniurij. Ego uerò, Iouem optimum max. testor, omnesq; deos, nemini unquam inuidi, aut maledixi, Iudices, si sophista esse uult, & argentū Ilocrati pendere. Infaniā enim, si quid horū curem. Sed tamen ita me Iupiter amet, nō deceere censeo, ut homines superbi & sapientia opinione tumidi, alienū appetāt, aut eripiāt, eloquētia freti. Hæc enim sunt improbi sophistæ, & malè multandi. Lacritus autem iste, iudiciū hoc subiit Iudices, nō iure fretus, cum satis sciat sua facinora de mutuo hoc: sed se, pro eloquētia sua in mala causa facilè orationem inuenturum, & eò uos quò ipse uoluerit, traducturū opinatur. Hæc enim pollicet, & se eloquentem esse iactitat, & argentum postulat, & discipulos colligit, his ipsis artibus eos eruditurū se pollicens. Ac primū fratres suos hoc doctrinæ genere instituit, quam uos sentitis improbā esse & iniustam, ô Iudices, ut in uestro mercatu pecuniam nauticam mutuentur, eaq; defraudent, nec reddant. Qui possint esse homines improbiores, uel magistro tali, uel talibus

Nullam defensionē relinquit Lacrito.

discipulis? Quoniam igitur disertus est, & tum eloquētia fretus, tum mille drachmis quas magistro dedit: iubete eum docere uos, aut eos pecuniā nō accepisse à nobis, aut acceptā reddidisse, aut nauticas syngraphas ratas esse non oportere, aut in aliū usum cōuertendas esse pecunias q̄ in eū ad quē ex syngrapha acceperūt? Horū quodcūq; uoluerit, persuadeat uobis: tum egomet quoq; assentiar, sapientissimū esse eū, si uobis fidem fecerit de contractibus mercatorijs iudicantibus. Sed satis scio nō posse fieri, ut quicquā horū uel probet, uel persuadeat. Sed his omīssis agite per deos ô Iudices, si contrariū accidisset, & non istius frater defunctus, pecuniā mihi debuisset, sed ego fratri eius talentū aut octoginta minas, aut plus minus uel, num putatis Lacritū eadem uerba fuisse allaturū, quibus nūc abusus est? aut dicturum, se nō esse hæredē, & cedere fratris bonis: & non acerbissimè à me exacturū sicut exegit ab alijs, si q̄s illi defuncto debuit, uel Phaselide, uel alibi uspiā? Quod si nostrū aliquis ab isto accusatus, exceptionē opponere esset ausus, de non danda ei actione: satis scio fuisse eū indignaturū, et conquesturū apud uos, dictitantē, iniquè secū agi, & uiolari leges, si quis ei nō dandam actionē in contractu mercatorio pronunciaisset. Tibi igitur Lacrite iustum istud esse uidetur, mihi uerò quamobrem non erit? An non uniuersis nobis eadem leges scriptæ sunt, & idem ius de mercatorijs actionibus? Quenquam ne ita uacordem esse, et oēs mortales uincere improbitate, ut persuadere uobis instituat, ut decernatis, nō dandam esse actionē in causa hac mercatoria, cū uos nūc mercatorias causas disceptetis? Sed quid iubes ô Lacrite? non satis esse censes nos fraudari pecuniā quā mutuauius uobis: sed à uobis in uincula conijci, multa insuper irrogata, ni soluerimus? Quid iniquius? quid indignius? quid uobis turpius fieri queat Iudices, q̄ eos q̄ in uestro mercatu pecuniā nauticā mutuarint, eaq; defraudent, à debitoribus & fraudatorib. in carcerem abduci? Hæccine sunt Lacrite, quæ istis persuadebis? sed ubi ius adipiscendū est Iudices, de mercatorijs cōtractibus? apud quē magistratū? aut quo tempore? apud undecimuiros? At hi grassatores & fures & alios facinorosos capitis reos, introducunt? An apud prætorem? At prætori orbarū & pupillorū & parentū cura madata

Accusator petit idem sibi tribui ius, qd̄ accusator in simili causa tribuendum sibi censuisset.

Aequum esse accusatori actionem dari ab his iudicib.

Iudicium genera apud Athenenses. οἱ ἕνδεκα. ὁ ἀρχων.

est. An

est. An, ita me amet Iupiter. apud regē: sed non gymnasiarchi sumus, neque
 reum quenquā facimus impietatis. An bellidux nos introducet? Siquidē
 agatur de patrocinio uel deserto, uel nō recepto. Proinde restant nobis du-
 ces. At triremiū præfectos hi curant & introducunt in iudicium, mercato-
 riam uerò causam nullā introduxerint. Ego uerò mercator sum, & tu fra-
 ter es & hæres unius mercatoris, eius qui mercatorias à nobis pecunias ac-
 cepit. In quo igitur causa hæc iudicio disceptanda est: doce Lacrite, modò
 æqui aliquid, dicas & legibus consentaneum. Sed nullius hominis tantum
 est ingenium, qui hisce de rebus æqui aliquid possit dicere. Neque uerò his
 solum ego iniurijs à Lacrito isto afficior: sed præter fraudationē pecuniæ
 etiā in extrema pericula uenisset, quantū in isto quidem fuit, nisi mihi syn-
 grapha succurrisset, testataque esset, me in pontū dedisse pecuniā, & rursus
 Athenas. Nostis enim profectò Iudices legē, quæ ea seuera sit si quis Athenien-
 sium aliò quopiā quā Athenas, frumentū uexerit, aut pecuniā mutuarit in
 alium mercatum quæ Atheniensium: quæ pœnæ de his constitutæ sint, quæ ma-
 gnæ & graues? Atque adeò ipsam potius legem eis recita. LEX. Argen-
 tum autem non liceat ulli Atheniensium aut inquilinorū Athenis degentiū,
 * quorū hi domini sunt, in nauem quæ frumentū Athenas uectura non sit:
 & cætera quæ de singulis earū rerum scripta sunt. Sin aliquis mutuarit eo
 nomine, & iudicari, & describi licere argentū apud curatores, quemadmo-
 dum de naue & frumēto dictū est, * pari ratione, & actio ei ne detur de ar-
 gento, quod aliò quopiā elocarit quæ Athenas, neque magistratus ullus de eo
 referat. Ac lex quidem, Iudices, tam seuera est. At isti omnium hominum im-
 purissimi, cum in syngrapha aperte scriptū sit, pecuniā Athenas reportan-
 dam: permiserūt, pecuniā à nobis Athenis mutuo sumptā in Chium uehi.
 Nam cum Phaselita nauicularius in Ponto à Chio quodam homine pecu-
 niam mutuaretur, Chius autē se daturum negaret, nisi omnia sibi quæ nauic-
 ularius ueheret, oppignerarentur, prioresque creditores in id cōsentirent:
 cōsenserūt, ut nostra Chio oppignerarentur, isque uniuersis potiretur. itaque
 soluerunt e Ponto cum Phaselita nauiculario, & cum Chio creditore, & in
 furum portum appellunt, in nostro autē mercatu non appulerunt. Et nūc,
 Iudices, Athenis mutuò datæ pecuniæ in Pontū, & rursus e Ponto Athe-
 nas, in Chium ab istis deuectæ sunt. Quod igitur orationis initio posui, uo-
 bis etiā non minor quā nobis creditoribus fit iniuria. Cōsiderate modò,
 Iudices, an non uiolemini, cum quis legibus uestris studet esse superior, &
 syngraphas nauticas irritas facit & abrogat, & à nobis acceptā pecuniā in
 Chium transmisit: nōne talis homo uos etiā uiolat? Ac mihi quidem cum
 istis res est (eis enim pecuniā dedi) ipsi uerò cum Phaselita illo nauicula-
 rio agant, ciue suo, cui se credidisse pecuniā dicūt absque nostra autoritate
 contra syngrapham. Nos enim nihil omnino scimus quid ipsi egerint cum
 ciue suo: ipsi quidem id sciūt. Hæc esse æqua putamus, uosque oramus Iudi-
 ces ut opitulemini nobis iniuriā passis, & puniatis malarū artium & de-
 ceptionum, qualibus isti utuntur, studiosos. Quod si hæc feceritis, & uobis
 ipsis utilia decerneritis, & improbis hominibus omnes cauillationes eripie-
 tis, quibus nunc aliqui contractus nauticos eludunt.

ὁ βασιλεύς
 ὁ πολέμαρχος.
 οἱ στρατηγοί.

Accusator se
 per Lacritum
 in periculum
 uenisse gran-
 dis multæ
 queritur.

ὃν ἔτοιμά-
 εοι.

καὶ ταῦτα.

Iterū causam
 cum iudicibus
 communicat.

ἀποδ' ὡς,
 Phaselitæ de-
 bitum ad hanc
 causam nihil
 attinere.
 Petitio.

Ab utili.

Pasio mensarius moriēs relictiis duobus filijs ex Archippa susceptis, Apollodoro & Pasicle: Phormionem seruū suum, qui prius tamen donatus libertate fuerat, tutorem filij natu minoris Pasiclis reliquit: eiq; matrem eorum concubinam suam, dicta dote uxore dedit. Apollodorus igitur cum fratre patrimonium diuidit, mensa excepta & officina scutorum. Has enim Phormio à Pasione ad certum quoddā tempus conduxerat. atq; interim locationis semissem uterq; accipiebat, demum & has diuidunt: ac officina quidem scutorum Apollodoro, Pasicli autē mensa datur. Sed post matre etiam defuncta, partitus & huius rem, Phormionem ut qui multa quæ sua essent, teneret, accusat Apollodorus. Cum igitur arbitrium sibi sumpsissent, ut Phormio ait, Apollodori cognati Nicias & Dinias, & Andromenes: persuaserunt Apollodoro, ut acceptis quinque drachmarū millibus cum Phormione transigeret. At Apollodorus post rursus Phormioni diem dixit ἀφορμῆς. ἀφορμῶν aut Attici dicunt, quod nos ἰσθμῶν, hoc est pecuniā seu sortem mensæ. Phormio uero præscribit, & legem adducens, iubentem, quibus de rebus aliquis re transacta semel aliquem missum fecerit, non lucere amplius iudicium adipisci. Et tamen rectum etiam iudicium attingit Orator, ostendens, mensam non habuisse pecuniā peculiarem Pasionis. Quod eò fecit, ut præscripto plus ualeret, cum recta Apollodori actio infirma esse ostenderetur.

E PLUTARCHO.

Fertur etiam orationem in Timotheum imperatorem, qua usus Apollodorus hominem eum æris alieni conuicit, scripsisse Apollodoro: quemadmodū & orationes in Phormionem, & Stephanum: ob quas non iniuria malè audit. Nam & Phormio scriptam à Demosthene orationem in iudicium afferebat. In quo perinde faciebat, ac si ex eadem officina pugiones uenderet aduersarijs, quibus se mutuò confoderent.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

PRO PHORMIONE,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Aduocati suū officium in defendēdo Phormione cōmendant.

Cur opposita exceptio.

Narratio de contractu Pasionis et Phormionis.

xi. talenta.

Imperitiam dicendi & uiriū imbecillitatem Phormionis, ipsi omnes uidetis Athenienses. Necessse autem habemus nos eius familiares, quorū conscij sumus, quæq; hoc narrante sepe audiuius, referre & exponere uobis, ut re cognita & rectè intellecta è nobis, quæ æqua & religiosa fuerint, ea decernatis. Exceptionē autē opposuimus actioni, non eludendi, moræ uel interponendæ gratiā, sed ut hic, ubi ostenderit, se nihil omnino deliquisse, molestia tandē per uos cōstanter liberetur. Nam quæ apud alios homines firma & rata sunt extra uestrā sententiā, ea omnia Phormio præstitit. & quanquam multa beneficia in Apollodorum istum contulit, omnia quæ relicta isti & commissa sibi fuerant, soluit, ritèq; tradidit, & omnibus deinceps criminibus liberatus fuit: tamen ut uidetis postquam hūc iam ferre non potest Apollodorus, actione contra eum uiginti talentorum instituta, calumniatur. Dabo autem operā, ut ab initio omnia quæ huic cum Pasione & Apollodoro negocia fuerūt, quàm potero paucissimis, exponam. per quæ satis scio, & istius calumnia palām fiet, & accusatori non conuenire actionem, mox illis auditis cognoscetis. Ac primū uobis pactio recitabitur, qua Pasio huic mensam locauit, & officinam scutorū. Age cape pactionem & prouocationē, & testimonia hæc. **PACTIO. PROVOCATIO. TESTIMONIA.** Pactio igitur qua Pasio huic mēsam & officinam scutorū, iam suum agenti negociū locauit, hæc est, Athenienses. Audiendum uerò uobis & cognoscendum est, quo pacto undecim talenta Pasio ad mensam debuerit. Neq; enim propter inopiam debuit, sed ex lucri cupiditate. Facultates enim Pasionis terrestres omnino uiginti talentū

lentum fuerunt, & praeter eas argenti sui mutuo dati amplius quinquaginta talenta. In his igitur quinquaginta talentis de mensae depositis, undecim talenta quaestiuola erant. Hic igitur eo mensae quaestu conducto, cum deposita acciperet, & uideret se nondum in ciuitatem a uobis ascitum, non posse exigere ea quae Passio ad fundos & aedes mutuarat: ipsum Passionem habere debitorem maluit eius pecuniae, quam alios debitores quibus pecuniam credebat. Et sic propter haec inscriptum est in locationem, undecim debere talenta Passionem. id quod etiam est testibus audiuitis. Quemadmodum igitur locatio facta sit, eum ipsum qui ad mensam sedet, testari audiuitis. Post haec quum Passio in morbum incidisset, considerate quale testamentum fecerit. Cape testamenti exemplum, & prouocationem hanc, & testimonia haec eorum, penes quos tabulae sitae sunt. **EXEMPLVM testamenti. PROVOCATIO. TESTIMONIA.** Cum igitur Passio obiisset, hoc testamento facto, Phormio hic uxorem eius ex testamento ducit: filium tuetur & curat. Sed isto rapiente, ac de communibus pecunijs multum esse consumendum putante, cum animis suis reputantes tutores, si ijs omnibus ex testamento, quae cunctus iste de communibus pecunijs insumpsisset deperditis, reliqua ex aequo diuidenda essent, nihil reliqui futurum: bona, quo puero consuleretur, diuidere statuerunt: ac caeteras quidem facultates, ijs exceptis, quae hic conduxerat, partiuntur, eorumque redituum semissem isti reddiderunt. Iam ad hoc usque tempus qui agere potest locationis: non enim nunc, sed tum statim queri & grauiter ferre debuit. Neque illud etiam dicere potest, posteriora locationis precia se non accepisse. Nequaquam enim, postquam ad eum modum, cum togam uirilem sumpsisset Passioles, hic locatione cederet, uos eum omni crimine liberassetis: sed tum est uestigio exegissetis, si quid praeterea uobis debuisset. Atque ut haec uere a me dici constet, & istum cum fratre, puero etiamnum, diuisisse haereditatem, eosque hunc & locatione & omnibus alijs criminibus liberasse: cape hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Statim igitur, Athenienses, ut huic locationem remiserant, diuidunt mensam, & scutorum officinam: atque optione data, officinam mensae praefert Apollodorus: quae si quam priuatam pecuniam & sortem habuisset, cur illam quam hanc maluisset: neque enim prouentus erat amplior, sed minor. Nam officina, talentum, mensa, centum minas pendebat, neque possessio iucundior, si mensa pecuniam priuatam habuisset: sed non habuit. Quapropter iste prudenter officinam praetulit: nam ea possessio est extra periculum: at quaestus mensarius reditus habet periculosos de pecunijs alienis. Multa dici & ostendi signa possunt, per quae appareat ab isto per calumniam accusari Phormionem: sed hoc ego maxime omnium argumento esse puto, hunc nullam pecuniam eo nomine accepisse, quod in locatione scriptum est, debere insuper Passionem ad mensam, non dedisse huic pecuniam. Deinde quod istum nihil in partitione questum esse constat. Postremo, quod eum eadem haec alijs locantem, tantidem locasse liquet pecunia de suo etiam nulla conducenti suppeditata. At si ab hoc pecunia ei a patre suppeditata fraudaretur, ipsum nunc conueniebat aliunde uspiciam comparatam dedisse. Haec ut a me uere dici appareat, & postea Xenoni & Euphræo & Euphroni, & Callistrato

Diuisio haereditatis.

* οσα αν ετος εν κοιναν την χρηματων αναλωση τς ποις εξελουτας ανημοιρη τα λοιπα νεμην. Locatio mensae.

Officina ab Apollodoro mensae praefata.

Signa non accepta εφορμης

* αυτον νυν προσηκεν αλλα δεν ποσεισχετα δεδωκεναι.

Vertical text in the left margin, partially cut off.

Callistrato locasse, & ne his quidem de suo quicquam suppeditasse, sed deposita, & quæstū inde redeuntem eos cōduxisse, & istum officinā elegisse: cape mihi horū testimonium. **TESTIMONIVM.** E' testibus igit̄ audiuitis, Athenienses, eos & his locasse, neq; de suo quicquam eis suppeditasse, & liberos dimisisse, quasi magnis affecti ab eis essent beneficijs: neq; in ius uocasse uel illos tum, uel hūc. Ac dum mater uixit, quæ omnia fati norat, nihil unquā de Phormione hoc questus est Apollodorus. Vt aut̄ illa obie-

Transactio A
pollodori cum
Phormione.
* καὶ τὸ πρῶτον
οὐδ'.

tur. Ac ne ibi quidem eorum quicquam, de quibus nunc accusat, dixisse comperietur: sed re & uxoris suæ patri, & affini suo, & Lyfino, & Andromeni permisa: cum illi persuasissent Phormioni huic, ut dono daret isti tria millia, & reliqua, & amicum habere istum, quàm propterea inimicus esse mallet: acceptis in uniuersum quinquies mille drachmis, cum hūc omni crimine liberauerit, secūdum in Mineruæ ædem ingressus: rursus, ut uidetis, litem mouet, omnibus querelis concinnatis, & criminibus ab omni superiore tempore (quod est omnium maximum) quæ illi nunquam obiecerat. Vt igitur hæc à me uerè dici constet, age cape cognitionem in arce factam, & testimonium eorum qui adfuerunt cum Apollodoro argentū accipiens, Phormionem omnibus criminibus liberaret. **COGNITIO. TESTIMONIVM.** Auditis cognitionem Iudices, à Dimia factam, cuius iste filiā habet, & à Nicia, cui soror uxoris eius nupta est. His igitur acceptis, transactisq; rebus omnibus, tanquā aut hi omnes mortui essent, aut uerum in lucem proferri non posset, actione tot talentū instituta, in iudicium uenire audet. Ac quæ Phormioni cum Apollodoro negocia interceserunt, quæq; facta sunt, ab initio audiuitis omnia, Athenienses. Arbitror autem Apollodorum istum, quod æqui dicere nihil possit de actione sua, allaturum esse ea, quæ & apud arbitrum dixit, matri ab hoc persuasum, ut tabulas aboleret. quibus perditis, nō habere se quo pacto eam rem oporteat liquidò coargui. De his igitur & hoc crimine, uide-

Refutatio. Tabulas à matre Apollodori non esse abolitas.

- I dete quæso quantis argumentis conuinci mendaci queat. Primū, Athenienses, quis nam patrimonium diuideret, nō acceptis tabulis, unde quantum relictum esset, cognosceret? nemo sanè omnium. At duodeuiginti anni sunt, cum diuisisti: neq; ostendere poteris unquam esse te conquestū de tabulis. Deinde, quis non, cum Pasicles uir factus, gestæ tutelæ rationes reposceret, si per se criminari matrem de abolitis tabulis non esset ausus, ei id indicasset, ut per eum res palàm fieret? Deniq; quibus è tabulis iudicia dictabas? Iste enim multis ciuium in ius uocatis, magnā pecuniam exegit, scribens in actionibus: damnū mihi dedit ille nō reddendo argento, quod

Cum Pasicles frater nihil de Phormione cōqueratur, ne Apollodoro quidem esse querendum.

debere eum, pater mihi reliquit in tabulis. At si abolitæ fuerunt tabulæ, quibus è tabulis iudicia dictabas? Sed hæc à me uerè dici, tum è facta diuisione, tum è testimonijs audiuitis. Actionū autem illarum uobis testimonia recitabuntur. Cape testimonia. **TESTIMONIA.** In his igitur actionibus recepisse se paternas tabulas testatur. Neq; enim se calumniatorem egisse profectò, aut ea postulasse in iudicio quæ non deberentur, fateatur.

Quanquam

Quamquam aut magna & multa indicia sunt, e quibus appareat Phormionem hunc omni uacare culpa: illud tamen omnium esse maximum arbitror, quod Pasicles istius Apollodori frater, eum neque in ius uocauit, neque quicquam aliud ex his quae iste obijcit, queritur. Quis autem credat, eum non fecisse iniuriam illi qui puer a patre esset relictus, & cuius facultates in sua manu haberet tutor institutus. Tibi autem qui uir relictus es, quatuor & uiginti annos natus, & si qua tibi facta fuisset iniuria, facile ulturo statim, fecisse non uera sunt haec. Ut igitur haec uere dici ac nihil queri Pasiclem constet, cape illius testimonium. **TESTIMONIUM.** Quae igitur in neganda actione uobis considerata sunt, ea de his quae diximus, in memoriam reuocate. Nos, Athenienses, putatis rationibus, transactaque locatione mensae & officinae, atque interposito arbitrio, & re denuo transacta, nec permittentibus legibus, earum rerum quas semel transegeris, iudicium adipisci: calumniante isto, & contra leges litem intendente, praescripsimus, non dandam ei esse actionem. Ut igitur sciatis qua de re sententiam laturi sitis: & lex haec uobis legatur, & deinde testimonia eorum qui adfuerunt, cum locationis & caeterorum criminum omnium Phormionem Apollodorus absolueret. Cape testimonia haec, & legem. **TESTIMONIA. LEX.** Auditis edicere legem, tum caetera quorum actio non detur, tum eorum quae quis remiserit aut transegerit: merito. Nam si iustum est, quibus de rebus semel iudicium factum fuerit, eas non licere denuo uocare in ius: multo iustius est, de his quae decisa sunt, non dare actionem: quod, qui apud uos succubuit, dicere fortasse queat, uos fuisse deceptos. Qui uero se ipse palam condemnauit, qui missum fecit, qui transiit: quid nam de semetipso queri, aut quam causam afferre possit, cur iure denuo experiatur? nullam nimirum. Quamobrem legis huius qua definitur, quarum rerum experi non liceat, autor, prima haec scripsit: Quae quis remisit, aut transiit: quae utraque ab isto facta sunt. Nam & remisit, & transiit. Me autem uera dicere, testimonijs probatum est. Age, cape & legem de praefinito tempore. **LEX.** Lex quidem Athenienses, ita perspicue finiuit tempus. Apollodorus autem iste annis elapsis amplius uiginti, pluris a uobis aestimari uult calumniam suam quam leges, secundum quas iurati pronuntiat. Decet autem uos, cum omnibus parere legibus, tum huic in primis, quam Solon, mea quidem opinione, haud aliam ob causam tulit, nisi ut ne uos deciperemini. Nam & si cui facta esset iniuria, satis esse putauit quinquennium ad exigendum, & mentientes, ipso tempore euidentissimè posse redargui. Si mulier etiam, postquam non posse fieri uidit, ut & contrahentes & testes perpetuo uiuant, in eorum locum hanc legem suffecit, * ut his quos diximus testis esset aequitatis. Miror equidem, Iudices, quae nam ea sint quae ad haec respondere instituet Apollodorus? Non enim id putat scilicet, uos qui eum nullis fraudatum pecunijs uideatis, aegre laturos, quod matrem eius Phormio duxerit uxorem: neque enim hoc ignorat, neque uel eum praeterit, uel plerisque uestrum, Socratem mensarium illum a dominis libertate donatum, ut istius patrem, dedisse Satyro uxorem suam, qui seruitutem aliquando apud ipsum seruisset. Alium Soclem, qui argentariam factitarit, dedisse uxorem suam Timodemo, qui etiam nunc in uiuis est, & eius aliquando seruus fuit. Neque uero

Cöclusio ex
ceptiõis κατ'
ἀναγκασ-
ταίωσι.

A minori.

Præscriptio
temporis.

* τοῖς ἐρημέ-
νοις.
Refutatio:
Phormioni nõ
uitio dandas
esse nuptias
matris Apollo-
dori.

H id ho.

id homines huic quæstui dediti, hic duntaxat faciunt, Athenienses, sed & in Ægina dedit Strymodorus Hermæo seruo suo uxorem, eaq; defuncta, rursus ei dedit filiam suam. Multi huius generis commemorari possent: merito. Vobis enim, Athenienses, qui natura ciues estis, nullas pecuniarum copias præferre generi honestum est. * ij autem qui ciuitate uel à uobis uel alijs quibusdam primum fortunæ beneficio sunt donati, deinde & propter quæstum argentarium & ampliores possessiones, idem ius consecuti sunt, hæc custodire debent. Quare Pasio pater tuus non primus, neq; solus, neq; uel in semetipsum cõtumeliosus, uel in uos filios: sed non aliter suis rebus posse cõsuli pspiciens, nisi hunc necessario uobis cõiunctũ redderet, suam ei uxorem, matrem uestram despondit. Quod si utilitatem spectes, eum rectè sibi prospexisse deprehendes. Sin habita aut existimationis aut nataliũ ratione, Phormionis affinitatem auerfaris: uide ne ridiculum sit ea te dicere. Si quis enim te roget, quem nam patrem tuũ fuisse existimes: bonũ uirum, fat scio, respondebis. Vtrum igitur & moribus, & rebus omnibus Pasioni similio-rem putas, tene an hunc? Ego quidem, satis scio, hunc. Qui igitur patri tuo similior est, eum, si matrem tuã duxit, auerfaris? Atqui & dante & mandante patre tuo acta esse hæc, non modò è testamento cernitur, Athenienses, sed & tu ipse fuisti testis. Cum enim maternas facultates in partes diuidi uelles, & Phormio hic ex uxore liberos suscepisset: tum fatebaris eam à patre legitime traditam, & ratum esse matrimonium. Nam si eam hic per iniuriam raptam habuisset, datam à nemine: liberi heredes non fuissent, ad eos autem qui hæredes non essent, portio nulla rei familiaris pertineret. Et hæc uerè à me dici liquet, cum sit ostensum, ab eo, quarta parte accepta, omni crimine Phormionem esse liberatũ. Quia uerò nullam prorsus probabilem defensionem habebat, impudentissimas afferre causas apud arbitrum audebat: quas uos audiuisse in primis operæ precium fuerit: unã, omnino non factum esse testamentum, sed id totum adhuc nihil aliud esse quàm figmentum & commentum: alteram, ea se gratia superiori tempore cõcelsisse omnia, neq; in ius uocasse, quod Phormio magnũ pendere uectigal uoluerit, idq; se pensurum pollicitus fuerit: quod postquam non facit, iam tandem, ius meum, inquit, persequor. Sed eum hæc utraq; si dicit, falso dicturum, & suis ipsius factis contraria, hinc æstimate. Si testamentum negabit, qua ratione prærogatiua ætatis ædes ex testamẽto acceptas teneat, id eum rogatote. nec enim illud dicet, ea testamenti esse rata, quibus, autore patre, melior sua sit conditio, cætera irrita. Cum uerò huius se pollicitationibus deceptum esse dicet, memineritis nos uobis produxisse testes eos, qui quũ huic iam diu nihil cum isto rei esset amplius, ab istis & mensam, & officinam conduxerunt. Atqui tum, cum eas illis locauit, ista è uestigio dicta esse oportuit, propter quæ, retum transacta, nunc ei litem mouet. Ac ut me hæc uerè dicere cõstet, & eum prærogatiua ætatis ædes ex testamento accepisse, & hunc adeò non duxisse accusandum, ut etiam laudarit, cape testimonium. TESTIMONIUM. Ut autem sciatis, Athenienses, quanta pecunia & ex locationibus, & ex are alieno redacta, inopiam suam & totius patrimonij iacturam lamentetur, auscultate paucis. Iste æris alieni simul talenta uiginti redegit ex tabulis, quas pater eius

Locus in Græco mutilus, aut deprauatus.

Scõma in Apollodori superperiã & moribus.

Maternæ rei diuisio.

Refutatio.

I Factum esse à Pasioni testamentum.

II Non deceptũ esse Apollodorum à Phormione.

III Apollodorum falso queri de paupertate, acceptis amplius xxx talentis.

eius reliquit, quorum dimidio plus habet. multis enim partibus fratrem fraudat. Et locationibus autem octo annorum, quibus Phormio mensam habuit, octogenas minas, semissem totius locationis. & hæc sunt decem talenta, & quadraginta minæ. decennium uerò post, quo Xenoni & Euphræo & Euphroni & Callistrato locauit, quotannis talentum. Iam præter hæc est domibus initio distributi patrimonij, quod ipse curabat, reditus amplius triginta minas. Quod si in summam redegeritis omnia, quæ & est diuisione & redacto ære alieno & ex locationibus accepit, eum amplius quadraginta talenta accepisse constat: exceptis ijs quæ hic ei donauit, & maternis opibus, & illis quatuor talentis cum dimidio & sexcentis drachmis, quæ accepta de mensa non reddit. At hæc respublica, inquiet, accepit, & iniquè mecū actū est, qui multa in rempublicam contulerim. Imò quæ reipublicæ præstitisti, ea de cōmuni pecunia, tu & frater impendistis: quæ uerò deinceps, tantū abest ut duorum talentum, ut ne uiginti quidē minarū reditū æquent. Ne igitur Remp. criminare, nec quæ tu de patrimonio flagitiosè & malè perdidisti, impesa esse dicito reipublicæ. Ut autē sciatis Athenienses & multitudinem pecuniarū quas accepit, & munera quæ obijt, singulatim uobis hic libellus legeat, & prouocatio hæc, & hæc testimonia. LIBELLVS. PROVOCATIO TESTIMONIA. Quanquā igitur tantā pecuniā accepit, & nomina multorum talentum adhuc habet, quorum alia à uolentibus exigit, alia iudicio extorquet, quæ extra mensæ locationem & cæteras opes à Pasionē relictas ei debebantur, quæ nunc isti receperunt; & tantos sumptus fecit, quantos uos audiuitis, ne minima quidem redituum parte, nedum forte ipsa in publica munera impensa: tamen gloriabitur, & instructiones triremiū, & ædilitates iactabit. Ego uerò ea falso dicturum, ostendi. Quæ si uera essent omnia, honestius tamen & iustius opinor fuerit, istum uobis de suo largiri, quàm uos huius opes isti tradere, ut ipsi paruis emolumentis ex omnibus perceptis, hunc extrema inopia cōflictantem, istum insolenter se gerentem, & in ea quæ solet profundentem uideatis. Iam de opibus possidere hunc eas à patre tuo acceptas, & de eo quod te rogaturum dicebas, unde rem familiarem possideret Phormio: tibi soli minimè omnium mortalium ea causa adducenda est. Neque enim Pasio pater tuus eas, uel labore partas, uel à parente relictas possedit: sed cum suis dominis Antistheni & Arcestrato argentariā factitantibus, industriam & probitatem suam probasset, fides ei est habita. Est autē in mercatu, & pecuniarium quæstum facientibus hominibus, eundem industrium uideri & probum esse, ingens miraculū. Neque igitur illi has uirtutes domini tradiderunt, sed ipse bonus natura fuit: neque huic tuus pater. Nam, si quidem id penes ipsum fuisset, te potius, quàm hunc, probū reddidisset. Si uerò hoc nescis, fidem occasionem esse rei faciendæ omnium maximam, nescis omnia. Sed his omisissis, in multis & tuo patri, & tibi & uestris denique rebus utilis Phormio fuit: sed tuā insatiabilem cupiditatem, quis aut explere, aut tuis satisfacere moribus possit. Atque adeò miror quī fiat, ut nō tecum reputes, esse Arcestrato, qui tuum olim patrem possedit, filium hic Antimachū, alia fortuna quàm eius dignitas postulabat, qui tibi non diem dicit, neque indignum esse clamitat, te multicia ferre, & aliā redemisse, aliā dedisse meretricē, eaque te

IIII

*Apollodorum
luxu, non liberalitate in rem
publicam minuisse patrimonio.*

V

*Phormionem
ob industriā
& probitatē à
Pasionē locupletatum.
Industria &
probitas in
mercatore.
Natura boni,
non studio parentum.*

Antimachus.

facere cū uxorē habeas, & tres pueros pedissequos circūducere, itaq; luxurio se uiuere, ut etiam obuij quicq; sentiant: se uerò ipsum magna egestate premi, qua ne Phormionē quidē premi uidet. Quod si ea de causa tibi huius rem familiarē uendicas, q; ea tui patris olim fuerit: istuc illū magis q; te decuerit. Nā tuus pater illius fuit. proinde & tu & hic illius eritis, ista quidem ratione. Tu uerò in eā uenis amentia, ut ea dicendi necessitatem ipse nobis imponas, que qui dicerent, pro hostib. habendi erant: & tum te ipsum cōtumelia afficis, & parentes defunctos, tū ciuitati insultas: & quæ horū humanitate patri tuo liberaliter tributa sunt: & postea Phormioni huic, ea cū ornāda & sollicitè custodienda essent, ut & his q; dederūt, & uobis qui accepistis, q; honestissima uiderent: in mediū profers, exagitas, tantū non ostentas, qualem exprobras, te hominē fecerint Atheniensem. Ita in eā insaniā uenis (qd enim dicā aliud?) ut nō sentias, nos nūc, dū postulamus, ut ne fraudi Phormioni sit, postq; manumissus est, si quādo patris tui fuit, tuā causam agere: te uerò dū eū nunquā æquari tecū pateris, temetipsum oppugnare? Quicquid enim iuris in hūc tibi statueris, illud ipsum cōtra te præstō n̄s erit, q; patrē tuū ab initio possederunt. Quod ut cōstet, illū etiā fuisse quorundā, ac deinde manumissum eodē modo, quo hic à uobis: cape hæc testimonia, ut appareat Pasionem fuisse Archestrati. TESTIMONIA. Itāne eū qui ab intio uestrā negotiationē conseruauit, & multis in rebus istius patri se utilem præbuit, & tot in istū ipsum beneficia contulit, quot uos audiuiistis: eum inquam tanta multa damnatū, per iniuriā esse putat exterminandum? neq; enim quicquā aliud facere possis. Nam si bona hæc acutè intueberis, inuenies quorū sint, nisi hi, quod absit, decepti fuerint Vides Archilochū Charidemi F: olim habuit agrū. eundem nunc multi habent: possederat enim eum multo obstrictus ære alieno. & Sosinomum & Timodemum, & cæteros mensarios: qui, cum satisfaciendum esset creditoribus, bonis omnibus cesserūt. Tu uerò nihil omnino considerandū putas, ut pater tuus, uir te multo & melior & prudentior, rebus omnib. consultū putarit: qui (proh deūm atq; hominū fidem) tanto te præstantiorē hūc esse iudicauit, & utiliorē tum tibi, tū sibi, tum negocijs uestris, ut, quamuis tu uir esses, hūc, nō te, semisis tutorē fecerit, uxorēq; ei desponderit, & uiuentē eū honorarit: iurē Athenienses. Nam reliqui mensarij nihil de locatione pendentes, sed ipsi in rem suam quærētes, omnes perierūt. Hic uerò de locatione pendens bina talenta & quadragenas minas, mensam uobis conseruauit. quorum ille beneficiorum memor & gratus fuit: tu nullam rationem habes, sed contra testamentū & execrationes in eodem à patre inscriptas, exagitas, insectaris, calumniaris, o uir optime: si te tamen ita nominari fas est. Non desines? Tibi igitur, uera si dicis, tot acceptę pecuniæ perierūt omnes, ut ais: at si modestus fuisses, nunquam eas consumpsisses. Ego uerò, re ab omni parte considerata, mediusfidius nihil uideo, cur iudices à te persuaderi sibi sinant, ut hunc condemnent. Quid enim? an quòd recentib. adhuc iniurijs accusas? at annis & temporibus præteritis criminaris. An quod interiecto tempore in ocio te cōtinuisti? sed quis ignorat q; inquietus & turbulentus perpetuò fueris, non priuatis modò crimina intendendo his haud minora, sed & publicè quosdam calumniando, & in iudicium adducendo.

Nōne

Apollo dori o-
pes eadem ra-
tione posse ab
Antimacho
uēdicari, qua
Phormiōis ab
Apollo doro.

Pasionis &
Apollo dori
par conditio.

Exprobrat A-
pollo doro in-
gratū animū.

Criminatur
Apollo dorum
ut calumniato
rem.

Nonne Timomachum accusabas: nonne Callippum, eum qui nunc est in Sicilia: non rursus Menonem: non Autoclem: non Timotheum: non alios multos: Enimvero quæ ratio fuit, ut tu, qui Apollodorus esses, publica delicta, quorum quota portio ad te attinebat: ulcisci prius uelles, quam priuatas iniurias, de quibus nunc quereris, persequi: præsertim, si tibi credendum sit, tantas. Quid igitur illos accusabas, hunc omittebas: non tibi fiebat opinor iniuria, sed nunc calumniatorem agis. Equidem arbitror omnium maximè ad rem facere, ut harum rerum testes adducantur. Eum enim qui perpetuò calumniat, quid nunc facere existimandum est: Atque illud etià medijsfidius ego sanè Athenienses existimo, quæcunque indicia sunt morum Phormionis & iustitiæ eius & humanitatis, ea etià è re esse ut uobis exponant. Nam qui esset in omnes iniquus, fortassis, ut isti etiam iniuriâ faceret, fieri potuisset. Qui uerò nemini ullam iniuriâ fecit, in multos ultro beneficia contulit: is qua tandem probabili ratione impulsus, istum solùm ex omnibus uiolaret: His igitur testimonijs auditis, utriusque ingenium cognoscetis. TESTIMONIA. Nosti etià illa in Apollodorum de improbitate: TESTIMONIA. An uerò iste huic similis sit, considerate. RECITA TESTIMONIA. Age, lege etiam quæ publicè hic in ciuitatem contulerit. TESTIMONIA. Phormio igitur, Iudices, tot & tantis in rempublicam multosque uestrum collatis beneficijs, & nemine uel publicè uel priuatim læso, nec iniurius in Apollodorum istum: precatur, supplicat & postulat se conseruari, & nos eius familiares eadem precamur à uobis. Illud uerò uobis audiendum est: lectum est, hunc tantam pecuniam suppeditasse uobis, quantam nec ipse nec quisquam alius possidet. Fides tamen Phormioni apud notos est, & tantæ & multo maioris pecuniæ, per quam & ipse sibi prodest, & uobis. Quæ ne proieceritis, neque ab impuro isto homine eueri patiamini, neque scedo exemplo sancite, licere petulantibus hominibus & calumniatoribus opes eorum qui rem faciunt, & moderatè uitam instituunt, à uobis impetrare. Videtis enim ipsi, & auditis è testibus, qualem se erga supplices præbeat: quorum nihil augendæ pecuniæ studio fecit, sed humanitate, & animi facilitate. Non decet igitur, Athenienses, talem uirum isti prædæ esse, ac tum demum eius misereri, cum ea misericordia ei nihil proderit. Nunc misere mini, dum eius salus in uestra manu est. Neque enim ego ullum tempus esse uideo, quo quis ei commodius opituletur. Verba autem multa, quibus Apollodorus utetur, nugas esse & calumnias putatote. Iubete potius eum uobis demonstrare, aut non ita mandasse patrem eius: aut esse aliam quampiam locutionem, præter eam, quam nos ostendimus: aut se non transgisse subducta ratione, omnia illa crimina, quæ cognouit affinis eius, isto ipso concedente: aut licere legibus res ita actas uocare in iudiciū: aut tale aliquid ostendere. Quæ cum non suppetent, si crimina & maledicta ingeret, & tergiuersabit, ne ei parueritis, neque uos clamor eius & impudentia decipiat: sed cauetes, eaque meminertis, quæ è nobis audiuitis. Quæ si feceritis & officio religiosorum iudicium fungemini, & hunc iure conseruabitis dignum incolumitate, Iouem opt. max. restor & deos uniuersos. Cape legem & testimonia hæc, eisque recita. LEX. TESTIMONIA. Nescio plura dicere quorsum attineat. Puto enim uos nihil ignorare eorum quæ diximus. Exime aquam.

Commendatio morum Phormionis.

Supplicatio.

Peroratio κατ' ἀνακνη- φαλαίωσιν.

Orationes has, quanquam Exceptiones non sunt, ea de causa huc transtulimus, quod Exceptio Phormionis his duabus ueluti confutatur. Apollodorus enim, cum ulcisci Phormionem, semel iudicio uictus, alia ratione haud posset: per speciem coarguendi testis, & obiecta sibi crimina diluit, & Phormionis facinora & mores infectatur, ut hoc saltem haberet (ut est naturæ nostræ peruerfitas uindictæ auida) calamitatis suæ solatium.

ARGUMENTVM PRIMAE ORATIONIS
in Stephanum testem.

Cum Apollodorus Phormionem accusaret, de mensæ pecunia, isq; actioni exceptionem opponeret: Stephanus cum alijs, Phormioni testimonium dixit: Phormionem conditionem tulisse Apollodoro, si negaret, exemplum esse testamenti paterni quod haberet Phormio: se exhibiturum testamentum ipsius Pasionis aperiendum, quod haberet & exhiberet Amphias: Apollodorus autem aperire noluisse. Id uero fuisse exemplum testamenti Pasionis. Hoc testimonium dixit Stephanus cum suis. Cum autem Apollodorus contra Phormionem diceret, eum id testamentum confinxisse, totamq; rem esse cōmenticiam, iudicio uictus Apollodorus, Stephanum de eo testimonio tanquam falso, accusat.

DEMOSTHENIS IN STEPHANUM
TESTEM ORATIO PRIOR,
Hieronymo Vuolfio interprete.

Captat beneuolentiam iudicum.

Propositio tripartita docilitati seruiens.

Attentio.

Narratio.

Nuptiæ Phormionis.

Accusatio.

Defensio & uictoria Phormionis.

ALSO testimonio circumuentus, Iudices, & à Phormione iniurijs & contumelijs affectus, adsum, ope uestra poenas sumpturus de ijs qui earum rerū causa mihi fuerunt. Rogo autem uos omnes, & oro & obtestor: Primū, ut me cum beneuolentia audiatis. Magnū enim calamitosis, qualis ego sum, solatium est, queri posse iniurias: & à uobis impetrare, ut benignè audiant. Deinde si affectus iniuria uidebor, ut pro iure meo me iuuetis. Ostendam autem uobis, Stephanū istum & falsa esse testatum, & id turpis lucelli cupiditate inductum fecisse, & ipsum à sese accusari. Tanta est rei perspicuitas. Dabo autē operā, ut uobis quæ potero paucissimis narrem, quicquid egi cum Phormione. Quibus auditis, & illius improbitatem, & istos falsa testificatos esse, cognoscetis. Ego, Iudices, magna pecunia à patre mihi relicta, eaq; Phormione habente, atq; insuper etiā ducta uxore matre mea, me absente, publicè uestra causa triremi præfecto (quo autē pacto, parum fortasse deceat filium de matre accuratè dicere) reuersus postquæ id animaduerti, & rem ut gesta erat, uidi: multū indignatus, & rem grauius ferens, priuato eum accusare iudicio non potui (iustitium enim eo tempore indictum erat, uosq; iudicia propter bellum differebatis) sed actionem contumeliæ publicæ apud Sexuiros ei intendo. Intercedente autem mora, cum & actio eluderet, & iudicia non exercerent: mater ex illo liberos suscipit. & postea (dicetur enim ad uos, Iudices, omnis ueritas) multa & blanda uerba fiebant à matre, & deprecationes pro Phormione isto. multa etiā & modesta & humilia ab illo ipso. Ut autē, Athenienses, quò hæc paucis absoluā, nihil eorum quæ tum receperat, sibi faciendum putabat, & pecunijs fraudare instituebat, quas mensæ habebat sortem: in ius eum uocare coactus sum, cum primū potestas data fuit. Iste uerò intelligēs omnia palàm fore, ac demonstratum iri, se omnium hominum in nos sceleratissimum extitisse: id machinatur & instruit, ut Stephanus iste falso me testimonio opprimeret. Ac primū actioni, qua reus agebat, Phormio exceptionem opponebat, non conuenire

uenire mihi actionem asserens. Deinde testes, me secū transegisse, falsos pro
 ducebat, & locationis cuiusdam cōmenticiæ, & testamenti nunquam facti.
 cum uerò mihi priorem dicendi locum præripuisset, propterea quòd præ-
 scriptio erat, neq; recto iudicio congregiebat, eaq; legisset, & cætera, ut sibi
 expedire putabat, mentitus esset: ita cōmouit iudices, ut ne uocem quidem
 ullam nostram audire sustinerent. Damnatus igitur etiam ad multam sol-
 uendam, ac ne respondendi quidē facultate impetrata, quemadmodū haud
 scio an cum ullo mortalium unquam actum sit, abij, grauius, o iudices, & ini-
 quo animo ferens. Sed re cum animo meo cogitata, inueni ijs qui tum iudi-
 carunt, omnino esse ignoscendum. Ego enim haud scio an quid aliud pro-
 nunciare potuissem, & rerum actarum omnium ignarus, & dicta testium
 audiens: sed eis succensendum esse, qui falsis testimonijs dicendis, harum re-
 rum causa fuerunt. Ac de alijs quidem testibus cum eos accusaro, tum di-
 cam. De his aut quæ Stephanus iste testatus est, iam edocere uos conabor.
 Sed cape ipsum testimonium, & lege mihi, ut eo ipso rem demonstrarem. Tu
 autē aquam inhibe. **TESTIMONIUM.** Stephanus Meneclis F. Achar-
 nensis: Scytha Harmatei F. Cydathenæensis: testatur se adfuisse apud ar-
 bitrum Tisiam Acharnensem, cum Phormio prouocaret Apollodorum:
 omnino exemplum esse testamenti Pasionis tabulas, quas coniecit Phor-
 mio in Echinum, & iussisse testamentum Pasionis aperiri, quòd apud arbi-
 trum exhibebat Amphias Cephisophontis affinis. Apollodorum autem
 id aperire noluisse. Fuisse autem exemplum testamenti Pasionis. Audiuitis
 testimonium, Iudices. Puto autem uos, tametsi nondum quicquam aliud
 sentiatis, illud ipsum certè demirari, testimonijs principium esse prouocatio-
 nem: finem autem, testamentum. Verum ego oportere existimo, post-
 quam id quod testimonijs ueluti caput est, mendacium esse demonstraue-
 ro: tum demum de tabulis à me uerba fieri. Pro testimonio igitur dixerunt,
 obtulisse Phormionem testamentū aperiendum, quod exhibuerit apud ar-
 bitrum Tisiam, Amphias Cephisophontis affinis: me uerò id aperire noluisse:
 & fuisse id testamentum de quo ipsi dixerint, exemplum illius. * Deinde
 testamentum scriptum est. Ego uerò de ijs cōditionibus à Phormione mihi
 latis, aut non latis, nondum dico quicquam, neque de ueritate etiam aut
 falsitate testamenti, quòd ijs de rebus statim uos docebo: sed illud, quod te-
 stati sunt, me tabulas aperire noluisse, sic considerate, quānam de causa quis
 quam recuset aperire tabulas? utne scilicet testamentum in conspectū iudi-
 cum ueniret: quòd nisi isti cum prouocatione testamentum coniunxissent,
 detrectatio mea aperiendi, rationis aliquid habuisset. Cum uerò isti utrunq;
 suo testimonio cōiungant: quid mihi lucrī assererat detrectatio? nihil utiq;
 Imò cōtra potius Athenienses, etsi minimè prouocassent illi, & sermone tantū
 fuissent usi, & obtulisset eis aliquis tabulas ut testamentū: meum fuisset pro-
 uocare, & eas aperire, ut si alia quædam quàm quæ isti testarentur, inscripta
 essent, testes è circumstantibus multos facerem, eoq; argumento & cætera
 eos confinxisse, ostenderem. Sin ea inscripta fuissent: ab eo qui exhibuisset,
 postulassem, ut ipse testaretur. qui si uoluisset, obnoxiiū eum habuisset: sin
 detrectasset, rursus id satis argumenti mihi fuisset, rem esse commenticiam.

Excusatio iudicum.

Refutatio testimonij.

ἔδ' ἢ διαλίθη γέγραπται.

Nullā fuisse causam, cur aperire testamentum noluerit Apollodorus.

Quin

Affectus uariant, ratio perpetuo sibi constat.

2 Absurdè coniungi prouocationem cum testamento.

Quid factum oportuiffet.

Quid factum sit.

Cephisophon tei testimonij de testamenti inscriptione refutatio.

* ἡ δὲ γραμμάτων βεβαίον. uel. se cōiecisse tabulas in echinum.

Quin etiam eo modo accidisset, ut mihi cum uno res esset: ut uerò isti testantur, cum multis. Est ne uestrum aliquis qui hæc maluisset: equidem nullum esse opinor. Proinde nec de alio credere idem debetis. Etenim Athenienses, quæ res per iracundiam fiunt, aut propter lucri alicuius perceptionem, aut animi impetu, aut æmulatione cōtentionis: eas res aliter geri ab alijs, prout ingenia & mores cuiuscq; ferunt, nihil prohibet. A quibus autem rebus hæc omnia remota sunt, & quū ratio utilitatis sedato animo ducit: q̄s ita uacors est, ut omisis profuturis, ea deligeret quæ causæ uictoriā læderent. Nam isti, quæ nec credibilia nec probabilia sunt, ea sunt testificati de nobis. Neq; uerò ex eo solum, quod me tabulas aperire noluisse testes dixerunt, eorum mendacium perspicitur: sed ex illo etiam, quòd testimonio suo prouocationem cum testamento coniungunt. Arbitror enim scire omnes uos, quæ res afferri ad uos nequeunt, earū rerum inuentas esse prouocationes: ueluti quæstiones haberi coram uobis nefas est, eius rei necesse est esse prouocationem. Item si quid extra nostrā regionē factū est uspiā, necesse est & eius esse rei prouocationē, ut eò uel nauigetur, uel eatur, ubi facta est, aliarumq; similitum rerū. Sed ubi res ipsas per sese conspectui uestro offerre licet, quid fuerit simplicius q̄s eas proferre in medium? Athenis obiit pater meus: factum autem arbitrium est in uaria porticu: testati isti sunt, Amphiam exhibuisse tabulas apud arbitrum. Proinde si uerū fuit, oportuit ipsas tabulas in Echinum esse coniectas, & eum qui eas exhiberet, testari, ut e ueritate & inspectione signorum, iudices rem cognoscerent: ego, si quis mihi faceret iniuriam, eius ulciscendi potestatem haberem. Nunc nemo unus totam causam suscepit, neq; planè testimonium dixit, ut aliquis qui uera uelit dicere: sed quisq; partē, ut cautus nimirū, proptereaq; pœnas nō daturus: alius, se habere tabulas quibus inscriptū sit: TESTAMENTVM PASIONIS. alius, se missum ab eo, id attulisse: uerum ne autem an falsum sit, ignorare: alij prætextu prouocationis usi, testamentum fuisse dixerūt: ut si maximè crederent iudices, patris mei fuisse testamentum, egoq; causæ actione exclusus essem, & uindicta iniuriarum, isti tamen falsum dixisse testimonium deprehenderentur, quanquam ipsi diuersum sperarunt. Ut autem intelligatis hæc à me uerè dici, cape mihi Cephisophontis testimonium. TESTIMONIUM Cephisophon Cephalonis F. Aphidnæus testatur, sibi relictas esse à patre tabulas, quibus inscriptum esset, PASIONIS TESTAMENTVM. Proinde simplex fuisset, iudices, ut qui hæc dixit, adderet: esse autem eas tabulas, quas ipse exhiberet: & * tabulas in Echinū conijceret. Sed id quidem mendacium ira dignum putauit, & nos de se pœnas sumpturos arbitratus est: sed dicere tabulas sibi esse relictas, id uerò leue esse ac nihili. Illud ipsum est autē, quòd significet atq; arguat, eos omnem rem confinxisse Nam si testamento inscriptum fuisset, PASIONIS & PHORMIONIS: aut, actio cum Phormione, aut simile aliquid: iure id illi asseruasset. at si, ut affirmat, inscriptum fuit, TESTAMENTVM PASIONIS, cur ego id non sustuli? cum quidem scirem me in iudicium esse uenturum; cum item scirem, siquidem tale fuit, commoditatibus meis fore contrarium: cum hæres essem & illius, siquidem mei patris fuisset, & reliqui patrimonij æquè. Quod igitur testamentū & Phormioni

mioni exhibitum, & Pasioni inscriptum, & à nobis porrò relictum est: ex eo patet & commentitium esse testamentum, & falsum Cephisophontis testimonium. Sed omitto Cephisophontem. Neq; enim nunc mihi quicq; cum eo rei est, neq; ille testatus est, de ijs quæ testamento continètur, quicquam. Quin illud etiam spectate Athenienses, quanto argumento sit testes istos dixisse falsum. Cum enim is qui se testamentum habere ipsum affirmavit, dicere non ausus fuerit, exemplum id quod Phormio exhiberet, eius esse quod ipse asseruaret: isti autem dicere nequeant, se ab initio interfuisse, uel apertas apud arbitrum uidisse tabulas: sed & ipsi affirmarint, me aperire noluisse: cum eas exemplum esse illius testificati sint, alios ne, an uerò semetipsos mendacij coarguerunt. Ad hæc Athenienses, si quis testimonium uti scriptum est, examinet: intelliget id in uniuersum eos esse machinatos, ut quo iure quacq; iniuria pater meus id fecisse testamentū uideretur. Cape uerò ipsum testimoniū, & recita, ibiq; desinito ubi te iussero, ut ex ipso rem demōstrem.

TESTIMONIUM Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorū: omninò affirmat exemplum esse testamenti Pasionis. Desine. Cogirate, scriptū esse testamenti Pasionis. Atqui oportebat eos qui uera dicere uellent, si maximè facta esset prouocatio, sicut facta non est, illo modo dicere. Recita testimonium ab initio rursus.

3 Testes scire non potuisse, cuiusmodi fuerit testamentum.

TESTIMONIUM. Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam. Testamur: quippe qui adfuerimus. **RECITA.** Cum Phormio prouocaret Apollodorum, & hoc, si prouocasset, rectè dicerent. omnino affirmat exemplum fuisse testamenti Pasionis. Desine ibi. Nemo profectò iam testatus id esset, nisi quis etiā patri meo adfuisse testamentum facienti, sed statim dixisset: quid uerò nos scimus, quod nam sit Pasionis testamentū: & sic scribendū censuisset, quem admodum in principio prouocationis. Omnino affirmo ego exemplū esse testamenti eius, quod Phormio asserit Pasionē reliquisse: non Pasionis. Hoc enim fuit testari, esse testamentum, quod istis fuit propositum: illud, sic affirmare Pormionem. Plurimū aut̄ interest, & esse aliquid, & istum dixisse. Ut autē sciatis, quantas & quàm multas ad res pertinuerit confictio testamenti, paucis auscultate. Primum id eò pertinebat Athenienses, ut non pœnas daret corruptæ eius, quam nec me dicere decet: & uos, tametsi ego non dixerō, scitis. Deinde ut obtineret eam pecuniam, quæ patri meo apud matrem meam fuerat. postremò, ut reliquis nostris bonis omnibus potiretur. Atq; hæc ita se habere, etiā ipso testamento audito cognoscetis. Apparebit enim non patris pro filijs scribentis simile testamento, sed serui corruptoris herilium facultatū, idq; ut ne pœnas det, prospicientis. Recita uerò eis testamentum, quod isti ante citationem testati sunt. Vos aut̄ considerate quid dicam.

Quid Phormio cōmēticio testamēto perficere studuerit.

1 Impunitas corruptelæ.
2 Pecunia materna.
3 Tota hereditas.

TESTAMENTVM. Hæc Pasio Acharnensis testatus est: Do meam uxorem Archippam Phormioni, & dotem Archippæ addo talentum illud è Peparetho, item talentum ex eodem loco: ædes centum minarum: ancillas & aurum, & cætera quæ domi habet, ea uniuersa Archippæ largior. Audistis Athenienses, dotis magnitudinem: talentum è Peparetho, talentum eodem ex loco: ædes centum minarum, ancillas & aurum & cætera, inquit, quæcunque ei domi sunt, ei largior. hoc scripto nobis etiam inquirendi eorū aliquid

Vel ex locatio ne apparere, testamentum esse commentitium.

I quæ

*Scomma in
Phormionem.*

*A minori: Si
quæstus nega-
tus Phormio-
ni, quanto ma-
gis uxor.*

*Partiti inter
se mendacia
testes.*

quæ relicta sunt, facultatē eripiens. Age uerò & locationē uobis ostendam, ex qua iste mensam à patre conduxerat. Nam & ex ea quanquam commenticia, uidebitis, commentum esse totum testamentū. Ostendam autem eam locationem, quam iste exhibuit, non aliam, in qua est adscriptū: patrem undecim debere talenta isti ad deposita. Sunt autem ea opinor huiusmodi: domesticam pecuniam, ut matri testamento legatam suæ potestati tradidit, ut modò audiuiistis. Quæ uerò in mensa erat, quam omnes norant, quæq̄ celeri nō poterat, ostendendo patrem nostrum insuper obæratū esse: ut quæcunq̄ habere cōuinceret, ea se recepisse assereret. Vos autē eum, quòd genere sermonis insolentiore utitur, barbarū fortassis & hominem uilem putatis. Est uerò barbarus odio in eos quos colere debebat: sed maleficijs & corruptela negotiorum, nemine est inferior. Age cape locationem, & lege, quam eodem modo per prouocationem iniecerunt. **LOCATIO MENSÆ.** His conditionibus locauit Pasio mensam Phormioni: ut pro locatione mensæ Phormio filijs Pasionis bina talēta & quadragenas minas quotannis soluat, præter quotidianam administrationem. Ne uerò liceat seorsim argentariam facere Phormioni, nisi liberis Pasionis id persuaserit. Debet autem Pasio ad mensam undecim talenta ad deposita. Quam igit̄ pactiōnē exhibuit, ex qua cōduxerit mensam, hæc est, Iudices. Auditis autē in ea legi, istū locationis nomine pendere debere, præter quotidianā administrationem, bina talenta, & quadragenas minas quotannis. nō licere autē ei argentariā seorsim facere, nisi nobis id persuaserit. Postremò uerò adscriptum est, Debet autem Pasio undecim talenta in deposita. Est uerò quisquam qui ligni & loci, & tabellæ tantam sustineret locationem: Est uerò quisquam, qui ei per quem mensa tantū æris alieni contraxisset, reliqua crederet: Si enim tot pecuniæ defuerunt, isto procuratore defuerunt. Scitis enim omnes, etiam cum pater argentariam faceret, istum sedisse, & præfuisse mensæ. Quare in pistrino eum molere potius decuit, quàm reliquis potiri. Sed omitto hæc & reliqua, quæ de undecim talentis dicere possem, unde cognosceret̄ patrē ea nō debuisse, sed istū surripuisse. sed qua gratia legi, ut ostenderem testamentum esse falsum, id uobis redigam in memoriam. Scriptum est ibidem, non licere Phormioni argentariam facere, nisi id nobis persuaserit. Hoc igitur scriptū indicat, testamentum penitus esse falsum. Quis enim mortaliū, quæ iste faciendo argentariā quæsiturus erat, ea ut nobis filijs, non isti tribueretur, cauisset: proptereaq̄ non licere isti facere argentariā, scripsisset, ne à nobis se remoueret: quæ uerò ipse parta intus reliquisset, ea ut iste caperet, præparasset: & quæstum inuidisset, de quo ei aliquid impartiri, nulla turpitudine fuisset: uxorem autem dedisset, quo relinquere nullum maius dedecus potuisset, postquā uestro beneficio fuit ornatus. Et tanquam seruus domino daret, non cōtrā dominus seruo, dotem adiecit, quantā nemo in urbe dedisse reperietur. Enim uero cum isto præclarè actum fuisset, si nuptias dominæ fuisset nactus. At patrem ne accepta quidem tanta pecunia, quantā eum isti dedisse ferunt, probabile fuit hæc fuisse acturum, sed tamen quæ signis, quæ temporibus, quæ rebus ipsis falsa esse deprehenduntur, ea Stephanus iste testificari non dubitauit: & postea obambulans dicitur testificatum esse Nicodem, se gessisse tutelam ex testamento.

mento. Pasilem testificatū esse, se sub tutela fuisse ex testamento. Ego uerò ijs ipsis argumētis ostēdi puto, neq; illos uera, neq; hos testificatos esse. Qui enim se gessisse tutelam ex testamento testatur: eum scire perspicuum est, ex quali. Quid igitur uobis in mentem ueniebat, ut in prouocatione testimonium diceretis de testamento? cur non illos potius dicere sinebatis? Nam si illi quæ in eo scripta fuerint, scire se negabunt: quī uos ea scire potestis, quos ipsa negocia nusquam uel minima ex parte attigerunt: cur igitur alij testes alia dixerūt? Quod prius etiam dixi: partiti sunt inter se scelera: atq; se tutelam gessisse ex testamento qui dixit, nihil se graue dixisse opinatus est, neq; is qui se sub tutela fuisse dicit ex testamento, auferens uterq; suo testimonio ea que sunt ab isto scripta in testamēto: alius reliquisse sibi patrem tabulas testamentum inscriptas, alius eius generis alia. Sed de testamento dicere testimoniū, in quo est tantæ pecuniæ furtum, uxoris corruptela, nuptiæ dominæ, res tanti flagitij tantiq; dedecoris: nemo uoluit, nisi isti prouocationem cōmenti, de quibus æquum est totius technæ & maleficii sumi pœnas. Ne autem, Athenienses, ex ijs solum quæ ego accuso atq; arguo, falsa dixisse testem Stephanum uobis constet, sed & ex illius factis qui eum subornauit: quæ ille fecerit, uolo uobis explicare. Quod uerò initio dixi orationis, ostendam eos à semetipsis accusari. Actioni meæ, in qua ista testimonia dicta sunt, exceptionem opposuit Phormio, de non danda mihi actione, quod ego secū controuersiam transegissem. Id autē ego mendaciū esse scio, & coarguam, cum in eos testes egero qui illa dixerūt. Iste uerò hoc dicere non potest. Quod si ueram esse creditis transactionem, sic iste falsi testimonij uel maximè cōuincetur, & commenticij testamenti fuisse testis. Quis enim ita est amens, ut coram testibus transigat, quò rata sibi sit transactio: pactiones autem & testamēta & reliqua, de quibus transegit, ob signata contra se iacere sinat? Proinde contraria est omnibus dictis testimonij exceptio: contraria item, quam uobis modò recitavi locationem, testamento illi: nihil deniq; actum est, quod uel probabile uel simplex, uel ipsum sibi cōsentaneum sit, sed hoc pacto commenticia & conficta ea omnia esse reperiuntur. Verum igitur esse testimonium, neq; istum ipsum, neq; alium eius patronum ostendere posse existimo: sed eum talem quandam defensionem esse meditatū audio, se prouocationis esse reū, non testimonij: & ad duo sibi esse respondendum, non ad omnia capita accusationis: primū, an conditionem eam Phormio mihi tulerit, nec ne: Deinde, utrum eam ego non acceperim. Ea enim se simpliciter pro testimonio affirmasse dicit: cætera illum in prouocatione posuisse, quæ uerā ne an falsa sint, sua nihil interesse. Aduersus igitur eam orationem & impudentiā, optimum est paucis uos præmoneri, ne decipiāmini. Primū igitur, cum dicere instituerit, se non omnium esse reum: cogitate, lege propterea cautum esse, ut testimonium tabulis inscriberetur, ne quicquam scriptis uel addi uel detrahi posset. Tum igitur ea deleri iubere debuit, quæ se nunc dixisse negat: non nunc, postquam insunt, impudenter mentiri. Deinde illud etiā perpendite: nunquid me arrepta tabella, quicquā adscribere pateremini? non utiq;. Proinde nec isti delere quicquam è scriptis, permittendum est. Quis enim unquam falsi testimonij conuincetur, si & testabitur quæ uolet, & quorum

Exceptione
Phormionis di
cta testimonij re
futari.

Refutatio: Nō
prouocationis
tantum, sed et
testimonij reū
esse Stephanū

libitū erit, rationē reddet: sed non ita hæc uel distincta lege sunt, uel audien-
da uobis, sed illud simplex & rectum est: quid scriptum est: quid testatus es:
hæc esse uera, ostende. Nā litem ita cōtestatus es: uera sum testatus, testatus
ea quæ sunt in tabula scripta non: illud uel illud in tabula. Ut aut hæc ita se ha-
bere constet, cape ipsam litis contestationē. Recita. **CONTESTATIO LI-
TIS.** Apollodorus, Pasionis F. Acharnēsis: Stephanus, Meneclis F. Achar-
nensis: falsi testimonij multa talentum. Falsum in me testimonium dixit Ste-
phanus, dicendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Verum dixi testimonium, di-
cendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Hæc ita ipse rescripsit, quæ uos memi-
nisse debetis: neq; plus habere fidei fraudulentis istius uerbis, quæ nunc affe-
ret, quàm legibus, & ijs quæ ipse in litis contestatione posuit. Audio porrò
eos, de ijs etiam rebus ob quas ab initio actionem institui dicturos, & crimi-
natos, calumniam eam fuisse. Ego uerò quo pacto locationem concinna-
rit, ut sortem mensæ obtineret, dixi, & recensui uobis. De cæteris uerò non
potuissim simul dicere, & istorū conuincere testimonium. Neq; enim aquæ
mihi satis est. Atq; adeò ne uos quidem de illis ipsis libenter audituros, inde
scietis, si cogitabitis uobiscū, neq; nunc difficile esse, de quibus non accusatus
sis, uerba facere, neq; falsis testimonijs recitatis absolui. sed neutrum horum
esse iustum quisquā dixerit, sed id quod ego nūc postulo. idq; audite, & con-
siderate. Ego peto, quæ mihi argumenta eripuerunt, quo minus ad proban-
da crimina dici possent, ea nunc uti ne quærant: sed quibus testimonijs eri-
puerūt, ea testimonia uti uera esse ostendant. Quod si cum causam ago, testi-
monia ut coarguam petent: ea uerò quum persequor, de criminibus ab ini-
tio propositis dicere me iubebunt: neq; iusta neq; uobis utilia dicēt. Iurastis
enim, uos ijs de rebus pronunciaturos, nō quas reus postulet, sed de ijs quæ
in actione contineant. Eam uerò necesse est accusatoris oratione explicari,
qua ego istum falsi testimonij reū feci. Ne igitur, hoc omisso, ea dicat, de qui-
bus non fit iudicium: neq; uos permittite, si fortè iste impudenter agere insti-
tuet. Arbitror autem eum omni iusta defensione destitutū, etiam ad hoc uen-
turum, absurdè me facere, exceptione uictū, qui testamenti testes persequar:
quod illius temporis iudices, magis propter transactionis, q̄ propter testa-
menti testes, Phormionem absoluerint. Ego uerò, Athenienses, scire omnes
uos existimo, solere uos rem gestam non minus spectare, quàm propter eam
factas exceptiones. De rebus igitur ipsis isti falso in me testimonio dicto,
mea de actione uerba infirma reddiderunt. Sed his omissis ineptum est, cum
omnes pro testimonio mentiti sint, quis eorum maximè nocuerit, declarare:
& non potius singulos se uera dixisse ostendere. Neq; enim si alium atrocio-
ra commisisse ostenderit, eum absolui decet, sed si ipse uera se dixisse declara-
rit. Propter quod igitur Stephanus exitio in primis dignus est, id ex me audi-
te. Iniquum est, quemcunq; tandem opprimere falso testimonio: sed multo
iniquius & grauius uindicandum, cognatos. Non enim scriptas tantummo-
do leges talis homo, sed ipsius etiam naturæ coniunctionē euertit: id quod
istum fecisse ostēdetur. Eius enim mater, soceri mei soror est. Proinde uxor
mea ei est cōsobrina: et liberi eius & mei, sunt sobrini. Nunquid putatis istū,
si quid propter inopiam contra officiū facere cognatas suas uideret, id quod
multi iam

*Cauillationes
aduersariū
extra causam,
non esse au-
diendas.*

*1 De actione
per calumniā
ab Apollodo-
ro instituta.*

*2 Etiam excep-
tione uictū,
licere accusa-
re testes.*

*Amplificatio
iniuriæ Ste-
phani ab affi-
nitate.*

multi iam fecerunt, dote data eas elocaturum, qui ne eae ad ipsas pertinentia recuperaret, falsa testari uoluit: & pluris fecit Phormionis diuitias, quam cognationis necessitudinem: sed ut haec à me uerè dici constet, cape Diniae testimonium, & lege. Cita Diniam. **TESTIMONIVM.** Dinias Theomnesti F. Athmonensis, testatur se filiã suam Apollodoro legitimam uxorem dedisse: neq; unquam adfuisse, aut animaduertisse, Apollodorum de omnibus controuersis cum Phormione transegisse. Est ne similis isti Dinias, Iudices, qui pro filia & filiae liberis, & me genero, propter cognationem nec uera in istum testari uult: Sed non ita Stephanus, qui non dubitauit in nos mentiri pro testimonio, neq; ut neminem alium, at matrem suam erubuit, dum cognatos maternos in extremã conijceret paupertatem. Quod autem facinus indignissimũ pertuli, & quod me in agenda causa uehementissimè cõmouit, Iudices, id uobis explicabo. Nam & istius improbitatem magis perspicietis: & ego deploratis apud uos plerisq; iniurijs, mala mea ueluti æquiore animo feram. Testimonium quod me habere putabam, & quo causa mea maximè nitebatur, in echino non reperiẽbam. Tum igitur eo malo attonitus, non aliud habebam, quàm ut putarem magistratũ mihi fecisse iniuriam, & echinũ mouisse, nunc, ut postea comperi apud ipsum arbitrum, Stephanum istum id sustulisse reperio: cũ ego, eiurãdi cuiusdam testimoniĩ causa, surrexissem. & haec à me uerè dici ut constet, primũ uobis testabuntur hi, qui istis adfuerunt, quiq; uiderũt. Neq; enim eos eiuratos esse puto. Sin ea fuerint impudentia ut facturi sint, prouocatio uobis legetur, per quam & eorum periurium palàm deprehendetis, & istum surripuisse testimonium æquè cognoscetis. At quisquis, Athenienses, alienorũ furem appellari se non recusauit: quo uobis facinore abstinere uelle uidebitur: Recita testimonium, deinde prouocationem hanc. **TESTIMONIVM.** Testantur se amicos & familiares esse Phormionis, & adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum arbitriũ in causa Apollodori contra Phormionem fieret, scireq; se, Stephanum surripuisse id testimonium, quod eum surripuisse queritur Apollodorus. Aut testamini, aut eiurate. **EIVRATIO.** Non obscurum fuit, Iudices, eos hoc facturos, cupideq; eiuratos. Ut igitur è uestigio periurij conuincantur, cape hoc testimonium, & prouocationẽ lege. **TESTIMONIVM. PROUOCATIO.** Testantur se adfuisse, cum Apollodorus Stephanum prouocauit, ut puerum pedisequum ad quæstionem daret de tabulae subtractione, & paratum fuisse Apollodorũ ad conscribendas quæstionis condiciones. Sed hæc postulante Apollodoro, noluisse Stephanum puerum tradere: sed respondisse, si quam sibi ab ipso factam iniuriã quereretur, experiri licere iudicio. Quis igitur in tali crimine, Iudices, causa fretus, quæstionem non admisisset? Proinde fugiendo quæstionem, surripuisse conuincitur. Eum ne falsi testimoniĩ dicti moueri putatis infamia, qui non recusauit, quo minus fur existimaretur? Rogatus ab aliquo falsum testimonium, non dicet, qui iubente nemine, ultrò fuit improbus? Quanquam igitur, Athenienses, horum scelerum omnium iurè poenas daret: multo tamen iustius propter cætera supplicio à uobis afficeretur. idq; uita eius quam uixit, inspecta, considerate. Iste, cum Aristolochus mensarius secũda fortuna uteret, pari gressu cũ illo incedebat,

Collatio Diniae cum Stephano.

Testimonium Apollodoro à Stephano surreptum.

A' maiori.

Digressio in uitam Stephani.

Parasitus fortunatorū, infelicium desertor.

Stephani fordes in magnis opibus.

Inhumanitas Stephani.

illi prorsus obnoxius: & hoc multi uestrum, qui hic adestis, norunt. Postquam autem ille periit, & fortunis euersus est, dissipatis eius opibus non minima ex parte ab isto, & istius generis hominibus: eius filio, cui multum negocij facessatur, nunquam adfuit, aut opem tulit. Sed Apolexis & Solon, & quibus alij potius ei praestò sunt. Phormionem rursus aspexit, & ei factus est familiaris, eo ex Atheniensibus omnibus delecto, & pro eo legatus Byzantium profectus est, cum illi eius naues detineret: & causam egit aduersus Chalcedonios, me uerò palam adeò falso testimonio circumuenit. Qui igitur felicium assentator est, atque eorundem, mutata fortuna, proditor: & cum reliqui ciues multi & boni sint, cum nemine uel ex æquo agit, talibus autem ultrò se subiicit, neque an cognatum aliquem iniuria sit affecturus, neque an apud alios dedecus & infamiam subiturus sit illis factis cogitat, neque nisi ut avaritiã expleat, quicquam pensi habet: nonne is odio prosequendus est, ut totius humanæ naturæ hostis: Ego quidem æquū id esse censeo. Ea igitur ita probrosa Athenienses, eò ut munera publica detrectet, & suas facultates occulte, facere instituit, quo clandestinos per mensam quaestus faciat, & neque aedilitia, neque naualia munera obeat, neque ullo in loco fungatur officio: idque perfecit. quod ex eo constat, quòd cum tantas habeat opes, ut filie centum minas doti dederit: nullum ne minimum quidem munus à uobis obire uisus est. At quanto praclarior est, liberalitatem & studium in rempublicam suam ostendere, cum opus est: quàm adulationibus & falsis testimonijs dicendis esse deditum: Verum Athenienses in opulentia improbis multo grauius irascendum est, quàm in paupertate. his enim rerum necessariarum penuria non nihil apud æquos aestimatores ueniã parit. Qui uerò, ut iste, in re lauta ultrò sunt improbi, nullam iustam excusationem afferre possunt: sed sordibus & avaritia & petulantia, & suis conspirationibus plus tribuendo, quàm legibus adduci uidebuntur. Vobis autem nihil horum prodest, sed illud, ut inops, affectus iniuria, poenas de diuite possit sumere. Id quod tum fiet, si eos qui ex avaritia tam aperte sunt improbi, punieritis. Neque uerò uultum istius & incessum praeter parietes, ad seueritatem compositum, modestiã quisquã esse argumenta, sed potius inhumanitatis putare debet. Cui enim nullæ res aduersæ acciderunt, cui necessaria non desunt, & tamen hoc habitu uitam agit: eum ego perspexisse & meditatū esse secum illud existimo, ad simpliciter, & ut natura fert, incedentes & hilares, accedere aliquem audere, & rogare & denūciare aliquid, nihil ueritū: à fictis autem & toruis uel primo cōgressu abhorrere. Ille igitur habitus nihil aliud est, quàm tegumentum morū: & ingenij feritatem & acerbicatem, ea re declarat. Argumento illud est, quòd in tanta multitudine Atheniensium, quum res tibi sint longè quàm pro merito tuo secundiores: num ulli unquam quicquã largitus es: num ulli quicquã contulisti: num ulli benefecisti: neminem proferre poteris, sed scenerando, & aliorum clades & necessitates in tuis fortunis numerando, patruū Niciam paternis aedibus eiecisti: socruī tuæ ea unde uiuebat, eripuisti: Archedemi filium, quantum in te fuit, extorrem egisti: nemo unquam tam acerbè uel iudicatū non soluentem tractauit, ut tu eos qui usuram tibi debent. Quem igitur uideris omnibus in rebus ita ferum & impurum, eum uos in ipso facinore & iniuria depræhensum, non punietis: Indigna Athenienses, & non

& non æqua facietis. Etiam Phormionis, qui istum subornauit, facinora, odium & indignationem merentur, si præsertim eius impudentiam & ingratum animum spectetis. Arbitror enim scire omnes uos, cum uenalis esset, si eum à coquo aut aliquo alio opifice emi cõtigisset, eum domini artē edoctum, à bonis præsentibus futurum fuisse quàm remotissimum. Postquam autem eum pater noster, mensarius, emit, & literis erudit, & artem docuit, eiusq; fidei magnam pecuniam credidit: felix factus est, fortunam, qua ad nos uenit, occasio nem nactus omnis eius qua nunc fruitur, felicitatis. Proinde indignum est, prohi diuüm hominumq; fidem, & plus quàm indignum, eos qui è Barbaro Græcum, è mancipio nobilem fecerunt, qui tot felicitatibus ornarunt, ab eo negligi, extrema inopia conflictantes, cum rem habeat & diuitias: & ea esse impudentia, ut quam fortunam à nobis accepit, de ea impertiri nobis nõ audeat. At non dubitauit ducere dominam, & eam habere in matrimonio, quæ, cum recens mancipium tum cum emptus fuit, initiarat, nec dotem sibi quinque talenta scribere, excepta quam mater habuit, quæq; iste potitus est, magna pecunia. Quid enim eum putatis in testamentum inscripisse? Et cætera quæ habet, Archippæ lego: nostras autem filias, quæ domi propter egestatem cœlibes consensescunt, negligit. Quod si iste pauper esset, nos uerò locupletes, & mihi, ut multa homini possunt, aliquid accidisset: istius filij meas filias sibi dari postularent, seruo nati heriles. auunculi enim eis sunt, propterea quòd matrem iste meam duxit. Postquam autem nos inopes sumus, non adiuuabit eas ut elocentur: sed recenset & computat, quantum ego pecuniæ habeam. Nam quod omnium iniquissimum est, eius qua nos fraudauit pecuniæ, nullam in hunc usq; diem rationem reddere uoluit, sed exceptiones opponit de non danda nobis actione. Quæ autem è patrimonij partitione accipi, ea computat. Ac in cæteros quidem seruos à dominis inquiri uideatis: at iste cõtã in dominum seruus inquirat, ea re scilicet improbum & prodigum esse me ostensurus. Ego uerò, Athenienses, quod ad faciei naturam & celeritatem incessus, & magnitudinem uocis attinet: non in ijs me numero, qui naturam propiciã habuerunt. Quibus enim rebus, sine mea utilitate quibusdam sum molestus, eæ mihi sæpenumero incõmodant. At quòd ad eos sumptus omnes attinet, qui ad me ipsum pertinent, multo frugaliter isto, & alijs eiusdem generis, uiuere me cõtabit. Quæ uerò in rempublicam & in uos cõferenda sunt, q̃ splendidissimè possum, & ut uos cõscij estis, administro. Neq; em̃ hoc ignoro, uobis qui ciues nati estis, satis esse obire munera, ut leges mandant. nobis autem adscitis, & uelut adoptatis, sic obeunda munera sunt, ut uobis referre gratiam uideamur. Ne igitur ea exprobra, propter quæ laudem mereor. Sed quemnam Phormio ciuim, ut tu, conduxit ad libidinem? ostendito. Quem ciuitate, quæ tibi liberalitate populi contigit, & libertate ciuili, spoliaui, ut tu eum quem probro affecisti: Cuius uxorem ego corrupi, ut tu præter alias multas, eam etiam cui monumentum iste dijs inuisus prope dominæ tumulum, extruxit amplius duob. talētis insumptis. neq; animaduertit ædificiũ illud tam magnificum, non sepulchri, sed iniuriæ qua illa propter te, maritum affecerat, fore monumentum. Et tamen istis facinoribus, & talibus petulantia tuæ testimonijs ostentatis, alterius uitã exagitare audes? inter diu tu modestus es, nõ

Infectatio
Phormionis.

Apollodorus
comendat se.
Natura.

Frugalitas.
Liberalitas.

Flagitia
Phormionis.
Libidines.

ctu autem

et tu autem ea designas, quæ capitalia sunt. Improbus iste, improbus est Athenienses, iam inde ex eo tempore, quo ad templum Castoris & Pollucis uenisti, & iniurius. cuius rei hoc signum est, quod si iustus fuisset, pauper esset, administrata domini pecunia. Nunc, cum tam ingentem pecuniam in potestate habuerit, ut tantum inde sit suffuratus, quantum nunc possidet: ea non debere, sed accepta ex patrimonio habere se existimat. Age per deos immortales, si te ut furem arripuissem, in ipso furto deprehensum: facultatibus quas habes (si fieri possit) tibi impositis, atque ita à te postulassem, si negares ea te surripuisse, eò referre unde accepisses: ad quemnam ea referres? Neque enim tuus tibi pater tradidit: nec reperisti: neque in alibi usquam acceptis ad nos uenisti. Barbarus enim emptus es. Et tu, quem publicè interfectum oportebat propter facinora: corpore conseruato, & ciuitate, nostra pecunia tibi comparata, & eò dignitatis euectus, ut liberos, qui dominorum tuorum fratres essent, procreares, exceptionem opposuisti, non conuenire nobis actionem in eam pecuniam, quam à te peteremus? tu nobis conuiciatus es: tu in patrem nostrum inquisuisti quis fuerit? Quæ quis est, Athenienses, qui æquo ferre animo potuisset? Ego enim, tametsi me uobis omnibus alijs submissiore animo esse oportet, isto tamen esse elatiore oportere censeo: & si istum nemini cedere oporteret, mihi tamen eum cedere oporteret. Simus enim ita sanè nos, ut tu nos oratione tua fingis: seruitutem tute seruisti. Fortassis autem & hoc eorum aliquis dixerit, fratrem meum Pasiclem nihil de eo queri in his ipsis rebus. Ego uerò, Athenienses, & à Pasicle deprecatus ne aegrè ferat, & à uobis petita uenia, si eò processerim iracundiæ, ut seruorum meorum contumelijs iritatus, ea reticere nequeam, quæ hætenus etiã alijs dicentibus audire me dissimulaui. Eloquar, an taceam? Ego uterinum esse mihi fratrem Pasiclem existimo: germanus an sit, haud scio: atque adeò uereor, ne Pasicles delictorum Phormionis in nos principium fuerit. Cum enim seruo adsit, despecto fratre, & eos colat & suspiciat, à quibus eum coli conueniebat: quam ea res iustam habet suspicionem? Aufer igitur è medio Pasiclem, & tuus sanè filius potius quam dominus nominetur: meus autem aduersarius. hoc enim mauult, quàm frater esse. Ego uerò eum ualere iubeo, & quos mihi pater tradidit adiutores & amicos, ad eos uenio, ad uos Iudices: & oro & supplico, & obtestor, ne patiamini, ut ego & filia, propter inopiã meis seruis, & illius assentatoribus derisui simus. Meus uobis pater mille clypeos dedit, & sæpe uobis utilem operã nauauit: & quinque triremibus ultrò donatis, & suis sumptibus, impletis, naualia munera obiit. Et hæc non eò commemoro, quod uos nobis debere gratiã existimem. nos enim debemus uobis: sed ne per ignorantiam uestram, aliquid his indignum patiar. Quod ne uobis quidem honestum fuerit. Cum autem multa mihi dicenda essent, de iniurijs & contumelijs quibus sum oneratus, non satis aquæ mihi esse uideo. Ut igitur maximè uos omnes existimem cognituros summas, quibus nos affecti sumus, iniurias: dicam. Si secum unumquisque uestrum cogitet, quæ domi famulum reliquerit: ac deinde fingat, se ab eo talia esse passum, qualia nos ab isto. Neque enim id spectandum est, Syrus ne an Manes, aut quisquis tandem sit eorum quilibet, iste autem Phormio: sed res est eadem, serui & isti sunt, seruus & iste fuit, uos autem domini, dominus & ego fui. Quas igitur pœnas

Rapacitas.

καὶ ἐπὶ τῷ
εἰς ἀχθὸν κέρτι

Apollodorus
se Phormioni
præfert.
Refutatio.
Pasiclem non
agnoscit fra-
trem Apollo-
dorus.

Obtestatio in
dicum.
Munificentia
Pasionis.

Occupatio.

Peroratio.

Iudices finge-
re debere, id
sibi accidere,
quod Apollo-
doro acciderit

poenas unusquisque uestrum sumendas existimaret, eas & mihi nunc sumendas existimate: & eum qui me falso testimonio spoliavit ad conseruandas leges, & iusiurandum, quo adacti sedetis, ulciscimini, & exemplum in eo statuete ceteris: recordantes eorum omnium quae est nobis audiuitis, & cauentes sicubi uos seducere instituerint: singulatim eis occurrentes, si se non omnia testatos esse dixerint: cur igitur in tabella scriptum est: cur igitur non debebas: quae igitur illa est apud praetores litis contestatio: Si alius se fuisse dixit sub tutela ex testamento, alius gessisse tutelam: alius habere testamentum, quale: in quo quid scriptum est: haec quaerite. Nam quae isti testati sunt, ea nemo est ceteris suo testimonio confirmauit. Sin lamentabuntur, eum qui malum accepit, miserabiliorem ijs qui poenas daturi sunt, putate. Quae si facietis, & me iuuabitis, & nimiam istorum assentationem cohercebitis, & ipsi ea quae iuris iurandi religio postulat, decernetis.

ARGVMENTVM ORATIONIS IN
Stephanum testem secundae.

In hac oratione & quaedam est superioribus firmiter muniuntur, & alia noua inseruntur: ut, an & testamentum sit contra leges factum?

DEMOSTHENIS IN STEPHANVM

TESTEM ORATIO SECUNDA,

Hieronymo Vuolfio interprete.

ON defutura esse Stephano isti defensionem, de testimonio, ac fore, ut uerbis uos circumduceret, se non omnia in tabella per scripta dixisse, asserendo, uosque decipiendo: & ipse fere suspicabar, iudices. Nam & uaser est: & qui Phormioni scriptas orationes & consilia suggerat, multi sunt: simul etiam probabile, est eos qui mentiri pro testimonio instituunt, etiam mendaciorum defensionem statim meditari. Illud autem, quod in tam prolixa oratione, nusquam uobis testes produxit, se usquam ipsum adfuisse patri meo id testamentum facienti, ut scire possiet, exemplum eius testamenti id esse, quod pater meus fecerit, aut apertas uidisse tabulas, quas pater pro testamento reliquerit: haec quaeso uos, ut una mecum memoriae mandetis. Verum, quando testatus est, exemplum esse testamenti Pasionis ea quae tabulis inscripta fuerint, cum ostendere non possit, uel testamentum fecisse patrem nostrum, uel se interfuisse testamentum faciente patre, & uidisse: nonne aperte conuincitur falsi testimonij? Quod si prouocationem esse dicit, non testimonium: haud uera predicat. Quicquid enim in iudicium asserunt in mutua prouocatione aduersarij, per testimonium asserunt. Neque enim uobis liquere posset, uerane essent an falsa, quae utriusque dicerent: nisi quis etiam testes adhiberet. ijs uero adhibitis, illis credentes, ut qui reddendis rationibus obnoxij sint: tum ex his quae a reis, tum ex his quae a testibus dicuntur, ea statuatis & decernitis, quae uobis iusta esse uideantur. Argumentis autem ostendam & testimonium esse, non prouocationem: & quemadmodum oportuisset testificari, si facta fuisset prouocatio, sicut facta non est. Testant se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorum, ut aperiret tabulas, quas exhibebat Amphias Cephisophontis gener: Apollodorum autem

Defensionem
Stephani nihil
ad rem facere.

Defensionis
meditatio ante
facinus.

Cardo rei praeteritus.

Id adfirmatum,
quod sciri non
potuit.

Refutatio: Non
hic de prouo-
catione agi, sed
de testimonio.

Quomodo di-
cendum fuisset
testimonium.

K cas

eas aperire noluisse: si sic testificati essent, uera esse testificati uiderent, exem-
 plum autem esse testamenti Pasionis, ea quæ tabulis, quas Phormio exhibue-
 rit, inscripta fuerint, testari, cum nec adfuerint ei testamentum facienti, neq;
 sciant an testamentum fecerit: nonne uobis uidetur manifestæ esse impu-
 dentia: At si dicit, se Phormione affirmante, credere ea uera esse: eiusdem ui-
 ri est & credere isti ea affirmanti, & parere dicere iubenti testimonium. Le-
 ges autem nō ita loquuntur: sed quæ norit aliquis, & quibus gerendis inter-
 fuerit, ea testari iubēt, atq; tabulis inscribere, ut nec adimere liceat quicquam,
 nec addere ijs quæ scripta fuerint. Rem uero ē uiuente auditam, testari non
 sinunt, sed ē defuncto. * De rebus igitur quibus interesse non potueris, &
 quæ peregrè gestæ sunt, dictum aliena fide testimonium, inscribendum est
 tabulis: eademq; actione & ipsum testimonium & aliena fide dictum testi-
 monium in iudicium adducendum est, simul, ut si in se receperit is qui dixit
 ipse testimonium, ille obnoxius sit falsi testimonij: Sin non in se receperit, ij
 qui aliena fide testimonium dixerunt. At Stephanus iste, cum neq; sciat an
 pater noster testamentum reliquerit, neq; unquam adhibitus fuerit, cum pa-
 ter noster testamentum faceret, sed ē Phormione audierit: rem auditam est
 testatus, eamq; falsam, contra legem. & hæc ut uera esse constet, ipsa uobis
 lex recitabitur. LEX. Rem auditam ē mortuo testari liceat: testimonium
 autem aliena fide dicere de re extra Atticam gesta, & cui interesse non potu-
 eris. ostendam autem uobis eum etiam contra aliam legem esse testificatum,
 ut sciatis Phormionem, ut qui magnarum iniuriarum defensionem non ha-
 beret, prouocatiōis pretextu & specie esse usum: re ipsa uero ipsum sibi dixisse
 testimonium, subornatis istis, per quos & iudices decepti sunt, quasi illi ue-
 ra testificarentur, & ego relicta à patre pecunia sum spoliatus, nec pœnas de
 factis mihi iniurijs possum sumere. Ipsum enim sibi esse testem, leges sinunt
 neminem, nec in publicis, nec in priuatis causis, nec in rationibus referendis.
 At Phormio ipse sibi testis fuit, cum isti dicāt, se ex illo audita testificatos esse
 hæc. ut autem uos rem certò cognoscatis, ipsam mihi legem recita. LEX.
 Aduersarij necessariò alter alterius interrogatis respondeant, non autem te-
 stificentur. Proinde considerate legem hanc, quæ falso testimonio obno-
 xios esse iubet: idq; ob illud ipsum, quod testificentur contra legem. LEX.
 Esto etiam obnoxius falso testimonio is qui testificatus est, ob hoc ipsum
 quòd cōtra legem testificatur: & is qui eum producit, eodem modo. Iam &
 è tabulis intelligi potest, in quibus scriptum est testimonium, eum hæc falso
 esse testificatum. Nam & candidatæ sunt, & domi cōcinnatæ. Conuenit au-
 tem ijs qui res factas testificant, confecta testimonia domo afferre. Eos uero
 qui de prouocationibus testificantur, cum fortuitò astiterunt, ceratis inscri-
 bere testimonium, ut si quid adscribere uel delere uoluerint, facile possint.
 Proinde hæc omnia ostendunt, eum falsa esse testificatum, & contra legem.
 Volo autem uobis & hoc ipsum ostendere, neq; ullum fecisse testamentum
 patrem nostrum, neq; leges id permittere. Si quis enim uos roget, quibus le-
 gibus nobis in ciuitate uiuendum sit: receptis, satis scio, respondebitis. At le-
 ges uetant, legē ferre de uno uiro, nisi eadem ferat de uniueris Atheniensib.
 hæc igitur lex iisdem uiuere legibus nos iubet, non alijs. Pater autem obiit
 Dyfniceto

Nō si affirmet
 Phormio, esse
 uerum.

* τὸν δὴ ἀδύ-
 νότων, mutilus
 & corruptus
 uidetur locus,
 ut in Annota-
 tionibus osten-
 dimus.

Phormio ipse
 sibi testis.

Candidatæ ta-
 bulæ, falsi te-
 stimonij signū

Pasionē nec
 fecisse testa-
 mentum, nec
 testamenti fa-
 ctionem ha-
 buisse.

Dysniceto prætor: Phormio Atheniensis factus est, Nicodemo prætor, decimo post anno quam pater noster obiit. Qui igitur pater, ignorans eum fore Atheniensem: & uxorem ei suam dedisset, & nobis contumelio se insultasset, & beneficium à uobis acceptum cōtemplisset, & leges etiam despexisset: Vtrum uerò honestius ei fuisset, uiuenti hæc facere, si uoluisset: an defuncto testamentum relinquere, cuius potestatem non habebat? Sed ipsis legibus auditis, cognoscetis eum condendi testamenti ius non habuisse. LEX.

* Quicumq; non adsciti fuerant, ut neq; renunciari eis, nec lege in eos ageretur, cum Solon magistratum iniret, eis sua legare suo arbitratu liceat: nisi liberos genuinos mares habuerint: nisi quis fuerit furore percitus, aut senectute, aut ueneficio, aut morbo præpeditus, aut à muliere impulsus, aut earum rerum aliqua, quæ legibus interdictæ sunt, aut necessitate, aut uinculis circumuentus. Legem audiuistis, quæ testamenta cōdere non sinit, si liberi sint germani. Isti uerò cum dicant hæc testatum esse patrem: se interfuisse ostendere non possunt. Est & illud considerare operæ precium, eos qui non adsciti fuerint, sed germani sint nati, illis largiri legem, si orbi sint, ut sua legent. At pater noster à populo adscitus fuit in ciuitatem. Quare ne ea quidem ratione licuit ei testamentum condere, præsertim de muliere: cum id neq; liceret legibus, & liberi essent. Considerate porrò, quare, nec si quis orbus est, cōdendi testamenti potestatem habeat: Si, inquit, deliret, aut ægrotet, aut uenenū biberit, aut mulieri obsecutus, aut senio, aut furore, aut aliqua necessitate sit circumuentus, ei potestatem leges negant. Considerate autem an sani hominis id testamentum uideatur, quod isti patrem fecisse asserunt. Neq; uerò id ad aliud exemplum cōferetis, quàm ad locationem: an uobis cōsentaneum esse uideat, cui artis unà nobiscū exercendæ potestatem negarit: ei uxorem suam uti dederit, & socium suorum liberorum esse passus sit? Neq; miremini, si eos cætera callidè cōmentos, quæ in locatione sunt, hoc fefellit. Fortassis enim in aliud nihil intenti fuerunt, nisi ut pecunia nos fradarent, & patrem ut obæratum inscriberet. Deinde me nō ita fore acutū putabāt, ut in hæc accuratè inquireret. Cōsiderate porrò à quib. leges desponderi mulieres iubeāt, ut ex ijs etiā cōmenticij testamēti falsum fuisse testem Stephanū, intelligatis. Recita.

LEX. Quamcunq; legitime desponderit uxore, uel pater, uel frater germanus, uel auus paternus: ex ea liberi germani sunt. Quod si nemo horū fuerit: si orba est, is cuius est autoritas, eā habeat: si nō fuerit, in eius cui se permisit, potestate esto. Hæc lex, quibus autoritatē tribuat, audiuistis. Horum uerò neminem matri autorem fuisse, ipsi mihi aduersarij testimonium dixerunt. Nam si fuissent, exhibuissent. An uerò falsos testes ab eis creditis subornatos, & testamenta non facta: fratrem autem, aut auum, aut patrem, si licuisset, non fuisse producturos causa pecuniarum? Cum autem horū neminem superstitem fuisse constet: tum necesse est matrem nostram fuisse pupillam. Pupillam autem in cuius esse potestate leges iubeant, considerate. Recita legem. LEX. Quod si quis è pupilla fuerit natus, * simul pubuerit ad biennium, pecunias teneat, & uictum matri demetiatur. Proinde lex iubet, matrem in filiorum puberū esse potestate, eosq; uictum ei demetiri. Me autem constat & militasse, & triremem instruxisse uobis, cum iste matrem meā in

* ὅσοι μὴ ἐπὶ ποίῳ ὄσῃ μὴ ἀπὸ πέν μὴ ἰδίῳ κἀσάδα.

Testamentum quod Passionis esse dicatur, non uideri sani hominis. Locatio. Matrimonium. Impositura ipsa se prodit.

Autoritas sibi salium.

* ἂν μὲν ἡλικίᾳ ἰδίῳ δὲ τῆς.

matrimonio haberet. Verum, ut appareat, me triremi præfectum abfuisse: patrem iam dudum, cum nuptias iste celebraret, obijisse: me ancillas ab eo postulasse, ad quæstionem ipsi de rebus, an eæ ueræ essent, & eum prouocasse: cape mihi testimoniū. **TESTIMONIUM.** Testantur se adfuisse, cum prouocaret Apollodorus Phormionem ad quæstionem de ancillis habendam: Si negaret Phormio se prius etiā matrem eius corrupisse, quæ Phormio asserat, se eam desponsam à Pasione, duxisse. Hac autē ab Apollodoro prouocatione facta, noluit Apollodorus ancillas dare ad quæstionem. Iam legem his de rebus latā legito, quæ sic habet: disceptationem fieri oportere de puelis pupillis omnibus tam ciuibus quàm peregrinis: ac de ciuibus actionē dare oportere prætorem, & curare: de inquilinis autē Belliducē, ac sine disceptatione nō licere uel hæreditatem habere, uel pupillā. **LEX.** Sortitio autē fiat de hæreditatibus & pupillis, singulis mensibus, excepto Maio. ea uerò de qua disceptatio facta non est, hæreditas ne teneat. Proinde ipsum, si ritè agere uolisset, agere in pupillam decuit, siue ex testamento id ei conueniebat, siue ratione propinquitatis. Si tanquā pro ciue, apud prætorem: si pro peregrina, apud Belliducem: ac tum, si quid æqui dicere potuisset, consentientibus uobis qui sortitò pro tribunali sedebatis, autoritate legū & iudicum obtinere, & non ipsum sibi priuatas leges statuentem, agere quicquid libuisset. Considerate hanc quoque legem, quæ iubet testamentum, quod pater superstitibus germanis liberis fecerit si filij ante pubertatem decesserint, ratū esse. **LEX.** Quicquid pater, ingenuis filiis superstitibus, testamento iusserit, si obierint filij, priusquā bienniū puberes fuerint, testamentū patris ratum esto. Proinde dum illi uiuunt, irritum est testamentum, quod patrem isti reliquisse dicunt: & contra omnes leges Stephanus iste falso testatus est, exemplum id esse testamenti Pasionis. Vnde enim tu nosti, & ubi adfuiti patri testamentum facienti: Te quidem corruptorē testamentorū esse apparet, qui & falsa cupidè testeris, & uera testimonia suffureris, & iudicibus imponas, & per conspirationem litigantibus astipuleris. Leges autē & harū rerum dant publicas actiones. Age recita mihi legem. Si quis conspirauerit, aut adiutor fuerit corruptelæ Helixæ, aut alterius alicuius iudicij Athenis, ad corruptelā pecuniæ siue data, siue accepta, aut cœtū cōgregarit ad popularis status euerisionem, aut aduocationis causa in iudicij uel priuatis, uel publicis pecuniā acceperit: earum rerum actio detur apud Sexuiros. Perquam igitur è uobis querere uelim de hisce omnibus: nunquid ciuitatis legibus, an uerò ipsas quas ipse Phormio sibi tulit, iuratius dicatis? Ego quidem has uobis exhibeo, & ostendo eas ab utroque esse uiolatas: & Phormionem ab initio nobis fecisse iniuriam, & pecuniā fraudasse, quam nobis pater reliquit, & isti locauit cum mensa & officina: Stephanum autem falsa esse testatum, & contra legem. Illud præterea, Iudices, considerare est operæ precium, neminem unquam testamenti exemplum fecisse. In syngraphis quidem id fieri solet, ne per ignorance in eas peccent: testamentorum alia ratio est. Eam enim ob rem, ea testatores relinquunt, ut nemo norit, quid nam cōstituerint. Quo pacto igitur uos scitis exemplum esse testamenti Pasionis ea quæ in tabulis scripta fuerunt? Oro autē uos omnes, Iudices, & obtestor, ut & me iuuetis, & eos qui ita cupidè falsa

Insectatio
Stephani.

Exemplum te
stamenti.

Petitio.

falsa testificantur, puniatis, tum uestra ipsorum, tum mea, tum iustitiæ, tum legum causa.

ARGVMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Pantænetum.

Cum Pantænetus à Telemacho quodam officinam in Maronea metallicam (est autem is Atticæ locus) & cum officina triginta seruos emeret, mutuatur à Mnesicle talentum, à Phileto & Plistore quinq; & quadraginta minas: atq; emptor inscribitur Mnesicles, emptionemq; ipse habet. Post, cum argentum reposeretur, Pantænetus secundos sumit creditores, tum eum qui hanc exceptionem nunc opponit, Nicobulum, tum Euergum quendam, hisq; oppignerat & officinam & mancipia: tabulasq; non oppignerationis, sed uenditionis conficit, sitq; uenditor & confirmator secundis creditoribus prior creditor Mnesicles, qui emptionem habebat: & locant Pantæneto & mancipia, & officinam Euergus & Nicobulus, nimirum ut domini eius facti. tanti autem locant, quantum usuræ credita pecunia pariebat. Cum enim centum quinq; minas mutuaßent, debebat usura in minam esse drachma. Conuenerat igitur inter eos, ut centum & quinq; drachmas acciperet. & fuit hæc re ipsa usura, uerbo locatio. His actis, Nicobulus peregrè abijt, per cuius absentiam hæc fiunt Athenis: Euergus creditæ pecuniæ socius, Pantænetum pactis & conuentis non stare conquerens, aggressus officinam, eam occupat: atq; etiam obseruato argento, quod è fodinis Pantæneto afferebatur, quodq; is in publicum collaturus erat, famulo id ferenti uì eripit. Quamobrem etiam duplicem in publicum, ut afferebat, pecuniæ numerum contulit Pantænetus, impeditus ab Euergo, quo minus ad præfinitam diem solueret: & actione in Euergum dati damni instituta, uincit. Ut uerò & Nicobulus peregrè domū redijt, multiq; Pantæneti creditores prius ignorati existebant, multis uerbis factis, cōuenere tandē, ut Nicobulus & Euergus, receptis centum & quinq; minis, & officina & mancipijs cederent, eaq; alteri creditores emerēt. Rursus aut non uolentib; creditoribus emere possessiones, nisi uenditores & autores Nicobolus et Euergus ipsi fierent: paret Nicobolus, ipso etiam, ut ait, Pantæneto petente. Sed non prius pollicitus est, quàm Pantænetus omni periculo liberaßet. Pantænetus periculo eū liberat, possessiones uenduntur, sed nihilominus, eandem huic quam & Euergo litem monet actione metallica inscripta, ut qui & ex ijs unus esset qui metalla fabricaretur, & in metallis esset laesus, Quin & Nicobulū accusat, & de ereptione pecuniæ quæ seruus tulisset, & de officinæ & mancipiorum uenditione cōtra pacta, & cōuenta facta, atq; adeo de alijs quibusdā. Nicobulus aut præscriptione utitur, lege illa nitens, quæ uetat amplius earū rerū agere, quæ actæ & transactæ sint: altera, quæ uerbis apertis & perspicuis definit, quibus de rebus dandæ sint metallicæ actiones. Quū aut tale nihil Pantæneto acciderit, absurde ait eū agere actione metallica. Quin & tertiam adducit legem, quæ distinguit quæ causæ quibus in iudicijs disceptandæ sint, & à quibus magistratibus dandæ actiones. Pantænetum autem eam legem uiolasse, uarijs criminibus in unam ueluti massam conflatis, deq; omnibus in metallico iudicio accusantem. Ac lege de transactione initio est usus, duabus reliquis in fine, ab exceptione & auspiciatus, & desinens in eandem. In medio autem rectam defensionem collocauit: cuius id est maximum & firmissimum, Nicobulum tum peregrè abfuisse, cum Pantæneto illa acciderunt, propter quæ & tunc Euergum, & nunc Nicobulum in ius uocauit.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSVS PANTÆNETVM,

Hieronimo Vuolsio interprete.

VIA dederunt leges excipiendi potestati, Iudices, ijs de rebus quæ actæ transactæq; sunt, & hæc utraq; inter me & Pantænetū istum intercesserūt: præscripti, ut modò audiui stis, non dandam esse ei actionem; non abstinendū hoc iure mihi ratus, neq; commitendum, ut, cum præter cætera omnia, conuicero, istum & omni me periculo liberaße, & mecum transegisse, dicere posset, me nō uera loqui: neue hoc argumento ueretur, si quid tale actum esset, fuisse me sibi * præscripturum: sed in hoc iudicio eademq; causa uobis utrumq; ostendendum, & isti à me nullam esse factam iniuriam, & ab eo mihi contra leges faceßi negotiū. Quòd si quid eorum accidisset Pantæneto, quæ nūc queritur, illis statim tēporibus in ius me uocasset, quibus inter nos contraxeramus: cum & mēstrua sint iudicia hæc,

Cur præscriptione utatur.

* ἀπὸ τῶν
τῶν τῆς
οὐκ ἔως ἐ-
σελθόν.
Propositio,
nullam esse fa-
ctā Pantæneto
iniuriam.

K 3 & utriq;

& utriq; domi fuerimus, & omnes homines recentibus iniurijs magis quàm
 mora interposita indignari soleant. Sed postquam nulla affectus iniuria, ut &
 uos, satis scio, audita re assensuri estis, successu Euergini iudicij elatus, calumni
 atur: reliquum est Iudices, ut apud uos ostensa innocētia mea, & ijs quæ dicā,
 testibus comprobatis, tueri me studeam. Petam autem à uobis omnibus &
 æqua & moderata: ut & meam exceptionem benignè audiat, & totum ne-
 gocium diligenter attendatis. Nam cū multa in urbe iudicia facta sint, nullam
 unquam actionem uel impudentius uel iniquius ab ullo esse institutam sentie-
 ris, ut arbitror, ea, qua nunc iste instituta, in conspectum uestrū prodire non
 dubitauit. Dabo autem operā, ut rem uobis omnē ab initio, quàm fieri pau-
 cissimis poterit, explicem. Mutuauimus quinque & centum minas, Iudices,
 Pantæneto isti ego & Euergus, ad officinā in fodinis Maroneis, & ad trigin-
 ta mancipia. Eius pecuniæ quadraginta quinque minæ, meæ fuerunt, talentum
 Euergi. Acciderat autem ut iste deberet Mnesicli Colyttensi talentum, Phi-
 leæ Eleusinio & Plistori quadraginta quinque minas. Vēditor officinæ & man-
 cipiorum nobis sit Mnesicles (is enim ea isti emerat à Telemacho priore do-
 mino) ea uerò conducit iste à nobis usura illius argenti, quinque & centum
 drachmis in singulos menses. Conficimus tabulas, quibus & locatio & re-
 demptio à nobis intra certum quoddam tempus, continebatur. His actis Fe-
 bruario mense, prætor Theophilo, Ego statim in Pontū profectus sum: iste
 & Euergus hic fuerunt. Qui quid inter se egerint, me absente, dicere non pos-
 sum. Neq; enim eadem dicunt: neq; semper eadē, iste quidem. Aliās enim asse-
 rit, se ab illo cōtra pacta esse locatione uersum: aliās, eum in causa fuisse, ut
 in publicum ipse inscriberetur: aliās quippiam aliud, quod libuit. Ille autē sim-
 pliciter, se nec usuris redditis, nec alia re ulla, quæ pactis contineretur, ab isto
 præstita, conuenisse eum, & ab eo uolente, suum recepisse: post hæc autem, di-
 gressum istū, redisse, adducentem quosdam qui controuersiam mouerent: se
 illos non persecutū esse: neq; istum prohibuisse, quo minus teneret quæ con-
 duxerat, modò fidem seruaret. Ex his igitur ego tales orationes audio: sed illud
 scio, siue iste uera dicit, & iniuriā passus est, ut ait, ab Euergo, pœnas eum sum-
 pisse quantas uoluit (uicit enim uobis iudicantibus) neq; profectò æquū esse,
 ut & ab autore iniuriæ pœnas sumat, & à me qui peregrè abfuerim: siue Euer-
 gus uera dicit, eum quidem circumscriptū esse per calumniam, me uerò ne sic
 quidem eiusdem criminis iurè accusandum. Vt igitur hæc primum à me uerè
 dici constet, horum testes ad uos producam. TESTES. Fuisse igitur & uen-
 ditorem nobis possessionum, eum qui ipse ab initio emerat, & ex pacto istum
 conduxisse nostram officinam & mancipia, & me ijs quæ iste postea cum E-
 uergo egit, neq; interfuisse, neq; fuisse domi omnino, & illum in ius uocatum,
 & me nullius unquam criminis ab isto reum esse factum: è testibus auditis, Iu-
 dices. Reuersus igitur, amissis ferè, quæ mecum auexeram, omnibus, quum &
 audirem & deprehenderem, istum deseruisse officinam, Euergum habere, &
 tenere quæ emeramus: mirum in modum dolui, eò me redactū uidens, ut ne-
 scirem quò me uerterem. Aut enim socium esse me oportebat Euergo quæ-
 stus & curationum, aut debitorem istius loco Euergum habere, & cum eo
 denuò conscribere locationem & contrahere: quorum mihi neutrum erat in
 animo. Hæc quæ dixi molestè ferens, conspicatus Mnesiclem, earum rerum
 uenditorem

Petit audien-
tia.

Narratio.
Mutuatio.

Dissentiens
Pantæneti &
Euergi causæ
expositio.

Dilemma.

uenditorem nobis factū, congressus cum eo expostulabam, quod talem mihi hominem conciliaffet, & cur quidam controuersiam mouerent, quid nam id rei esset: interrogabam. Quibus ille auditis, deridebat eos qui cōtrouersiam mouerent, sed eos congregari uelle nobiscum: idque ut fieret, se curaturum dicebat: & monituum istum, ut mihi præstaret æqua omnia, & persuadendi spem habere. Vt congressi sumus, quid multis est opus: uenerunt ij qui se isti mutuas se dicerent ad officinam & mancipia, quæ à Mnesticle nos emeramus, neque isti quicquam simplex aut æquum afferebant, sed ubique mendacij conuincantur: & Mnesticle uenditionem nobis confirmante, conditionem nobis ferunt, quam nos repudiaturos putabant: ut aut pecunia omni à se recepta discederemus, aut ipsis dissolueremus ea quæ postularent: causantes nos habere quæ longè maioris precij essent, quàm quantum nos dedissemus. Quibus ego auditis, statim sine deliberatione promisi me recepturum: & Euergo persuasi, ut consentiret. Quum autem pecunia nobis numeranda esset, & res eò processisset, negarunt de cætero se daturus qui tunc illa promiserant, nisi nos eis possessionū uenditores fieremus. in quo ipso, Athenienses, sapiebant, cum uiderēt quibus nos ab istis calumnijs uexaremur. Vt igitur & hæc uera esse constet, etiam hæc testimonia capito. **TESTIMONIA.** Cum autem res in eo consisteret, & pecuniam ij quos iste adduxerat, non numerarent: & nos quæ emissemus, non iniuria tenere uideremur: supplicabat, obtestabatur, obsecrabat, ut uenditores fieremus. Petente uerò isto, & multum me obtestato, & nihil nõ faciente: id quoque concessi. Sed quia eū malitosum esse uidebā, Athenienses, & ab initio Mnesticlem apud nos accusasse: rursus cum summus esset Euergi amicus, suscepisse cum eo inimicitias: et primū cum ego redissem, gratulari mihi aduentum, & gaudere conspectu meo: ubi uerò promissa præstanda erant, in sensum mihi factum, & omnibus tantisper esse amicum, dum aliquid occuparit, & quæ rogat, impetrata tulerit, post inimicum fieri & aduersariū: postulabam, cum omisso contractu priore pro isto uenditor fierem, sic cum eo conuenire, ut omni periculo transacta re liberarer. His cōcessis, iste me omni periculo liberauit. Ego uerò uenditor, ut precabatur iste, factus sum possessionum, quemadmodum eas ipse à Mnesticle emeram. Receptis igitur meis, & nulla isti facta iniuria: nec, ita me dii bene ament, si quid accidisset, fore putauit, ut me iste unquam in ius uocaret. Res igitur de qua sententiam feretis, & propter quam calumnia uexatus, excipi, non dandam esse ei actionem, hæc est, Iudices. Adductis autem testibus ijs qui adfuerunt, cum iste missum me faceret & liberaret: iam nunc non dandam esse actionem legibus, ostendam. Age, lege mihi hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Lege mihi & emptorum testimoniū, ut sciatis, isto iubente me ea uendidisse, ijs quibus iste iusserat. **TESTIMONIUM.** Neque uerò hi solum testes nobis sunt, nos misso esse factos, & nunc calumniam pati, sed etiam Pantænetus ipse. Cum enim Euergū accusaret, me omisso, tum ipse testabatur, nullā sibi de me querelam esse reliquam. Nec enim profectò, in pari crimine, si utrumque ex æquo accusasset, alterum omisisset, alterum in ius uocasset. Leges autem de rebus ita actis iterum adipisci iudicium non sinere, arbitror equidem uos, tametsi ego nihil dixero, intelligere. Sed nihilominus eis hanc quoque legem recita.

LEX. Auditis, Athenienses, legem aperte dicere, quibus de rebus aliquem

Acta cum ijs
qui officinam
sibi uendica-
bant.

* Βεβαυέντος
ήμιν.

Transactio.

Exceptio.

missum

missum feceris & transfegeris, non amplius dari actionē? At ea utraq; isti nobiscum intercessisse, è testibus audiuitis. Est autem pronuntiandum, cum nullis de rebus quæ legib. interdictæ sunt, tum de his uel minimè. Nam quæ res publica egit, ea dici possint, aut iniuste, aut non cōuenienter esse acta. De iudicum item sententijs dici potest, eos deceptos ita pronunciaffe. Sic cæteris de rebus quæ sancitæ sunt legibus, singulatim aliqua ratio probabilis afferri queat. Quæ uerò ipse sua uoluntate transegit, de ijs dicere nihil potest, neq; culpæ semetipsum, quamobrè iniuste id egerit. Iam qui de alia re quapiam litigant, iure ab alijs præfinito non acquiescunt. Qui uerò de ijs quæ transegerit, denuò accusat, suo. Quamobrem illis maximè irascendum est. Me igitur ab eo missum esse factum, cum uenditor mancipiorū factus sum, ostendi: legibus aut, his de rebus non dari actiones, ex lege modò recitata audiuitis. Ne quis uerò cogitet, Athenienses, me quòd ipsam tueri causam nequeam, huc confugere: singulatim etiam eius omnes criminationes ementitas esse ostendam. Recita ipsum crimen, cuius me reū facit. **CRIMEN.** Damnum dedit Nicobolus, insidiatus mihi & facultatibus meis, quòd Antigenem seruum suum eripere seruo meo iussit argentū, quod is ferebat, ærario numerandum de fodinis, quas ego emi nonaginta minis: & in causa fuit, ut mihi duplum inscriberetur in tabulas publicas. **DESINE.** Ista omnia quorū me nunc accusauit, prius Euergo obiecit, eumq; damnauit. Testatum autem est orationis initio apud uos, me peregrè abfuisse, cum inter istos controuersia orirentur: sed idem tamen etiam è crimine perspicuum est. Nusquam enim me quicquam istorum fecisse scripsit: sed me sibi & suis facultatibus insidiatum, mandasse id seruo meo subscripsit, in quo mentit. Quis enim ego mandare potui, qui, cum hinc soluerem, quid nam hic futurum esset, utiq; ignorabam? Deinde quantæ stultitiæ est, dicentem, me suæ dignitati & saluti insidiatum scribere, seruo mandasse ea, quibus nec ciuis ciuem afficere queat? Quid illud igitur est? apparet eum, cum nulla ratione posset propter peregrinationem, istorū in me quicquā transferre, & me calumniari uellet: meo iussu esse factū inscripsisse. Neq; enim ni hoc fecisset, ullā causam habuisset. **Lege quod sequit.** **ACCUSATIO.** Et postq; ego sum factus ærarius, collocato Antigene seruo suo in mea officina, ea quæ est ad Thrasyllū, mea illi tradidit, me uetante. **DESINE.** Rursus in his omnib. ab ipsa re mendacij conuincitur. Scripsit enim, me collocasse, se aut uetuisse: quæ fieri per absentem nequeunt. neq; enim ego collocabam, qui essem in Ponto: neq; interdixit iste, non præsentem. Quis enim potuisset? Quæ res igitur eum coegit hæc scribere? Euergus opinor cum ea cōmitteret quorum pœnas dedit, homo mihi notus & familiaris, seruum aliquem domo mea accersitū apud se, custodiendi gratia, collocauit. Si igitur uerum scripsisset, ridiculum fuisset. Quæ enim mea culpa est, si Euergus constituit? Id fugiens, talia scribere coactus est, ut mecū agere iudicio posset. **Lege cætera.** **ACCUSATIO.** Et persuasit meis famulis, ut * in Cenchryone sederent supplices, in fraudē meam. hoc iam omnino impudens est. Non enim ex eo duntaxat, quòd eos ad quæstionem postulatos dare noluit, sed undiq; perspicuum est, esse mendacium. Qua enim de causa eos pelliciebam? ut scilicet eos possiderem? at optione mihi data, uel habendi

Amplificatio
transactionis.

Recta intentionis depulsio

Per absentem nihil potuisse fieri, de quo accusetur.

Seruus in officina collocatus.

Seruorum discessus.
* καὶ ἐξέδου
εἰς τὸν κενχρυ
γεῶνα.

habendi, uel possidendi, uel recipiendi meum: recipere malui, & hæc per testes probata sunt. Sed recita tamen prouocationē. **PROVOCATIO.** Hac igitur prouocatione nō accepta, sed repudiata, cōsiderate quale statim post hæc crimen impingat. Lege quod sequit̄. **ACCVSATIO.** Et consumpsit argenti massas, quas mei serui cōficiebant, & argentum habet ex illis massis confectum. Rursus ista fieri à me qui potuerunt non præsente, & de quibus Euergum condemnasti: Recita ipsam accusationem ordine. **ACCVSATIO.** & uendita officina mea & seruis, contra pacta mecū facta. **Desine.** Hoc cetera omnia longè superat. primū Contra pacta, inquit, mecū facta. ea uerò quæ sunt: Locauimus usuris solitis isti nostra nos, & aliud nihil. Venditor enim nobis Mnesicles factus erat, isto præsente, & iubente. Deinde nos alijs uendidimus ijs conditionib. quibus nos emeramus, non modò iubente adhuc isto, sed etiā supplicante. Nemo enim istum uenditorē admittere uoluit. Quorsum igitur hic locationis pacta: Quid hoc, homo futilissime, inscripsisti: Atq; ut constet, nos, te iubente, & quibus cōditionibus emeramus ipsi, iisdem reuendidisse: recita testimonium. **TESTIMONIUM.** Atq; adeò tu quoq; testis es. Nam quæ nos centū & quinq; minis emimus, ea tu postea tribus talentis & bis mille & sexcentis drachmis uendidisti. At quis omnium nisi uenditores habuisset, unam tibi drachmam dedisset: Ac ut hæc uerè à me dici constet, uoca mihi testes. **TESTES.** Recepto igitur, quanti æstimarat, suarum rerum precio, meq; tum precatus, ut uenditor fierem, cum argentū contulisset: ipse insuper à me duo talenta postulat. Sed reliqua crimina sunt grauiora etiam. Recita reliquam accusationis partem. **ACCVSATIO.** Hic complura & atrocia simul mihi obijcit, ut uerbera, ut contumeliam, ut uiolentiam, ut iniurias in orbas. Quorū singula peculia rem actionem habent, eamq; nec apud magistratū eundem, nec iisdem fanci ta pœnis. Nam uerberatio & uiolentia apud Quadragintauiros: cōtumelia apud Sexuiros. Quæ uerò in orbas cōmittūtur, apud prætorem disceptanda sunt. Legibus aut licet, ea quoq; crimina, quorū qui actionem det, nemo est, exceptione summouere. Recita eis hanc legem. **LEX.** Istuc igitur cum præter reliquam præscriptionem, opposita exceptione aboleuerim, & sexuiri actionem non dent eorum criminum, quorū accusat Pantænetus: abolita ea sunt, & ad præscriptionem nō pertinent. id uerò quomodo, uos considerate. Mea enim, dum legem hanc proferre possum, nō quicquam interest. Neq; enim æqui & boni cognitionem atq; intelligentiam in uestris animis poterit abolere. Age cape & metallicam legem: nam uel ex ea me ostensurum opinor, non dandam ei esse actionem, et gratiam mihi haberi potius, quàm fieri calumniam oportere. **RECITA.** Hæc lex perspicuè definit, quibus in rebus metallicæ actiones dandæ sint. Proinde lex, si quis aliquem expulerit quæstu, & opus facere prohibuerit, eum facit obnoxium. Ego uerò istum adeò non expuli, ut quibus ab alio priuabatur, ea restituerim, eaq; tradiderim, & uenditor eius rogatu sim factus. Næ inquit, sed si quis aliter etiā in metallis ullum damnum dederit, earū quoq; rerū dantur actiones. Rectè sanè Pantænete. Sed ea quæ sunt: Si quis succenderit, aut arma intulerit, si intra limites secuerit alienos. Hæc sunt cætera, quorum utiq; nihil à me in

Massæ argenti.

Venditio officinae.

Congeries criminum.

οἱ τετραεκοῦτα.

Lex metallica

Scomma.

L uos est

uos est cōmissum, nisi fortè reposcentes ea, quæ liberaliter in te cōtulerant, cum armis uenire putas. Quod si ita putas, in omnes qui sua tibi cōmodant, actiones tibi erunt metallicæ. Sed iniquū id est. Age uerò, quisquis fodinam à republica emerit, publicis ciuitatis legibus uiolatis, quibus & dandum iudicium est & accipiendum omnibus: num actione metallica conuenietur?

* ἂν προεισφορὰν μὴ κομίζηται.
* ἐν τοῖς ἐτεροῦσιν αἰσ τῶν πολησίων.

Quid uerò si quis ab aliquo mutuetur: si furti criminetur: si primarium tributum non receperit: Si deniq; aliud quippiam: Equidem non opinor, sed metallicas actiones esse inter fodinarū socios * & hos qui in uicinarum fines irruperint. in summa inter eos qui metalla tractāt, & eorū aliquid quod lege continet, faciūt. In eum autē qui Pantæneto pecuniā mutuarit, eandemq; malignè ægrèq; receperit: eius rei adeò non actionem esse metallicā, ut multum absit, respondendum est. Me igitur nullam omnino isti fecisse iniuriam, neque dari legibus actionē: hæc si quis considerarit, facile intelliget. Cum uerò criminationum suarū ne unam quidem iustam causam afferre possit, sed & falsa in accusationē inscripserit, & de rebus transactis accuset: præterito men-

Prouocatio Pantæneti.

Lectio uariat.

se Atheniēses, cū in iudiciū uenturus essem, * facta iam sortitione iudiciorū, egressus, adductisq; secum ijs qui unā cum ipso officinam cōstituerant, rem facit periniquā. Legit mihi prolixam prouocationem, postulans, quem harum rerum cōscium diceret, seruum ad quæstionem. quod si ea uera essent, ut sibi mulctam non definitam legibus deberem: sin falsa, ut quæsitore Mnesicles æstimaret quanti esset seruus: atq; acceptis uadibus à me, & prouocatione obsignata, non quod iustū esset (ubi enim iustum est, in serui corpore, & uita aut duobus mulctari talentis, aut nullam statui pœnam calumniatori: sed quod ego magna eum æquitate superare uolebā, eò concessi, & post hæc me denuò iudicio prouocat, cum primū sponsam pecuniam sustulisset. Adeò statim apparebat, eum nec eo iure, quod ipse definierat, acquiescere. Postquā autē ad quæsitorem uenimus, cum prouocatio aperiēda esset, & monstrandum quid contineret, atq; ex ea agenda quæ cōuenerant (quia enim tumultus tum erat, & iudiciū uocandum, ita fiebat: hanc tibi conditionem fero, accipio, cedò annulū: cape. Quis uerò sponsor: hic: nullum neque exemplum, neq; quicquam tale feci) cum igitur, inquam, hæc ita ut dico agenda essent, uenit & aliā prouocationem affert, à se torquendum esse hominem asserens, eumq; prehensum trahit, nec ullum petulantia genus pretermittit. Ego igitur cogitauit, Iudices, * quanta esset iniuria uitam abiectam agere. Ego enim ea me pati putabam, & cōtemni, eo quòd simpliciter, & ut natura mea fert, uiuerem: & magnas pœnas dare, si ea tolerarem. Ut igitur

* ἡλικὸν ὄσι πολυόνεκτημα καὶ ἀπεπληχθεῖν βίον.

* ὡς ἂν προσίτην ἐπιπονήσῃ, ἡλικὸν ὄσι πολυόνεκτημα καὶ ἀπεπληχθεῖν βίον.

Seruulus Nicobuli.

Quibus Pantænetus Euergum calumnijs oppresserit.

* propter ea quæ iusta putabā, me coactum esse uicissim prouocare, & uerum tradidisse, & uerè hæc dicere constet, recita prouocationem. PROUOCATIO. Detrectatis igitur his, detrectatis item ijs quas ipse primū tulerat conditionibus, equidem, quid' nam apud uos dicturus sit, demiror. Ut autem illud etiam sciatis, à quo sibi factam iniuriam conqueratur, spectate. Hic est qui Pantæneta eiecit. Hic est ille potentior amicis Pantæneta & legibus. Neque enim ego domi sui, nec ipse id obijcit. Volo autem uobis & per quæ prioribus iudicibus deceptis Euergum uicerit, dicere: Ut sciatis, eum etiam nunc nihil neq; impudentiæ, neq; mendacijs prætermisurum, &

præter

præter hæc etiam eandem esse eorum defensionem, quorum me nunc accusat, reperiatis: id quod argumentum euidentissimū est, illum tunc fuisse calumnia oppressum. Iste criminatus illum fuit, præter cætera omnia, eum ad puellas orbas, & matrem ipsius esse ingressum, & leges de orbis attulit in iudicium. Atq; ad prætorem, cui talium rerū curam leges mandāt, & apud quem fontes periclitantur, quid aut luendum aut soluendum sit, actionem autem persecuto cum nulla mulcta auxilium fertur: nondum uel hodie accessit, & neq; me, neq; Euergū ut iniurios detulit: sed in iudicio talia cum proposuisset, duobus talentis mulctauit. Erat nimirum præscienti crimen cuius accusaretur, ueritate & æquitate ostensa, legibus facile absolui. Sed in actione metallica, & in ijs rebus de quibus se accusatum iri nihil metuebat, difficile erat, calumniam euestigio propulsare. Iracundia autem iudicum ab isto deceptorum, qua de re suffragia illis ferenda erant, eius illum condemnauit. At qui eos decepit iudices, eum ne dubitaturum putatis uos decipere: aut causa fretum, ingressum esse, ac non eloquentia & suæ factionis testibus, impuro & execrando Procle, magno illo: & Stratocle, omnium hominum & disertissimo & improbissimo, & impudentia sua, qui nihil cunctetur aut erubescat, plorare ac lamentari. Atqui tantum abest, ut sis aliqua misericordia dignus, ut propter fraudes & facinora sis omnium hominum odiosissimus, qui minas centum & quinque cum deberes, easq; reddere non posses, eos qui te iuuerant, & in causa fuerant, ut fidem seruares ijs qui tecum ab initio contraxerant: præterquam quod in ipso contractu uiolas, etiā ignominia notare studes. Cæteros quidem debitores uidemus fortunis cedere: is uerò qui tecum cōtraxit, id passus est, & qui talentum mutuauit, duobus est mulctatus, calumnijs oppressus. Ego uerò qui quadraginta minas mutuauī, duobus talentis hoc iudicio periclitor: & ad quæ nunquam plus centum minis mutuari potuisti, quæ tribus talentis in uniuersum uendidisti, & bis mille drachmis: in ijs quatuor talentū, ut apparet, iniuria es affectus à quodam, eoq; si dijs placet, seruo meo. Quis uerò suis rebus cuius seruo cederet? quis uel diceret, earum rerum, quarum ipse damnauit Euergum, etiam famulum meū rationē reddere oportere? Sed his omisis, iste ipse talibus criminibus eum liberauit omnibus. Neq; enim id nūc dicendum erat, neq; in prouocationem scribendum, in qua quæstionem habere studebat, sed illi dictato iudicio me dominum persequi conueniebat. Nunc mihi iudicium dictauit, illum autē accusat: quæ legibus interdicta sunt. Quis enim unquam actione contra dominum instituta, seruum tanquam sui iuris hominem, reum egerit? Quod si quis eum interrogarit, quæ tibi causa est contra Nicobulum? oderunt, inquit, Athenienses, fceneratores. Nicobulus autem inuidiosus est, & celeriter ambulat, & magnum sonat, & baculum gerit: ea uerò, inquit, à me sunt omnia. hæc dicere non erubescit, neq; eos qui audiunt intelligere putat, calumniatoris esse istam cogitationem, non eius cui facta sit iniuria. Ego uerò iniurium qui mutuet puto esse neminem: & tamen quosdam merito uobis inuisos esse, qui artem ex ea re fecerunt, apud quos nec ueniæ, nec ulli rei locus est: qui animos in hoc unum intentos habent, ut plus accipiant quàm dederunt. Cum enim sæpe mutuum acceperim, non ipse solum isti mutuum dederim: nec ipse istos ignoro, aut amo. Non tamen, ita me dii amēt, de-

L 2 fraudo,

Præsidia Pantænети.

Infectatio Pantænети.

Absurdum in ius uocare dominū, accusare seruum.

Pantænetus fretus odio Nicobuli.

Fcenerator.

fraudo, aut calumnior. Qui uerò quæstum facit ut ego, nauigando & periclitando, paruaq; pecunia parta, eam mutuat, cum ut alijs gratificetur, tum ne per incuriam dilapidet argentum: eum cur tandem in illorum numero quisquam reputarit: nisi illud fortè dicas, qui tibi mutuarit, eum publicum odium mereri. Age recita mihi testimonia, qualis in eos sim, qui mecum cōtrahūt, opemq; meam implorant. TESTIMONIA. Talis ô Pantænete sum ego, ille celeriter ambulans, & talis tu qui pedetentim incedis: sed de meo tamen incessu, loquendiq; consuetudine, omnem apud uos dicam ueritatem, Athenienses, liberè. Equidem non me præterit, neq; ignoro Athenienses, me in his rebus non optimè esse natum, neq; eas expedire mihi. Nam si ea mihi odiū pariunt, quibus agendis nullum fructum capio, nōne infelix in ea quidem parte sum? Sed quid agā? si illi mutuario, propterea ne multa etiam soluenda erit? Nequaquam uerò. Malitiam enim in me & improbitatē esse, ne iste quidem ipse ostendet: neq; è tanto uestrū numero quisquam est, ullius facinoris mihi conscius. In alijs autem rebus unusquisq; nostrū talis est, ut fortunæ & naturæ uisum fuit. Ac repugnare ingenio, factu profectò haud facile est. alioqui enim inter nos nihil interesset. alium uerò quem uideris censere et reprehendere, procliue est. Sed quid tibi propter hæc rei mecum est Pantænete? nihil. Multa & acerba es perpessus: proinde sumpsisti pœnas. non de me quidem, neq; enim ulla tibi à me orta est iniuria. alioqui nunquam me omisisses: neq; cum Euergum accusare instituisses, me missum fecisses, neq; petisses ut ego uenditor esse dignarer, qui atrociam & magna in te commisisses. Deinde quo ego pacto, cum nec adessem, & peregrè abessem, ulla iniuria te affecit? Quod si quis ei largiatur, summis eum affectum iniurijs, & nunc de ijs uerissima dicturum esse omnia. Illud tamen opinor omnes fateamini, usu uenisse iam quibusdam, ut multas acciperēt iniurias pecuniarijs damnis grauiiores. Nam & fortuitæ cædes fiunt, & ea uiolantur quæ minimè conueniebat, & complura eius generis alia committuntur. Sed tamen horum omnium terminus & satisfactio statuta est læsis hæc, ut re transacta & composita, quiescant: idq; ius tantum in omnibus ualet, ut si quis fortuitæ cædis reum peregerit, & palàm ostenderit, aliquem non esse purum: deinceps tamen placatus ei fuerit, missumq; fecerit, eiusdem eijciēdi potestatē nō habeat. Nam si ipse fauciatus, ante obitū uulneris autorem missum fecerit: nulli cæterorum cognatorū cædis agere permissum est, sed quos eijci & exulare, & si cōuincantur, occidi leges iubent, eos semel dimissos, omnibus periculis uerbū hoc liberat. De uita igitur, summisq; rebus cum agitur, tantum ualet, ratâque manet transactio: in re pecuniaria minoribusq; causis, non ualebit. Nequaquam. Neq; enim, si ego meū à uobis ius non consequar, id erit grauisimū, sed si res iusta, seruata ab omni æuo, hac nostra ætate abolebitur.

ARGV MEN

Incessus. uox.
Naturæ sequitur
semina
quisq; suæ.

Peroratio.

Transactio tollit
omnem actionem.

ADVERSVS NAUSIMACHVM.
ARGVMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Nausimachū & Xenopithem.

85

NAusimachus & Xenopithes sub tutela fuerunt Aristæchmi, atq; inscripti in album uirorum, tutelæ cum eo egerunt: deinde transfegerunt, acceptis tribus talentis, eumq; periculo liberarūt. Atq; is quidem obiit, quatuor liberis relictis, quos multo post Nausimachus et Xenopithes dati damni accusant, & pecuniā de tutela reposcunt. Hi uerò actioni dandum esse locū negant: adducta lege, quæ de rebus actis & transactis denuò uenire in iudicium prohibet.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSVS NAUSIMACHVM

& Xenopithem, Hieronymo Vuolfio interprete.

VIA leges potestatem præscribendi dederūt, Athenienses, *Cur præscri-
ptione utatur.* ijs de rebus, quæ, cum actæ transactæq; sint, in iudicium re-
uocant: & utraq; hæc patri meo cum Nausimacho & Dio-
pithe, à quibus in ius uocati sumus, intercesserunt: præscri-
ptionem opposuimus, ut modò audistis, de non danda eis
actione. Rogabo autem & æqua & moderata uos omnes:

primū, ut me dicentem benignè audiatis. Deinde, si iniuria mihi fieri uide- *Petitio.*

bitur, si criminis nihil ad me attinentis esse reus: uti me, sicut æquum est, ad

iuuetis. Quā uos iudicij æstimationem audistis, triginta minæ sunt. Pecuniæ

autem, cuius accusamur, talenta quatuor. Cum enim duo sint, quatuor no- *Narratio.*

bis iudicia dictarūt eiusdem pecuniæ uniuersa, ter mille drachmarū singula

dati damni: & nunc, cum triginta minarū inscriptio sit, de tanta pecunia in

periculum uenimus. Calumniam igitur istorum, quantisq; insidijs nos inua-

serint, ex ipsis rebus cognoscetis. In primis autē testimonia uobis recitabun-

tur, ut constet, eos missum fecisse patrem nostrū, quod ad tutelæ accusatio-

nem attinebat. Nā hoc nomine nos præscripsimus, & actionē admittēdam

esse negauimus. Age recita mihi hæc testimonia. *TESTIMONIA.* Eos igitur,

iudices, egisse tutelæ, et ab actione destitisse, pactamq; pecuniā abstulisse,

auditis è testimonijs. Non dare autem leges de rebus ita actis, denuò actio-

nem: equidē arbitror uos scire omnes, etiamsi ego nihil ea de re dixerō. Vo-

lo tamen uobis ipsam quoque legem recitare. Recita legem. *LEX.* Au-

ditis, iudices, legem perspicuè dicentem singula: quorū actio non detur: in-

ter quæ illud etiā est æquè ratū ac cætera, quibus de rebus aliquem missum

feceris & transfegeris, non licere litigare. Cum igitur sic, multisq; testibus præ-

sentibus transactio facta sit, & apertè nos lex absoluat, eò impudentiæ pro- *Insidiæ aduer-*

gressi isti sunt, & audacię, ut quatuordecim annis, postquam patrem meum *sariorum.*

missum fecerunt, duobus & uiginti postquam litem mouerunt, cum noster

parens eodem, quo cum istis transfegerat, anno sit mortuus, & tutores, qui

post illius obitū nostra bona in sua potestate habuerunt, & mater ipsorum

item obierit, quæ hæc omnia norat, et arbitri & testes, & omniū, ut paucis di-

cam, plurimi: nostrā imperitiā & necessariā rerum actarū ignorationem, sibi

magno futuram cōmodo existimantes, iudicia nobis hæc dictarunt, & ora-

tionem neq; iustam neq; æquam afferre audent. Dicunt non uendidisse pa- *Causa, quam*

trimonium ea pecunia quam acceperint, neq; celsisse bonis. Sed quæcunq; *aduersarij præ-*

sibi relicta fuerint, debita & uasa, & in summa pecuniā, ea sua fieri. Ego uerò *tendunt.*

me audisse memini, Xenopithem & Nausicratē suas opes omnes in ære alie

L 3 no reli-

* φανερόν ἔ-
στίν.

Refutatio. Re
transacta reos
nullam tuto-
rio nomine re
degisse pecu-
niam.

Accusationes
adversariorū
inter se con-
trariae.

no reliquisse & possedisse * manifestas perquam exiguas. Redacto autem ære alieno, & uasis quibusdam uenditis, mancipijs etiã, prædia & ædes mercati sunt tutores, quæ isti receperunt. Quod si nulla fuisset prius illis de rebus controuersia, neq; malæ administrationis in iudicio disceptatū esset, aliaratio foret. Postquam uerò isti totam tutelam accusarunt, dieq; dicta pecuniam exegerunt, ea omnia tum transacta sunt. Neq; enim isti scilicet de nomine tutelæ tum agebant, sed de pecunia. Neq; illi nomen hoc emebant pecunia, quam numerabant, sed crimina redimebant. Ac nullam quidem istis eius æris alieni quod ante transactionem redegerat pater, aut eius deniq; pecuniæ quam tutela acceperat, dari licere contra nos actionem, re transacta: ex ipsis legibus & transactione satis uos omnes cognouisse arbitror. Iam non posse fieri, ut ea pecunia deinceps recepta sit (hoc enim isti fingunt, decipiendi gratia) id ostendam. Patrem enim ne criminari quidem ausint eã accepisse. Nam tribus quatuorue mensibus post, q̄ cum istis transfegerat, obiit. Neq; uerò Demaretum relictū nobis tutorem accipere potuisse, (nam & hunc in accusatione posuerunt) & ipsum ostendā. Ac maximi quidē nobis hi ipsi testes sunt. Nusquã enim eos uiuenti Demareto mouisse litem apparebit. Sed tamen, si quis ipsam etiã rem spectet & cōsideret, uidebit non modò non accepisse, sed nec accipere potuisse. Nam cum ipsum debitum Bospori esset, quo Demaretus nunquã uenit: quo pacto exegit? At Hercule misit, inquit aliquis, qui exigeret? Id uerò ita cōsiderate. Debitum Hermonax stateres centum, à Nausistrate acceptos. Istorum tutor & curator Aristæchmus fuit sedecim annos. Neq; uerò, quam istis adultis, pecuniam, coram ipse soluit Hermonax, eam reddidit, dum pueri essent: neq; enim bis eandem numerauit. Est uerò quisquam mortalium ita ineptus, ut, quæ ne redderet, ipsos dominos tandem elusit, ea illi qui dominus non esset, missis literis ultrò numeraret? Equidem non arbitror. Ut autē me uera dicere, & patrem statim post transactionem obiisse, & Demaretum nunquam ab istis de ea pecunia in ius uocatum esse, neq; deniq; quòquam nauigasse, neq; illuc profectum esse constet: cape hæc testimonia. TESTIMONIA. Proinde neq; patrē post transactionem pecuniam redegisse, neq; sponte quenquam fuisse daturum, si misisset illuc Demaretus, nec si ipse nauigasset, aut illuc peruenisset: uobis & temporibus & testibus est declaratū. Atq; adeò in uniuersum ostendam, eos totam rem ementiri. Isti in eam, qua nos modò reos agunt, accusationem inscripserunt, debere nos argentum, quod pater receperit, cum id æs alienum, in tutelæ rationibus, ut quod deberetur adhuc, tradidisset. Age ipsam accusationem cape, & recita. ACCUSATIO. Auditis in accusatione scriptū esse, cum mihi Aristæchmus id æs alienum in tutelæ rationibus tradidisset: at cum patrem accusarent, his cōtraria scripserunt. Apparet enim eos ei & hoc, ut nondum relatis rationibus, obiectare. Recita ipsam accusationē, qua tum patrem accusarunt. ACCUSATIO. Qua igitur ratione tradidisset eum, nūc queri potestis Xenopithe & Nausimache? Tum enim, ut qui nō tradidisset, in ius uocabatis, & pecuniam postulabatis: nunc quasi tradiderit, accusatis. Quod si utranq; in partem uobis calumniari licebit, & nunc propter pecuniam non traditam uexabitis, nunc propter traditam accusabitis: nihil prohibebit, quo

quo minus et tertium quippiã posthac excogitetis, de quo iterum actionem instituatis. Sed leges ista uetant, & semel iisdem de rebus cum eodem agi iu-
 bent. Vt autem intelligatis Athenienses, eis non modò nunc iniuriã non fie-
 ri, sed ipsos nobis contra omnes leges facessere negocium, eam quoq; legem
 uobis recitabo, quæ apertè dicit, si quinquennium præterierit, & non in iu-
 dicium uenerint, non amplius pupillis agere licere earum rerum quæ ad tu-
 telam attineant. Etiam hæc lex uobis recitabitur. LEX. Auditis Athenien-
 ses, legem palàm dicere, nisi intra quinquennium egerint, non amplius lice-
 re agere. Atqui egimus, inquit. Sed iisdem & translegistis. Proinde uobis
 rursus actio danda non est, alioquin iniquum fuerit, cum lex pupillis prima-
 rum etiam iniuriarum extra quinquenniũ actionem non det in tutores qui
 non absoluti sunt: uos contra nos illorum filios, ijs de rebus quas ipsi tran-
 segistis, uigesimo nunc anno ius persequi. Audio autem eos rerum ipsarum
 & legum iura declinatu-
 ros, dicturos autem magnam sibi pecuniã relictam, eaq; se fraudatos esse, & argumẽto usuros magnitudine actionis, quã ab ini-
 tio instituerint, & orbitatem deploratu-
 ros: eaq; esse præsidia, quibus nitantur, quibusq; uos à se posse decipi spe-
 rent. Ego uerò iudiciũ tum dictati magnitudinem, maius nobis argumẽtum
 esse puto, patrem tum calumnia petitum esse, quàm istis, multis eos fraudato-
 tos esse. Nam qui octoginta sibi deberi talenta ostendere possit, tribus acce-
 ptis nemo cum reo transegerit. Tantæ autem pecuniæ accusatus tutelæ no-
 mine, nemo est quin tribus talentis datis, periculum redimeret, propter eas
 prærogatiuas, quas tum isti natura habebant. Nam & pupilli, & adolēcen-
 tes, & quales nam essent, ignoti erant. Quæ omnes aiunt apud uos optimis
 quibusq; causis plus ualere. Atq; illud etiã me uobis ostensurum puto, uos
 eis de tutela dicentibus aliquid, aures præbere nõ oportere. Si quis enim eis
 largiatur, affectos eos esse iniurijs q̄ fieri potest maximis, deq; his nunc om-
 nia uerè dicturos: illud uos opinor omnes fateamini, usu uenisse iam quibus-
 dam, ut maioribus iniurijs q̄ pecuniariæ rationes esse queant, afficerentur,
 nam & fortuitæ cædes fiunt, & ea uiolant quæ nõ oportet, & multa eius ge-
 neris facinora cõmittuntur: sed tamen horũ omniũ terminus, & satisfactio
 læsis præfinita est hæc, si cum aduersario transegerint: & hoc ius tantum in
 omnibus ualet, ut si quis aliquem fortuitę cædis conuicerit, & perspicuè de-
 monstrarit esse pollutũ: & postea tamen placatus, eum missum fecerit: non
 amplius eiusdem eiiciundi potestatem habeat. Cum igitur, quando de uita
 summisq; rebus agitur, tantum transactio ualeat, rataq; sit: in ratione pecuni-
 ariæ causisq; minoribus non ualebit. Valebit profectò. Neq; enim hoc gra-
 uissimũ est, si ego ius meum à uobis non consequar: sed si iusta res ab omni
 æuo recepta, nunc abrogabitur. Non locarunt nostram domum, fortasse
 dicent. Nõ enim uoluit patruus uester Xenopithes, sed cum rem eam detu-
 lisset Nicidas, iudicibus persuasit, ut sibi eius gubernandę facultatem darẽt:
 & hoc sciunt omnes. Multa uobis illi diripuerunt: proinde eam pœnam de
 eis sumpsistis quam persuaderi uobis siuistis: neq; utiq; denuò uobis de me
 pœna sumenda est. Vt ne uerò ista uel putetis esse aliquid, non sanè par est
 (quĩ enim esset ab ijs qui cũ autoribus transegerunt, rei ignaros accusari?)
 sed tamen

Præscriptio
longi tempo-
ris.

Refutatio ca-
lulationum.

Inuersio argu-
menti de ma-
gnitudine po-
stulata pecu-
niæ.

Transactio tol-
lit omnem ac-
tionem.

A maiori,

Non locata
domus.

Tribus talen-
tis redditis, ad-
uersarios accu-
sare iubet.

sed tamen ô Xenopithe & Nausimache, si magna uobis & admirabilia iura esse ista putatis: tribus talentis huc renumeratis, pergite. A quibus uerò, ne eos accusaretis, tantam pecuniam exegistis, priusquã eandem reddideritis, tacere uos æquum est, & non accusare pariter & tenere. Nam ea esset summa iniquitas. Fortassis autẽ & instructas à se triremes prædicabunt, & suas opes in uos erogatas. Ego uerò illud omittam, mentituros esse eos, & cum pleraque sua bona perdiderint, paucorumque reipublica partem ceperit, eos iniustã & indebitam gratiam à uobis repetituros. Nam & ipse postulo, Iudices, ut omnibus nobis, qui bene meremur de reipublica, gratia quædam à uobis habeatur. quibus uerò maxima: illis nimirũ, qui, quicquid in ea re publicè prodest, faciunt. id uerò quod turpe esse omnes dicant, & indecorum, non moliuntur. Qui autem simul & publica munera obeunt, & suam rem familiarem perdunt, opprobrium reipublicæ beneficij loco relinquunt. Nemo enim ipse sese unquam accusauit, sed publicè opes sibi ereptas esse dicunt. Qui uerò & quæcumque uos mandatis, strenuè exequunt, & sua cæteris in rebus frugalitate rem domesticam tuentur: nõ eo nomine duntaxat illis præferendi sunt, quòd sese utiles & præbuerunt, & præbebunt: sed quòd etiam sine contumelia uobis ea præstant. Nos autem tales in uos extitisse constabit: istos uerò missos faciã, ne sibi maledici querantur. Neque mirabor, si & flere, & se miserabiles facere conabuntur. Ego uerò aduersus ista, uos omnes sic existimare uelim, turpe esse, ac potius iniustum, eos qui helluãdo, & cum Aristocrate & Diogneto, & eius generis hominibus debacchando, sua malè perdidert: nunc ut aliena rapiant, plorare & lamentari. Illa uobis deploranda erant, quæ factitabatis. nunc uerò lachrymandum non est, sed uos non transegisse ostendendum, aut uobis rursus actionem esse earum rerum quas transegistis: aut adhuc esse iustum sortiri iudicium, cum lex quinquennium præfinierit. Hæc enim sunt, de quibus hi iudicant. Si uerò hæc ostendere non poterunt, sicut non poterunt, nos, omnes uos precabimur, Iudices, ne nos istis condonetis, ne ue quartum eis patrimonium detis, cum alia tria malè administrarint. Vnum, quod à tutoribus cum bona gratia acceperunt: alterum, quod propter actionem extorserunt: tertium, quod nuper eripuerunt Æsio, iudicio uicto: sed nos, ut æquum est, nostra tenere patiamini. Quæ uobis etiam, dum penes nos fuerint, utiliora erunt, quàm si penes istos sint: & iustius profectò est, nos nostra tenere quàm istos. Non uideo plura dicere quorsum atineat. Arbitror enim uos nihil eorum ignorare quæ diximus. Exime aquam.

Trierarchie
aduersariorũ.

Cõmiseratio-
nem excludit.

Peroratio.

ARGUMENTVM ORATIONIS AD
uersus Bœotum de nomine.

Mantias unus ex ijs qui Athenis in magistratu fuerunt, è legitima uxore filium suscepit, eum qui nunc litigat. Consuetudinem aut habuerat cum quadam Plangone, amoris ductus illecebris, Attica muliere. Huius duo filij adulti, Mantiam in ius uocant, suum esse patrem dicentibus. Is uerò negat. Deinde agnoscit eos filios, sua ipsius prouocatione, coactus & deceptus. Cum enim Plangonem iurare de filiis iussisset, an reuera ex ipso essent nati, & pollicitus esset, si iurasset, se iusurandum ratum habiturum: eo deceptus est, quòd mulierem non iuraturam putabat. At illa, uiolata pactione, iurat. sic ille filios agnoscere cogitur, & post mortur. Filius igitur legitimæ uxoris, alterum adoptiuorum de nomine in ius uocat, asserens eum Bœotum esse nominandum, sicut initio fuerit nominatus, & non Mantitheum. Illud enim ei nomen à patre fuisse ab initio inditum. Prima fronte igitur, homo curiosus esse et amans litium uideatur, qui de nomine rixetur: sed in oratione tamen argumenta satis multa afferuntur, cur & publicè & priuatim incommoda sit nominis similitudo.

DEMO.

DEMOSTHENIS ORATIO ADVER

SVS BOEOTVM DE NOMINE,

Hieronymo Vuolfio interprete.

VLLA curiositate, rixandí ue studio, testor deos, Iudices, *Se necessariò hanc actionē instituisse.* actionem hanc cōtra Bœotum institui: neq; ignoravi multos fore, quibus ineptū uideretur, si quem propterea in ius uocarē, quòd eodem se nomine, quo ego, me appellandum censeret: sed necessarium fuit, ob ea quæ euentura erant, nisi id præcauissem, apud uos disceptare. Quòd si iste se alterius

Narratio.

cuiusdam esse patris diceret, non mei, iurè uideri ineptus potuissem, qui curarem quocunq; isti se appellare nomine libuisset. Nunc in ius uocato patre meo, ascitoq; sibi calumniatorum sodalitiò, & Mnesicle, quem fortè nostis omnes, & Menecele illo, qui Ninum ream peregit, & eius generis alijs, eum accusauit, filium eius esse se è Pamphili filia, & iniquè secum agi & patria se spoliari dicēs. Pater autem (omnis dicitur ueritas, Iudices) simul ueritus uenire in iudiciū, ne quis, ut à uersato in republica alibi uspiam offensus, ibi in se incurfaret: simul deceptus à matre istius, quæ iurarat, se delato sibi iure iurando, ea de re non iuraturam, ijsq; factis, nullam inter ipsos amplius fore controuersiam, & multam sibi sponsoribus datis, pecuniariam indixerat: hac conditione iusiurandū ei defert. Quo illa accepto, non modò istum, sed alterum etiam ad istum, iurauit, è patre meo esse genitum. Quo facto, illi necesse fuit istos ad curiales introducere, neq; ei ulla reliqua fuit excusatio: introduxit, adoptauit, ut quæ intercesserunt rescem, in album inscripsit Apaturijs, istum apud Curiales Bœotum, alterum autem Pamphilū. Ego uerò Mantitheus inscriptus eram. Cum uerò sic accidisset, ut pater antequam in municipium ascripti essent, moreretur: iste ad municipes uenit, & pro Bœoto se Mantitheum inscribit. Quod, quantū incommodet, primūm mihi, deinde etiam uobis, ego docebo, ubi eorum quæ dico, testes produxero.

TESTES. Quem igitur ad modum nos pater inscripserit, è testibus audiuitis. Me autem, quòd iste uiolanda iura sibi ducit, actionem hanc instituisse *Idem nomen in republica quid incommodet.* necessariò, id iam ostendam. Ego enim non profectò homo sum adeò stupidus aut incogitans, ut patrimonij, quod omne fiebat meum, postquā istos adoptarat pater, tertiam auferre partem concesserim, eaq; re acquiescam. de nomine autē litem intenderem, nisi mutatio nominis magnā mihi ignominiam páreret, ignauiaq; probrum: ut autē iste idem nomen habeat, propter multa ferri non posset. Primūm enim, si publica priuatis anteferenda sunt: quo nobis respublica mandabit modo, si quid erit obeundū? Num ita decernent tribules, ut de alijs? Proinde Mantitheum, Mantiaē filium Thoriciū me decernent, si ædilem, aut gymnasiarchum, aut cōuiuatorem, aut aliud quippiā reliquorū munerū decreuerint. qua autē re discernēt, mēne ante decreuerint? Tu enim me dices: ego uerò te iam uerò nos prætor uocat, aut alius apud quem causa est agenda: non præstò sumus, non obimus mandata munera: uter igitur legum pœnis erit obnoxius? Quo autem pacto imperatores inscribent, si in classem inscribent, aut si triremi præfectum consti-

M tuent,

tuent, aut si qua erit expeditio? quî cognoscetur uter sit delectus? Quid si
 quis alius magistratus mandarit munus publicum, ut prætor, Rex sacrificu-
 lus, præfecti ludorum: quæ nota erit utri mandarint? ascribent nimirû, illum
 è Plangone natum, si te inscripserint: sin me, matris nomen adijcient: Ecquis
 unquam audiuit? aut qua lege talis appendix ascribetur, aut aliquid aliud, quæ
 pater & municipium: quæ cum utrinque sint eadem, magna orietur perturba-
 tio. Age uerò, si iudex citetur Mantitheus Mantix F. Thoricius, quid age-
 mus, an ambulabimus uterque? Quî enim dignoscetur, tûne an ego sim citatus?
 Age uerò, deum immortalem, si publicè de quo cunque magistratu fiet sortitio,
 ut de senatu, sexuiratu, reliquis: quî discernetur, uter nostrum sit creatus: nisi
 fortè nota ut * alteri cui piã æreo uasi adijciatur. ac ne ea quidem utrius sit, uul-
 gus agnoscat. Proinde ego me creatum cõtendam: tu uerò te. Reliquû erit,
 ut nos in iudicium ueniamus. Propter igitur singula huius generis ciuitas iu-
 diciû nobis conuocabit. Ac eo quidem quod par & æquum est, ut is, cuius
 fors exierit, magistratu fungatur, fraudabimur: alter autem alterum uerbis in-
 sectabimur: & is imperabit, qui fuerit oratione superior. Nunquid uerò mo-
 derationes erimus, quæ ut, finitis controuersijs, alter alterû mutuis odijs, aut ma-
 ledictis prosequamur: quæ omnino existere necesse est, cum inter nos conten-
 tio de magistratu, aut simili re orietur. Quid uerò, si fortè (nam omnia perqui-
 renda sunt) alteruter nostrum, alteri persuaserit, ut ipse creatus, alteri magistra-
 tum tradat, ita sortiat? Vnû duabus sortiri tabellis quid est aliud? Itane quod
 legibus extremo supplicio mulctat, id nobis impune agere licebit? omnino.
 At id non faciemus. Noui & ego, quod ad me quidè attinet. Sed ne suspectos
 quidem aut reos fieri talis mulctæ aliquos, bonû est, si cauere liceat. Esto, sed
 hæc publicè nocet. Mihi uerò priuatim quid incommodant? Spectate quantum,
 & considerate an mihi causa esse uideat. Nam hæc longè ijs quæ audistis gra-
 uiora sunt. Vidistis omnes istum Mene cle, dum is uiueret, & illius gregalib. uti
 familiariter: nûc uerò alijs nihil illo meliorib. & talia studio habere, & eloquen-
 tem uideri uelle. & est fortasse, ita me amet Iupiter, eloquês. Quod si progres-
 su temporis eadem facere instituerit: ea uerò sunt accusationes, indicationes,
 delationes, abductiones, & in eorû aliquo (multi enim sunt humani casus, & ex-
 ercitatissimos quosque sæpe, si nimis inolescere cœperint, uos cohercere scitis)
 publicè mulctatus fuerit: quî magis iste inscribetur quæ ego? At scient omnes
 uter sit damnatus? bene. Si uerò (quod fortasse fiet) mora intercesserit, &
 mulcta dissoluta non fuerit: quî magis istius liberi quàm mei inscripti erunt?
 Cum & nomen, & pater, & tribus, eadem erunt omnia? Quid si quis actione
 unde ui contra eum instituta, mihi nihil secum esse rei dixerit, sed eam ratã ha-
 bitam inscripserit: qui magis istum, quàm me scripserit? Quid uerò si qua tri-
 buta non pependerit? quid si qua alia de nomine hoc actio instituat, aut iu-
 diciû: aut rumor sinister oriatur: quis sciet è populo, uter ille sit, cum duo sint
 Mantithei patre eodem? Age uerò, si desertæ militiæ accusetur: si cum militan-
 dum esset, saltet: Etenim nûc, ubi alij Tamynas profecti sunt, iste Choas agês
 hîc relictus est: Bacchanalib. item remansit & saltauit, ut uidebatis omnes qui
 aderatis. Regressis autem ex Eubœa militibus, ut ordinum desertor citatus est,
 ego quæ qui meæ tribus ordines ducebam, sum coactus contra nomen meum
 patrium

Magistratus.

* ἄλλῳ πινί,
τῷ χαλκίῳ.Priuata eiusdē
nominis incō-
moda.

patrium admittere actionem. Quod si merces iudicibus numerata esset, introduxissent me, haud dubie. Ea uero nisi consignatis iam arculis accidissent, etiam testes uobis produxissem. Esto, quid si peregrinitatis accusetur: multorum autem odia suscipit: neque ignotum est, quo pacto eum pater adoptare sit coactus. Vos autem cum pater eum non adoptaret, matrem eius uerum dicere putabatis: postquam uero ita natus, ita turbulentus fuerit, rursus uobis aliquando uidebitur ille dixisse uerum. Quid uero si se falsi testimonij conuincendum putans, propter locatas suis gregalibus operas, uadimonium deseruerit: Nunquid leue ducitis incommodum, Athenienses, totam exigere uitam in communi exiustimationis factorum istius: an autem ea quae recensui uobis, frustra metuum, spectate. Iste iam aliquoties publice accusatus est, Athenienses, quibus rebus ego profus insons, una in crimen uocor: & de eo magistratu, quem uos mihi decreueratis, contendit, multaque & molesta nobis propter nomen acciderunt: quorum, ut sciatis, singulorum testes uobis producam. **TESTES.** Videte Athenienses, quae fiant, & huius negocij molestiam spectate. Quod si nulla ex hac re molestia oriretur, neque omnino fieri non posset, ut idem nomen haberemus: non tamen aequum profecto esset, ut iste partem mearum facultatum per adoptionem teneret, ad quam patrem adegit: ego autem nomine spoliarer, quod mihi uolens & a nemine coactus idem imposuit. Equidem non existimo. Ut autem sciat me a patre non modo apud curiales, sic, ut a testibus dictum est, inscriptum esse, sed decima etiam facta, nomen hoc mihi inditum: cape & hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Auditis Athenienses, nomen hoc mihi fuisse omni tempore, istum uero Boeotum a patre, postquam coactus est, esse inscriptum apud curiales: Libenter autem interrogarim eum coram uobis, nisi obisset pater, quid nam egisses apud populares: Non permisisses illi, ut te Boeotum inscriberet: At absurdum fuisset ea de re iudicium adipisci, eamque rursus prohibere: At, si permisisses, eodem te modo inscripsisset apud populares, quo apud curiales. Ferendum igitur est, o dii immortales, ut eum suum esse patrem dicat: eademque irrita facere, quae is uiuens egit, non dubitet: Apud arbitrum autem rem impudentissimam dicere fuit ausus, patrem pro se perinde ut pro me fecisse decimam, idque nomen ei indidisse. & testes quosdam produxit, quorum uti consuetudine patrem meum nemo unquam uidit. Ego uero neminem uestrum ignorare arbitror, neque decimam facturum esse quenquam de filio, quem non iure putet esse suum: neque si fecerit & dilexerit, ut filium diligi moris est, rursus fuisse ausurum inficias ire. Neque enim, tametsi matri istorum iratus fuisset, istos persecutus esset odio, quos quidem suos esse putasset. Multo enim magis solent maritus & uxor ortas lites propter liberos componere, quam propter eas iniurias, quibus alter alterum affecerit, etiam communes odisse liberos. Neque uero ex his solum perspicitur, mentiturum esse istum, si haec dixerit: sed priusquam se nostrum esse cognatum diceret, Hippothoontiam frequentabat tribum, ut in coetum puerorum reciperetur. At quis uestrum putat, matrem misisse istum in eam tribum: magnis sane, ut ait, affectam a patre iniurijs, quae quidem sciret eum fecisse decimam, & rursus ire inficias: Ego certe

Nomen Mantitheis sibi a patre esse factum ostendit.

Boeoto nomen a patre factum, boni esse consulendum. Mantitheis nomen non esse inditum Boeoto a patre Mantia.

puto neminem. Nam Acamanteam æquè tibi frequentare licuisset, uisq̃ esset illa tribus consentanea nominis impositioni. Vt igitur hæc à me uerè dici constet, eorum uobis testes producam: sodales eius, & reïgnaros. TESTES.

Actioes Bœoti pecuniariae in Mantitheū.

Nō si natus maior Bœotus, ideo etiā Mantitheus uocandus.

Quum igitur ita palàm propter matris suæ iusiurandum, & eius qui ei iusiurandum dederat, simplicitatem, patrem nactus sit, non in Hippothoontia, sed in Acamantia tribu natus: non contentus est hisce Bœotus, sed iudicia duo aut tria pecuniaria mihi dictauit, præterea quibus me prius calumniatus fuerat. Quanquam autem uos omnes scire arbitror, quàm pecuniæ faciendæ studiosus pater meus fuerit: ego tamen id omittam. Sed si mater istorum uerè iurauit, calumniatorem istum egisse in illis actionibus apertè ostendam. Nam si ita sumptuosus fuit, ut legitimo matrimonio ducta matre mea, aliam uxorem haberet, cuius uos estis, & binas familias aleret: quì potuit illis moribus argentum relinquere? Non ignoro autem Athenienses, Bœotum istum nihil posse iusti afferre: sed ad ea uenturum, quæ subinde inculcat, patrem à me impulsam, hostili fuisse in se odio: ipsumq̃ postulare, ut natus maiorem, paterni aui nomen habere. Ad hæc igitur refutanda, uos pauca audire præstat. Ego scio me istum antequam cognatus mihi fieret, si ita ut alius ex aspectu iudicandus est, uidisse natus minorem, idq̃ crebrò. nō tamen hoc nitor: ineptum enim fuerit. sed Bœotum istum roget aliquis, cum in Hippothoontia tribus cœtū se ingereret, & nondum se mei patris diceret esse filiū: cur idem mecum nomen iure sibi adsciuerit? Quod si Mantitheus tibi nomen placebat, non propterea profectò placuit, quòd esses me natus grandior. Nam qui tum ne tribum quidem meam ad te attinere putabas, quo pacto auū tibi meum uendicare potuisti? Præterea nemo uestrum Athenienses, annorum numerum nouit. Ego eum mihi, iste sibi plures esse dicet: sed iustitiæ rationem omnes nostis. Ea uerò quæ est: Ex quo tempore pater istos adoptauit, ab eo etiā filios existimari. prius autem me apud municipales Mantitheum inscripsit, quæ istum ad Curiales introduceret. Quare non ætate tantum, sed iure etiam ego nomen hoc prærogatiuæ loco merito habuero. Quod si quis teroget, Dic mihi Bœote, quum nunc in Acamantiam tribum translatus es, & municipium Thoricium, & factus Mantia filius, & portionem relictæ ab illo hæreditatis habes: nihil aliud respondere queas, nisi hoc: & me dum uiueret Mantias adoptauit. Quod argumentum, si quis te roget, aut testimonium eius rei tibi est: ad Curiales me introduxit, dices: Quo igitur te nomine inscripsit, si quis roget, Bœoti respondebis. Eo enim introductus es. Iniquum igitur est, te si ciuitate & relictis ab eo bonis propter istud nomen frueris: eo tamen repudiato, aliud tibi accersere studere. Age si pater uitæ restitutus, aut eo quo te adoptauit nomine contentum esse, aut alium tibi patrem quærere iuberet: nonne æquum postulare uideretur? Eadem igitur illa ego à te postulo, ut aut alterius esse patris te profitearis, aut id nomen retineas, quod ille tibi dedit. At Hercule contumelia quadam & insectatione id tibi factum est. Sed sæpe cum pater istos adoptare nollet, dicebant isti, matris istius cognatos nihilo esse deteriores patris mei cognatis. Bœotus autem nomen est auunculo istius. Postquam autem pater introducere istos cogebat, cum ego ante Mantitheum nomine introductus essem, sic istum Bœoti, fratrem eius Pamphili nomine introducit. Tu uerò ostende, quenquam Atheniensium, qui duobus suis filiis idem nomen imposue-

Bœoti nomen non esse contumeliosum.

imposue-

imposuerit. Quod si ostenderis, ego concedam, patrē istud tibi nomen per contemptū indidisse. Quanquā si talis eras, ut adoptari te cogeres, quo autē pacto ei placeres, nō cogitares: ignoro qualem oporteat esse germanū filiū erga parentes. Quod si germanus non eras, nō modò iure cōtemptus esses, sed etiam perisises. alioqui esset indignū, cum leges de parentibus latae in filios à patre agnitos ualeāt, easdē in eos qui inuitos ad se adoptandos cogūt, non ualere. Sed ó molestissime Bœote, in primis ab omnib. quæ factitas desistito. Quod si omnino nō uis, in eo saltē, obsecro te, obtemperato: Desine tibi ipsi faceßere negociū: desine me calumniari, cōtentus esto ciuitate, opib. patre inuētis. Nemo te hisce pellit. Ego certē nō. Sed si, ut pñteris, frater es, si & fratris fungēre officijs, cognatus esse uideberis. Sin autē insidiaris, litigas, inuides, maledicis: uideberis in aliena incidisse, eisq̄ sic uti, ut quæ ad te nihil attineāt. Nam ego quidē ut maximē te pater, cū suus nō esses, adoptabat, iniuriā tibi nō facio. Nec enim me exquirere decet, qui sint illius filij: sed illum ostēdere decuit, qui mihi p̄ fratrib. habendi essent. Quo igit̄ tempore te nō adoptarat, neq̄ ego te ad me attinere putabā. Postq̄ autē adoptauit, & ego te agnosco. Quo signo? patrimonij portionē habes post obitū patris, & in sacrorū & prophanorū societate uenisti. Istis nemo te expellit. qd̄ requiris? Si uerò iniquē secum agi dixerit, si fleuerit & ciularit, meq̄ accusarit: uerbis eius nolite credere. neq̄ enim æquū est, cū nunc ea res nō agat: sed illud existimate, posse nihilominus eū, si Bœotus uocet̄, pœnas à me sumere. Quid igit̄ contēdis? Ne feceris, ne ita studiose nostras inimicitias expetieris. Neq̄ enim ego tuas expeto. Nam etiā nunc, ne te hoc prætereat, me tuā agere causam potius pñteor q̄ meā, ne idem nomen habeamus. Vt enim nihil aliud, necesse est, ut qui audierit, quærat, utrum? si duo fuerint Mantithei Mantie filij. Proinde, cum te dicet, eū inquiet, quē adoptare coactus est. Quid igit̄ hæc expetis? Age cape duo ista testimonia, & lege, patrē mihi Mantithei, & isti Bœoti nomen imposuisse. **TESTIMONIA.** Hoc restare censeo, uobis ut ostendat̄, Iudices, uos nō modò religioni uestræ cōsulturos, si, quæ ego dico decreueritis: sed istū ipsum etiā suoapte iudicio Bœoti nomen, nō Mantithei habere oportere. Nam cum ego iudiciū hoc dictassem Bœoto Mantie F. Thoricio: & statim respondebat, & calumniā iurabat, se esse Bœotū profitens: & postremò, cū tergiversari diutius nō liceret, se absentē dānari ab arbitro passus, qd̄ obsecro facit: diem uicissim mihi dicit, iudiciū esse nullū, is q̄ se antē Bœotū nominarat. At qui ab initio non oportebat eū pati, ut contra Bœotū pcederet, siquidē id nomen nihil ad ipsum attinebat: neq̄ deinceps diem uicissim dicere de nullo iudicio. Qui igit̄ ipse Bœotū iurē esse se pñciauit: qd̄ à uobis iuratis iudicib. pñciari postulabit. Vt autē hæc à me uerē dici cōstet, cape resortitionē & accusationē hanc. **RESORTITIO. ACCVSA TIO.** Quod si iste legē ostendere poterit, quæ filijs suorū nominū potestatem

ἀποστροφῆ,
qua dehorta-
tur Bœotum à
simulatibus.

Summa in
Bœotum.

Ipsum Bœoti
nomen agno-
uisse.

Peroratio.

Ab æquo &
bono.

M 3 æquo

æquo & bono pronuntiuros iurastis. Proinde, si nulla esset hac de re lata lex, etiam tum iurè pro me sententiam ferretis. Quis enim uestrum est, qui duobus filijs, idem nomen imposuerit? Quis uerò cui nondum liberi sunt, imponet? Nemo profectò. Quod igitur apud uos uestris liberis esse æquum statuitis, idem etiam de nobis pronuntiare fuerit religiosum. Quare & ex æquo & bono, & ex legibus, & è iureiurando, & istius ipsius confessione: ego quidem æqua à uobis oro, & iusta peto; iste uero non solum non æqua, sed etiam iniurata.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Bœotum de dote materna.

Etiam hæc & eadem de re, & contra eundem dicta est oratio. Ac cætera quidè omnia sunt eadem. Plango, iusiurandum, filiorum coacta adoptio. Defuncto autem Mantia, filij eius tres, Mantitheus è legitima uxore susceptus, et Bœotus & Pamphilus Plangonis filij, hereditatè diuiserunt. Afferente autem Mantitheo, dotem sibi maternam deberi: Bœotus & Pamphilus, & ipsi de dote contendunt, quasi & Plango in Mantia familiam centum minas contulisset. Cõuenit igitur inter eos, ex æquo omnia partienda esse, præter ædes, ut utri parti mater attulisset dotem probaretur, ei de ædibus argentum redderetur: & præter mancipia, ut Bœotus cum fratre, si quid domesticum requirerent, haberent, quo coarguerent. Post hæc se mutuò accusant, Mantitheus de maternis facultatibus, illi de alijs quibusdam rebus. Ac arbiter Mantitheum absoluit, Bœotum condemnat absentem. Quem eadem accusatione Mantitheus in iudicium uocat, dotem maternam repetens.

DEMOSTHENIS IN BOEOTVM

DE DOTE MATERNA ORATIO,
Hieronymo Vuolfio interprete.

Querela de
importunitate
fratris.

MNIVM molestissimum est, iudices, cum quis nomine frater aliquorum appellatur, eosdemq; ipsa re hostes habet, & multis magnisq; affectus ab eis iniurijs, in iudiciũ uenire cogitur: id quod mihi nũc usu uenit. Neq; enim ea solum ab initio calamitas mihi accidit, ut, Plango istorum mater patrem meum manifesto periurio deceptũ ad istos adoptandos ad-

gerit, egoq; propterea duabus patrimonij partibus sim fraudatus: sed præter hæc, etiam paternis ædibus ab istis exactus, in quibus & natus sum & educatus, & in quas non pater eos, sed ego, eo defuncto, recepi: fraudor etiam dote materna, de qua nunc ago. Cum ego eis de omnibus quæ querebantur, satisfecerim, præterquam, si qua nunc, propter iudicium hoc, resortione instituta per calumniam postulant, ut uobis declarabitur. Ab istis autem cum undecim annis nihil æqui potuerim impetrare: nunc ad uos confugio, atq; omnes uos oro, iudices, ut me benignè, sic ut potero dicentem, audiatis: & si mecum iniquè actum putabitis, ueniã detis mea recuperare cupienti, ad filia præsertim elocationem. Accidit enim, ut propter patris preces decem & octo annos natus uxorem duxerim, proptereaq; mihi filia sit iam nubilis. Proinde & me affectum iniuria meritò, ppter multa iuuabitis: et istis irascemini, qui, pro diuũ fidem, cum liceret eis, præstitis ijs quæ æqua sunt, iudicio superfedere: non uerentur uobis in memoriam reuocare, si quid aut pater noster non rectè fecit, aut ipsi in eum deliquerunt, meq; secum litigare cogunt. Ut autem certò sciat, eius rei causam me non esse, sed istos: rem omnem ab initio uobis, quàm potero breuissimè, explicabo. Mater mea, iudices, filia fuit Polyarati Cholargensis, Menexeni & Bathylli & Periandri soror. Cum uerò pater eam Cleomedonti

Petitio.

Filia.

Narratio.

Mater Mantitheï.

doni Cleonis filio despondisset, & talentum dotem addidisset: primū eius materfamilias fuit. Natis autem ei tribus filiabus, & uno filio Cleone, maritoq̄ postea defuncto, deserta familia & recepta dote rursus eam elocantibus fratrib. Menexeno & Bathyllo, (nam Periander puer adhuc erat) & talentū addentibus, nupsit meo patri, egoq̄ natus eis sum, & alius frater me iunior, qui puer etiamnum obiit. Vt autem constet me hæc uerè dicere, primū testes producam. TESTES. Matrem igitur meam pater meus ita ductam uxorem, domi suæ habuit, meq̄ & erudit & dilexit, quemadmodum & uos omnes, uestros liberos diligitis. Cum matre autem istorum Plangone consuetudinem habuit, quocunq̄ tandem modo. (neq̄ enim hoc explicare meū est) neq̄ tantopere à cupiditate uictus erat, ut eam uel mortua matre, in ædes ad se recipere dignatus fuerit, aut credere uoluerit istos ex se esse natos. sed reliquo tempore isti ita uiuebant, ut qui patris mei non essent, ut & uestrū pleriq̄ norunt. Postquam autem iste adoleuerat, officinam calumniatorum sibi adsciuit, quorum dux erat Mnesicles, & Meneles ille qui Ninum ream peregit: illisq̄ patronis, patri meo diem dixit, eius esse filium se asserens. Cum autem his de rebus sæpe conueniretur, & pater sibi nulla ratione persuasum iri diceret, istos ex se esse natos: tandem Plango, ludices, (omnis enim apud uos dicitur ueritas) cum Menele patrem meum ex insidijs aggressa, iureiurando, quod maximum & sanctissimum apud omnes habetur, decepit, pollicita se triginta minis acceptis, filios fratribus suis adoptandos daturam. Quod si à patre ad arbitrum uocaretur, ut iuraret, filios ex ipso esse natos, se eam conditionem non accepturam. His enim ita factis, neque istos ciuitate priuandos, neque patri porrò molestos futuros, iureiurando à matre ipsorum non recepto. His concessis, quid uobis multa dicā? Vt enim ad arbitrum uenit, neglectis pactis omnibus Plango, & conditionem accipit, & in Delphinio iurat aliud iusiurandum priori contrarium, ut & uestrū pleriq̄ norūt. Res enim celebrata est. & sic pater meus propter suam prouocationem arbitrium ratum habere coactus, indignabat̄, & rem grauius ferebat. & quanquam in ædes ne sic quidem istos recipere dignabatur, ad Curiales tamen introducere cogebat̄: ac istum Boeotū inscripsit, alterum Pamphilum. Mihi uerò statim persuasit annos circiter octodecim nato, ut Euphemi filiam ducerem, cupiens liberos è me natos uidere. Ego uerò, ludices, existimans oportere, cum prius, tum uerò illis eum iudicio uexantibus, & negocium facessentibus, me contrà eum exhilarare, faciendis omnibus quæ grata fore putarem, ei parui. Cum uerò ego eo modo matrimonium contraxissem, ille uisa filiola mea, non multis annis post ex uoletudine moritur. Ego autem, ludices, uiuenti patri nō aduersandum esse ratus sum, eoq̄ mortuo eos & in ædes recepi, & omnes facultates cū eis partitus sum, non ut cum fratribus, (nam nec uestrū pleriq̄ latet, quo pacto isti nati sint) sed quòd existimabā, postquā pater deceptus esset, mihi uestris esse legibus obtemperandum. Et sic in ædes à me recepti, ut patrimonium diuidebamus, postulante me, ut matris meæ dos mihi redderetur: & ipsi uicissim accusabant, asserentes & suæ matri tantundem dotis deberi. Sumus autem de eorum sententia qui nobis aderant, cætera quidem omnia partiti: ædes autem &

Mantiæ cum
Plangone con-
suetudo.

Boeoti actio in
Mantiam.

Plagonis per-
iurium.

Inscriptio Plā-
gonidarum.

Nuptiæ Man-
tithei.

Diuisio patri-
monij.

tem & pueros, patris ministros, exemptos fecimus, ut ex aedibus, utris deberi dotem compertum esset, ij eam reciperent: de pueris autem communibus, si quid isti paternarum facultatum desiderarent, sciscitarentur, & quaestiones haberent, & alio quo cunq; modo uellent, inquirerent. Quae me uere dicere, ex hisce testimonijs intelligetis. **TESTIMONIA.** Post haec & isti me in ius uocabant propter ea quae petebant, & ego eosdem propter dotem. Ac primum Solone Erchiense arbitro designato, ei potestatem fecimus mutuas lites nostras disceptandi. Ut autem isti se non sistebant, sed iudicium detrectabant, & multum temporis conterebatur: accidit ut Solon moreretur. Ibi me isti rursus de integro in ius uocant: ego item istum: citato eo, & Bceoti nomine in actionem inscripto. Sic enim pater eum nominarat. Quibus igitur de rebus isti me accusabant praesente isto & respondebant: cum nihil eorum quae accusabant probare posset, absoluit me arbiter. Tum iste conscius se mihi per iniuriam intendere litem, neque ad iudices appellauit, neque etiamnum ijs de rebus ullum iudicium mihi dictauit, sed de alijs quibusdam: refutaturum se illis criminibus, id iudicium existimans, quo ego tum eum de dote accusabam. Cum uero iste hic esset, & ad arbitrium non ueniret, absentem eum condemnauit. Iste autem, iudices, neque tum coram respondebat, neque se arbitri sententia per me damnatum esse dicebat. Neque enim sibi Bceoto, sed Mantitheo esse nomen: & ita de nomine contendens, re ipsa me dote matris fraudat. Ego uero inops consilij, & quod me uerterem nesciens, sic rursus eodem iudicio actione contra Mantitheum instituta, ad uos, nunc anno undecimo confugi. Ut autem haec a me uere dici constet, legentur uobis harum rerum testimonia. **TESTIMONIA.** Matrem igitur meam, iudices, talento allato, a fratribus suis elocatum, ut leges iubent, patri meo nupsisse: & a me istos in aedes receptos, defuncto patre: & me ijs actionibus esse absolutum, quibus me accusarunt: haec omnia est testibus audita & demonstrata sunt. Age abi, & cape legem istam de dote. **LEX.** Cum igitur lex ita se habeat, arbitror Bceotum istum, siue Mantitheum, seu quo alio nomine se appellari gaudet, iustam quidem defensionem & ueram nullam allaturum: daturum autem esse operam, audacia sua & confidentia fretum, ut suas calamitates mihi imputet, id quod etiam priuatim facere consueuit: dicens, Pamphili facultatibus publicatis, qui pater fuit Plangonis, reliquam pecuniam patrem meum accepisse est curia: & ita declarare studens, suam matrem dotem attulisse amplius centum minas, meam sine dote nupsisse asserens. Ea uero commemorat, iudices, neque adducto ullo testimonio, neque ignarus se nugas agere, sed certo sciens, qui confiteretur se deliquisse, apud uos absolutum esse neminem: mentientem autem & effugia quaeritantem iam aliquem impunè abiisse. Ne uero ab eo decipi amini, consultius mihi uidetur pauca de ista re apud uos dicere. Vbi enim dixerit, matrem meam non attulisse dotem, suam uero attulisse: animaduertite eum palam mentiri. Primum enim Pamphilus pater matris eorum, quinq; talentis arario obstrictus, obiit: tantumque abfuit, ut quicquam eius liberis, descriptis illius opibus, & publicatis, superfuerit, ut nec debitum eius omne sit solutum. Sed etiam nunc Pamphilus, ut ararius inscriptus est. Qui potuit igitur fieri, ut pater meus est Pamphili opibus aliquid acceperit, quae soluere aes alienum ciuitati non potuerunt: Deinde cogitate, iudices, si uel maxime superfuisset

Arbitrium.

Bceotus Mantitheum se nominari uult.

Refutatio cauillationum Bceoti.

Pamphilo nihil superfuisse.

mè superfuisset pecunia, quam isti dicunt: eam non meum patrem fuisse accepturum, sed Pamphili filios, Bœotum & Hedylum, & Euthydemum: qui cum propter aliena capienda quiduis egerint, ut & uos omnes nostis, sua utiq; patri meo non concessissent. Ac matrem istorum non attulisse dotem, sed istos mentiri, satis uos cognouisse existimo. Meam autem matrem attulisse, facile ostendam. Primùm enim Polyarati filia fuit, qui & à uobis colebatur, & magnas opes possidebat. Postea testatum uobis est, etiam sororem eius tantundem attulisse dotis, & Eryximacho Chabriæ affini nupsisse. Præterea constat, matrem meam nupsisse primùm Cleomedonti, cuius patrem Cleonem ferunt apud maiores uestros, suo ductu & auspicijs multos Lacedæmonios Pylî uiuos cepisse, summâq; inter ciues gloria floruisse. Quare nec eius filiū eam indotatam ducere cōueniebat: neq; Menexenum & Bathyllum consentaneū est, qui & ipsi magnas opes haberent, & dotem Cleomedonte mortuo recepissent, ea sororem suam defraudasse: sed ipsos adiecisse aliquid, & patri collocasse, ut & ipsi apud uos & cæteri necessarij testati sunt. Sed his omisis cogitate, quamobrem pater, si mea mater desponsa non fuisset, neq; dotem attulisset, istorum uerò attulisset: istos suos negasset esse filios, me autem & agnouisset & instituisset: ut scilicet & mihi gratificans & matri meę, istos ignominia afficeret. At ea quidem obierat, me paruo puero relicto. Istorū uerò mater Plango & antè et post, eleganti forma mulier, cum eo rem habebat. Quare multo credibilius erat, eum propter uiuentem mulierem quam adamabat, defunctæ filium contemnere: quàm propter me & defunctam, filios è uiuente muliere, cuius consuetudine uteretur, non agnoscere. At qui eò iste uenit audaciæ, ut aiat patrem meū pro se decimam solenni conuiuio celebrasse, eaq; de re Timocratis solū & Promachi testimoniū exhibuit, qui nec ulla cognatione patrem meum attingunt, neq; illi amici fuerunt. itaq; manifestè falsa testati sunt, ut, quem uobis omnibus cōscijs, iste in ius uocatū, coegit ad se adoptandum, eum isti tanquā qui duo soli uiatores sint, testentur, pro eo decimam celebrasse. quibus quis uestrū credat? Iam nec illud ei dicere licet, se paruulum quidem à patre agnitū: grandiozem autem factum, ab eodem matri ipsorum irato, repudiatum. Multo enim magis certè solent uxor & maritus orta iurgia, propter liberos deponere, q̄ propter iras inter se, cōmunes etiā liberos odisse. Proinde si hæc dicere instituerit, ne feratis eius impudentiam. Sin de causis dixerit, quarū me absoluit arbiter, seq; à me imparatum esse occupatum, causabitur: primùm meminertis non paruū tempus fuisse, quo illum se parare oportuit, sed multos annos. Deinde eum fuisse actorem: quare multo probabilius erat, me ab eo imparatum deprehensum, quàm eum à me. Ad hæc uobis omnes, qui apud arbitrum adfuere, testati sunt, istum præsentem, cum me arbiter absolueret, nec ad iudicium appellasse, & arbitrio acquiescisse. Absurdum autem mihi uidetur, cum alij qui iniuriam sibi fieri putant, etiam causas omnino minutas ad uos reuocent, istum actione talenti dotis aduersus me instituta, tum, ut ipse ait, iniuste damnatū, arbitri sententiam ratam hahuisset. At hercule homo quietus est, & non contentiosus: Vellem equidem, iudices, eum esse talem. Nūc uos ita estis æqui & humani, ut nec triginta tyrannorum filios agere in exi-

N lium

2 Mantitheï matrem attulisse dotem.

Cleon.

3 Mantitheum nō alia de causa, quàm quòd germanus filius fuerit, à Mantia educatum.

4 Mantia pro Bœoto decimam non soluisse.

5 Bœotum ex iracundia à patre non repudiatum.

6 Arbitria pro Mantitheo facta.

Calumnie Bœoti in Mantitheum.

lium uolueritis. Iste autem cum Menecele, omnium istarū rerum architecto insidijs mihi collocatis, & propter iurgium & conuicium manibus cōfertis, capite suo infecto, ob uulnus in Areopagum me citauit, ut urbe exterminaret. Quod ni Euthydicus medicus, ad quem isti primū uenerant, rogantes ut caput incideret, ipse apud Areopagiticum senatum omnem ueritatem dixisset, tale supplicium iste de me innocēte sumpisset, quale uos, ne de ijs quidē qui summis uos iniurijs affecissent, fumeretis. Ne autem eum calumniari uidear, lege mihi testimonia. TESTIMONIA. Hoc igitur tantum & tam formidabile discrimen iste cōtra me, non ut homo simplex, sed ut insidiator & maleficus instruxit. Deinde loco nominis, quod ei pater indiderat, Bœoti, ut & apud uos testatū est, eo defuncto, Mantitheum se apud municipes inscripsit: & cum ab eodem & patre & populo mecū appelletur, non solum hanc causam quam nunc ago, fecit irritam: sed etiam, cum uos me ordinibus præfecissetis, ipse in iudicium uenit, ut approbaretur: cumq̄ eo iudicio unde uī conuictus esset, non se conuictum esse dicit, sed me. Vt autem summam dicam, faceffendis mihi negocijs, & malis mihi dandis, me coegit, in ius eum uocare de nomine, non ut pecuniā ab eo acciperem, Iudices, sed ut, si uos putaretis iniquē mecū agi, & me magnis damnis affici: iste Bœotus uocaret, eo nomine quod ei pater imposuit. Vt igit̄ constet, me & hæc uerē dicere, cape & harū rerū testimonia. TESTIMONIA. Ad hæc, quod ego cū militarē, & cum Aminia milites cōducerem, tum aliunde pecuniā coegi, tū Mitylenis ab hospite uestro Apollonide, & à reipublicæ nostræ amicis, trecentos stateres Phocaicos acceptos, militib. expensos tuli, ut aliqd & uobis & illis utile gereret: de illis pecunijs me in ius uocat, quasi paternū debitū exegerim à ciuitate Mitylenæorū, Cammæ tyranno Mitylenes obsequēs, q̄ & uobis publicē, & mihi priuatim est inimicus. Vt autem constet patrem nostrum, quod decreuerūt ei munus Mitylenæi, statim ipsum accepisse, neq̄ ullū æs alienū Mitylenis habuisse, uestrorū amicorū testimonium exhibebo. TESTIMONIVM. Quanquā aut̄ possem, Iudices, alia multa & grauiā referre, quæ iste & in me, & in uestrū quosdam cōmisit: tamen ea cogor ob dati mihi tēporis breuitatem prætermittere. Existimo enim & per hæc satis esse ostensum, nō eiudem esse hominis, & mihi exilijs struere periculum, & lites ordiri non necessarias: ad arbitrum autem uenire imparatū. Proinde ubi de his dicere instituerit, uos opinor eius orationem nō probabitis. Sin dicet, se petente, ut omnium rerum arbitrium Cononi Timothei filio permetteretur, me consentire noluisse: cogitate, in animo ei esse uos decipere. Ego enim quarum rerum controuersia nondum iudicio finitæ erant, paratus eram & Cononi, & alij arbitro æquo, cui iste uellet, cōmittere. Quibus autem de rebus ter apud arbitrum conuentum erat, præsentē isto & aduersante, cum arbiter & me absoluisset, & iste sententiam ratam habuisset, ut & apud uos testatum est: non æquum esse putauī, ut ea rescinderentur. Qui enim tandem transactionum exitus repertus esset, si legitimè pronuntiata rescidisset, alteri arbitro iudiciū earundem rerū detulisset: præsertim cum satis scirem, tametsi erga alios æquū non esset arbitrijs niti: cum isto tamen sic agi, omnium esse æquissimū. Age enim, si quis eū peregrinitatis accuset, asserens, patrē iurantem negasse istum suum

Mutatio nominis.

Actio Bœoti de trecentis staterib. Phocaicis.

Arbitriū Cononis.

Decuisse Bœotum stare arbitri sententia.

suum esse filiū: aliōne firmamēto niti poterit, nisi eo, cum iurasset mater ipso-
 rum, arbitri sententia damnatum, coactum esse patrem nostrum, arbitrium
 ratum habere. Quid igitur fieri queat iniquius, q̄ istum ipsum arbitri sen-
 tentia ciuem uestrum esse factum, & mecum diuisisse patrimonium, & om-
 nia quæ æqua sunt, consecutum: quibus autem ego causis isto præfente &
 accusante, & iudicata rata habente, sum absolutus, eas irritę ut fiant postulan-
 tem, æqua uobis uideri dicere? quasi uerò, cum isti expedierit, rata oporteat
 esse arbitria: ubi commodum non fuerit, eius libidinem plus conueniat habe-
 re autoritatis, quàm ea quæ legibus uestris sunt decreta? qui quidem ita est
 insidiosus, ut & illius arbitrij conditionem mihi tulerit, non ut mihi satisfacere-
 ret, sed ut, sicut prius etiā, undecim annos malis artibus me distulit: sic etiam
 ijs, quorū me arbiter absoluerat, rescisis, de integro me calumniaretur, & iu-
 dicium hoc eluderet. Cuius rei argumentū euidentissimū est, quòd neq; con-
 ditionem accepit, quā ego ei legitimè ferebā, & prius arbitrio per me ad Xe-
 nippum, quem iste arbitrum designabat, delato, de controuersia nominis:
 iste illum uetuit pronunciare. Hæc uerè à me dici, è testimonio & prouoca-
 tione scietis. **TESTIMONIUM. PROUOCATIO.** Hac conditione repu-
 diata, mihiq; insidians, & iudiciū q̄ diutissimè eludere studens, accusabit, ut
 audio, non me solum, sed etiam patrem, dictitans, ab eo se in meam gratiam
 multis affectum esse iniurijs. Vos autem, Iudices, eò potissimum quòd à ue-
 stris liberis malè audire nolletis, nec istum patri maledicere patiamini. Neq;
 enim ferendum fuerit, cum uos cum eis qui in paucorum dominatu, multos
 ciues indicta causa peremerunt, reconciliati pactis & conuentis stetis, sicut
 bonos uiros decet: istum, qui cum patre uiuente rem transegit, multisq; re-
 bus fuit per iniuriam superior, nunc ueteres offensas renouare pati, eiq; ma-
 ledicere. Minimè uerò, Athenienses, sed in primis uetate eum hæc facere: sin-
 nobis uim faciet, eiq; conuiciabitur: cogitate, ipsum contra se dicere testimo-
 nium, se ex eo non esse natum. Qui enim natura filij sunt, etiam si cum patri-
 bus uiuentibus rixati fuerunt, at defunctos laudant. Qui autem, cum pro-
 filijs habeantur, ipso genere nō sunt: t̄t facile in uiuentes inuehuntur, sic nec
 defunctos erubescunt proscindere maledictis. Sed his omisis, cogitate q̄
 absurdum sit, si iste patri, ut in se iniurio conuiciabitur, qui propter illius iniu-
 rias ciuis est uester factus? Ac ego quidem propter istorum matrem duabus
 patrimonij partib. spoliatus: tamen, uestri pudore, nihil mali de ea dicere au-
 sim. At iste, quem sibi patrem fieri coegit, eum in cōspectu uestro uituperare
 non erubescit: & eò uenit inscitix, ut, cum leges interdican, nec aliorum pa-
 tribus maledicere defunctis, eum iste, cuius se filiū esse perhibet, insectetur:
 quem conueniebat, si quis ei alius obtrectaret, indignari. Arbitror etiā fore,
 ut, cum alijs argumentis deficietur, mihi maledicere instituat, & me perstrin-
 gere conetur, cōmemorans, me & educatū & institutum esse, & in paternis
 ædibus contraxisse matrimonium, sibi uerò nihil horū cōtigisse. Vos autem
 cogitate, me à matre defuncta puerum relictum, ut mihi satis fuerit de usura
 dotis & ad educationē & ad institutionem. In matrem autem istorū Plango-
 nem, secum istos alentem, & ancillas complures, & ipsam sumptuose uiuen-
 tem, cum ad ea patrem meum amore captum, præbitorem haberet, & mul-

Insidiosa Bceoti prouocatio.

Refutatio maledictorum Bceoti.

Conuicia in patrem.

Aequitatis Mantitheum iniquitate Bceoti collatio.

Mantitheum nihilo plus accepisse quàm Bceotum.

tas impensas facere cogeret: non utiq; tantum de illius opibus, quantum in me sumptuū esse factum. Quare multo magis isti à me accusandi erant, quàm ego ab istis. Nam præter cætera, iste uiginti minas cum patre mutuatus à Blepæo mensario, ad emptionem quandam fodinarum, postquam pater obiit, fodinas quidem post patris obitum partitus cum istis sum, sed mutuum ego reddere sum coactus. alias etiā mille drachmas in funus patris à Lyfistrato Thoricio mutuatus, priuatim solui. Etiam hæc à me uerè dici, ex hisce testimonijs cognoscetis. TESTIMONIA. Cum ego igitur adeò manifestè tanto deteriori conditione sim, iste nunc quirirans & indignabundus, me patris dote fraudabit: Sed uos, ô Iudices, per deos oro, ne istius percellamini clamoribus. Multiplex enim, multiplex & audax homo est, itaq; maleficus, ut quæ testibus probare non potest, ea uos scire sit dicturus, quod omnes faciunt qui nihil sani dicunt. Vos igitur, si quid tale machinabitur, ne permittite ei: sed resistite: & quod singuli non noueritis, ne uicinum quidem nosse putate: sed postulate, ut euidenter ipse ostendat ea quæ dicturus est, neq; dicendo uos ea scire, de quibus ipse nihil æqui dicere poterit, rerū ueritatem defugiat. Nam & ego, Iudices, cum uos omnes sciatis, quemadmodum pater meus coactus istos adoptarit, nihilominus iure cum eis ago, & testes rationibus reddēdis obnoxios produxi. Neq; uerò par nobis est discrimen, sed mihi quidem, si uos nunc ab istis decipiemini, non amplius licebit agere de dote. Istis uerò, si dicunt, me arbitri sententia iniuste esse absolutum, & tum licuit ad uos appellare: & nunc denuò licebit, si uoluerint, ius eis à me suū apud uos adipisci. Et ego, si me uos, quod absit, deseretis: nō habebō unde filiaē dotem annumerem: cuius cū natura sim pater, si staturam eius uideatis, nō filiam esse meam, sed sororem arbitremini. Isti autem, si me iuueritis, nihil de suo soluent, sed de mea domo meū mihi reddent: quam cum secreuerimus cōmuniter omnes ad dotis solutionem, isti habitare in ea soli pergunt. Neq; enim mihi commodum est filiam habenti nubilem, cum talibus habitare, qui non ipsi modò luxuriose uiuunt, sed & sui similes alios multos in ædes introducunt: neq; etiam, ita me amet Iupiter, tutū esse mihi puto, cum talibus in hōdem ædibus habitare. Nam qui adeò palam mihi per insidias periculum in Areopago crearūt, quo isti uobis aut ueneficio, aut a lio eiusdem generis facinore abstinere uelle uideātur: Qui præter cætera (nam & hoc modò uenit in memoriam) tam insigni esse ceperunt impudentia, ut & Critonis testimonium iniecerint, eum tertiam ædium partem à me emisse. Quod esse falsum, facile intelligetis. Primū enim non ita frugaliter uiuit Crito, ut ab alio ædes emat: sed ita sumptuose & luxuriose, ut præter sua etiam aliena consumat. Deinde non isti nunc testimonium dicit, sed mihi in iudicio aduersatur. Quis enim uestrūm ignorat, testes esse eos, ad quos negotium, quod de lis est, nihil attinet: aduersarios autem, socios earum rerū propter quas ab aliquo accusantur, id quod Critoni accidit. Præterea cum uestrūm tam multi sint, cæterorumq; Atheniensium multi: alius quidem nemo se ei adfuisse testatur. Timocrates autem solus, tanquam à machina testatur decimā celebrasse, isti patrem meum, æqualis eius qui nunc in hoc iudicio reus agitur, seq; planè omnia scire profitetur, quæ istis expediunt, scilicet: testatur item nunc se solum Critoni adfuisse, cum ædes à me emeret, quod quis nam uestrūm credat: præsertim

Resistendum
impudentiæ
Bæoti.

Non æquum
periculum.

Insectatio
Bæoti.

Critonis testi
moniū de uen
ditis ædibus.

Timocratis te
stimoniū de
decima.

fertim cum ego non de eo nunc agam, utrum ædes Crito emerit, nec ne: sed de dote, quam à matre mea allatam, leges me recipere iubent. Proinde quemadmodum uobis ego testimonijs multis & argumētis ostendi, matrem meam talentum dotis attulisse, id uerò me de patrimonio non recepisse, & ædes in eam rem à uobis exemptas esse: sic & istū uobis ostēdere iubete, aut me uera non dicere, aut recipere dotem non oportere. De his enim uos nunc pronuntiabitis. Si uerò eorū, de quibus accusatur, nec testes fide dignos producere, neq; ullū aliud adferre argumentum poterit, sed alia uerba iniiciet decipiendi causa, & clamabit, & indignabitur, quæ à causa aliena sunt: per Iouem cæterosq; deos uos oro, ne patiamini: sed ius meū mihi tribuite propter ea omnia, quæ dicta sunt: cogitantes multò esse iustius, ut matris meæ dotē mihi ad elocationem filix meæ addicatis, q̄ ut Plango & isti, præter cætera etiam ædes ad dotem exemptas, nobis eripiant, contra omnem æquitatem.

Peroratio.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA SPUDIAM PRO DOTE.

Polyeuctus uir Atheniensis, duarum filiarū pater, iuniorē Leocrati primū dat, deinde Spudiam maiore, ei qui cum Spudia litigat. Ac Polyeuctus quidē moritur filiæ, relicta hæreditate ex æquo. Maioris aut maritus ait, quadraginta sibi minas doti esse dictas, non tamen totam statim esse numeratā, sed decem minas minus uiuentemq; factum esse Polyeuctum, se debere eas, & moriturū, ædes reliquis bonis exemisse, easq; in debitu dedisse. Leocrates autem postulat, ut hæc sint communes, ut & cætera omnia: & maxima hæc est controversia totius orationis. Criminatur etiam alijs de rebus Spudiæ. Ait enim eum, * eum pecuniā quam & propter Polyeuctum, & natu maiorem debeat, non protulisse in medium, quod factum oportuisset. Cum uerò Spudias illud quoq; dicat, se triginta minas doti accepisse: maximè quidem Polyeucto id facere licuisse dicit, si alteri filiarum maiorem dotem dare uoluerit, & non parem utriq;: deinde ostendit, etiā illud ipsum falso asserere Spudiam, qui triginta minas ipse in argento acceperit: decem uerò in ueste & auro, quæ plures etiam sint quam decem minarum.

* καὶ τὸ πρὸς
ἀκρίτως καὶ
τὸ πρὸς ἐν τῇ
ἐξ ἰσότητος
τα χυμῶσι.

DEMOSTHENIS CONTRA SPUDIAM PRO DOTE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

SORORES habemus, Iudices, uxores, ego & Spudias iste, Polyeucti filias, qui cum uirilis sexus liberis orbus obierit, cogor cū isto de relictis bonis litigare. Quòd nisi, Iudices, omne studium & diligentiam adhibuissē, nec amicis rem permittere uoluissē; ipse me accusarem, si maluissē litibus & molestijs conflictari, q̄ paruam iacturā ferre. Nunc

Se affinis iniquitate coarctum, experi iudicio.

quo ego mitius & humanius cum isto agebam, eo magis ab eo cōtemnebar. & nūc periclitor: neq; ita ut iste erga hoc iudicium affectus sum, qui quidem eam rem parui facit, sæpe solitus in cōspectum uestrum uenire. Ego uerò id ipsum metuo, ne propter imperitiā uobis rem explicare nequeā. Sed tamen, Iudices, animaduertite. Polyeuctus quidam Thriasisus fuit, quē fortasse nec uestrūm aliqui ignorant. Is Polyeuctus, cum non haberet mares liberos, adoptat Leocratem, fratrem suæ uxoris. Cum uerò duas haberet filias, è sorore Leocratis: natu maiorem mihi collocat, quadraginta minis doti datis, minore Leocrati. Quæ cum ita se haberent, orto inter Polyeuctum & Leocratem dissidio (de quo nescio quid dicam) ereptam ab eo filiam Spudiam isti dat. Eo factō indignatur Leocrates, in ius uocat Polyeuctum & Spudiam

Narratio.

N 3 istum,

ἐπιλογία
ἡ παραίτησις.

M. drachmæ.

11. Minæ.

M D C C C.
drachmæ.

Enumeratio
reliquorū capi-
tum accusatio-
nis.

Refutatio ca-
uillationum
Spudias.

istum, de rebus omnibus cogit reddere rationem. Tandem ita transigunt, ut receptis ijs Leocrates, quæ de suo attulerat, nec maleuolus esset Polyucto, & omne inter eos disidium esset abolitum. Qua igitur de causa uobis hæc narraui, Iudices: quòd dote non recepta omni, sed mille drachmis deficientibus, & promissis, quas post Polyucti obitum reciperem: quamdiu Leocrates Polyucti hæres fuit, cum eo mihi res fuit, sed cum celsisset Leocrates, & Polyuctus periculose decumberet: tunc, Iudices, ædes ob decem minas pignori mihi opponuntur, è quibus me locationis precium recipere uetat Spudias. Primum igitur uobis testes adducam, qui adfuerunt cum desponderet mihi Polyuctus filiam, quadraginta minis promissis: deinde me mille drachmis minus recepisse ostendam. Præterea Polyuctum semper esse confessum se mihi debere, & Leocratem prædem dedisse, & morientem tandem pepigisse, se mihi libellos mille drachmarum indices propter dotem ad ædes collocaturum. Voca mihi testes. TESTES. Hoc igitur unum est, Iudices, eorum de quibus Spudiam accuso. Ac de eo quid nam maius aut firmitus ad uos afferrem quam legem, quæ planè dicit, quæ quis oppignerauerit, in ea non licere agere nec ipsi, nec hæredibus: nihil ominis contra hoc ius uenit Spudias disceptaturus. Alterum, Iudices, est, duas minas testatus est Aristogenes postulasse Polyuctum, quæ sibi deberentur à Spudia, cum usura. Id uerò serui precium est, quem cum iste à Polyucto emisset, precium neque illi soluit, neque nunc in commune protulit: octingentas porro & mille drachmas, de quibus nec ego scio quid æqui possit dicere. Mutuatus enim fuit eam pecuniam à Polyucti uxore, & tabulæ extant, quas illa moriens reliquit. Testes autem sunt mulieris fratres, qui rebus omnibus interfuerunt, & singulatim percontati sunt, ne quid alter alteri negocij faceremus. An non igitur, Iudices, iniquum & graue est, cum eorum ego omnium quæ uel à Polyucto uiuente emeram, uel ab uxore eius habueram, & usuram soluerim, & precium reddiderim, & nunc quæ debui omnia in commune proferam: istum nec leges curare uestras, neque Polyucti testamentum, neque relictas tabulas, neque rerum conscios, sed contra hæc omnia uenire litigatum: Cape igitur primum legem, quæ non sinit rerum oppigneratarum agere in possessores. Deinde relictas tabulas & testimonium Aristogenis. RECITA. LEX. LITERAE. TESTIMONIUM. Docebo uos etiam, Iudices, singulatim ea de quibus accuso. Phialam acceptam à Polyucti uxore, & oppigneratam cum aureis ornamentis, non protulerunt, quamuis receptam, ut uobis Demophilus, cui oppignerata fuerant, testabit: tabernaculum præterea, quod habent, nam id quoque acceptum non proferunt: alia item quam multa eius generis: Postremo, cum uxor mea patri minam argenti ad Nemesia contulerit, & plura etiam insumpserit: nec huius impensæ partem sustinere uult, sed alia præcepta habet, aliorum partes recipit: ea uerò quæ ita manifestè debet, non reddit. Ut igitur neque hæc prætermittantur: cape mihi eorum omnium testimonia. TESTIMONIA. Fortassis autem, Iudices, contra hæc nihil dicet Spudias (neque enim poterit, quanquam est callidus) sed Polyuctum & eius uxorem criminabitur, eosque dicet à me adductos hæc omnia fecisse in meam gratiam: atque adeò se multis alijs affici damnis, & mihi diem dixisse.

dixisse. Nam hæc & apud arbitrū dicere instituit. Ego uerò, Iudices, primū non æquam esse cenſeo talem defenſionem: neq; conuenire, ſi quis apertè conuincitur, ut retortis criminibus accuſet & criminet: ſed illa, ſiquidem afficitur iniuria, nimirum ulciſcetur, horū uerò dabit pœnas. Quī enim ego nunc iſtorum calumnias refutabo: ijs omiſſis, de quibus uos pronuntiabitis: Deinde miror, quā nam ob cauſam, ſiquidem uerè & iurè accuſare potuit, cum nos amici conciliare uellent, & multa uerba facta eſſent, illorū decretis acquieſcere non potuerit. At quī nam & meas, & illius accuſationes falſas redarguiſſent facilius, quā hi qui rebus hiſce omnibus interfuerant, qui æquè nobiſcum norant omnia, qui communes utriſque amici erant: Sed perſpicuum eſt, illi non profuiſſe, cum ab illis manifeſtè coarguendus eſſet, ad eum modum tranſigere. Ne putetis enim, eos qui hæc omnia ſciunt, nunc ſuo mihi periculo dicere testimoniū: tum uerò iuratos aliud fuiſſe de lite pronuntiuros. Quod ſi tale nihil inter nos interceſſiſſet, ne tum quidem difficile eſſet ſtatueri uter uera diceret. Nam de ædibus, ſi ait impulſu meo Polyuctū mandaſſe, ut libelli mille drachmarum indices apponerentur: at non etiam teſtibus perſuaſi nimirum ō Spudia, ut mihi falſa teſtarentur, qui adſuere cum mihi filiam deſponderet, qui ſciunt me minus accepiffe: qui eum cōfitementem ſe debere mihi, audierunt. & iubentem ſatis fieri: qui poſtremo teſtamento interfuerunt. Hiſ enim omnibus, hæc in meam gratiam facere non licuit: ſed periculum falſi teſtimoniij impendēret, ſi nihil eorum que facta ſunt, teſtificarentur. Omittamus igitur hoc nunc: ad illud autem quid reſpondebis: Nam hi certò edocendi erunt. Sin minus, omnes uos ab eo poſtulatote. Quū em̄ Polyuctus ea in teſtamēto mandaret, iſtius uxor aderat, quam patris iſti nunciaſſe teſtamētū conſtat: ſi præfertim ipſi nihil æqui tribuebatur, ſed ſi deteriore erat in omnibus cōditione. Quin & iſte ipſe fuit accerſitus: quo minus habent quod dicant nos clanculum, ſeꝑ ignorantibus ea egiffe. Nam cum uocaretur, ſe occupatum eſſe, uxorem ſuā intereſſe ſatis eſſe dicebat. Quid adhuc reliquum eſt: Cum autem Ariſtogenes ei hæc omnia accuratè renunciaſſet, neq; tum eum ullum uerbum feciſſe conſtat. ſed cum poſt hæc Polyuctus amplius quinque dies uixiſſet: neq; queſtus eſt, cum ingreſſus eſſet, neq; quicquā contra dixit, nec item eius uxor, quæ ab initio hiſ omnibus interfuerat. Quare non iam Polyuctus iſta mihi condonabat, ut apparet, ſed uoſmetipſi. Horum igitur memores, Iudices, ea, ſi quid fortaſſe de eis calumniæ iſtituerit, apertè obijcitate. Primū autem ut certò ſciatis, rem ita ſe habere, teſtes audite. Recita. TESTES. Proinde, Iudices, ædes mihi Polyuctum mille drachmis iurè oppigneratſe, ut quæ mihi iam antea deberent: iſte ipſe mihi teſtatur, & eius uxor, præter hoſce alios qui teſtimoniū dixerunt: qui tum nec prohibuerint, nec Polyucto aduerſati ſint, cum iſ tot dies poſtea uixiſſet, neq; Ariſtogeni, cum primū audiffent. Quod ſi ædes iurè oppigneratę ſunt, uobis (modò legiſ memineritis) ea quidē ratione Spudiā abſoluere non licet. Agite illud etiā de uiginti minis, quas non profert, cōſiderate. Etenim hic ruruſ iſte ipſe maximus erit mihi teſtis, non quidē certè oratione, cum nunc meus ſit aduerſarius, Iudices, (id quod nullum eſt argumentum) ſed facto illuſtri. Quid igitur fecit, Iudices: Hoc nunc animaduertite, ut, ſi fortè de matre mulierū malè loqui audebit, aut de tabulis: uos rei gnaros deci-

Ad crimina
reſponden
dum.

Nō detrectan
dū fuiſſe Spu
diæ amicorum
arbitrium.

Vt Polyeu
ctus deceptus
ſit, teſtes tamē
decipi non po
tuiſſe.

Spudiā, cum
uxor eius in
terſuiſſet te
ſtamento, tum
nihil eſſe que
ſtum.

De uiginti mi
nis.

ros deci

ros decipere uerbis non possit. Eas enim tabulas reliquit Polyucti uxor, ut paulo antè dixi. Cum uerò signa & ab istius & à mea uxore agnoscerentur, uterq; præsens eas aperuimus, & exempla accepimus, & rursus obsignatas, apud Aristogenem deposuimus. Hoc igitur, hoc Iudices, per deos oro, cognoscite. Inerant enim duæ minæ serui precium, neq; Polyuctus solum moriens eas ab isto postularat: inerāt & mille octingentæ drachmæ. His autem lectis, si ea nihil ad se attinebant, neque scriptura uera erat: quamobrem non statim indignabatur & grauius ferebat: cur autem ea rursus, & ipse consignauit, quæ nihil sani cõtinebant, neq; uerè scripta erant: Nam id quidem, qui non toti scripturæ assentiretur, faceret nemo. Enim uero, Iudices, per absurdum id erit profectò, si licebit istis ea quæ ipsi comprobarunt, nunc negare: uobisq; nullum id signum uidebitur, quòd omnes homines ad ea crimina quæ neq; uera, neq; iusta sunt, non obticescere, sed è uestigio litem mouere solemus. Quòd qui non fecerint, si postea in iudicio aduersantur, improbi calumniatores uidentur. Quæ quum Spudias nihilo minus quàm ego intelligat, ac potius eo certius, quo sæpius huc ingreditur: contraria ijs quæ egit omnibus, loqui non erubescit. Vos quidem sæpe una fraude animaduersa, ea pro certissimo signo de tota accusatione estis usi. Isti autem usu uenit, ut omnis eius oratio ipsa sese coarguat. Cape testimonium, ut appareat tum confessam esse tabularum signa istius uxorem, & nunc à Spudia obsignatas asseruari. **TESTIMONIUM.** His ita palàm demonstratis, equidem nihil esse pluribus opus existimo. Nam cum & leges proferre possim, & testes eorum quæ dicta sunt omnium, & ipsius aduersarij confessionem: quorsum multis uerbis opus est: Sed tamen, si de dote indigna bitur, & sibi de mille drachmis iniuriã fieri dicet, mentietur. De his enim contendit, cum non minus, sed plus etiam acceperit, ut statim uobis declarabitur. Verùm si ista omnia re uera accidissent, nõ ideo esset utiq; iustū, me pmissam dotem non accipere, si modò aliquid est in legibus subsidij: neq; etiã Polyuctum, si filiarū alteri minus, alteri plus dare uoluit dotis, nunc prohiberi. Tibi enim ipsi Spudia licuit nõ ducere uxorem, mille drachmis, ut mihi, non annumeratis. Sed nihilo minus habuisti, ut ego docebo. Primùm autem cape testimonium de sponsalium conditionibus. **TESTIMONIUM.** Quĩ igitur minus eum habere dicet aliquis, si isti in quadraginta minis aurum & uestis æstimated, mihi uerò decem minæ seorsim additæ fuerunt: atq; adeò id explicabo. Spudias, Iudices, à Leocrate mulierem, aurum & uestem habentem, accepit, æstimated Leocrati à Polyucto pluris quàm mille drachmis. Quæ uerò mihi misit, præter dotem, quæq; habeo solum: ea si cum his quæ isti sunt data, conferantur, consimilia deprehendet, demptis ijs quæ ob mille drachmas oppignerata sunt. Proinde iurè in quadraginta minis æstimabat ea quæ Leocrati numerarat, quæq; datam mihi summã superabant. Ac mihi cape primùm descriptionem hãc, & eis nunc recita, quid nam uterq; nostrum habeat. Deinde arbitrorum testimonium, ut sciant, eum pecuniam etiam longè maiorem habere, deq; ea Leocratem actionem instituisse: arbitros in hanc sententiã pronun-
RECITA. DESCRIPTIO. TESTIMONIUM. An non iste palàm habet quadraginta minas dotis iam pridem. Ego uerò triginta minas, quemadmodum iste, sed & nunc de eis periclitor, quali iniuste eas teneam. His itaq; de
causis,

Spudiam dotis
tantundè, aut
plus etiam ac-
cepisse.

Peroratio.

causis, Iudices, Spudias, re amicis permiffa, litem mecum transigere noluit, quòd ei ufu ueniebat, ut horum omnium conuinceretur. Cum enim illi his omnibus interfuiffent, & certò ea scirent; non ei permiffiffent quiduis dicere. Apud uos autem, se mentientem, me uera dicente, fore superiorem sperat. Ego uerò quæ postulo, perfpicuè uobis demonstraui, ut ipse potui. Rei gnaros autem iste fugit, quòd putaret eis fucum fieri non posse. Quare, Iudices, etiam uos ei potestatem mentiendi & calumniandi ne date, eorum quæ diximus memores. Nostis enim omnia ut gesta sunt, præterquam si quid ego præterij, ad exiguam aquam dicere coactus.

ARGVMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Phænippum de permutatione.

HAec oratio non refertur à nonnullis ad Demosthenem. argumentū autem tale habet. Erat classis apud Athenienses trecentorū uirorū, in quā ditiffimi quiq; legebantur, in quos onera grauiora inclinata erāt. Lex autē permittebat ei, qui sumptibus grauabatur, ut ea classe excederet, si quem se locupletiozem uacantem ostendisset. Quòd si is qui designabatur, se ditiozem esse fatebatur: in trecentos alterius loco referebatur. Sin negabat, permutabant inter se facultates. Nunc igitur trecentorum unus se grauatū & pauperem esse querens, Phænippum inuadit. Quare ad opum permutationem ueniunt. Accusat autem Phænippum, ut qui nec descriptionem rei familiaris legitimo tempore dederit, sed multo post: & signa ab ædibus abstulerit, ut quædam quæ intus fuerint, distraheret, & se cuidam multum falso postulanti, debere simulet.

DEMOSTHENIS ADVERSVS PHAE-

NIPPVM DE PERMVTATIONE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

DI benefaciāt, Iudices, primū uobis omnib. deinde etiam Soloni, qui legem tulit de permutationibus. Nisi enim is apertè nobis explicasset, quid primū eos qui permutassent, facere oporteret, quid secūdo loco, cæteraq; deinceps ordine, haud scio quonā tandem progressa esset Phænippi istius audacia: quum nunc, tametsi lex nobis ea omnia edicat, tamen iura in ea perscripta negligat. Nam cum intra triduū, ex quo iuratur, declarationē rei suæ familiaris mihi ex lege dare debuisset, aut, si tum nollet, sexto saltem mensis sextilis die, quem precibus à me impetrarat, & ad quē promiserat se daturum declarationem: neutrum horum fecit, sed cōtemptis utrisq; & uobis, & lege, altero mense dedit biduo aut triduo ante iudicij ingressum, reliquo autem omni tempore delituit. cum item signa ædium, quæ ego appofueram, relinquēda essent, egressus in agrum, aperuit, & hordeum extulit, & reliqua: quasi potestatem ei dedisset lex faciendi quicquid libitum, non quid iustum esset. Ego uerò, Iudices, maximè optarim me florere opib. ut olim, & manere posse in trecentorū numero. Quoniam autē partim communis calamitatis cum ijs qui è fodinis quæstum faciūt, fui particeps: partim magnis mulctis affectus, iacturam feci rei familiaris, & nūc deniq; me tria talenta reipublicæ numerare oportet: talentum pro portione (particeps enim & ego fui, quod utinam esset aliter, publicatæ fodinæ) necesse est, ut in meū locū substituere coner eum, qui non nūc modò est me locupletior, sed prius etiam fuit, & nullum uobis unquam munus obiit, neq; reipublice quicquam hactenus contulit. Vos igitur omnes oro, Iudices, si ostendero Phænippum

*Iniquitatem
aduersarij ac-
cusat.*

*Querela de
incommodis
suis.*

Petitio.

○ istum

Narratio.

* Numerus
deest.Vadimonia de
ferta à Phæ-
nippo.

istum & definita legibus iura uiolasse, & me locupletiorē esse, ut me iuuetis, & istum meo loco in trecentorum classē referatis. Propter hoc enim leges quotannis permutationes cōcedunt, quōd conseruatio perpetua rei familiaris & incrementa paucis ciuibus permanere solent. Ab initio autem uobis omnia quę in permutatione acciderunt, cōmemorabo. Mense Quintili, sexto nonas, duces trecentis permutationes proposuerūt. In illis ex lege Phænippum istū citauī. Eo igitur citato, & adhibitis quibusdā familiaribus & amicis Cithera iui in eius fundū. Ac primū obij fundū eius, q̄ stadiorū erat amplius quadraginta circūcirca: & ostēdi, & testatus sum corā Phænippo, nullos fundo libellos affixos esse. Sin ipse id affirmaret, statim eū dicere iubebā, & ostendere, ut ne postea fundus ære alieno obstrictus esse perhiberet. Deinde obsignauī domicilia, & meas ædes eū ingredi iussi. Postea quæsiui, ubi excussum frumentū esset. Erant enim ibi, Iudices, diuos diuasq̄ testor, duæ ares, fermē iugeri amplitudine utraq̄. Is uerō respondit, frumentum partim uenditum, partim intus esse repositū. Tandem autē, ne longum faciā, constitui custodes intus quosdam, atq̄ mediusfidius etiā edixi, ut uetaret agasones materiam è fundo auerere. Nam præter cæteras Phænippi opes, Iudices, etiam hic amplius est ei redditus: sex asini per totum annum materiam ei uehant, & iste in singulos dies amplius * drachmis percipit. Cum igitur eis interdixissem, ne materiam attingerent, & Phænippo denunciauissem, ut ex præscripto legis ad sacra præsto esset, in urbem redij. Primū igitur eorum quę dixi testimonia uobis exhibebo. Deinde & de cæteris audietis omnē ueritatem: Phænippū enim istum à primo die statim nihil iusti agere instituisse reperietis, obsignauī domicilia permissu legis. iste aperuit, & signum quidem se sustulisse fatebatur: fores autem aperuisse non fatebatur. Quasi uerō propter aliam causam, quā ad fores aperiendas signa sustulisset? Deinde uetui ne materia eueheretur: iste quotidie euexit, eo die excepto, quo ego uetui, nullo ære alieno fundus obstrictus erat: nūc iste multū æris alieni pfert. In summa, facit qd̄ libet, nō quod leges iubēt. Recita testimonia, primū de fodina, deinde & cætera.

TESTIMONIA. Quibus igitur me Phænippus iniurijs à primo statim die afficere cœperit, audistis Iudices, & è me, & è testibus. Quæ autē post facta sunt, ea non in me tantum, sed etiam in leges sunt commissa, quæ uobis omnibus magno studio sunt tuendæ. Cum enim iurasset tertio idus sextilis, se rectè & uerè suas opes declaraturū: & lex apertè iubeat, declarationem tertio post iusiurandum die esse dandam: conuenit me ante prætorij cum Polyucto Crioense & Terentio, rogans, primū ut de transactione secum congrederer (præstiturum enim mihi quæ æqua essent omnia) deinde, ut declarationem rei familiaris differrem in dies non multos. Neque enim ignotas sibi esse res meas. Ego uerō existimans & moderati & quieti esse ciuis, non statim præcipitem ruere in iudicium, concessi. (quid enim multis est opus?) ut is congressus de transactionibus IIII. calendas Septembris fieret, declaratio autem VI. Cal. His à me Phænippus impetratis, neutro die præsto fuit, sed ad uos, non una, sed duabus legibus uiolatis, ingreditur: una, quæ iubet triduò, postquam iurauerit, rem familiarem declarare: altera, quæ iubet ratas esse pactiones testibus præsentibus factas. Atqui, Iudices, quis uestrū ignorat,

rat, æquè ratam esse diem, tum legibus sancitam, tum ab aduersarijs concessam? Nam cum sæpe legibus trigesima dies præfinita sit: aliam inter nos pacti, apud magistratus omnes obtinuimus: & actiones & iudicia aduersarijs prorogant nouemui, si ipsi inter se conuenerint. Quorū si quis mutuam pactiōnem irritam esse oportere censet, is uobis odio prosequendus est, ut impudentissimus calumniator. At Phænippus perinde ac si lex iubeat nihil præstare quod receperis, ab eo die quo promisit, se & ad transactionem adfuturum, & declarationem suā daturum, & meam accepturum: nusquā se stitit. Ego, postquā ab isto contemni uidi & me & leges, declarationem in prætorium attuli. Iste uerò (quod & paulo prius dixi) libellum mihi nullum dedit: uideri quidem uoluit, se mihi dedisse declarationē, sed sic, ut ego illis quæ inscripta essent, uti minimè possem. Non decet autem, Iudices, ijs plus æquo tribuere, qui suam improbitatem legibus esse firmiorem censent. Alioqui efficietis, ut multi iura perscripta legibus derideant. Illi quidem iuuandi sunt, qui legum uocem uestram esse putant: & uestram hanc, quæ pro tribunali editur, affectis iniuria non fontibus opitulaturā. Recita horum quæ modò dicta sunt, testimonia & leges. TESTIMONIA. LEGES. Proinde talia passus à Phænippo, hanc descriptionem ad imperatores retuli. RECITA. DESCRIPTIO. Quo igitur alio pacto, per deos & genios, Iudices, ostendendum est, teneri Phænippum his quæ lecta sunt, quā quo ego pacto nūc ostendo? Sed tamen uicissim questus est Phænippus, me non rectè indicare rem familiarē. Adeò facilè isti apud uos mentiuntur, & accusat iusiurandum, quod ante declarationem dedi, dicens, me exceptis ijs quæ in fodinis haberem, reliquas opes indicaturum pollicitū: quasi uerò ad legum præscriptum iurare, id uerò sit accusatione dignum. Vos autem nostis, Iudices, (uos enim tulistis) legem, quæ prorsus ita loquitur: eos qui inter sese permutent, cum dato iureiurando suas opes indicarint, etiā hoc iurare debere: declaro opes meas rectè & iustè, ijs exceptis quæ in argentifodinis sunt, quas leges immunes fecerunt. Sed legem potius ipsam recita. Verum paululū quæso differ. Ego & prius obtuli Phænippo, & nunc, Iudices, ei dono do, & cedo cum reliquis bonis, etiam argentifodinis, si mihi solum fundum liberū tradiderit, ut fuit, cum ego primū in eum ueni testibus adhibitis: & quantum ex ædibus frumenti & uini euexit, & cætera quæ sublati signis à foribus abstulit, ea in eundem locum restituerit, & quid dicere & clamare pergis? multa ego prius ex argentifodinis, Phænippe, me opte corpore laborans, & quæritans, collegi, fateor: nunc uerò paucis exceptis, omnia perdidit. Tu uerò è fundo tuo uendens hordeum octodecim drachmis, & uinum duodecim drachmis, non iniuria diues es, si frumenti medimnos feceris amplius mille, uini metretas amplius octingentas. Nunquid igitur eundem nos ordinem tenere decet, cum nunc alia in fortuna simus quā antea? Nequaquam. Non enim iustum fuerit, sed succede & tu: esto ad paruum tempus in classe munera obeuntium, postquā cum metallicis malè agitur. uos autem agricolæ ditiores estis quā oportebat. Satis enim diu duobus patrimonijs frueris, altero naturalis patris Callippi, altero adoptiui Philostrati oratoris: neque his unquā quicquam præstitisti. Ac meus quidē pater utriusque, & mihi & fratri, patrimoniū reliquit

Reuerentia legum.

Fodina excepta.

Diuitia Phænippi.

Sordium Phænippi criminationis.

quadraginta quinque minarum, unde uitam sustentare haud facile est. at tui patres, tantam habuere pecuniã, ut uterque tripodem dedicarit in Bacchanalium ædilitate uictor. Neque uerò inuideo. Debent enim à diuitibus iuari ciues. Tu igitur te ostende, uel unum teruncium in rempublicam cõtulisse, qui duo munifica patrimonia suscepisti. sed non ostendes. occultare enim & tergiuersari, & nihil non facere, ne quid hisce in usum reipublicæ præstes, didicisti. At ego demonstrabo, me pauculis à patre acceptis multa insumpsisse. Sed primum legem illam mihi legito, quæ non sinit quicquam quod in sodinis est, declarare, & prouocationem: deinde testimonia, ut constet Phænippum istum duas munificas familias hæreditate consecutum. LEX. PROVOCATIO.

Deliciæ Phænippi.

TESTIMONIA. Vnica duntaxat Phænippi istius in uos, Iudices, munificentiã ostendi potest. Equos solerter & magno studio alit, ut adolescens & locuples & robustus. Quod nam eius rei magnum argumentum est: Vendito equo bellico ab equis descendit, & pro eo uehiculum sibi ista ætate comparauit, ut ne pedes ambulet. Usque adeo delicias iste diffluit, & hoc quidem mihi descripsit, sed hordei & uini, & cæterorum quæ è fundo proueniunt, ne decimam quidem partem. Operæ precium nimirum est, eum nunc missum facere, quoniam industriam suam, & reipublicæ studium, tum corpore, tum facultatibus declarauit. Multum certè abest. Bonorum enim iudicium est, eos ciues, qui cum opibus abundant, ultrò largiuntur, & eos qui in trecentorum classe sunt, si id eis opus fuerit, relaxare. ij uerò qui se id perdere putant, quòd in rempublicam contulerint, in eos qui primi tributum conferunt, sunt referendi, neque permittendum ut fugiant. Recita primum testimonium, deinde declarationem eius.

TESTIMONIUM. DECLARATIO. Omitte ista. Etsi enim multa domo extulit Phænippus, resignatis ædificijs, quæ consignata fuerant, ut uobis à testibus explicatum est, & relictis quæ ei uisa sunt, secundo mense mihi dedit declarationem rei familiaris: sed tamen omitte ista. Recita ab eo loco deinceps, ubi se his fundis pignori oppositis, debere profiteatur. DECLARATIO. Desine.

Maternam dotem in ære alieno non esse numerandam.

Ista Aristonoe, Iudices, Philostrati uxor est, istius mater. Ei se Phænippus dotem debere dicit, cuius istum leges dominum constituunt: in quo mentitur, & non iusta utitur indicatione. Cur enim ego, Phænippe, cum mater mea maneat in ædibus meis, & uiuat, & dotem attulerit, dotem eius in ære alieno non recenseo, neque decipio, Iudices, sed mearum opum sino participem esse matrem, siue Phænippi, siue meas habeam facultates: Quia, bone uir, leges hæc iubent, tu autem contra leges

Æs alienum in re præsentis fuisse proferendum.

agis omnia. Recita aliud. DECLARATIO. Auditis, Iudices: Pamphilo, inquit, & Philoleo Rhamnusijs communiter talentum debeo, & Aiacidæ Phlyensi quater mille drachmas, & Aristomeni Anagyrasio quatuordecim minas. Quamobrem igitur Phænippe, cum ego, testibus adductis, te interrogarem, nunquid deberes propter fundum, & iuberem ostendere libellos indices, si qui forte adessent, & testes adhiberem, ne mihi postea ficticij creditores existerent: tum nullum æs alienum declarasti. Postquam autem secundo mense mihi declarationem tradidisti, lege iubente id intra triduum fieri: nunc ueniunt creditores, & æs alienum amplius trium talentorum: Quia nihil aliud struis, nisi ut quantum ego publicè ærario debeo, tantum & tu priuatim debeas. Mentiri te autem, & cum periurio ad hos uenire, te manifestè conuincam. Cape mihi scriba

scriba Aiacidæ & Theotelis testimonium, quibus iste se quater mille drachmas debere falso inscripsit, atq; olim reddidit, non ultro, sed iudicio damnatus. RECITA. TESTIMONIUM. Eum ne, Iudices, qui ita palam in omni-
 bus iniuste fecit declarationem, & neq; legum ullam rationem habuit, quæ diffi-
 nierunt, intra quæ tempora declaratio facienda sit: neq; priuatarum pactio-
 num, quas æquè firmas existimamus: præterea, qui signa cōclauium aperuit,
 & frumentum domo exportauit, & uinum, atq; insuper materiã æstimatam
 post permutationem uendidit, quæ pluris quàm triginta minarum fuit: &
 quod omnium maximum, æs alienum cōmentus est permutationis gratia:
 cum iuste fecisse declarationem pronunciabitis? Minimè uerò, Iudices. Quò
 enim uertere se debet, is cui in sententia uestra præsidij nihil erit, si homines
 diuites & nunquam de uobis bene meriti, multum & frugum & uini perci-
 pientes, idq; triplo pluris quàm prius distrahentes, meliore fuerint apud uos
 conditione? quod minimè nunc fieri debet. sed quemadmodum publicè iu-
 uistis omnes eos qui in fodinis laborant, sic & priuatim me iuuatore nunc. Ete-
 nim, si seruus, nō ciuis uester essem, uisa industria mea, & studio erga uos, sub-
 leuassetis me sumptibus, & aliquem alium fugitiuū comprehendissetis. Eo-
 dem modo etiam nunc, ubi tria talenta soluero quæ debeo, & uires recupera-
 ro: rursus subleuato calamitoso aliquo, ad me uenietis. Nunc uerò me missum
 ut faciatis, omnes uos oro, Iudices: & cum æqua dixerim, precor ut me iue-
 tis, & ab istis exagitari ne patiamini.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA MACAR-
 TATVM, de Hagniana hæreditate.

Hagnias & Ebulides consobrini fuerunt. Horum alter Hagnias obiit sine liberis. Ebulides autè filiam
 reliquit Phylomacham, quæ agit in eam hæreditatem ut genere proxima. cum ea litigant Glaucus qui-
 dam, & Glaucos, non ratione propinquitatis, sed testamento freti: quod cum in iudicio adulterinum deprehen-
 sum esset, hæreditatem accipit Phylomache. Theopompus uenit in iudiciū, & ipsis his uictis assumptis, & præ-
 ter hos Eupolemo, accersuit ad hæreditatis disceptationem Phylomachã. Permittebat enim lex unicuiq; pro-
 uocare uictorem, & hæreditatis possessorem. Cum uerò per fraudem concinnata esset actio, ut ait Sositheus
 uincit Theopompus. ac is quidem obit, filio relicto Macartato. Phylomachæ autè nascitur filius: eum nominat
 Ebulidem, et adoptandum dat patri suo Ebulidi, consobrino Hagnia, qui reliquerat hæreditatem, eumq; ad-
 optatum introducit ad Curiales Hagnia & Ebulidis: quem Curiales, ut qui iurè introduceretur, receperunt.
 His actis, puer ad disceptationem hæreditatis uocat Macartatum, Theopompi filiū. orationem habet Sositheus,
 naturalis pueri pater.

DEMOSTHENIS ADVERSVS MACAR-

TATVM DE HAGNIANA HAEREDITATE

Oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

VVM prius etiam controuersia nobis fuerint, Iudices, cum
 istis isdem de Hagniana hæreditate, neq; ullum isti modum
 statuam iniquitati & uiolentiæ, ut quouis modo quæ ad se
 nihil attinent, obtineant: necesse fortassis est, rem omnem
 ab initio repetere. Sic em̄ Iudices, & uos facilius omnia quæ
 dicentur, intelligetis: & isti quales homines sunt, tales offen-
 dentur, & apparebit eos iam olim auspicatos, minimè adhuc à suis malis arti-
 bus recedere, & existimare, sibi quicquid in mentem inciderit, perficiendum
 esse. Oramus igitur uos, Iudices, ut nostram orationem cum beneuolentiã
 & attentè

○ 3 & attentè

& attentè ad finem usque audiatis. Dabo autem ego operam, ut rem quàm fi-
 eri perspicuè poterit, uos edoceam. Pueri huius mater, Iudices, cum genere pro-
 xima esset Hagnia Exæi filio, in Hagnie hæreditatem egit secundum leges ue-
 stras; & eorum qui tum de ea hæreditate contenderunt, se genere esse propio-
 rem, nemo uel iurare ausus fuit. Constabat enim inter omnes, mulieris esse hæ-
 reditatem ratione propinquitatis. Sed & Glaucus Exæi filius, & Glaucon fra-
 ter eius, & Theopompus Macartati istius pater, qui illis earū rerum omnium
 & autor & adiutor fuit, & pleraq; testimonia dixit, uenerunt falso testamento
 concinnato: quod quidem testamentum ab eis oblatum, inuentum est falsum,
 & conuictum. Neq; illi solum succubuerunt, sed & cum summa improbitatis
 opinione è iudicio abierunt. Theopompus autem istius Macartati pater, tum
 præsens, proclamante præcone, si quis agere in hæreditatē Hagnia, aut sacra-
 mento contendere uellet, siue genere, siue ex testamento: cōtendere sacramen-
 to non est ausus, sed ipse ius dixit, ad se nulla ratione pertinere Hagnia hæredi-
 tatem. Tenente autem matre pueri huius hæreditatem, postquā in iudicio ad-
 uersarios omnes uicerat: ita nefarij fuerunt isti, ut neq; legibus uestris, neq; sen-
 tentijs iudicū acquiescendū esse putarint: sed quo iure qua iniuria mulieri rur-
 sus eripere hæreditatem, quam ei uos addixeratis, instituerint. Quare cōiurati
 & fœdere inter se icto, eoq; apud Medeam Hagnusium deposito: Theopom-
 pus istius Macartati pater, & Glauco, et Glaucus prius uictus, et alio quodam
 familiarium quarto adhibito (Eupolemus ei nomen erat) hi omnes cōmuni-
 ter insidiati, citarunt mulierem ad prætorem, ad disceptationem Hagnianæ
 hæreditatis: dicentes, legem iubere, ut is qui adijisset hæreditatem, & teneret, ci-
 taretur, si quis in eandem agere uellet. Postquā eos prætor in iudiciū duxit, &
 causa agenda fuit: tum alia eis omnia præparata fuerūt ad iudiciū, tum aquæ,
 ad quam disceptandum erat, quadruplo plus nobis acceperūt. Necessè enim,
 Iudices, habebat prætor amphoram unicuiq; accusatorum infundere, & tres
 choas posteriori orationi. Proinde fiebat, ut ego mulieris defensor, non modò
 de genere & cæteris quæ dicenda erant, iudicibus meo arbitratu narrare non
 possem, sed ne minimam quidem mendaciorum, quæ in nos cōgesserant, par-
 tem, refutare. quintā enim aquæ partem habebam. Atq; id artificium illud fuit,
 ut ipsi inter se colluderent, ac mutuas traderent operas, omniaq; cōfiterentur:
 de nobis autem ea dicerent quæ nunquam facta sunt. Cum igitur in eum mo-
 dum insidias struxissent, & coniunctis uiribus uos oppugnarent, discis qua-
 tuor ex lege positis, haud iniuria, opinor, iudices decepti, inter sese dissenserūt,
 atq; illis artificijs seducti, id pronunciarūt, qd' unicuiq; in buccam uenerat, cal-
 culiq; paucis omnino plures, uel tribus, uel quatuor, in Theopompi disco, q̄
 in mulieris, sunt inuenti. Ac tum hæc acta fuerunt, Iudices. Postquā autem hic
 puer natus est, ac tempus esse uidebatur, ego non iratus ob ea quæ acciderant,
 sed humanum quiddam accidisse ratus illius temporis iudicibus: introduxi ad
 Curiales Hagnia Ebulidem puerum hunc, eius filia natum, ut ne eius familia
 desolaret. Is enim Ebulides, Iudices, Hagnie genere proximus, in primis qui-
 dem exoptabat à dijs sibi nasci filiū, quemadmodum ei & filia pueri huius ma-
 ter nata erat. Postquam autem eo uoto frustratus, mares liberos nullos omni-
 no suscepit: iam secundo loco cupiebat è filia sibi adoptari filium, in suam &
 Hagnia

Narratio.

Falsum testa-
mentum.Conspiratio
sycophantarū.

Victoria sycophantarum.

Puer in Ha-
gnia familiam
adoptatus.

Hagnia familiã, & ad suos Curiales introduci, existimans, Iudices, e reliquis hunc sibi esse coniunctissimum, & sic suam familiam rectissimè cõseruari, & non desolari. In quo ego ei obsecutus sum, actione instituta, ut genere proximus, & introduxi puerum hunc ad Hagnia & Ebulidis Curiales: in quorũ & Theopompus, dum uixit, istius Macartati pater, curia fuit, atq; isthic ipse, Curiales Macartati istius, optimè gnari generis, uidentes istũ quidem ipsum fugitare periculum, neq; uictimam ab ara abducere, si puer hic non legitimè introduceretur, postulare autẽ ut ipsi peierarent: calculis, de ara Curialis Iouis, dum sacra arderent, desumptis, præsente isto Macartato, iusta decreuerunt, o Iudices, rectè & conuenienter, ut puer hic Ebulidæ filius in Hagnia familiam introduceretur. Quibus per Curiales istius Macartati decretis, hic puer ut filius Ebulidis, citauit Macartatum de Hagnia hæreditate in iudicium, & diem dixit apud prætorẽ, autore adscripto fratre suo. Mihi enim, Iudices, porrò non licebat autorẽ fieri, qui puerũ in Ebulidæ familiã adoptasem: & hæc puocatio facta est à puero hoc ex ea lege, qua freti & isti matrem huius, quæ prius iudicio uicerat, & hæreditatem Hagnia tenebat, prouocant. Age recita mihi legem, qua puocatio in eum dat, qui hæreditatẽ tenet.

LEX. Sin de adita contendat hæreditate, aut pupilla: citet eum qui hæreditatem tenet ad prætorem, quemadmodum fit in alijs causis. sacramento autem contẽdat petitor. Sin sine citatione petierit, imperfecta erit petitio hæreditatis. Sin is qui hæreditatem adiit superstes non fuerit, prouocet simili ratione eum, cui præfinitum tempus nondum est terminatum: * disceptatio autem prætoris esto, quatenus is egit qui hæreditatem habet. Legem quidem audiistis. Iustam autem rem à uobis petam, Iudices, si ostendero, Theopompo patre Macartati genere esse Hagnie propiorem Ebulidem puerũ hunc: & Phylomacham quæ est mater pueri, Ebulidæ filia: neq; tantũ esse genere proximos, sed in uniuersum, ne ullum quidem esse hominem in familia Hagnia alium quàm matrem pueri huius, & ipsum hunc puerum: hæc si ostendero, quæso ut nobis opem feratis. Ac primũ quidem decreuerã, Iudices, in tabula descriptos omnes cognatos Hagnia, sic uobis ostendere singulos, sed postquam eam non ex æquo spectare posse omnes, præsertim remotius sedentes, uidebant: necessariũ fortassis est, oratione docere uos, quæ res cõmunis est omnibus. Conabimur autẽ & nos, q̃ facere breuissimè poterimus, explicare genus Hagnia. Buselus fuit Exæi filius. is quinq; filios suscepit, Hagniam, & Ebulidem, & Stratiũ & Habronem, & Cleocritum. & hi omnes Buseli filij uiri facti sunt: distribuitq; inter eos omnes Buselus facultates suas rectè & iustè, ut conueniebat. Partiti facultates, uxorem quisque duxit, ut leges uestræ iubent, & filij nati sunt eis omnibus & nepotes. factæq; sunt ex unica Buseli, quinq; familiæ: & seorsim quisque habitauit, suam quisque domum habens, & sobolem procreãs. De tribus igitur fratribus, Iudices, quid ego uobis negocium facessam, & mihi ipsi, de singulis memorando? Cum enim in eodem sint genere cum Theopompo, & omnes æquè Hagniam attingant, cuius est hæreditas: nullus eorum, neq; prius unquã, neq; nunc molestus fuit, aut litem mouit, neq; uel de hæreditate Hagnia, uel de muliere pupilla, quam ego habeo, in iudicio contendit, sed existimarũt, nihil profus ad se attinere

Puer à Curia libus receptus.

Actio pueri nomine in Macartatum instituta.

* τὴν δ' ἀμφὶ σέβητος ἴναι τῷ ἄρχοντι, καὶ ὅτι ἐπεδικάσατο οὐδ' ἀνέχεται χρεμάτι.

Petitio.

Series generis

Tres fratres.

Theopompus.
Macartatus.

Stratius.
Hagnias.

Filius, fratris
filio propior.

se attinere quicquid esset Hagnie. Superuacaneū igitur mihi esse uidetur quie-
quam de his dicere, nisi quatenus attingendum erit. De Theopompo autē
Macartati patre, & ipso isto Macartato, de his est mihi necessario dicendum.
Res autē, Iudices, paucis expediri potest. ut paulo antē audiuitis, Buselo quinque
filios fuisse natos: horum unus fuit Stratius, à quo Macartatus iste oriundus
est: & alter Hagnias, à quo puer hic originem ducit. Natus autē est filius Ha-
gnie Polemo, & filia Phylomache, soror Polemonis germana & uterina. Stra-
tio Hagnie fratre nati sunt Phanistrate et Charidemus, istius Macartati auus.
E uobis igitur quæro, Iudices, uter coniunctior sit & propior Hagnie: is Po-
lemo, & filia Phylomache: an Charidemus Stratij filius, Hagnie ex fratre ne-
pos? Ego quidem certē opinor filium & filiam unicuique nostrū longē con-
iunctiorem esse, quā fratris sororis uel filiū. Neque apud nos solum, sed etiam
apud cæteros tum Græcos tum Barbaros hoc receptū est. Quod cum in con-
fesso sit, facile iam cætera intelligetis, & istos homines esse uiolentos & proter-
uos sentietis. Polemonis enim Hagnie filij, filius fuit Hagnias, eodem cum
auo suo Hagnia nomine. & is quidem posterior Hagnias sine liberis decessit.
Phylomache autem sororis Polemonis & Philagri, cui dedit eam frater Po-
lemo, quippe consobrino suo (Philager enim frater erat Ebulidæ, fratris Ha-
gnie) Philagri igitur consobrini Polemonis filius fuit Ebulides, maternus
auus huius pueri. Et hi liberi fuerunt Polemoni & sorori Polemonis Phylo-
machæ. E Charidemo autē natus est, Stratij filio, Theopompus, istius pater
Macartati. Denuò igitur quæro, Iudices, uter coniunctior sit & propior Ha-
gnie primo illi, Polemonis filius Hagnias, & Ebulides, Phylomache filius,
& Philagri: an Theopompus Charidemi filius, Stratij nepos? Ego existimo
Iudices, si quidē & filius multo cōiunctior est, & filia: rursus ē filio, & ē filia na-
tum filium hos esse coniunctiores, quā * patruelis filium, & cum qui est ex alia fa-
milias. Sed Theopompo natus est filius Macartatus iste, Ebulidæ autem Phy-
lomachæ filio, qui * cōsobrinus Hagnie paternus fuit, quum Ebulidæ con-
sobrini filius Hagnie à patre sit hic puer: quoniam Phylomache mater Ebu-
lidæ, & Polemo pater Hagnie fratres fuerunt, germani & uterini. Macartato
autem isti, filio Theopompi, * nihil genitum est, quod sit in familia istius &
Stratij. Quæ cum ita sint, puero huic nomen est ex eorum numero quæ legib.
iubentur, & quatenus lex propinquitatem extendi iubet. Consobrini enim
Hagnie filius est. Pater enim eius Ebulides, consobrini fuit Hagnie, cuius
est hæreditas. At Theopompus pater Macartati istius, non ei nomen ullum
lege sancitum imponere potuisset. Ex alia enim familia fuit Stratiana. Non au-
tem conuenit Iudices, ut quisquā mortaliū, qui sit ex alia familia, Hagnie hære-
ditatē habeat, dum aliquis superfuerit in Hagniana familia natus: aut uicijciat,
id quod isti agunt, cum sint & genere remotiores, & non in eadem familia.
Hoc enim illud est, Iudices, quo Theopompus Macartati istius pater, impo-
sturam fecit. Qui nam igitur restant, qui adhuc sint in Hagnie familia: & Phy-
lomache uxor mea, Ebulidæ autem filia, consobrini Hagnie, & hic puer in-
troductus filius in familiā Ebulidæ & Hagnianam. Theopompus autem
istius Macartati pater, cum ex Hagnie familia non esset, ingenti mendacio de-
cepit Iudices, & de Phylomacha Polemonis sorore, amita Hagnie, non esse
eam

* ο τὸ ἀδελ-
φιδὸς υἱός.
* ἀνεψιῶν δὲ
ἀγνίας ὄντι
πρὸς πατρὸς
εὐβουλίδου
ἀνεψιῶν πατρὸς
ὡν ἀγνίας πρὸς
πατρὸς ἔστο
οὗ ὁ παῖς.
* ἔδεν ἐγένε-
το ἐκγονοῦ ὅτι
ἔστιν ἐν τῷ δι-
κῷ τῷ τέτρῳ
καὶ τῷ στρα-
τίῳ.

Mendacium
Theopompi.

eam Polemoni Hagniae filio, germanam & uterinam sororem: & rursus, dum simulat, se esse Hagniae gentilem, qui nunquam fuit. Haec uero Theopompus securè omnia dicebat, nullo quidem teste adhibito, qui nobis in iudicio rationem redderet: sed quòd assensores habebat socios, qui mutuas tradebant operas, atq; adeò communi consilio agebant omnia, ut eriperent à muliere huius pueri matrem hereditatem, quam ei uos decreueratis. Volo igitur, Iudices, eorum quae dixi apud uos testimonia proferre, ut constet, primùm euicisse hereditatem Hagniae, Ebulidae filiam Phylomacham, genere proximam: post de cæteris omnibus. Lege testimonium. TESTIMONIUM. Testatur se affuisse apud arbitrum, Nicophemo prætore, cum euicerit Phylomache Ebulidae filia hereditatem Hagniae, contra omnes qui ei controuersiam faciebant. Audistis, Iudices, & haec euicit, nullo improbo conatu, aut cõiuratione: sed cum nos quàm fieri iustissimè potest, ostendissemus, eam esse genere proximam Hagniae, cuius est hereditas, quippe quae sit consobriini filia à patre & è familia Hagniae. Si Macartatus igitur dixerit, patrem suum Theopompum euicisse hereditatem hanc, uos ei Iudices respondete, mulierem, eandem euicisse hereditatem, prius etiam quàm Theopompum istius Macartati patrem: & iustè euicisse mulierem, ut quae esset è familia Hagniae, Ebulidae filia consobriini Hagniae: Theopompum autè non euicisse, sed decepisse, ut qui ex Hagniae familia omnino non esset. Haec uos ei ò Iudices respondete, atq; illud etiã, puerum hunc Ebulidem, Ebulidae filium, nec à Theopompo Macartati patre, neq; ab ab ullo mortalium unquam esse uictum: & nunc controuersiam & iudicium esse de hereditate Hagniae, huic Ebulidae filio, & Macartato isti filio Theopompi: quorum uter æquiora dicere, & legibus magis consentanea uidebitur, ei nimirum uos Iudices assentiemi. Lege reliqua testimonia: primùm Phylomacham Hagniae amitam, sororem fuisse germanam & uterinam Polemonis Hagniae patris. Deinde cætera omnia recitabuntur de genere. TESTIMONIUM. Testatur se populares esse Philagri Ebulidae patris, & Polemonis Hagniae patris: & scire Phylomacham Ebulidae matrem, habitam sororem esse Polemonis, patris Hagniae, germanam & uterinam: neq; ex ullo unquã audiuisse, fuisse fratrem aliquem Polemoni Hagniae filio. ALIUD. Testantur Oenantham matrem aui sui Stratonidae, consobrinam fuisse è duobus fratribus Polemonis fratris Hagniae: seq; audisse è patre suo, Polemoni patri Hagniae nullum unquam fuisse fratrem, sed sororem Phylomacham germanam & uterinam, matrem Ebulidae patris Phylomaches quae Sositheo nupsit. ALIUD. Testatur se cognatum esse & Curialem, & popularem Hagniae & Ebulidae, & audisse de patre suo, & cæteris cognatis, nullum fuisse fratrem Polemoni Hagniae patri, sed sororem germanam, & uterinam Phylomacham, matrem Ebulidae patris Phylomaches quae Sositheo nupsit. ALIUD. Testatur auum suum esse Archilochum, ab eoq; se adoptatum, & se esse cognatum Polemoni patri Hagniae, & audisse de Archilocho & cæteris cognatis, nullum unquam fuisse fratrem Polemoni patri Hagniae, sed sororem germanam, & uterinam Phylomacham, matrem Ebulidae patris Phylomaches Sosithei uxoris. ALIUD. Testatur patrem suae uxoris Callistratum, consobrinum fuisse è germanis fratribus Polemoni patri Hagniae, & Charidemo patri

Victoria Phylomachae.

P Theopompi.

Opponit sua
testimonia
Theopompi te
stimonijs.

Theopompi, matrem uerò suam consobrini filiã esse Polemoni, & matrem suam sæpè ad se dixisse, Phylomacham matrem Ebulidæ, sororem fuisse Polemonis patris Hagnie germanam & uterinã, neq; ullum unquam fuisse fratrem Polemoni Hagnie patri. Priore actione, Iudices, cum coniurassent isti inter se, cõiunctisq; copijs multi unam mulierem oppugnarent: nos, Iudices, neq; testimonia scripsimus de rebus cõfessis, neq; testes citauimus, sed putauimus hæc nobis in tuto esse collocata. At isti, & alia multa impudèter ad iudicium compararant, neq; quicquam aliud, eo quidem tempore, curabant, quàm, ut iudices in præsentia fallerèt, cum quidem hoc mendacio abuterentur: Polemoni Hagnie patri omnino nullam fuisse sororem germanam, & uterinam. Adèò erant impudentes & uacordes, ut tanta in re deciperent iudices, itaq; manifestè. Et in hoc, magno studio summaq; cõtentione incumbabant. Nos aut uobis nunc tot testes adduximus de sorore Polemonis, Hagnie amita. Isti uerò testetur qui uolet, aut nò fuisse fratres germanos & uterinos, Polemonem & Phylomachã: aut nò fuisse Polemonem filium, Phylomacham autem sororem Hagnie Buseli filij: aut Polemonem non fuisse patrem Hagnie, cuius est hæreditas, neq; sororem Polemonis Phylomacham amitam, aut Ebulidem non fuisse Phylomachæ filiũ, neq; Philagri consobrini Hagnie: aut illud, Ebulidæ consobrini Hagnie filiã non esse, quæ adhuc superstes est, Phylomacham, neq; puerum hũc legibus uestris adoptatum in Ebulidæ familiam: aut Theopompum istius Macartati patrem, ex familia fuisse Hagnie: horum quicquid libitũ erit, testetur ei aliquis, sed satis scio neminem ita audacem futurũ, aut deploratæ fidei hominem. Ut autem perspicuum uobis sit ô Iudices, eos prius per calumniã fuisse superiores, neq; quicquã qui attulisse: lege testimonia quæ adhuc sunt reliqua. TESTIMONIA.

Pater	Polemon	& Phylomache	Mater
& Filius	Hagnias	& Ebulides	& filius

Testatur se cognatum esse Polemoni Hagnie patri, & audisse è patre suo fratres fuisse patruales Polemonis Philagrum Ebulidæ patrem, & Phanostratam Stratij filiam, & Callistratum socerũ Sositheï, & Euctemonem, eum qui regno functus est, & Charidemũ patrem Theopompi, & Stratoclis: & esse cum huius filijs & Hagnia in eodẽ genere Ebulidem à patre suo Philagro: à matre uerò eius Phylomacha, existimari consobrinum esse Ebulidem Hagnie, ex amita autẽ Hagnie. ALIUD. Testantur se cognatos esse Polemoni patri Hagnie, & Philagro patri Ebulidæ, & Euctemoni regno functo: & scire, Euctemonem fratrem fuisse Philagri eodem patre natum, patris Ebulidæ: & cũ Ebulidæ disceptatio esset de hæreditate Hagnie instituta, adhuc superstitem fuisse Euctemonẽ * fratrẽ patrualem Polemonis patris Hagnie, neq; contendisse Euctemonem cum Ebulidæ de hæreditate Hagnie, neque tum alium quenquã ratione propinquitatis. ALIUD. Testantur patrem suum Stratonem cognatũ fuisse Polemoni patri Hagnie, & Charidemo patri Theopompi, & Philagro patri Ebulidæ: & audisse è patre suo, Philagrũ duxisse uxorem primam Phylomachã, sororem Polemonis patris Hagnie, eodem & patre & matre ortam: & natum esse Philagro è Phylomacha Ebulidem: defuncta Phylomacha, uxorem aliã duxisse Philagrũ Telesippam, & natum

* ἐκ πατρῶν
δέλφον ἢ
δέλφον ὄντα
Πολέμονι.

& natum esse Menestheum fratrem Ebulidæ, patre quidem eodem, sed matre non eadem: & cum Ebulides hæreditatem Hagniæ petisset ratione generis, Menestheum nõ petisse hæreditatem Hagniæ, neq; Euctemonem fratrem Philagri, neq; alium quenquam ratione generis contendisse tum cum Ebulide. ALIVD. Testatur patrem suum Archimachum cognatũ fuisse Polemoni, patri Hagniæ, & Charidemo patri Theopompi, & Philagro patri Ebulidæ: sc̄q; è patre suo audisse, Philagrum duxisse uxorem, primã Phylomacham, sororem Polemonis, eodem patre & matre ortam: ac natum esse è Phylomacha Ebulidem. Phylomacha autem defuncta, aliam duxisse uxorem Philagrum, Telesippam: & natum esse Philagro è Telesippa Menestheum, fratrem Ebulidæ, patre quidem eodem, sed matre non eadem. Qui cum hæreditatem Hagniæ ratione generis peteret, Menestheum non fecisse controuersiã de hæreditate, nec Euctemonem fratrem Philagri, nec aliũ quenquã tum ratione generis, Ebulidæ. ALIVD. Testat auum suũ maternũ Callistratũ fratrem fuisse Euctemonis regno functi, et Philagri Ebulidæ patris. Eos autem consobrinos fuisse Polemonis patris Hagniæ, & Charidemi patris Theopompi: sc̄q; audisse è matre sua, fratrem non fuisse Polemoni patri Hagniæ: sororem fuisse, natam eodem & patre & matre Phylomacham. Eam Phylomacham nupsisse Philagro, & ex eis esse natum Ebulidem, patrem Phylomachæ, Solitheï uxoris. Hæc testimonia recitanda necessariò fuere, *Collatio genealogiæ Macartati & Ebulidæ pueri.* Iudices, ut ne idem nobis accideret, quod prius, cũ imparati oppressi sumus. Multo autem etiã euidentius contra se testimonium dicet iste Macartatus, patri suo Theopompo nihil omnino deberi ex Hagniæ hæreditate, cum sit remotior genere Theopompus, atq; adeò nec ex eadem familia profusus. Si quis enim sciscitetur, Iudices, Iste quis est, qui cum puero hoc de Hagniæ hæreditate litigat: satis uos scio responsuros, Macartatum: quo patre genitus? Theopompo. qua matre? Apolexide filia Prospaltij, sorore Macartati, qui fuit Prospaltij filius. At Theopompus cuius fuit patris? Charidemi. Charidemus cuius? Stratij. Stratius cuius? Bufeli. hæc est, Iudices, Stratij familia unius Bufeli filiorum: & posteri Stratij sunt hi quos audiulistis, & hic nullum usquam nomen est eorum qui sunt ex Hagniana familia, ac ne propinquum quidem. Rursus igit sciscitor puerum hunc, quis nam ipse sit, qui cum Macartato de Hagniæ hæreditate contendat: Nihil prorsus aliud respondere queat puer, quàm se esse Ebulidem. quo patre natus? Ebulide, Hagniæ consobrino. qua matre? Phylomacha, Hagniæ sorore patrueli. Ebulides cuius fuit patris? Philagri, consobrini Hagniæ. Cuius matris? Phylomachæ, amitæ Hagniæ. Hagnias porrò cuius fuit filius? Polemonis. Polemo cuius? Hagniæ. Hagnias cuius? Bufeli. Hęc altera est familia Hagniæ, unius filiorum Bufeli: & hic nequaquam inest idem nomen, quod est in familia posterorum Stratij, ac ne propinquũ quidem: sed ipsi per se in Hagniæ familia progrediuntur, nomina à se inuicem accipientes. Vnde libet igitur & modis omnibus alterius esse familiæ conuincuntur, genereq; remotiores, neq; quicquam eis ex Hagniæ hæreditate deberi. Quibus enim legislator propinquitatem det, & hæreditatem: hæc uobis leges recitabuntur. LEX. Quisquis intestatus, * Videtur alio moritur, siquidem liberos muliebris sexus reliquerit: * cum hisce: sin minus, quid abesse.

hi bona possidento. Sin fratres fuerint germani, & si liberi è fratrib. legitimè patris patrem fortiuntor. Sin fratres non fuerint, aut fratrū liberi ex eis: eadem ratione fortiuntor. Præferuntor autem mares, & à maribus propagati, si ex
 hi (idem fuerint, etsi genere remotiores. * Si uerò non fuerint à patre usq; ad so-
 brinos, liberos, ij qui sunt à matre uiri, pari ratione potestatē habentor. Sin ex
 neutra parte intra hos fuerint, à patre proximus obtineto. Spurio autem aut
 Spuriæ, ius ne esto propinquitatis, neq; item sacrorum, neque publicorum, ab
 Euclide prætore. Apertè dicit lex, iudices, quibus adeunda sit hæreditas: non
 ita me deus amet, Theopompo, aut Macartato Theopompi filio, qui prorsus
 in Hagnix familia non sunt, sed cui: Posteris, Hagnix, qui sunt in familia Ha-
 gnix illius. Hæc & lex loquitur, & ius ita habet. Neque uerò iudices, cum
 hæc legislator cognatis dederit, alia, multa omnino, non mandauit, quæ
 cognatis necessariò facienda sunt: sed omnino multa sunt, quæ lex facere iu-
 bet cognatos, neq; ullum effugium relinquit, quo minus ea facere sit necesse.
 Quin ipsam legem primùm recita. LEX. Pupillarum aliquam, quæ in
 proletariorum ordine sunt, si habere noluerit genere proximus, dote data
 elocato. Patricius quingentis drachmis, eques trecentis, semieques cen-
 tum quinquaginta, præter ea quæ ipsa habet. Si uerò plures fuerint in eadem
 familia, pro portione quisq; pupillæ cõferat. Quòd si mulieres plures fuerint:
 ne necesse sit cognato plus unà elocare, sed proximus aut elocato, aut ipse du-
 cito. Quod nisi genere proximus eam uel elocarit, uel duxerit: prætor eum co-
 gat aut elocare, aut ipsum ducere. Quod ni prætor coegerit, debeat mille
 drachmas sacras Iunoni. Citet autem eū qui detrectarit, quiuis ad prætorem.
 Quid lex dicat, iudices, auditis. Cum autem de pupilla disceptandum esset
 Phylomacha, huius pueri matre, * nata ex cõsobrino Hagnix: ego ueni, legem
 metuens, & eam mihi uendicaui, cum essem genere proximus. Theopompus
 autem Macartati pater prorsus non accessit, neq; controuersiam mouit, quòd
 nihil ad ipsum attineret, idq; cum esset eadem ætate. Quàm absurdum autem
 esse putatis, iudices, cum Theopompus de pupilla, quæ fuit Hagnix cõso-
 brino nata, cum nemine unquam litigarit: ut postulet Hagnix sibi hæredita-
 tem tribui contra omnes leges? Quid istis hominibus fieri queat impudenti-
 us, aut sceleratius? Recita etiam cæteras leges. LEX. * Homicida in foro
 postuletur intra consobrinatam & consobrinū: unà persequantur eundem
 & consobrinorū liberi, & generi, & cõsobrini, & foceris, & sobrini, & curiales.
 Sin cum eo redeūdum in gratiam fuerit, si pater superstes erit, aut frater, aut fi-
 lij: omnium, aut eius qui prohibet, ualebit autoritas. Sin horum nemo erit, &
 cædem inuitus fecerit, idq; quinquaginta decreuerint, & * præfecti pronuncia-
 rint inuitum fecisse cædem, * intromittantur Curiales, si uolent, decem. His au-
 tem quinquaginta & unus ex optimatibus deligantur: & qui prius cædem fe-
 cerunt, hac sanctione teneantur. Qui uerò in municipijs desiderantur, quos ne-
 mo occiderit, eos indicet tribunus cognatis, ut tollant & sepeliāt: & populus
 purgetur eo die, quo singuli desiderati fuerint. Denuncietur autem de seruis
 domino, de ingenuis, ijs qui in bonis sunt. Sin mortuo bona non erunt, mor-
 tui cognatis denunciatur: sin post tribuni denunciationem cognati non sustu-
 lerint, tribunus tollendum cadauer locet, & sepeliendum, & purgandum eo
 die

* εὐνὴ μὴ ὁ-
 σι πρὸς πα-
 τρὸς μέγε-
 ἀνεψιῶδων
 παίδων, τὸς
 πρὸς μητρὸς
 τῶ ἀνδρὸς κα-
 τὰ τ' ἀντὶ
 κνείας εἶναι.

Onera co-
 gnatorum.

Legem de co-
 gnatis ad Ma-
 cartatum atti-
 nere.

* ἀγνὴ δ' ἀ-
 νεψιῶν πα-
 τρὸς εἶναι
 πρὸς πατρός

* προσεπι-
 τῶ κτείναντι
 ἐν ἀγορᾷ ἐν-
 ῖος ἀνεψιῶτη
 τος μὴ ἀνεψιῶ.

ἐφέπου.
 * ἐπέδωσαν.

die populum, quàm minimo poterunt. Sin nō locarit, debeto mille drachmas
 ærario. Quicquid autem impenderit, duplum à debentibus exigit. Quod si
 non fecerit, ipse debeto popularibus. At qui locationes lucorum Mineruæ &
 cæterorum Deorum & Heroum non * reddiderint: infames & ipsi sunt,
 & eorum hæredes, donec soluerint. Hæc omnia quæ leges iubent facere co-
 gnatos nos iubent, & facere cogunt, Iudices: cum Macartato autem nihil lo-
 quunt, neq; cum Theopompo patre eius. Neq; enim in familia Hagnia sunt
 in uniuersum. Quo pacto igitur istis quicquam mandarent? Ac iste quidem
 ad refutandas leges & testimonia quæ nos exhibuimus, iusti nihil asserere po-
 test. Sed indignatur, & iniquè secum agi dicitur, qui patre mortuo reus fiat.
 Illud autem, Iudices, non considerat, patrem suum hominem fuisse mortalem,
 & cum alijs multis obiisse, & senioribus, & iunioribus: sed tametsi Theopom-
 pus obiit, leges nō obierunt, neq; ius obiit, neq; iudices pronuntiandi autori-
 tate præditi. Agitur aut in hoc iudicio, & in hac disceptatione, non uter prior
 aut posterior obierit: sed utrum conueniat nec ne, expelli ex domo Hagnia-
 na consobrinos Hagnia, ab ijs qui sunt è Strati familia, & ei non ita cōiuncti,
 ut Hagnia hæreditatem adire possint, sed genere remotiores. De hoc igitur
 controuersia est. Sed & ex hac lege certius etiã cognoscetis, Iudices, quantum
 Solon studium habeat domesticorum: neque relicta duntaxat eis bona det,
 sed etiam difficilia quæq; cognatis mandat. Recita legem. LEX. Defunctum
 intus proponunt suo arbitrato, cadauer autē post die quàm proposuerint,
 ante solis exortum efferunt. Viri, cum effertur funus, antecedunt: mulieres
 ponè sequuntur. Mulieri autem nefas esto in bona defuncti ingredi, itemq; se-
 qui cadauer, cum in monumenta ducitur, annis sexaginta minori: ijs exceptis
 quæ intra sobrinas sunt: nec in bona defuncti ingrediatur, postquam elatum
 cadauer fuerit, mulier ulla, ijs exceptis quæ intra sobrinas sunt. Non sinit in-
 gredi, quo in loco cadauer fuerit, ullam aliam mulierem, nisi cognatas usq; ad
 consobritatem: & ad sepulchrū usq; comitari easdem sinit. Iam Phylomacha
 Polemonis soror patris Hagnia, non consobrina fuit Hagnia, sed amita. So-
 ror enim fuit Polemonis, patris Hagnia, Ebulides autem filius eius mulieris,
 frater patruelis fuit Hagnia, cuius est hæreditas. Ebulidæ porrò filia fuit huius
 pueri mater. Cognatas hæc iubet & adesse propositioni defuncti, & ad sepul-
 chrum comitari: nō Macartati matrem, neq; Theopompi uxorem. neq; enim
 cognatæ istæ sunt Hagnia, sed fuerunt ex alia tribu Acamantia, & ex alio mu-
 nicipio Prospaltio: adeo uti prorsus non animaduertent, defunctum esse Ha-
 gniam. Rem igitur isti supra modū impudentem moliantur, si in ea opinione
 sunt, oportere nos & mulieres nostras, cadaueris Hagnia, cum obiisset, hære-
 des esse, & persolvere omnia iusta, ut cognatos & genere pximos: hæreditatē
 aut tenere Macartatū, qui est è familia Strati, & ex Apolexide Prospalti filia,
 Macartati sorore. Sed neq; iustū, neq; fas id est, Iudices. Age lege mihi illa ex
 oraculo Apollinis Delphico, ut intelligatis, eum eadē dicere de cognatis, quæ
 legib. Solonis cōtinent. ORACVLVM. Quod felix faustumq; sit, quærit po-
 pulus Atheniēsis de ostento quod in cœlo apparuit, quid nam agendum sit
 Atheniensibus, aut cui deo sacrificandum, aut uota nuncupanda, ut faustus sit
 ostenti euentus: Prodest Atheniensibus de ostento quod in cœlo apparuit, sa-

* τῶν ἐπιπρω-
μων.Refutatio, lice-
re agi post pa-
tris obitū cum
filio.

Lex funebris.

* ἀποπέμ-
πεν ἀμφικύ-
βησι.

* τὰ ἐνικνόμε-
να τοῖς ἀποφ-
θιμένοις ἀμε-
ραιτέλῃν εἶναι
ποικόντος
κτ' τὰ ἀγμέ-
να.

Non spectan-
dum quandiu,
sed quam iuste
tenueris.

Oleæ à Theo-
pompo extir-
patæ.

crificando litare Ioui summo, Mineruæ summæ, Herculi, Apollini seruatori, & * mittere ad Amphictyonas de fortuna bona: Apollini Compitalitio, Latong, Dianæ, & compita suffire, & crateras statuere, & saltare, & coronas gestare patrio ritu, dijs deabusq; Olympijs omnib. dextris sinistrisq; sublati, meminisse munificentia: patrio ritu heroi principi, à quo cognominati estis, sacra facere, & munera offerre, & * parentalia defunctis indies præstari à cognatis, secundum instituta. Auditis, Iudices, eadem loqui & Solonem in legibus, & deū in oraculo, iubentem, ut defunctis cognati statis diebus inferias dent: Verum nihil horū curæ fuit Theopompo, aut Macartato isti: sed illud duntaxat, ut ad se non pertinentia tenerent: & queruntur sibi nunc moueri controuersiam de hereditate, quam longo tempore tenuerunt. Ego uerò sic existimo, conuenire Iudices, ut is qui aliena iniuste tenuit, non queratur se ea diutius tenuisse: sed gratiam habeat, non nobis, sed fortunæ, quod multæ & necessariæ dilationes interim inciderunt, ut nunc de eis nobiscum certent. Isti autem tales homines sunt, Iudices, ut nihil curent, neq; familiam Hagnia: desolatam, neq; cætera in quibus leges uiolant: qui quidem, proh diuūm hominumq; fidem (reliqua narrare, quorsum attineret: multa enim dici queāt) unum maximè & nefarium, & legibus contrarium facinus perpetrarūt, quo potissimum ostenderunt, sibi nihil aliud esse curæ, nisi auariciam. Cum primum Theopompus nobiscum de hæreditate Hagnia: disceptauit, eo modo quæ audiuiistis, statim declarauit, existimare se, aliena se occupare. Quod em̄ maximi erat precij in prædijs Hagnia:, & maximæ admirationi erat, & finitimis & alijs hominibus, oleæ, eas effoderunt, & extirparunt amplius mille stirpes, quæ magnam olei copiam afferebant. eas isti extirpatas uendiderunt, & immensam argenti copiam receperunt. eaq; fecerunt isti, cum actioni obnoxia esset hæreditas Hagnia:, ex ea lege qua isti freti matrem huius accusarant. Ut autē me uera dicere appareat, & istos extirpasse oleas constet, ex ijs prædijs quæ Hagnias reliquit: horum testes uobis producemus, & finitimos, & ex cæteris quos accersuimus, cum testificaremur. Recita testimonium. TESTIMONIUM. Testatur se secutos, accersitos à Sositheo ad Araphena in Hagnia: agros, cum Theopompus in Hagnia: hæreditatem egisset: & sibi ostendisse Sositheum oleas, dum extirparentur ex Hagnia: agro. Quod si, Iudices, solum in defunctū iniuriæ fuissent, grauiter peccassent, sed non adeò: nūc istæ iniuriæ & contumeliæ ad totam rempublicam pertinent. idq; ita esse, lege audita, cognoscetis. Recita legem. LEX. Si quis oleam Athenis effoderit (nisi ad templum Atheniensium publicum aut municipale requiratur) in suos usus usq; ad binas oleas quotannis, aut ad funus ijsdem utendum sit: centenas de singulis oleis drachmas ærario debeto, atq; eius multæ decimæ Mineruæ sunt: debeto & homini priuato, à quo reus peractus est, centenas drachmas in singulas oleas. Actio autem detur à Nouemuiris, earū rerum quarum quicq; Iudices sunt: & actor sportulas ponat suæ partis. Qui autem condemnatus fuerit, eum prætores inscribunto, apud quos iudiciū fiet, exactoribus, id quod in ærarium redit: quæstoribus Mineruæ, id quod deæ consecratū est. Quod ni inscripserint, ipsi debent. Lex quidē hæc firma est. illud autē cogitate ipsi uobiscū, Iudices; quid nam putetis nos perpeffos esse superiore

superiore tempore ab istis, istorumq; petulantia, qui tantam uestram urbem contempserunt, & leges uestras, & quod aperte legibus interdictum est, adeo contumeliose prædia deuastarunt, quæ reliquit Hagnias? Lex autem uetat uel in proprio patrimonio ista fieri. Multum scilicet isti curant, ut aut legibus uestris obtemperent, aut ne familia desoletur Hagnia. Ego uerò de me ipso pauca dicam apud uos, iudices: atq; ostendam aliter q̄ istis, curæ mihi fuisse Hagnianā familiam, ut ne desolaretur. Nam & ipse sum Buselini generis. Habronis enim Buseli filij neptem è filia, duxit Callistratus Eubulidæ filius, Buseli nepos: & ex Habronis nepte, & Callistrato nepote Habronis, nata est mater nostra. Ego uerò matrē huius, iudicio euictā duxi, natiq; mihi filij sunt quatuor, una filia. His nomina imposui, iudices, hæc: natu maximo Sosis patris mei, ut æquum est, & natu maximo id nomen restitui: proximè ab hoc nato, nomen feci Eubulidæ, quod nomen fuit patri matris pueri huius. Ei qui hunc sequit, Menesthei nomen imposui. nam & Menestheus cognatus uxori meæ fuit. Minimo nomen feci Callistrato, quod nomen patri matris meæ fuit. Præterea filiam etiam, nulli alieno collocaui, sed fratris mei filio: ut si ualuerint, & horum liberi, ex eadem sint cum Hagnia familia. Ac ego quidem eam rationem inij, qua maximè familiæ oriundæ à Buselo cōseruentur. In istos autem rursus inquiremus. Ac primū legem hanc recita. **LEX.** Prætor curā gerat pupillorū & pupillarum, & familiarū quæ intereunt, & matronarū quæ manēt in ædibus maritorū defunctorū, se uterum ferre dicentes. horum curā gerat, neq; sinat eis iniuriā fieri, aut quicquā in eos iniquum committi. & potestatem habeat autoritate magistratus infligendę pœnæ. Sin grauiore pœna dignus uidebitur, * accersitum accuset, & multa suo arbitrio inscripta in Heligam introducat. Quòd si conuictus fuerit, pronunciet Heliga, quid ei sit luendum, aut soluendum. Quo autem pacto magis ulli desolare familiā alicuius possint, quàm si Hagnia genere proximos expulerint ij, qui sunt ex alia Stratij familia? & rursus, si hereditatem Hagnie postulat ut cognatus, nomen autem habet nedum ex Hagnie familia, sed nec è Stratij sui progenitoris? atque adeo, cum tanta fuerit Buseli posteritas, ne illorum quidem ullius nomen habet. Nam unde est Macartati nomen? à materna familia. Adoptatus enim iste est in familiā Macartati Prospaltij auunculi sui, & illam etiam habet familiam. Atque ita iniurius est, ut nato sibi filio, eum etiam in Hagnie familiam introducere sit oblitus: idq; cum Hagnie hæreditatem teneat, & eius se gentilem esse profiteat, sed eum filium Macartato auunculo adoptandum dedit in Prospaltij familiam. Hagnianam autē familiam, quantū in se fuit, extingui passus est: qui idem dicit, patrem suum Hagnie fuisse cognatum. Solonis autem lex iubet, ut mares & à maribus procreati potiores habeantur. At iste adeo expeditè, & leges, & Hagniam contempsit, & filium suum in maternam familiam adoptandum dedit. Qui fieri possint homines istis iniquiores, aut uiolentiores? Neque uerò hæc solum commiserunt, sed cum Buselidę omnes cōmune monumentum habeant, idq; monumentū Buselidarum nominetur, amplum spacium circumseptum, ut antiqui solebāt: in eo monumento, ceteri omnes orti à Buselo, siti sunt, & Hagnias, & Ebulides, & Polemo, & reliqui omnes, tanta multitudo:

Accusator se
metipsum cō
mendat.

* ποσκαλε
σάμενθ' πρὸ
πεμπτα.
Inuictina in
aduersarios.

Peroratio.

multitudo: uniuersi cognati à Buselo id monumentum commune habent. At Macartati istius pater, eiusdemq; auus, eo monumento usi non sunt, sed ipsi priuatim sibi monumentum fecerunt procul à Buselidarum monumento. Num uidentur uobis, Iudices, quicquā ad Hagniaē familiam attinere, nisi quatenus ea quæ nihil ad ipsos attinent, erepta occuparunt: sed utrum intereat Hagniaē familia & Ebulidæ, Hagniaē consobrini, eorum etiam nomine abolito, eius rei cura nec minima unquam fuit. Ego autem, Iudices, opitulor equidem, quantum possum maximè, defunctis illis: sed nō omnino facilè est istius apparatus aduersari. Trado igitur, Iudices, uobis hunc puerū ita curandum, ut uobis æquissimum uidebitur. Hic adoptatus est in familiam Ebulidæ, & introductus ad Curiales, non meos, sed Ebulidæ & Hagniaē, & Macartati istius: & cum introduceretur, cæteri Curiales clam suffragia ferebant. Iste autem Macartatus aperto suffragio decernebat rectè introduci filium Ebulidæ puerum hunc, cum uictimam tangere nollet, aut ab ara abducere, seq; reddendę rationi reddere obnoxium: sed & parte carniū à puero hoc accepta, ut & alij Curiales, abijt. Existimate igitur, Iudices, puerum hūc ante uos iacere supplicem pro defunctis Hagnia & Ebulide, & cæteris ab Hagnia oriundis: atq; illos ipsos uobis supplicare, Iudices, ne sua familia extinguatur ab immanibus istis belluis: quæ cum sint è Stratiana familia, ex Hagniana nunquam fuerunt: neq; permittatis istis tenere aliena, sed ea restituere cogatis in Hagnianam familiam, cognatis Hagniaē. Ego igitur & illis opitulor defunctis, & legibus hisce de rebus latis. Vos autē oro, Iudices, & obsecro, & obtestor, ne uel puero huic insultari patiamini ab istis, uel maiores eius magis etiam despici: qui nunc contempti erunt, si isti obtinuerint, quæ uolunt. sed leges tuemini, & defunctos curate, ne eorum familia extinguatur. Quæ si feceritis, & quæ æqua sunt, & pro uestra fide, & uobis ipsis utilia, decernetis.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Leocharem de hæreditate.

ARchiada sine liberis defuncto, Leocrates hæreditatem tenuit, quod & cognatus eius esset, & se ab Archiada adoptatum esse diceret: ac ad tempus eam ipse tenuit. Deinde filio suo Leostrato, suo loco Archiada adoptato, familia cedit, & in suam redit, quasi ea res lege liceret. Idem fecit etiam Leostratus, & pro se in Archiada familia reliquit filium, nomine Leocratem, atq; ipse in sui naturalis patris familiam redijt. Postremus igitur hic Leocrates Archiada adoptatus, orbus decessit. Hæreditatem autem adijt Aristodemus, asserens se genere proximū esse Archiada, cuius ab initio fuerit hæreditas, & propter illum Leocrati postremo adoptiuorum. Leochares autem defuncti frater, de hæreditate contendit: Ac in uniuersum adoptione nititur, ut filius Leocratis adoptiuus: asserens, etiam se Archiada cognatum esse. Is uerò qui Aristodemum defendit, generis propinquitatem Aristodemo dare hæreditatem. Adoptionem autem * consimilem esse. Neque enim uiuens, inquit, Leocrates sibi Leocharem adoptauit, ut leges præcipiunt, sed sub eius obitum, ut bonis fraudaret, contra leges factā esse adoptionem.

Orationem habet Aristodemi filius.

* πρὸς τὸν νομὸν
ἀνδρῶν.

DEMO.

DEMOSTHENIS ADVERSUS LEO-

CHAREM DE HAEREDITATE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

V LPA Leocharis istius fit, Iudices, ut & ipse in ius uocetur, & ego adolescens apud uos uerba faciam, dum eas hereditates capere studet, quae nihil ad ipsum attinent, & propter eas falso apud praetorem testificatus est. Nobis enim necesse fuit, cum lex genere proximis propinquitatis ius tribuat, ut Archiadæ cognatis, qui ab initio hereditatem reliquit, ca-

Commenda-
tio sui, cum in-
sectatione ad-
uersariorum.

uere, ne uel eius familia extingueretur, uel hereditas ad eos deuolueretur, ad quos minimè pertineret. At iste, cum nec genere sit defuncti filius, nec legibus adoptatus, ut ego ostendam: adeo temerè falsum testificatus est, & nobis eripuit hereditatem. Oro autem uos Iudices, ut & patri huic meo & mihi opem feratis, si quae aequa sunt dixerimus, neque negligatis homines pauperes & inopes, & iniqua factione potentum oppressos. Nos enim ueritate freti, huc ingressi sumus, & bene agi nobiscum putantes, si quis nos frui legibus patiantur. At isti factionibus & largitionibus niti non destiterunt. Neque uerò mirum. De alieno enim sumptus haud grauatè faciunt. Proinde & suae causae defensores & falsos testes multos compararunt. At pater hic meus (dicetur enim) unà cum paupertate, ut uos omnes nostis, & imperitia rerum, manifestis testimonijs pugnat. Nam in Piræo praconiū facit, id quod non humana modo paupertatis argumentum, sed & occupationis est, quae lites sectari prohibeat. Qui enim talem quaestum facit, eum necesse est totos dies in foro esse. Quia uos reputantes, cogitabitis, nos, nisi iustitia freti essemus, nunquam in conspectum uestrum fuisse prodituros. Sed quae huius generis sunt, progressu orationis clarius audietis. De ipsa autem contestatione & causa, nunc uidetur esse differendum. Quod si, Iudices, ex ipsa contestatione Leochares petiturus defensionem, atque ostensurus esset, se germanum esse Archiadæ filium: nihil opus esset multis uerbis, neque necessarium, nos à primordio inde nostrum genus percensere. Sed quia se contestatio aliter habet, atque isti maximam orationis partem in eo consumunt, se adoptatos esse: & cum ingenui sint, ratione propinquitatis iure percepturos hereditatem: necesse nobis est, Iudices, propter has causas, paulo altius genus uobis exponere. hoc enim perspicue cognito, uerbis eorum non decipiemi. Nam haec controversia disceptatio est de hereditate. In eam uerò agimus nos ratione generis & propin-

* ἀνθρώπινος
ἀπορίας.

Propositio.

Diuisio.

Expositio ge-
neris unde est
hereditas.

Q macho

macho Otrynēsi, filij tres, Midylides, & Archippus, & Archiades: & filia, cui nomē fuit Archidice. Hi patre defuncto, Archidicē Leostrato Eleusinio collocant. Ex ipsis uerò tribus, Archippus triremi præfectus Methymnæ diem obiit. Midylides nō multo post tempore, ducit Mnesimacham Lyssippi Crioensis filiam: eiq; filia nascitur, nomine Clitomacha, quam ille uoluit fratri suo, qui cælebs erat, dare. Postquam autem Archiades sibi nō esse in animo uxorem ducere, dicebat: sed & patrimoniū propterea indiuisum esse passus, seorsim Salamine habitabat: sic tandem Midylides suam filiam Aristoteli Pallenensi despondet, auo meo, & ex eo nascuntur filij tres, & Aristodemus pater hic meus, & Habronychus patruus, & Midylides qui nūc obiit. Ac generis quidem nostri propinquitas, in quo est hæreditas, sic ferè habet, Iudices. Archiadæ enim nos à uiris sumus genere proximi: & quoniã eius hæreditatem hac lege postulamus, neque genus eius extingui patimur, apud prætorem actionem de hæreditate instituimus. Isti autē qui bona per iniuriam detinent, nunc contestati sunt, in uniuersum quidem adoptione nitentes, sed & cognatos esse se dictitantes: sed de ea adoptione quo pacto se habeat, perspicuè uos postea docebimus. De genere autem, nō esse eos propinquiores nobis, id uobis cognoscendum est. Vnum igitur in confesso est, inter hæredes potiores esse mares, & maribus progenitos. Simpliciter enim à uirili stirpe proximis, si liberi nulli sunt, lex hæreditates restituit. Hi uerò nos sumus. Sine liberis enim decessisse Archiadem constat. Ei autem nos à uirili stirpe sumus proximi, atque insuper etiam à muliebri stirpe ijdem nos. Midylides enim frater fuit Archiadæ. Midylidæ autem filia, mei patris mater. Proinde fit Archiades, cuius hæreditatem uendicamus nunc, auunculus mei patris matris germanis fratribus, à uiris ea cognatione orta, non à mulieribus. Leocratis enim istius auia paterna, soror fuit Archiadæ illius, & Medylidæ, à quibus nos oriundi, hæreditatem postulamus. Primum igitur, Iudices, genus nostrum ita se habere, uti dicimus, ut appareat, testimonia uobis legentur. Deinde lex ipsa quæ & familijs, & à uiris proximis, hæreditates tribuit. Capita enim controuersia, & ea de quibus iurati pronuntiabit, hæc ferè sunt. Age uoca mihi testes huc, & legem recita. TESTES. LEX. Quæ igitur ad genus, & istorum, & nostrum attinet, sic habent Iudices. Proinde qui ipsis testimonijs ostenderūt se esse genere propiores, hæreditatem percipere debent, neq; contestati desperatio potior esse institutis uestris. Nam si adoptione nituntur, nos ea uti facta sit, ostendemus. Cum autem filius adoptiuus orbis utiq; obierit, & familia usq; ad nostram actionem deserta fuerit: an non conuenit, genere proximos hæreditatem recipere, & uos non ad decipiendum optimè instructis, sed affectis iniuria ciuibus opem ferre? Nā si in nostra potestate esset, ostenso genere, & ipsa contestatione, descendere, eorumq; nihil ferè quæ diximus plura uerba requireret: uobis diutius molesti non essemus. Postquam autem isti legibus nō nituntur, sed eo quòd superioribus temporibus rerum aliquid antè occuparunt & interceperunt, & in bona inuasērūt, his argumētis utentes se adisse hæreditatem dicent: necessariū sanè est etiam de his dicere, atq; ostendendum, istos omnium hominū esse uiolentissimos. Nam ab initio, Iudices, elocāt sororem suam Midylides & Archiades Leostrato

Aristodemus
genere propi-
or Archiadæ
quàm Leochæ
res.

Refutatio ad-
optionis.

Cognatio Leo-
cratis.

strato Eleusinio. Pòst, è filia illius elocata, sororis illorū, nascitur Leocrates, pater Leostrati istius. Considerate, ut unus de multis in Archiadę cognationem pertineat is, de quo cōtestatus est: Quæ cum ita se haberent, Archiades matrimonium non contrahit. Midylides autem frater eius, auus istius uxorem ducit: & quia nondū patrimoniū partiti erant, sed uterq; habebat quantum satis esset, Midylides in urbe permanet, Archiades Salamīne habitat. Non multo autem pòst, cum Midylides auus patris mei extra Atticam peregrè fortè abiisset, in morbum incidit Archiades, & mortem obit absente Midylide, homo cœlebs. Quod eius rei signū est: Situla est Archiadę sepulchro imposta. Eo tempore cognationis à mulieribus prætextu, Leocrates istius Leostrati pater, se adoptat filium Archiadæ, & sic in bona inuadit, tanquam ab eo uiuente adhuc, adoptatus. Reuersus Midylides, & id factum indignè se rebat, & reū peragere Leocratem poterat: sed suadentibus cognatis & precantibus, ut in familia Leocratem adoptiuū Archiadæ filium esse pateretur: concessit Midylides, non iudicio uictus, sed omnino ab istis circumuentus. Deinde sanè etiā domesticis obtemperans. Ac Midylides his actis mortem obit. Leocrates autē Archiadæ bona tenet, & hæreditatem percipit multos annos, ut eius adoptiuus filius. Nos uerò quòd ea Midylides cōcesserat, quie uimus. Non multo autem pòst (quę deinceps dicentur, diligenter attendite, Iudices) Leocrates adoptatus Archiadę, relicto in ea familia isto Leostrato filio legitimo, ipse redit in Eleusinos, unde erat oriūdu. Ac ne tum quidem nos quicquam earū rerum, quæ ad hæreditatem attinent, mouebamus: sed quæ acta erant, rata habebamus. Rursus autem Leostratus iste ipse qui adoptiuus esset filius, & relicto in Archiadę familia, reuertitur ad Eleusinos, ut & pater suus, relicto in ea familia ingenuo filio, & per tres personas primitiua adoptione contra leges confirmata. Quī enim cum legibus consentiat, cum ipse filius adoptiuus, filijs adoptiuis relicto, in suam familiam sit reuersus: idq; ad hunc usq; diem facere non destitit, eoq; pacto se nos hæreditate fraudaturos putant, quæstū faciendū, & quantum ad uictum necessariū est, ex Archiadæ bonis petendo, atq; inde semper in paternam familiam redeundo, ac eam quidem sartam tectam conseruando, illam autē cōsumendo: Sed tamen quamuis ista ita fierent, nos, quod dixi, ferebamus omnia. Quò usq; donec Leostratus in Archiadę familia relicto filius, orbus decessit. Quo sine liberis defuncto, petimus, ut nobis genere proximis Archiadæ, relicta eius bona tribuantur: non aut defuncto, qui ipse fuit adoptiuus filius, adoptetur in fraudem nostram. Nam si ipse uiuens adoptasset, quanquam id factū contra leges esset, non repugnassemus: sed quia neque natura fuit ei filius ullus, neque ullum uiuens adoptauit, lex autem hæreditates genere proximis tribuit: nōne æquum est, utraq; ratione nos bonis non fraudari? Nam & Archiadę, cuius fuere bona ab initio, genere proximi sumus, & adoptiuo Leocrati. Illius enim pater ad Eleusinos reuersus, necessitudinē illam ex lege ipse sibi præcīdit. Nos uerò, in quorum erat familia, arctissimam cognationem retinimus, cū essemus eius sobrini. Proinde si uis, ut Archiadæ cognati hæreditem petimus: si uis, ut Leocratis, qui cum sine liberis decesserit, nemo est ei q̄ nos genere propior: & quantū in te quidem fuit, extincta est, o Leocrate,

Adoptatio.

Leostratus loco Leocratis adoptatus Archiadæ. pro se in ea familia filiū relinquit.

Postremo adoptiuo defuncto, Aristodemus genere proximus hæreditem peti.

Q 2 strate,

strate, familia. Propter bona enim, coniunctionem eorū uirorū qui te adopta-
 rant, tuebaris. Quoad enim, eo defuncto, hæreditatē nemo petebat, nullū Ar-
 chiadæ filium adoptabas. Postquam autem nos eius cognati in medium ueni-
 mus, tum adoptas, ut bona retineas: cum nihil esse dicas Archiadæ, à quo sis
 adoptatus, contestaris contra nos: & genus nostrū, quod in confesso est, expel-
 lis. Quod si nihil est in ædibus, quid tibi decedit, si nos nihil illud ex hæredita-
 te percipimus? Sed enim eius impudentia & auaritia talis est, Iudices, ut existi-
 met oportere se & in Eleusinijs paterna bona regressum obtinere: & ad quæ
 adoptatus est, cum non sit in familia filius, eorū etiam potiri. Atq; hæc omnia
 facile perficit: qui cum de alieno contra nos homines pauperes & inopes largi-
 atur, multo est superior. Quapropter uos etiam opitulari oportere arbitror
 hominibus nihil iniqui petentibus, sed eo contentis, si quis nos legum frui præ-
 sidij patiatur. Quid enim agendum nobis est, Iudices, adoptione per tres per-
 uagata, & postremo in Archiadæ familia relicta: qui cum sine liberis decesserit,
 nonne tandem aliquando nostrum recuperabimus? Hoc igitur iure freti, ad
 prætorem eos citauimus. Leochares autem ita cōfidenter falsum contestatus,
 oportere nos existimat, contra omnes leges fraudari hæreditate. Primum igi-
 tur, ut constet, illa de adoptionibus & genere istorum uerè nos dixisse, & situ-
 lam in Archiadæ monumento esse impositam: hæc uobis testimonia recitabi-
 mus. Dein & cætera perspicuè uos edocebimus, ut istos falsæ contestationis
 conuincamus. Age cape testimonia quæ dico. **TESTIMONIA.** Proinde
 rei ratio & simplex ius hæreditatis ita se habet, Iudices, & eorum quæ inde
 ab initio acta sunt, ipsa capita ferè omnia audistis. Quæ autem post actionem
 de hæreditate institutam fecerint, & quo pacto nos tractarint: dictu necessari-
 um existimo. In hæreditatis enim iudicijs tam iniquè cum nemine arbitror esse
 actum, quàm nobiscum. Defuncto enim Leocrate, & funere ei facto, nobis in
 possessionem euntibus, propterea quòd uir ille & cælebs, & orbis decessisset:
 eduxit nos iste Leostratus, sua esse asserens. Ac quòd nos defuncto iusta per-
 soluere prohibuit, cum ipse pater illius esset, excusationē fortassis habet, quan-
 quam iniquū erat id facinus. Ei enim qui natura pater est, curationem manda-
 ri funeris par est. Deinde tamen etiam necessarijs nobis, quorum ratione ado-
 ptionis, cognatus erat defunctus. Postquam autem iusta persoluta fuerūt, qua
 lege ostendit, se, deserta familia, nos genere proximos deiecisse bonis: eo scilicet,
 quòd defuncti pater erat: atqui reuersus erat in paternā familiam, neq; iam
 eius patrimonij, in quo reliquerat filiū, dominus. Quod ni ita est, quæ legū est
 utilitas: Facta igitur deiectione, ut plurima omittamus, actionem apud præto-
 rem de hæreditate instituiamus, cum neq; natura, ut dixi, ullus esset defuncto fi-
 lius, neq; adoptione facta legibus. Post hæc Leostratus iste sacramento certat,
 asserens se illius Archiadæ esse filium, nō cogitans uel se redisse in Eleusinos,
 uel adoptiuos non ipsos à semetipsis, sed ab adoptantibus cōstitui. Verū il-
 lud opinor simpliciter in animum induxit suū, oportere se, quo iure quæq; iniu-
 ria aliena appetere. Ac primum progressus, nō dubitabat in Otrynensium con-
 cionalem tabulam se inscribere, cum esset Eleusinius, idq; procurabat. Dein-
 de priusquam inscriptus esset, etiam in albo Otrynensium, particeps esse com-
 muniū rerum. Tantum designare facinus, impellente auaritia, instituit. Quo
 nos

ἀνακαταστάσις.

Instituta actio
 ne hæreditatis
 facta quæ sint

Deiectio.

Accusatio.

Tergiuersatio
 nes Leostrati.

Inscriptio.

nos animaduerso, factū id testibus adhibitis prohibuimus: & postulauimus, ut de hæreditate prius apud uos disceptaretur, quàm ad Archiadæ nomen quisquam adoptaretur. Prohibitus autē & conuictus ad tabulam, & in Nouemuirorum foro, iniuriarum coram multis: nihil sibi ui agendum censuit, se uestris legibus calliditate & opibus fore superiorem sperans. Eius rei argumentum quod nam est: Conuocatis paucis Otrynensibus et tribuno plebis persuadet, cum album apertum fuerit, ut inscribatur. Ac postea uenit, in magnis Panathæneis, sub distributionē ad theatralem pecuniā: cumq; alij populares acciperent, petebat ut & sibi daretur, & in album inscriberetur sub nomine Archiadæ. Cum uerò nos testificaremur, & non ferendum id esse diceremus: abiit nec inscriptus, nec theatri accepta pecunia. Qui autem contra decretum uestrum theatralem pecuniā postulat, priusquā in Otrynenses inscribatur, si alterius municipij sit: eum non putatis hæreditatem contra leges petiturum: Est uerò credibile, eum qui tam iniquas prerogatiuas ad explendam auaritiā suam ante iudicij cognitionem molitur, causa niti. Nam qui pecuniā theatralem iniquè postulauit, is de hæreditate nimirū eodem est animo. Quin prætorē etiā actione ex sponso decepit, & contra nos * rescripsit, Otrynensem esse se in Eleusinio municipio habitantem. Cum autem nihil ei horum succederet: proximis hisce comitijs, subornatis quibusdam popularium, postulauit iste se inscribi, ut adoptiuum Archiadæ filium. Nobis autem aduersantibus, & postulantibus, ut post factā de hereditate disceptationem, suffragia ferrent, prius autem non: in eo paruerunt, non propter semetipsos, sed propter leges. Non ferendū enim esse uidebatur, ut qui ex sponso in hæreditatem ageret, sese adoptaret, re nondum dijudicata. Quod aut post hæc instruxit Leostratus iste, id est omnium grauissimum. Nam cum inscriptio ei negaretur, adoptat Archiadæ Leocharem filium cōtra omnes leges, ante factam populi approbationem. Qui cum nondum introductus esset ad Curiales Archiadæ, sed * cum inscriptus esset: tum persuasit uni e Curialibus, ut eum inscriberet in Curialium album, ac deinceps contestatione apud prætorem, istum describit, ut qui filius defuncti legitimus esset multos annos, eum qui heri & nudius tertius inscriptus fuerat. Ita fit, ut uterq; sibi hæreditatem uendicat. Nam & Leostratus sacramento de hæreditate contendit, ut legitimus Archiadæ filius: & Leochares contestatus est, se filium esse legitimum eiusdem patris: neuter autē uiuenti illi, sed uterq; defuncto se adoptat. Nos uerò, iudices, æquum putauimus, postquā uos hanc causam cognoscetis, tum demum è genere proximis defuncto filium adoptari, ne intereat eius familia. Primum igitur, iudices, ex Otrynensibus istum Leostratū in Eleusinos reddisse, relicto Archiadæ filio legitimo, & patrem eius id ipsum fecisse prius, & illum qui relictus in familia fuerat, orbem decessisse, & eum qui nunc contestatus est, prius in populares quàm in Curiales esse inscriptum, uti constat: his de rebus uobis & Curialium, & municipum testimonia recitabuntur: de cæteris item, & quæ nos ab istis facta memorauimus, omnibus, uobis testimonia singulatim exhibebo. Proinde mihi testes accersito huc. TESTES. Rem igitur omnem audistis, iudices, & ea quæ ab initio in hac hæreditate facta sunt, & quæ post euenerunt, ut primum nos agere instituimus. Reliquū

* ἡμᾶς ἀντιγράψατο.

Leochares à Leostrato pendente lite Archiadæ adoptatus.

* ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ἐνεγράφη.

Transitio.

Q 3 est, ut

est, ut & de contestatione ipsa dicamus, & de legibus, quarum autoritate hæreditatem postulamus: & ut, dum aqua suppetit, & quoad sine uestra molestia fieri poterit, ostendamus, ea quæ ab istis dicent, neque iusta esse, neque uera. Ac primum cōtestationem uobis scriba recitabit, quæ attentè audienda erit, de ea enim nunc pronunciabitur. **CONTESTATIO.** Contestatus igitur iste est, ita sanè sicut audiuiſtis, in Archiadæ hæreditatem agi non posse, cum ei sint legitimi liberi firma autoritate, ex instituto. Quare inquiram, sint ne ei liberi, an iste falsum cōtestatus sit. Archiades ille, cuius est hæreditas, adoptauit istius, qui nunc contestatus est, auum: is uerò legitimo filio relicto, patre istius Leoſtrato, ad Eleusinos redijt. Post hæc ipse Leoſtratus rursus relicto filio, in paternā familiam redijt, at ille ab eo postremus relictus omniū adoptatorū, sine liberis deceſsit. Proinde familia deserta, redijt hæreditas rursus ad eos qui ab initio genere proximi fuerunt. Quo pacto igitur, quod istius contestatione affirmatur, filij aliqui Archiadæ reliqui esse possent? cuius adoptiui se regressos esse confitentur: is uerò qui postremus in familia relictus est, orbus deceſsit: Proinde necesse est familiā esse desertam: quæ deserta cum sit, liberi legitimi superesse nequeunt. Iste igitur contestatus est, eos qui non sunt, esse: & in contestatione scripsit, cum sint liberi, unum se esse asserens. At cum dicit naturales, firma autoritate, ex instituto: imposturam facit contra legem. Nam illud est esse naturalem, si quis semine satus fuerit, & hoc testatur lex his uerbis: Quam desponderit pater, aut frater, aut auus, ex ea naturales, ac legitimi liberi sunt. At uerbū, rata autoritate, legislator de adoptionibus usurpauit, existimās, si quis orbus suorum bonorum dominus, filium adoptarit, ratum id esse. At iste natura nullum Archiadæ filiū esse ait, sed contestatus est, cum sint naturales, contestatione facta rei contraria: qui cum se adoptiuum esse profiteatur, ab ipso defuncto, ut constat, non est adoptatus. Proinde quo pacto tibi ista porro rata erunt ex instituto? Propterea nimirū, quod inscriptus est Archiadæ filius: ab istis scilicet nuper ui facta, cum lis de hæreditate iam contestata esset, non est profectio, iustum iniuriā argumenti loco adducere. Nam illud, Iudices, ferri quī potest, eum qui nunc incunctanter dicat se adoptiuum esse, in contestatione id scribere non fuisse ausum: sed scriptum in contestatione ita esse, ut de filio naturali: ea quæ mox dicentur, ut de adoptiuo? Quod si defensionem attulerint contestationi contrariam, aliter fieri quī potest, quin aut contestatio falsa sit, aut defensio? Nec ab re adoptionem in contestatione non posuerunt. Adscribendum enim eis fuisset, certo quodam illo adoptante. Ille autem eos non adoptauit, sed ipsi sese adoptantes, nos hæreditate spoliant. Iam ut pergamus ad alia, quī non absurdum simul & iniquum est, quū sacramento contenderit de hæreditate apud prætorem, quasi esset Archiadæ filius Otrynensis, Leoſtratus iste Eleusinius: aliud esse contestatū, ut ipsi cernitis, dicendo, & alterū istum esse Archiadæ filium: Vtri uestrū, ut uera dicenti, fides est habenda? Id ipsum enim argumentum non minimum est, falsam fuisse contestationem, quod eadem de re, non idem contendit, meritò. Nam cum Leoſtratus iste sacramento nobiscum de hæreditate contendit, nondum contestatus fuit: nunc inscriptus est, ut muniiceps. Quare omniū hominū infelicissimi erimus, si cōtestationi post rem factæ fidem

Falsam esse Leoſtratis contestationem.

γνώσις πατρῶν

κλειάς.

Dilemma.

Scomma Socraticum.

etæ fidem habituri estis. Quin antiquiora seipso contestatus est. Is enim qui in
 Archiadæ familia nondum fuit, cum actio hæc de hæreditate institueretur, quæ
 horum aliquid scire potest? Deinde si iniuste de semetipso contestatus esset: ra-
 tionem haberet ipsa res. iniuste quidem scripsisset: sed nihilominus pro eo qui
 pro ætate loqueretur. Nunc germanos liberos Archiadæ illius scripsit esse, pa-
 trem suum nimirum & se, ratione primæ adoptionis: non recordatus, sese re-
 uerfos esse in natiuam familiã. Proinde necesse est antiquiores eum res, & non
 eius temporibus factas esse contestatum. Et uos ei qui hoc ausus est, creditis ut
 uera dicenti? At hercule de re à suo patre audita contestatus est? Atqui lex ue-
 tat, in contestatione citare quæ è defunctis audita sunt: * uiuente patre, ea quæ
 ab illo gesta sunt. Nam illud etiã, quamobrem tandem Leostratus iste nõ lese,
 sed istum inscripsit contestationi: Nam de rebus antiquioribus, natu maiorem
 contestari oportebat. Quod si maximè dixerit, Hinc adoptaui filiũ Archiadæ:
 proinde te gestorem & autorem rerum, earundem etiã rationem reddere oport-
 rebat: & quæ egeras, tuo egisse periculo, omnino certè necesse est. Sed & hoc
 fugisti, & contestationi istum rerum omnium ignarum inscripsisti. Proinde
 perspicuum uobis est, iudices, contestationem non esse uerã: id quod isti ipsi con-
 fitentur. Quin & illud iustum est, non pati Leostratum mox dicere, quæ non
 fuit ausus inserere contestationi. Neque uerò ullum esse actionis iniquius ge-
 nus, & propter quod eo utentibus magis irascendum sit, quàm contestatio-
 nes, inde potissimum cognoscitur: Primùm necessariae non sunt ut cæteræ,
 sed à consilio & uoluntate contestantis oriuntur. Nam si controuersia non ali-
 ter explicari posset, nisi contesteris, fortasse contestari necesse esset. At si etiam
 sine cõtestatione in omnib. cõciliabulis agendæ causæ potestas datur, nõne te
 meritatis & summx desperationis argumentũ est contestatio: Neq; enim eam
 legislator necessariã fecit aduersarijs: sed si contestari uoluerint, concessit, uelu-
 ti periclitans ingenia & mores singulorum, quantum nobis libeat temerè ali-
 quid agere. Præterea quantum in contestantibus est, neq; curiæ essent, neq; iudi-
 cia fierent. Id enim cõtestationum ingenium est, ut eæ hæc omnia prohibeant,
 & singula excludant, quo minus in iudicium ueniant, quantum quidem est in
 uoluntate contestantis. Quapropter existimo illud hominum genus pro com-
 munibus hostibus omnium esse rerum habendũ, neq; eos unquam apud uos
 disceptare. Vtrò enim quisq; contestandi periculum, non coactus subit. Ac
 falsam esse contestationem, tum è scriptis, tum è dictis orationibus certò ferè co-
 gnouistis. Iam illud etiã, legibus nobis hæreditatem tribui, paucis uos edoce-
 bo, non quin id ex his quæ initio diximus, intellexeritis, sed ut eo magis instru-
 cti sitis, ad istorũ mendacia iustis rationib. repudianda. In uniuersum igiũ, Ar-
 chiadæ sumus, cuius est hæreditas, genere uirili proximi: & adoptio, quam ille
 fecit, irrita est. quoniam alij in paternam familiã reuersi sunt: is uerò qui relictus
 fuerat, sine liberis decessit. Quæ cum ita sint, postulamus hæreditatem, nullã
 bona Leostrato erepturi: (nam isti sua habent) sed ea quæ ab Archiadæ reli-
 cta sunt, & legibus ad nos redierunt. Lex enim iubet potiores haberi mares, &
 maribus prognatos. ij uerò nos sumus. Neque uerò liberi ei fuerunt: qui
 uerò sunt, ij nos sumus. Deinde profectò non est æquum ut adoptiuus filius
 alios adoptiuos introducat, sed ut eos relinquat q; in familia nascunt. quæ res
 si defecerit,

* ὡς τὸ
 πατρὸς τοῦ
 ἐνεσθῆτος
 πατρὸς τῆς.

In διαμαρ-
 τυείας.

Transitio ad
 expositionem
 legum, et per-
 oratio.

Adoptionum
licentia pericu-
losa cognatis.

si defecerit, ut cognatis hæreditates restituant. Hæc em̄ Leges iubent. Qui em̄ nō quisq; uestrū propinquitate & iure generis excludet, si adoptiuus ista licētia dabit. Videtis em̄ assentationib. plurimos delinitos, & dissensionib. cognatorum sæpe alienatos, filios adoptare. Quod si adoptato, cōtra legē quemuis adoptare licuerit, nunquā familijs hæreditates restituent. Quod ut præcaueret legislator, uetuit ne qui ipse adoptatus esset, filiū adoptaret. Qua ratione ista definit: Cum naturali filio, inquit, relicto in familia, reuertat: aperte sanè significat, non esse adoptandum. Fieri enim non potest, ut naturalē quisquam filium relinquat, nisi quem ipse procrearit. Tu autem Leostrate, postulas defuncto illi in nostram familiam adoptato, adoptiuum in hæreditatem introducere, quasi tuas possessiones, et nō genere proximo tradēdas, inuaderes. Nos uerò, Iudices, si defunctus aliquem adoptasset, quanquam lege non sinente, pateremur: aut, si testamentū reliquisset, id quoq; ratum haberemus. Nam ab initio tales perpetuò fuimus, ut istis bona occupantibus non aduersaremur, & pro sua libidine retrorsum abeuntibus. Postquam autem nunc tandem & ab istis ipsis, & à legibus res in lucem prolata & cōiuncta est: & hæreditatem nobis tribuendam censemus Archiadæ: & penes nos esse, ut filium adoptemus, qui prius adoptati non sumus, non penes istos. Si quidem iure opinor legislator, ut & calamitates cognatorum & elocationes mulierum, genere proximis mandauit: sic & hæreditates & bonorū perceptionē, iisdem restituit. Quod uerò est omnium maximum, uobisq; notissimū, Solonis lex nec testamentum facere adoptiuum, & legare ea quæ sunt in familia, cum adoptatur, non finit. Iurè omnino. Nam autoritate legum adoptato in alienas opes, non sic, ut de priuatis opibus, est statuendū, sed ex præscripto legū, singula ita ut per scripta sunt. Sicut lex: Qui non adoptati fuerant, inquit, cum Solon magistratum iniret, eis testamenti faciendi suo arbitratu, ius esto. sed uiuentes, relicto naturali filio, in familiā redeant, uel defuncti restituant hæreditatem primis cognatis adoptatoris.

ARGUMENTVM ORATIONIS IN EVERGVM
& Mnesibulum testes.

Atheniensibus classem ad bellum properè instruentibus, armamenta triremiū præfectis deerant. Proinde celeriter decretum scribitur, ut instrumenta naualia ab ijs qui deberent reipublicæ, exigerentur. ij uerò quidam eorū erant, qui triremibus præfuerant. Alius igitur ab alijs ea uasa repetere iussus est. is uerò qui nunc habet orationē, à Theophemo & Demochare. Qui cum insolentius sese gererent, eos in ius uocatos, reos peregit. at Demochares quidem reddit, sed Theophemus adhuc effugia quæritat. Facto autem à senatu decreto, ut quo quisq; modo posset, debita exigeret: ædes Theophemi, is qui nunc litigat, inuadit. ortoq; iurgio, & inter se uerberarunt, & in ius mutuò uocarunt: uterq; asserens, alterum intulisse manus. Ea enim & iuxta, hoc est, uerberatio dicebatur. Prior igitur ingressus Theophemus, testes produxit Evergum & Mnesibulum, alterum fratrem suum, alterum generum. ij uerò testificati sunt, Theophemum uoluisse mulierem, quæ pugna interfuerat, dare ad quæstionem, ut in tormentis confiteretur, uter prior manus intulisset. Quod cum offerret Theophemus, ancillamq; traditurus esset, illum admittere noluisse. Tandem iudices fide testibus habita, pro Theophemo pronunciarunt. At uictus, testes falsi testimonij accusat.

DEMO

DEMOTHEINIS IN EVERGV M ET

MNESIBVLVM TESTES, ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

RAECLARAE mihi esse leges uidentur, Iudices, quæ post iudicia, falsi testimonij actionem largiuntur: ut, si quis testibus mendacibus productis, aut prouocationib. non factis, aut testimonijs contra legem dictis, iudices deceperit, nihil ea re proficiat: sed ut is cui facta est iniuria, testimonijs reprehensis, quum ad uos ingressus, ostenderit, testes de re falsum dixisse: tum ab eis pœnas sumat, tū illius à quo producti sunt, malas artes ulciscatur. propterea q̄ minorem accusatori, si succubuerit, multā statuerunt, ne pœnæ magnitudine deterreatur læsus, à persequendis testibus. Reo autem magnas pœnas irrogarunt, si conuictus fuerit, & uobis pro testimonio mentitus, esse uideatur. idq̄ meritò, Iudices. Vos enim testes intuiti, & freti eorum testimonijs, pronūciatis. Ne igitur & uos decipiāmini, & qui ad uos ingrediuntur, iniurijs afficiantur: propterea eos obnoxios reddidit legislator. Oro aut̄ & ego, ut uos me cum beneuolentia audiatis, rem omnem ab initio explicantē: ut inde intelligatis, quā multis & ego sim affectus iniurijs, & ut iudices decepti fuerint, & ut isti falsa testificati sint. Et si aut̄ maximè uellem nō facessi mihi negocium: attamen si cui quieto esse non licet, illud iucundum est, cum ijs litigare qui uobis ignoti non sunt. Nunc longior à me fumetur oratio, moribus eorum ostendendis, quā testimonij falsitate reuincenda. Nam id quidem esse falsum, ipsi mihi ostendere uident: neque ego necesse habeo testes alios, quā illos ipsos producere. Nam qua eis ratione liceret liberari negocijs, nec in uestro iudicio periclitari, & re ipsa confirmare uerum esse testimonium: mulierem tradere noluerunt, quam ad quæstionem dedere uoluisse Theophemum, apud arbitrum Pythodorum Cedensem testificati sunt: & quam ego me recepturum sum professus, ut testes qui tum adfuere, uobis in iudicio testificati sunt, & nunc etiam testificabuntur, quos Theophemus ipse, ut uera testificatos, non accusauit, neq̄ falsi testimonij reos agit. Atq̄ adeò ipsi ferè in testimonio consententur, uoluisse me recipere mulierem, Theophemum aut̄ differre iussisse: idq̄ me detrectasse. Quam uerò ego recipere uolui, & Theophemus obtulit, ut isti aiunt, cuius tamen corpus nemo præsens uidit, neq̄ tunc apud arbitrum, neq̄ in iudicio post, neq̄ alibi usquā traditū: eam testificati isti sunt, tradere uoluisse Theophemum, & obtulisse. Iudices autem opinati sunt, uerum esse id testimonium: me uerò fugitare quo minus è muliere perquireret̄ de uerberatione, uter nostrū prior per iniuriam alteri manus attulisset. hoc enim sibi uult uerberationis uocabulum. Nunquid ergo aliter fieri potest, quin falsa isti testificati sint: qui ne nunc quidem audent corpus mulieris tradere (id quod obtulisse Theophemum dixerunt, ei q̄ testificati sunt) & testimonij ueritatem ipso facto confirmare, & testes molestia periculoq̄ liberare, tradito ancillæ corpore, ut exquiratur à muliere de uerberatione, quo ego iudicio Theophemum persequor (quoniam eam tum non exhibuit) & argumentum ex ijs quibus tum Theophemus dicendis, decepit Iudices, sumatur. Aiebat enim in causa

Collaudatio
legis de testi-
monijs.

Petit audien-
tiam.

Rei noti iudi-
cibus.

Falsum esse te-
stimonium, ex
eo apparere,
quòd aduersa-
rij ancillam ad
quæstionē no-
lunt dedere.

R uerbera.

uerberationis, testes qui adfuerant, & testabantur ea quæ facta fuerant, in tabula ex lege, falsos esse, & à me subornatos: mulierem uerò quæ adfuisse, uera dicturam, non tabella testificando, sed firmissimo testimonio, tormētis, uter prior per iniuriam manus alteri intulisset. Quibus uerò tum uerbis abutendo, & testes producendo, iudices decipiebat: ea nunc falsa esse deprehenduntur. Corpus enim mulieris tradere nō audet, sed mauult fratrem et generum falsi testimonij iudicio periclitari, quàm tradere corpus mulieris, & iurè liberari, & non per uerba & deprecationem, uobis, si possint, deceptis, absolui, cum ego eum sæpe prouocarim, & mulierem postularim, & tum & post iudicium recipere uoluerim: & cum ego multam eis soluerem, & in eo iudicio quo Theophemū uerberationis accusabam, & in inquisitione falsi testimonij: cumq̃ isti dissimularent, & cum uerbo falsa testificarentur, reuera mulierem non traderent. Satis enim uidebant fore palàm, si ea torqueretur, se non affectos esse, sed affectisse iniurijs. Quæ ut à me uerè dici constet, testimonia uobis recitabuntur. TESTIMONIA. Mihi igitur sæpe prouocanti & postulanti mulierem, deditā esse, à nemine è testibus audiuitis. Iam uobis etiā signa ostendā, quibus cognoscetis, istos falsa esse testificatos. Si uera essent ea quæ Theophemum isti obtulisse dicunt, & corpus mulieris tradidisset: non duos modò testes fecisset, affinem & fratrem, qui uera testarentur, sed & alios multos. Arbitrium enim in Heliæa factum est. nam qui Oeneiæ & Erechtheiæ tribui arbitrātur, ibi sedent. In talibus autē prouocationibus, cum aliquis hominem adductum tradit, multi circumstant, auscultantes quid dicatur. Quare testes eis non defuissent, si testimoniū ex ulla parte uerum esset. In eodē porrò, iudices, testimonio dixerunt, me differre noluisse: Theophemum autē id iussisse, ut mihi mulierem traderet. Ego uerò id non esse uerum, uos docebo. Si enim ego id à Theophemo postulauī, quòd isti ei testificati sunt, petens ut mulierem mihi traderet: iurè ad eum mihi modum respondisset, differre iubens arbitrium, usq̃ in alterum conuentum, ut adduceret mulierem, mihiq̃ traderet. Nūc testatus es Theopheme, te tradere uoluisse mulierē, me uerò eam recipere noluisse. Quī sit igitur, ut tu ancillæ dominus, & eam conditionem mihi laturus, quam isti tibi testificati sunt, & ad mulierem confugiens, & me de iure prouocaturus, cum nullum aliū testem haberes, te à me esse uerberatum, per iniurias tibi manus afferente: muliere adducta ad arbitrum non ueneris, & corpus mulieris præsentis tradideris, qui quidem dominus eius esses? Obtulisse quidem te dicis, mulierem uerò nemo uidit, per quam iudices decepisti, falsos testes producendo, te eam tradere uoluisse. Postquā igitur tibi tum mulier non adfuit, sed prius echini ob signati fuerunt: est ne quò uel in forum, uel iudicium usquā mulierem perduxeris? Si enim ea tum tibi nō præstò fuit: post utiq̃ tradenda fuit, & testes faciendi, te uoluisse rem è muliere certò cognosci, quemadmodū prouocaras, cum & prouocationem inieceris, & testimonium, te tradere mulierem uoluisse. Iam, causam acturus, usquam ne mulierē introduxisti in prætorij? Atqui oportebat eum, si uera essent, quæ eum obtulisse dicunt, in sortitione iudiciorum, adducta muliere, adhibitoq̃ præcone, iubere me, si quæstionem habere de ea uellē, & iudices ingredientes testes facere, se eam uelle tradere. Nunc fuo

II. Theophemum, si uera essent, quæ testes dixerint, plures fuisse testes adhibiturum.

III. Cōmentū de dilatione tradendæ mulieris.

fuo uerbis facto, falsis testimonijs productis: ne nunc quidem audet trade-
 re mulierē, sæpenumero à me prouocatus & postulatus, ut uobis testes, qui
 interfuere, dixerunt. Age recita mihi denuò testimonia. **TESTIMONIA.** Enarrabo autem uobis, ludices, unde mihi cōtrouersia cum Theophemo sit
 orta: ut sciatis, non me solum iniquo per eum iudicio circumuentū, deceptis
 iudicibus, sed & senatum quingentorum, eadem sententia esse condemnatū,
 auctoritatem ereptā & iudicij uestris, & decretis, & legibus, & magistratib.
 uestris fidem esse abrogatam, & literis in pilas relatis. Quo aut pacto, id ego
 uos singulatim edocebo. Mihi cum Theophemo, dū uixi, prius nihil unquā
 commercij fuit, nulla cōmessatio, nullus amor, aut compositio, ut uel iniuria
 aliqua iritatus, uel uoluptate aliqua impulsus, eius ædes inuaderē. Sed decre-
 tis uestris, populo & senatu & lege mandantibus, exegi ab eo naualia instru-
 menta, quæ reipublicæ debebat. Quamobrem autem, ego uobis narrabo.
 Accidit, ut triremes hinc soluerēt, & auxilia celeriter mitterentur, armamen-
 ta autem in nauali deessent nauibus: eaq; habentes, ij qui debebant, non red-
 derent. Ad hæc nec in Piræo erat copia linteorum & stuppæ, & rudentum,
 quibus rebus nauis instruitur, ut emi possent. Chæredemus igitur hoc sena-
 tusconsultum scribit, ut armamenta nauium exigerentur, & sarta tecta red-
 derentur reipublicæ. Age recita mihi decretum. **DECRETVM.** Hoc igitur
 decreto facto, magistratus iussit: & tradidit eos qui uasa deberent, reipu-
 blicæ. At naualium curatores, triremium præfectis, ijs qui tum nauibus abi-
 turi erant, & curatoribus in classibus. Lex uerò Periandri cogebat & manda-
 bat, ut eos qui deberent armamenta reciperemus, qua lege classes designatæ
 erant. Ad hæc aliud plebiscitū cogebat, ut nobis pro portione mandaret, ut
 à singulis qui deberent, exigeremus. Accidit aut, ut ego triremi præfectus, &
 classis curator essem, & Demochares Pæaniensis in mea classe deberet arma-
 menta reipublicæ cum Theophemo isto, cuius in præfectura nauali collega
 fuerat. Quos utrosq; cū in pila inscriptos, ut reipublicæ debentes armamen-
 ta, magistratus accepisset à priori magistratu, nobis tradidit, ut et lex et decre-
 ta mandabāt. Eos igit mihi necesse fuit accipere. Nam cū superiorib. tempo-
 ribus multas triremes uobis instruxerim, nunquā è nauali armamēta sumpsi
 sed ipse priuatim, quoties opus fuit, cōparauit, ut cum reipublica mihi quā mini-
 mum negocij esset. Tum uerò & decretis, & legibus accipere cogebat. Ut
 autem hæc à me uerè dici constet, & testes horum uobis, & decretum, & le-
 gem exhibebo. Deinde magistratū ipsum, qui & prouinciam tradidit, & in
 iudicium introduxit. Deinde classis eius cōsortes, cuius ego curator & præ-
 fectus fui, Age lege. **LEX. DECRETVM. TESTIMONIA.** Mihi igit
 omnino necesse fuisse, suscipere eos qui reipublicæ debebant, & è lege audi-
 tis, & è decretis. Me etiā accepisse à magistratu, is qui eos mihi tradidit, testi-
 ficatus est. Proinde par est, ludices, ut uos ab initio consideretis: primū
 egone iniurius fuerim, qui cogebat uasa exigere à Theophemo: an Theo-
 phemus, qui armamenta reipublicæ longo tempore debita, non reddebat?
 Quòd si singula spectabitis, inuenietis Theophemum in omnibus iniuriam,
 & hæc non à me solum uerbis explicata, sed & senatus & iudicij suffragio
 decreta. Postquā enim eū accepi à magistratu, aggressus eum, primū uasa

*Narratio un-
de controuer-
sia cum Theo-
phemo sit orta*

*Lex de exigē-
dis armamen-
tis.*

*Necesse fuisse
accusatori exi-
gere debitū à
Theophemo.*

*Accusatorem
nihil egisse per
iniuriam.*

postulabā. Quo facto, cū ille nihil redderet, et ego eū postea obuiū prope Mercurialē statuā, quę ad portā est, habuissem: eū citauī, & ad classis præfectos, & ad naualiū curatores, illi em̄ tū disceptationes de armamētis in iudiciū introducebāt. Vt autē me uera dicere cōstet, horū uobis testes uiatores exhibebo. TESTES. Eum igit̄ à me fuisse citatū, uiatores testificati sunt: eū porrò et in iudiciū esse introductū, ostēdit classis præfectorū, & magistratus testimoniū. TESTIMONIUM. Quē igit̄ mihi negocia facelsiturū putabā, Democharē Pæaniensem: is, priusquā in iudiciū introduceretur, molestus erat: postq̄ uerò introductus & damnatus fuit, reddidit suā armamentorū partē. Quē uerò nunquā eò improbitatis uenturū putabā, ut armamentis defraudare rempub. auderet: eò usq̄ contentionibus & uexationib. processit, & cum adesset ad prætoriū cum introduceretur, nusquam quicquā contradixit in iudicio, neq̄ cuiquam litem mouit, neq̄ quenquam alium habere uasa asseruit: neq̄ ea se reddere oportere negauit, sed contra se ferri sententiam passus est. Postquam uerò è prætorio descendit, nihilo magis reddebat: sed putabat si se subduxisset donec ego cum nauibus abissem, & se in præsentia quietum fore, & moram intercessuram, & me, quæ ipse debebat armamenta, coactum iri huc reuersum reipublicæ redde re, aut successori, qui è classe nauem eam sortiretur. Quid enim contra illum dicere potuissem, decretis & legibus ostendentem, debere me armamenta exhibere: Theophemus autem interiecta mora, si postulassem, dicturus fuit: se reddidisse, & his signis redditionis abusus, temporib. & necessitate: neq̄ me uel stultum, uel sibi unquā amicū fuisse, ut ullā intercedere morā, quā & triremem reipublicæ instruerem, & classis essem curator, & talia decreta facta essent, & lex lata de exigēdo, sua causa passus essem. Hoc cōsilio Theophemus, tum quidem armamenta nō reddebat, sed se subduxerat: post autē, fraudaturū putabat. Adhæc ad iusiurandū confugiens, facile peieraturus fuit, id quod & alij fecit. Mira enim eius auaritia est, & rapacitas in contractibus, ut ego uobis re ipsa demonstrabo. Cum enim hæc armamenta deberet reipublicæ Theophemus, ad Aphareum uerbis referebat, re uera autē in iudicium eum nō uocabat: satis sciens se mendacij conuictum iri, si in iudicium uenisset. Aphareus enim ostendebat, eum æstimasse precium armamentorum, & recepisse, cum triremis præfecturam subiret. nunc autem se Demochari tradidisse dicit, & pueros Democharis in iudicio exagitat, Democharem mortuo. sed uiuentē Democharem non in ius uocauit Theophemus, me armamenta ab eo postulante: sed moræ interponendæ causam quærens, armamentis fraudare rempublicam instituit. Vt autem uera me dicere cōstet, testimonia uobis legentur. TESTIMONIA. Hæc cum ego omnia cogitarem, & audirem ex ijs quibus cum Theophemores fuerat, quo esset in controuersijs ingenio, & armamenta ab eo non reciperem: accessi & ad classis præfectos. & ad senatum, & ad populum, conquerens non reddere mihi armamēta Theophemum, quæ iudicio uictus deberet: accedebant, & alij triremium præfecti ad senatum, qui à debentibus armamenta non accipiebāt: & multis uerbis factis, senatus nobis decreto responderet, quod uobis recitabitur: ut, quocunq̄ modo possemus, exigeremus. DECRETUM. Facto hoc decreto in senatu, nemineq̄ accusante uiolatarum legum, sed rato manente: aggressus Euergum Theophemi fratrem, postquā Theophemum uidere

*Consilium
Theophemi in
differenda so-
lutione.*

*Improbitas
Theophemi.*

*Pignora ca-
pta.*

uidere non poteram, allato decreto, primùm repetij armamenta, iussicq; Theophemo renunciare. Deinde interiectis diebus aliquot, ut armamenta non reddebat, sed me deridebat, testibus adhibitis ex eo quærebam, utrū partitus esset cum fratre, an uerò communes facultates haberent? Respondente Euergo, partitum esse, atq; seorsim habitare Theophemum, se uerò apud patrem: sciscitatus, ubi habitaret Theophemus, accepto à magistratu ministro, ad ædes Theophemi accessi. Quo domi non inuento, iussi mulierem, quæ fores pulsanti responderat, accersere eum ubicunq; esset, eam, quam isti testificati sunt, obtulisse Theophemum, & ad quæstionem dare uoluisse: ego uerò ab eis obtinere non possum, ut uos ueritatem audiatis, uter prior per iniuriam alteri manus attulerit. Ut autē uenit Theophemus, accersitus à muliere, postulo ab eo descriptionem armamentorum: dicens, me iam in eo esse, ut soluerem. & ostendo ei senatusconsultum. Quæ dicente me, cum nihil redderet, sed minitaretur, & conuicia diceret: iubeo puerum uocare, si quos ciuium uideret prætereuntes de uia, ut mihi testes eorū essent quæ dicerentur, denuoq; postulo à Theophemo, ut uel ipse me ad clasis præfectos sequeretur, & ad senatum: & si se debere quicquam negaret, illis id persuaderet, qui debentes traderent, & nos cogerent ad exigendum: uel armamenta redderet. Alioqui me pignora capturum iussu & legum, & decretorū. Cum uerò ipse nihil æqui præstare uellet: ducebam mulierem illam in ianua stantem, quæ eum accerserat. Quam cum Theophemus mihi eriperet: tum ego muliere omissa, in ædes ingredior. Aperta enim erat ianua, postquam exierat Theophemus, & ingressurus erat, & audieram non habere uxorem. Ingresso autem mihi colaphum impingit in os, Theophemus. Ego uerò testatus eos qui aderant, me defendo. An autem uera dicam, & prior per iniuriam Theophemus mihi manus attulerit: non alio argumento cognoscendum esse reor, quàm è muliere, quæ testes dixerūt Theophemum uoluisse tradere. Eo testimonio nitens, prior ingressus, non excipiente me, neq; iudicium differente, quòd prius etiam eæ res in alio iudicio mihi nocuerant: decepit iudices, dicendo, quos ego produxisssem testes, eos falsa testari, mulierem autem quæstionibus habitis uera dicturam. Quibus autem uerbis tum abutebantur, ijs contraria facere nunc non dubitant. Mulierem enim sæpe iam postulatam, extorquere non possum, ut è testibus audiistis. Quoniam igitur mulierem non tradunt, quam semetipsos obtulisse dicunt: uolo uobis & testes exhibere, qui me priorem uerberatum uiderunt à Theophemo. Ea uerò uerberatio est, si quis prior per iniuriam alteri manus attulerit, præsertim & legis, & decretorum uestrorum autoritate exigenti. Age lege mihi & decreta, & testimonia. **DECRETA. TESTIMONIA.** Cum autē erepta mihi essent pignora à Theophemo, & ego uerberibus affectus: progressus in senatum, & uerba ostendi, & quæ perpeffus essem, narraui, idq; exigendis reipublicæ armamentis. Indignatus senatus ob ea quæ mihi acciderant, & me ut affectus essem, conspicatus, atq; existimans factam esse contumeliam, non mihi, sed sibi ipsi, & populo decreti auctori, & legi quæ exigere armamenta coegisset: mihi mandauit, ut eum maiestatis accusarem, & ut senatus ei dictaret iudicium intra biduum, ut iniurio, & naualem expeditionem impediendi, propterea quòd & armamenta non redderet, & pignora eripuisset, & me qui exigere

Conflictus

Theophemus
damnatus à
senatu.

R 3 bam, &

bam, & reipublicæ inferuiebam, uerberibus affecisset. Facto igitur de Theophemo iudicio in senatu ea actione, qua ego eum detuleram, & utriq; data dicendi potestate, & occultè seorsim decernentibus senatoribus, damnatus est in curia, & iniuste fecisse uisus. & cum iam in eo senatus esset, ut decerneret, utrum eum iudicio traderet, an quingentis drachmis mulctaret: orantibus istis omnibus & supplicantibus, & quem non deprecatores subornantibus, & descriptionem armamentorum reddentibus statim in senatu, & de uerberibus se arbitrum sumptuos dicentibus, quem iuberem Atheniensium: concessi, ut Theophemo lis uiginti quinque drachmis æstimaret. Quæ ut uerè à me dici constet, tum uos rogo, qui prætor Agathocle in senatum itastis, ut assidentibus dicatis: tum quoscunq; ex illis senatoribus, ego reperire potui, testes uobis producam. **TESTIMONIA.** Ego igitur, iudices, ad eò æquus in istos fui, quanquã decretum publicari facultates iubebat, non eius modò qui armamenta publica non redderet, sed eius etiam qui priuata sua uenderet. Tali tum penuria laborabatur. Age lege mihi decretum. **DECRETUM.** Reuersus, iudices, ut nemini rem permittere Theophemus uoluit: eum in ius uocaui, & accusaui uerberationis. Cum uerò & ipse mihi uicissim diem dixisset, & arbitri iudicia haberent: quum de causa pronuncianum esset, Theophemus excipiebat & differebat. Ego uerò fretus innocentia mea, ad uos ingrediebar. Ille autem exhibito testimonio, quod nemo alius dixerat, nisi frater & gener, uoluisse eum tradere mulierem, simplicitatemq; simulans, decipit iudices. Rem autem iustam à uobis precor, ut simul & de testimonio pronuncietis, uerum ne an falsum sit, simul etiã rem ipsam de integro consideretis. Ac ego quidē ad quæ iura tum ille confugit, ex ijs nunc de ueritate causæ statuendum esse censeo, habenda de muliere quæstione, uter prior per iniuriam alteri manus attulerit. (ea enim est uerberatio) & testes propterea falsi testimonij dicti reos ago, quòd testificati sunt, Theophemum tradere uoluisse mulierem: cum corpus nusquam traderet, neq; primum apud arbitrum, neq; postea sæpe à me postulatū. Duplex igitur eis pœna luenda esset, tum quòd iudices de ceperunt, falsis testimonijs exhibitis affinis & fratris: tum q; mihi iniuriã fecerunt, uobis sedulo inseruienti, & mandata exequenti, & legibus & decretis uestris obtemperanti. Et ut constet nō me solū accepisse hoc munus à reipublica, ut ab isto armamenta quæ deberet, reposcerem, sed & alios triremium præfectos ab alijs, quos in mandatis acceperant exegisse: lege mihi eorum testimonia. **TESTIMONIA.** Narrabo uobis etiam, iudices, quo pacto ab eis tractatus sim. Postquã iudicio eo uictus ab eo fui, propter quod testes istos falsi testimonij dicti reos ago, cōueni Theophemum, cum iam præfiniti mihi temporis finis instaret: & precatus sum, ut mihi paruam moram largiretur, dicens, id quod uerum erat, cōquisito argento, quod ei numeraturus eram, accidisse, ut mihi triremis instruenda, & festinanter mittenda esset: & Alcinum imperatorem iubere, ut nauis solueret. Me igitur argento in eum usum conquisito, ut Theophemo numeraretur, eo esse abusum. Rogabam autem eum, ut terminum mihi differret eò usq; dum nauem ablegassem. Is uerò mihi expedite & simpliciter respondet: Nihil uetat, inquit: sed ubi nauem ablegaueris, satisfacito & mihi. Quæ cum mihi Theophemus respondisset,

Aequitas accusatoris.

Confirmatio accusatoris.

Acerbitas Theophemi in exigenda multa.

disset, & dictam diem differret, & ego maximè fretus essem, & testium reuictio-
 ne, & ipsius tradendæ mulieris recusatione, ut qui nihil noui de mea causa in-
 stituisset: ego triremi ablegata, non multis diebus post, argento comparato,
 conueni eum, & iussi, ut me ad mensam sequeretur ad mulctam recipiendam.
 Ut autem hæc uerè à me dici constet, harum rerum testimonia uobis recita-
 buntur. **TESTIMONIA.** Theophemus autem adeò non secutus est ad
 mensam, aut mulctam recepit, ut quinquaginta meas oues pascentes, * in ton-
 sas, & opilionē unà cum eis, & quicquid ad gregem pertinet, arripuerit. De-
 inde puerum ministrum, hydriam æream reportantem, accommodatò acce-
 ptam, magni precij, neq; hæc eis abstulisse satis fuit, sed & in prædium ingressi,
 (agros autem colo ad circum equestrem, ibiq; habito à prima adolescētia) pri-
 mum in famulos impetū fecerunt. Ut uerò illi diffugerūt, atq; alius aliò se con-
 tulit, ingressi ædes, et deiecta ianua que in hortū fert, Euergus iste frater Theo-
 phemi, & Mnesibulus affinis eius, à quibus nullo erā iudicio uictus, quibusq;
 non fas fuit quicquam meum attingere, ingressi ad uxorem meam & liberos,
 extulerunt, quicquid instrumenti mihi fuit reliquum in ædibus, putabant
 enim se non modò tantillam, sed longe instructiorem supellectilem domi
 meæ reperturos: sed propter obita munera, & tributa, & uestri studiū, alia op-
 pignerata, alia diuendita erant: quæ uerò adhuc restabant, ijs abreptis omni-
 bus abierunt. Præterea, Iudices, uxor mea cum liberis in aula prandebat, & cū
 ipsa quædam quæ nutrix mea fuerat, magno natu mulier, beneuola & fida, &
 libertate donata à patre meo. nupserat aut̄ adepta libertatem: & marito mor-
 tuo, quod & uetula erat, & à quo aleretur neminem habebat, ipsa ad me redie-
 rat. Ea igitur ad egestatē redacta, que & nutrix & educatrix mea fuerat, nullo
 modo mihi negligenda fuit. Simul etiā triremi præfectus abiturus erā. Quare
 & uxori meę gratum erat, sibi talem à me custodem ædium relinqui. Cum au-
 tem in aula pranderent, atq; isti irruerent, atq; eas deprehenderent, & uasa diri-
 perent: aliæ quidem ancillæ (in turri enim erant, ubi diuersantur) clamore au-
 dito, turrim occludunt, atque illuc ingressi non sunt, sed è cæteris conclauibus
 uasa efferebant. Vetante autem uxore, ne ea tangerent, & dicente ob dotem
 sibi esse oppignerata, & oues eos habere quinquaginta, & opilionem, maio-
 ris precij quàm quanti essem damnatus: (uicinus enim quidam eis id nun-
 ciarat, pulsata ianua) præterea argentum eis dicebat in mensa esse positum (id
 em̄ ex me audierat) ac si expectaueritis, inquit, aut uestrū aliquis inde petierit,
 statim accepto argento abibitis. Vasa autem relinquite, et nihil meum auferte,
 præsertim cum habeatis quanti mulctā est. Hæc dicente uxore, tantum absuit
 ut desisterent, ut & nutrici quæ cymbium sibi appositum, è quo potabat, acce-
 perat, et in sinum recondiderat, ne id isti auferrent, postquā eos intus esse uidit:
 reanimaduersa, sic tractarint inter eripiendum cymbium, Theophemus &
 Euergus, frater eius iste, ut & brachia & manus mulieris sanguine suffunde-
 rentur, dum retorquentur, dumq; uexatur ab istis, poculum eripientibus, &
 notas unguium in collo, dum ei iugulum comprimunt, et liuidum pectus ha-
 beret, eoq; improbitatis uenerunt, ut anum & iugulare & uerberare non de-
 stiterint, donec ei poculum è sinu eripuissent. Famuli autem uicinorum au-
 dito clamore, measq; ædes diripi uidentes, alij è suis tectis uocabant prætere-
 untes,

* μάλα καὶ
molles.

Direptio ædi-
um.

Nutrix accusa-
toris.

Vxor accusa-
toris.

Nutrix male
mulctata à
Theophemo.

untes, alij etiam in aliam uiam egressi, & Hagnophilum prætereuntem conspicati, iusserunt accedere. Hagnophilus à famulo Anthemionis accersitus, qui mihi uicinus est, accessit, ac in ædes quidē ingressus non est, (id enim absente domino nefas putabat) sed in Anthemionis prædio stans, uidit & supellectilem efferrī, & Euergum & Theophemū ē meis ædibus egredi, Neque uerò iudices, abreptis duntaxat uasis meis abibant: sed & filium abducebant tanquam seruū: donec unus ē uicinis Hermogenes, obuiam eis factus, dixit, filium esse meum. Hæc ut à me uerè dici constet, testimonia uobis legentur. **TESTIMONIA.** Ut autem ea quæ acciderant, in Piræeū mihi à uicinis nunciata sunt, profectus in agrū, eos non amplius inuenio: sed cum uidissem, quicquid in ædibus habuissem exportatū, & anum, ut erat affecta, & ab uxore audissem quæ facta essent: Theophemum postridiē mane cōueni in urbe, testibus adductis, eumq; primū iussi multam recipere, & sequi ad mensam. Deinde curare mulierem quam lacerassent, & medicum introducere quē ipsi uellent. Hæc me dicente, & testificante: illi multis conuicijs mihi dictis, Theophemus ægrē sequebatur tergiuersans, & dictitans, se quoq; testes aliquos adhibiturum (id uerò dicebat dolo, ut mora intercederet.) Euergus autem iste statim ex urbe cum alijs sui similibus in agrum egressus, reliquum instrumentum, si qua fortē pridie in turri, & non prolata: postquam uerò ego ueneram, propter necessitatem deprompta fuerant: amota ianua, quam & pridie collabefecerat, male stante, abrepta mea supellectile, abiit, is à quo & iudicio uictus non eram, & cum quo nihil mihi commercij intercesserat. Satisfaciēte autem me Theophemo, cui debueram multam: cum soluissem multis testibus præsentibus mille, centū, & tres drachmas, & duos obolos pœnam: & triginta sportulas. (nam cæterarū multarum nullam mihi irrogat) acceptis igitur à me in mēsa, mille trecentis tredecim drachmis, duobus obolis, uniuersa summa, reposcente me & oues & mancipia & uasa quæ mihi eripuerat: redditurum se negauit, nisi quis & se & suos patronos omni crimine, testes falsi testimonij actione liberaret. Quæ cum ille respondisset, statim eos qui aderant, testes feci responsionis, & iudicatum solui, & dilatorem oportere esse me non putauī. Euergum autem ignorabam ingressum fuisse in ædes meas eo die: sed mox iudicatum solutum erat: & habebat Theophemus oues, & mancipia, & supellectilia, quæ pridie superfuerant, & nuncius mihi uenit lapicida quidā, qui propinquū monumentū expoliebat, denuò abire Euergum, reliquo instrumento ex ædibus meis exportato, cum quo nihil mihi negocij fuit. Ut igitur me uera dicere constet, & eos pridie mea pignora cepisse, & rursus eodem die in ædes ingressos fuisse, me uerò postridie soluisse iudicatum, & argentum eis numerasse, (quī enim, nisi & coactum fuisset, & eis denunciaissem, statim recepissent?) harum rerum testimonia uobis recitabuntur. **TESTIMONIA.** Postquā autem ei denunciam, iudices, ut curaret anum, quam conciderant, & medicos adducerēt, neglexerunt: ego ipse adduxi medicum, quo multos annos fueram usus, qui curabat eam ægrotantē: & ostēdi quomodo affecta esset, testibus adductis. Cum uerò audissem ē medico, grauius eam laborare, ac deplorata esse ualitudine: rursus alijs testibus adhibitis, eis ostēdi ut affecta esset: & istis denunciaui,

Solutio multæ.

Nutricis obitus.

nunciaui, ut eam curarent. Sexto autem die postquam isti in ædes ingressi erant, obiit nutrix mea. Vt autem hæc uera esse constet, testimonia uobis recitabuntur. **TESTIMONIA.** Ea defuncta iureconsultos adi, ut cognoscerem, quid ea mihi de re faciendum esset, & eis omnem rem gestam exposui, & aduentum istorum & beneuolentiam mulieris, & ut eam in ædibus habuissem, & ut propter cymbium retentum obiisset. His iureconsulti auditis, me interrogarunt, utrum ne mihi de iure duntaxat responderi, an etiam consilium dari uellem? Me respondente, utrumque: Proinde tibi & de iure, inquit, respondebimus, & utilia consulemus. Primum, ut in efferendo funere hastam adhibeas, & ad sepulchrum proclames, si quis ei sit cognatus. Deinde ut sepulchrum ad triduum custodias. Hæc tibi suademus, quando ipse non adfuit, sed uxor duntaxat & liberi tui, alijque testes tibi non sunt: ut neminem nominatim cites, sed fontes & interfectores. Deinde ad regem ne deferas, neque enim id lege tibi licet: cum tua familia non fuerit ea mulier, neque ancilla, si ita est, ut tu dicis. Leges autem cognatis & dominis actionem dant. Proinde si ad Palladium iuraris, & ipse, & uxor, & liberi, & tum uos, tum familiam deuoueritis: multi & peius de te existimabunt, & si absoluent, peierasse te putabunt: sin reos peregeris, inuidia te onerabis. Sed facta et pro te, & pro familia expiatione, quam æquissimo animo ferto calamitatem, alibi autem, si cubi uoles, iniuriam ulcisceris. His ego ex iureconsultis auditis, & inspectis Draconis legibus in pila, cum amicis deliberabam, quid nam esset agendum. Qui cum suaderent, ut quæ ad expiationem ædiu pertinerent, agerem, & quæ iureconsulti mihi respondissent: ita feci. ijs uero de rebus, quæ mihi porro legibus non licebant, quieui. Iubet enim lex, ludices, ut cognati cædes persequantur, usque ad sobrinos: & in iureiurando cauetur, debere, & si seruus sit interfectus, hos eosdem cædem persequi. Mihi uero neque genere quicquam coniuncta erat mulier, nisi quatenus nutrix mea fuerat, neque etiam ancilla, manumissa enim à patre meo fuerat, & seorsim habitarat, & maritum habuerat. Mentiri autem apud uos, & ipse loco filij & uxoris iurare, non ausus essem: ne tum quidem, si certò scissem me istos peracturum esse reos. Neque enim istos tantum odi, quantum me ipsum diligo. Ne autem uerba mea duntaxat audiat, ipsa uobis lex recitabitur. **LEX.** Etsi autem uos è multis signis deprehendere puto, falsum esse testimoniū: id tamen ex eorum factis, uel in primis animaduerti. Isti putabant, ludices, me, si multa mihi pignora abstulissent, cupidè liberaturum testes, falsi testimoniij actione, ut pignora recuperarem: & postquam eum rogarā, ut diem mihi prorogaret: libens audiit, ut, si constituto tempore non soluissem, plurima ex ædibus mihi exportaret: proptereaque ingenuè & promptè concessit, ut fides ei haberetur, & eius insidiæ ne patefierent: existimans, aliter fieri non posse, ut testes actione falsi testimoniij liberarentur, quam si me decepisset, & à me ad dictam diem multa non soluta, quæ plurima asportasset. Non enim se tantum inuenturum putarat, quantum abstulerunt, sed longè plura. ac reliquo tempore expectauit, tanquam celeriter ei argentum redditurus essem, ut sub ipsam falsi testimoniij actionem pignora mihi caperet. Postquam autem ei parui, & multam attuli, eam non recepit: sed egressus, & suppellectilia mea, & seruos & oues abstulit. Colo autem

Responsum iij
reconsultorū,
& consilium:

Ritus expiationis
de cædis.

Calliditas
Theophemi
ad eludendam
falsi testimoniij
actionem.

S ad circum

ad circum equestrem, ut eum procul ire necesse non fuerit. Hæc uerè à me dici, magno uobis illud argumento sit, quòd postridie, quàm pignora ceperat, argentum mulctæ recepit: (enim uero, nisi id iam antea collectum habuissem, quì reddere statim argentum, mille trecetas tredecim drachmas, duos obolos, potuissem?) & pignora mihi non reddidit, sed etiamnum ea tenet, ut eius qui ad diem dictam non soluerim. Ut autem constet me ad dictam soluisse diem, recita mihi testimonium & legem, quæ iubet rata esse, quæ alius cum alio pepigerit. Proinde nihil amplius utiq; de me queri potuit. LEX. TESTIMONIUM. Eum igitur concessisse, & distulisse diem, è testibus audiuitis: me autem instruxisse triremem, collega meus in præfectura, est testificatus, & instructam fuisse nauem imperatoriam Alcimacho. Proinde nihil amplius à me petere potuit propter dilatam solutionem, præsertim cum uellem soluere. Sed ingens est hominis auaritia atq; cupiditas, tam minoribus quàm maioribus in rebus: & probè sciebāt, si mulierem tradidissent, palam fore, eos falso me accusasse. Sin non tradidissent, quam eum tradere uoluisse testificati fuerant, fore ut falsi testimoni dicti conuincerentur. Oro aut uos, Iudices, si quis eorum fortè qui tum ius dixerunt, hic adest, ut ipsedem utamini institutis, quibus tum quoq; ac si testimonium tum fide dignum est uisum, & me fugisse quo minus ueritas cognosceretur ex muliere, putastis: cū nunc isti falsum dixisse testimonium cōuincantur, & mulierem tradere recusent, ut me iuuetis. Quod si mihi irati fuistis, q; pignora capturus ad ædes Theophemi accessi: ut & istis nunc irascamini, quòd meas inuaserunt. Atq; ego legibus & decretis coactus, tamen caui, ne uel ad patrem istius ingrederer, uel ad matrem, uel quicquam quod fratris eius esset, auferrem: sed eò ueni, ubi ipse Theophemus habitabat, quem cum domi non reperissem, nihil ex ædibus eripui, sed accersi iussi, & præsentem eo, non absente, pignora cepi, quæ cum mihi eriperentur, amisi: & ad senatum, legitimumq; magistratum abiij: eoq; delato & damnato in senatu, satis esse duxi: armamenta singula recipere: de uerberibus autem sumpsi arbitrum, & mulctam ratam habui. Ego igitur me tam lenem in istos præbui: isti uerò ita petulantes & importuni fuerunt, ut uxorem & liberos opprimerent, cum quidem oues & famulos abstulissent: quæ pluris erant, quàm quati me condēnarant. Cum porrò diem dictam distulissent, egoq; promissem, me, ut è testibus audistis, mulctam eis soluturum: & in ædes ingressi sunt, & supellectilia exportarunt, & nutricem, senem mulierem, propter cymbium conciderunt: & hæc omnia etiamnum tenent, & nondum restituant, solutis à me mille trecentis tredecim drachmis, duobus obolis. Si quis autē eos tum ignorauit, & simplices homines & quietos esse putauit, testimonia uobis de eis quæ testificati mihi ij sunt, quos isti iniurijs affecerunt, recitabo. Nam ad ea enarranda, aqua mihi defutura esset: ut his omnibus consideratis, quæ & à me & à testibus dicta sunt, ita pronuncietis, ut uestra fides & iurisiurandi religio postulat.

Recita testimonia. TESTIMONIA.

ARGV

Peroratio.

Collatio modestiæ suæ, cū importunitate Theophemi.

ARGVMENTVM ORATIONIS CONTRA OLYM-
piodorum dati damni.

Magnam rerum & casuum uarietatem continet hæc oratio. Conon, uir quidam Atheniensis, orbis de-
cedit: de hæreditate inter eius cognatos oritur controuersia. Callistratus, qui causam hanc agit, totam
eam hæreditatem ad se pertinere dicit, qui sit genere Cononi proximus. Sed in eo fortasse mentitur, & nudis
uerbis abutitur. Olympiodorus autem, in quem hæc habetur oratio, & ipse ab initio hæreditatem petijt, affini-
tate cum Callistrato cõiunctus. Sororem enim Olympiodori Callistratus uxorem habuit. Visum igitur eis fuit
non litigare inter sese, sed ex æquo partiri defuncti facultates, quæ & in aperto erant, & in confesso: & com-
muniter occultas quærere, & de eis communiter agere omnia. Expectabant enim se de hæreditate controuer-
siam habituros. Ea de re & pactionem confecerunt, & apud Androclidem quendam communem amicum, de-
posuerunt. Seruum autem Cononis Moschionem, qui fidelis omnino ei fuisse putabatur, Olympiodorus capit,
& in calumniam adductum de mille drachmis Cononi surreptis, cum Callistrato torquet. Quod argentum, ut
seruus confessus est, partitur id quoque cum Callistrato ex æquo, ut conuenerat. Suspiciatus autem plus etiam
argenti habere hominem, non iam adhibito Callistrato, ipse torquet, & minas septuaginta solus accipit. Circa
hoc tempus et alij in hæreditatem Cononis agunt, & frater Callistrati Callippus, eodem patre natus. Commu-
niter igitur de litibus delibantes Olympiodorus & Callistratus, paciscuntur, ut Olympiodorus totam hære-
ditatē, Callistratus semissem petat. Atheniensibus autem in Acarnaniã profectis cum exercitu, abijt & Olym-
piodorus: erat enim in catalogo. Cum uerò stata dies adesset, iudices, cum audissent militiã esse pretextũ, eo-
rum actionem sustulerunt. Quapropter se Callistratus, & ipse ait actionem in semissem hæreditatis ex pacto
omississe, quod omnia communiter fieri iuberet. Ut autem è militia redijt Olympiodorus, iterato iudicio aduersus
uictores utitur, & ipse, & Callistratus, id quod lege permissum erat. De hæreditate igitur quemadmodum ini-
tiò, disceptant: hic de semisse, ille de asse. Priorem autem dicendi locum nactus Olympiodorus, euincit hære-
ditatem. Victoria igitur & tota hæreditate potitus, pacta nõ seruat ab initio facta, neq; semissem dat Callistra-
to. Is uerò ab eo reposcit, & septuaginta minarum à Moschione extortarum semissem, & totius hæreditatis: pa-
ctis nitens, & asserens, se etiã in postremo iudicio collusisse cum Olympiodoro, & ei concessisse, & ea dixisse
quæ ille uellet, & falsos testes subornasse. Quod nisi cõmuniter, & ex pacto inter se litigassent, facile se illum
fuisse conuicturum, neq; permissurum ut Olympiodorus in iudicio uictoria potiretur.

DEMOSTHENIS IN OLYMPIODO-

RVM DATI DAMNI ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Necessarium fortassis est, iudices, ut qui uersari in foro neque
solent, neq; possunt, in iudicium ueniant, si ab aliquo iniurijs
afficiuntur: ab ijs præsertim, à quibus eos uiolari minimè con-
ueniebat, id quod mihi etiam nunc usu uenit. Quanquã enim
iudices, rixari cum Olympiodoro, affine meo (cuius enim foro-
rem in matrimonio habeo) nõ uolo: magnis tamen eius iniu-
rijs cogor. Quòd si nulla iniuria lacepsitus, iudices, sed per calumniam & men-
dacium eum accusarem: aut controuersiam meis & Olympiodori familiarib.
permittere noluissem, aut ullam aliam æquitatem detrectassem: mihi credite,
uehementer erubescerem, et me hominem esse improbum existimarem. Nunc
neq; paruis detrimentis ab Olympiodoro acceptis, neque sequestrum ullum
fugiens, neq; etiam, Iouem Optimum Maximum testor, ultrò, sed quàm inui-
tilsimus, coactus ab isto sum, hoc subire iudicũ. Quare uos omnes rogo, Iudi-
ces, ut nostrũm utroq; audito, & ipsi censura rei suscepta: in primis nos recon-
ciliatos amittatis, & de utroque nostrũm bene mereamini. Cuius uoti com-
potes si fieri non potestis, de cætero ei qui causam meliorem habet, suffrage-
mini. Ac primũm testimonia recitabuntur, unde apparebit per me non esse
factum, ut in iudicium ueniretur, sed per istum ipsum. Recita testimonia.

Æquitatem
suam commen-
dat.

Petitio.

S 2 TESTI

Narratio. TESTIMONIA. Me igitur, Iudices, & æquas & cōuenientes Olympiodoro tulisse conditiones, testificati ij sunt qui interfuerunt. Quum uerò ille prorsus equi nihil admittere uoluerit, necesse est apud uos exponere, quibus afficiar ab Olympiodoro iniurijs. Breuis autem ea erit oratio. Conon Halæensis cognatus noster fuit, Iudices. Is Conon sine liberis decessit, cum omnino paruo tēpore decubisset, grandis natu cum moreretur. Ego postquam sentiebam eum non posse euadere, accersiui Olympiodorum istum ut adesset, unaq̃ nobiscum curaret, quæ decerent omnia. Olympiodorus igitur iste, Iudices, ut ad me uenit, & ad sororem suam, uxorem meam, unā nobiscum omnia curat. Dum uerò nos hac cura occupamur, ex improviso ad me uerba facit Olympiodorus iste, matrem quoq̃ suam cognatam esse Cononi defuncto: æquum esse igitur, ut in partem ueniret omnium bonorum, quæ Conon reliquisset. Ego uerò, Iudices, gnarus eum mentiri, & perfricare frontem instituire, quòd nemo alius Cononi genere propior esset, quàm ego: primùm quàm potui grauissimè sum commotus & indignatus, ob impudentiam orationis. Deinde mecum ipse reputans, me non tempestiuè irasci, respondeo, defunctū sepeliendum in presentia, & alia iusta ei persoluenda esse. Quæ ubi omnia curata essent, tum inter nos uelle disceptare. Ipse, Iudices, concessit hæc, rectè me dicere assensus. Postquam autem reuersi sumus, iustis omnibus persolutis: per silentium accersitis omnibus cognatis, inter nos disseruimus de istius postulatione. Iis uerò, Iudices, quæ inter nos de controuersijs nostris disseruimus, commemorandis, quid aut uobis negocium facessam, aut me ipsum defatigem? finem autem qui consecutus est, uos audire necesse est. Ego isti iudex fui, & iste mihi, ut uterq̃ nostrum semissem acciperet eorum quæ Conon reliquisset, neq̃ ullum deinceps esset dissidium: & malui, Iudices, ultrò isti impertiri potius, quàm experiri iudicio cum isto affine meo, & molesti aliquid dicere in eum, fratrem uxoris meæ, & auunculum meorum liberorum, & ab isto audire conuiciū aliquod. His omnibus consideratis, cessi ei. Postea pacta conscripsimus inter nos omnibus de rebus, & sanctum iusiurandum alter alteri dedimus: nos omnino, quæ bona manifesta essent, iustè diuisuros, & neutrum meliori fore cōditione, quàm alterum, in ijs quæ Conon reliquisset, & cætera omnia communiter quæsituros & exacturos; inter nos deliberantes, quid quouis tempore facto esset opus. Suspicabamur enim, Iudices, uenturos etiam alios qui de Cononis hæreditate litigaturi essent, ut & fratrem meum eodem patre illum quidem, sed matre non eadem natum, qui peregrè aberat. Quòd si quis alius controuersiam nobis facere uellet, nos prohibere non posse: cum leges cuius dent petendipotestatem. Hæc igitur omnia prouidentes, pacta conscripsimus, & fidem mutuò dedimus, ut neutri nostrum uel uolenti uel inuito liceret quicquam seorsim agere, sed de communi consilio & sententiã ageremus omnia. Et harum rerum testes fecimus primùm deos, quorum numen alter alteri iurauimus, & cognatos nostros: deinde Androclidē Acharnensem, apud quem pacta deposuimus. Legam igitur uobis, Iudices, legem, qua pacta conscripsimus inter nos, & testimonium eius qui pacta habet. Recita legem primùm.

Diuisio hæreditatis. LEX. Age lege & Androclidē testimonium, TESTIMONIUM. Postquam si-

quam fidem mutuò dedimus, & pactio apud Androclidē reposita erat, duas ego partes feci, Iudices, ac altera pars erāt ædes in quib. habitarat ipse Conon, & mancipia * Sanchyphantæ: altera pars erant aliæ ædes & mancipia Seplasiarij. Si quid autem argenti manifesti reliquerat Conon, in mensa Heraclidæ: id omne ferè in sumptum fuit in sepulturam, et cætera funebria, & ædificationem monumenti. Ego igitur factis duabus hisce partibus, optionem Olympiodoro dedi, utram uellet eligendi: atq; is elegit seplasiarios, & ædes, ego uerò accipi Sanchyphantas & ædes alteras. Et hæc sunt quæ uterq; nostrum habuit. In parte autem istius Olympiodori, unus fuit è seplasiarijs, quem sibi fidissimum esse putabat Conon. Nomen homini est Moschio. Is famulus norat cum cætera ferè Cononis omnia, tum ubi repositum argentū esset, quòd domi haberat Conon. Ac latuerat sanè Cononem & prouectæ ætatis hominem, & illi fidem habentem, illum seruum Moschionem argentum suffurari. Primùm igitur ei sustulerat mille drachmas, seorsim positas à reliquo argento. Deinde alias septuaginta minas. & hæc eius facinora Conon non animaduertat: idq; argentum omne homo in suapte potestate habebat. Non multo autem pòst, Athenienses, quàm nos bona diuiseramus, orta est suspicio quædã de illo homine, resq; animaduerti cœpit. Ex ea suspicione, uisum mihi fuit et isti Olympiodoro, quæstionem esse de homine habendam. Tum homo, Iudices, ipse de se iudicium fecit, priusquam torqueretur, se mille drachmas Cononi surripuisse, & apud se esse dixit quicquid consumptum non esset. De maiore autem argenti numero tū nihil omnino dicebat, et circiter sexcentas drachmas reddidit, & eius argentum quod homo ille reddebat rectè & iustè pro data mutuò fide, & ex pactis apud Androclidē sitis: semissem ego accipi, semissem iste Olympiodorus. Non multo tempore pòst, ex ea suspicione de seruo & argèto quod reddiderat, uinxit hominem & torsit ipse solus, nobis non accersitis, cum iurasset, communiter se quæsiturum & acturum esse mecum omnia. Tum homo contentis fidibus confessus est, se & septuaginta minas habere, Cononi à se surreptas. idq; argentum omne Olympiodoro isti restituit. Ego uerò, Iudices, postquam audiui de quæstionibus habitis de homine, qui omne argentum restituisset: putabã istum mihi semissem argenti redditurū, sicut prius etiã de mille drachmis reddiderat. Ac statim nō ualde sanè ei instabam, existimans fore, ut iste ipse statueret, & prospiceret, & sibi & mihi: ut utriq; suum ius redderetur ex iureiurãdo, et pactis inter nos factis de æquali distributione eorum omniū quæ Conon reliquisset. Cum uerò moras interponeret, & nihil præstaret, alloquebar Olympiodorū istum, & meã mihi reddi argenti partem postulabam. At Olympiodorus iste semper prætexere aliquid, et moras necere. Interim alij quidam in Cononis hereditatem agunt, & Callippus frater meus germanus peregrè domū redit, atq; is statim semissem hereditatis petit. Et isti Olympiodoro causa ea fuit argèti mihi non reddendi, q; multi erāt qui nobis cōtrouersiam faciebant. Me igitur expectare oportere dicebat, donec iudicia facta essent. Mihi necesse erat ea cōcedere: cōcessi. Post hæc ego & Olympiodorus iste cōmuniter, ut iuraueramus, deliberauimus qua ratione optimè tutissimeq; aduersarijs occurri posset: ac uisū nobis est, Iudices, ut iste Olympiodorus totã sibi hæreditatē uendicaret, ego uerò mihi semissem: quando quidē

* δι σακχυν φάνται.

Moschio fur.

Olympiodorus seorsim à Moschione lxx. minas extorquet.

Conspiratio Callistrati, et Olympiodori.

Olympiodori
militia.

Condemnatio
Callistrati, et
Olympiodori.

Altera conspi-
ratio Calli-
strati et O-
lympiodori.

Victoria O-
lympiodori.

* τὰς ἀμφισ-
βητικὰς ἀ-
τετραφά-
μεθα.

& Callippus frater meus semissem duntaxat postulabat. Postq̄ igitur apud Prætozem omnibus controuersijs perquisitis, iam in iudicio cōtendendum erat: prorsus imparati eramus ad causam statim dicendam, ego & Olympiodorus iste, propterea quòd multi aduersarij subitò nos oppresserant. Quantum autem res ferebāt, cōmuniter deliberabamus, si qua in præsentia mora produci rebus posset, ut nos per ocium ad iudicium pararemus. Inter hæc uos forte fortuna & diuino quodam fato, impulsus ab oratoribus, decernebatis exercitum in Acarnaniã mittendum: oportebat igitur inter ceteros etiam Olympiodorum istum militare. Obtulerat igitur sese pulcherrima, ut putabamus, dilationis occasio, publicè isto absente & militãte. Cum uerò prætor iussu legis omnes aduersarios in forum citaret: iurauimus nos, Olympiodorum istum publicè abesse militantem. Quo iureiurando de isto dato, uicissim iurarunt aduersarij, & calumniando istum Olympiodorū, cum post nos dicerent, iudicibus persuaserunt, ut decerneret, eius iudicij causa abesse istū, non publico nomine. Quod cum iudices decreuissent, prætor Pythodorus istius Olympiodori postulationem, ex lege, aboleuit. Qua abolita, mihi quoque necesse fuit, desistere ab instituta in semissem hæreditatis actione. His factis, prætor aduersarijs nostris, Cononis hæreditatem addixit. Sic enim face re legibus cogebatur. Qua euicta iudicio mox in Pirgeum egressi, acceperunt omnia quæ uterq̄ nostrū pro sua portione habuerat. Atq̄ ego cum domi essem, ipse tradidi. necesse enim erat parere legibus. At Olympiodori istius absentis abstulerunt omnia, præter argentum quod is à suo seruo extortum habebat. Neq̄ enim illi habebant, unde argentum illud recuperarent. Hæc in absentia Olympiodori gesta sunt, & hos ego ex eius societate fructus capi. Reuersus ab expeditione unã cum alijs Olympiodorus iste, Iudices, graui ter & iniquo animo ea quæ gesta erant, patiebatur, & iniquè secum agi que rebatur. Cum autem iam expleisset atq̄ effudisset indignationem suã, denuò quærebamus, cōmuniterq̄ deliberabamus ego & Olympiodorus iste, quo pacto amissa recuperarem. Tum nobis consultantib. uisum est, ut eos qui hæreditatem sibi uendicarant, prouocarem ex lege, atque eo rerum statu esse tutissimum, ne ipsi unã & coniunctis uiribus cum aduersarijs experiremur: sed ut uterq̄ seorsim: atq̄ ut Olympiodorus iste totã hæreditatem postularer, ut prius etiam, & pro se ageret: ego uerò semissem, cum frater etiam meus Callippus semissem duntaxat peteret, ut si Olympiodorus uinceret, ego è fœdere & iureiurando, rursus ab isto partem acciperem: sin fortè succumberet, & aliud pronunciarent Iudices, ut iste à me partes rectè & iustè reciperet, ut & iureiurando & pactione obstricti eramus. Hoc inito consilio, & probato ut tutissimo, tum à me, tū ab Olympiodoro: prouocati sunt omnes ex lege qui Cononis bona obtinebāt. Age recita mihi legem, ex qua prouocatio facta est. LEX. Ex hac lege, Iudices, prouocatio facta est, & * controuersias rescripsimus, prout isti Olympiodoro uisum fuit. Postea prætor delectum habebat inter omnes aduersarios, eoq̄ habito, in iudicium introducebat. Olympiodorus primus agebat, & quicquid erat libitum dicebat, & testimonia proferebat, prout ei consultum uidebatur. Atq̄ ego Iudices, tacitus, sedebam in altero subsellio, Ad hunc modum instructa, & comparata actione,

actione, iste facile uicit. Quo uictore, uotorum omnium facti cōpotes in iudicio sumus, atq; iste recepit quæ aduersarij à uobis abstulerant. Quæ cum omnia haberet, atq; argentum etiam quod à seruo extorserat: nihil prorsus æqui præstare mihi uoluit, sed ipse habet omnia, quamuis & fidem dederit, & pepigerit mecum, se ex æquo mecum omnino diuisurum, atque ea pacta etiamnum apud Androclidem sita sunt, & ipse testimoniū dixit apud uos. Exhibebo autē uobis, & de cæteris quæ dixi omnib. testimonia. Ac primū de illo quod ab initio gestum est, cum ego & iste nostropote iudicio & sententia partiti sumus ex æquo, quicquid manifestarū facultatū Conon reliquisset. Age primū hoc cape testimoniū, deinde cætera omnia lege. **TESTIMONIVM.** Cape & prouocationē, qua cum prouocaui de argento, quod ab homine illo per quæstiones extorserat. **PROVOCATIO.** Age lege & alterum testimoniū, aduersarios nostros, cum hæreditatem obtinuissent, abstulisse omnia quæ nos habueramus, præter pecuniam, quam Olympiodorus ab homine illo per quæstiones extorserat. **TESTIMONIVM.** Quem admodum igitur manifestas Cononis facultates, ego & Olympiodorus diuiserimus: & ex oratione nostra, & è testimonijs audiuitis, accepisse item istū argentum ab homine illo, seruum dico, & aduersarios obtinuisse quæcunq; nos tenueramus, donec iste rursus uicit in iudicio. Quid uerò prætexat, cur mihi nihil reddere, neq; æqui quicquā præstare uelit: his nunc attendite animos, Iudices, ne uos statim decipiant oratores, quos iste contra me subornauit. Nunquam sanē iste sibi in uerbis constat, sed semper quicquid in mentem incidere, dicit, atq; passim causas absurdas nescio quas, & suspiciones & criminationes falsas contra me cōminiscitur, & in tota re homo iniurius est. Plurimi autē dicentem eum audierunt, alij se omnino argentū ab homine nō accepisse. Quod cum reuincitur, ait se à suo seruo habere argentū, neq; mihi uel de argento, uel de relictis à Conone bonis quicquā impertiri uelle. Si quis autem eum familiarium & suorum & meorum rogat, quamobrem redditurus non sit, cum iurarit, se ex æquo mecum diuisurum, & pacta etiam nunc in medio sint: pacta esse ait uiolata à me, se magnis à me iniurijs affectū: neque me unquam destitisse, tum dicere, tum agere, ea quæ ipsi essent cōtraria. Ac prætextus quidem illius hi sunt. Quæ igitur iste dicit, Iudices, commenticiæ sunt suspiciones & causæ, & iniustæ improbitates: ad fraudanda ea que mihi reddenda sunt. Ego uerò, quæ istum mentiri dico, in ijs suspicio nulla erit. Eius enim impudentiam apertè demonstrabo: proferendis signis ueris, & nemini ignotis, & testibus de omnibus rebus producendis. Primū igitur, Iudices, aio, istum propterea cognatis & familiaribus suis, & meis, rerū omnium, ut sunt, probè gnaris, quicq; ab initio semper interfuerunt, arbitrium propterea deferre noluisse, quòd certò sciret, se statim è uestigio ab eis fore coarguendum, si quid mentiretur. nunc fortasse putat, se apud uos mentientem non deprehensum iri. Rursus dico, non esse consentaneum, me & tibi Olympiodore aduersatum esse, & communiter unà tecum sumptus fecisse quoties necesse fuit, neq; ultrò ab actione destitisse, te absente, cū & tua esset abolita, propterea quòd eius abesse iudicij causa, non publico nomine, uidebaris. Licebat enim mihi in semissem hæreditatis agere, neq; mortalium quisquam

Perfidia Olympiodori.

Excusationes Olympiodori.

Mintæ lxx.

Pacta uiolata.

Refutatio.

Recusatū arbitrium amicorum.

Absurdum de aduersationib.

quisquam aduersabatur, & ipsi id aduersarij concedebāt. Sed eo facto, statim peierassem. Iuraram enim & pepigeram tecum, nos omnia communi consilio acturos, quicquid mihi & tibi consultantibus optimum factu uideretur. Proinde plusquam nugatori j sunt prætexus tui, & causæ propter quas te nihil æqui mihi præstiturū profiteris. Nunquid etiam existimas me permissurū tibi fuisse, Olympiodore, in postremo iudicio de hereditate, aut ut ea quæ apud iudices dicebas, ita temerè dicerēs: aut quarum rerum testimonia exhibebas, ut ita temerè exhiberes, nisi collusissem tecum, & à parte tua stetissem? Nam iste Iudices, cum alia quæ bona ei erant, atq; cōmoda dicebat, tum illo etiam abusus est, me domum, quam pro mea portione acceperam, à se conduxisse, & argentum id mille drachmarum, cuius semissem de seruo acceperam, à se fuisse mutuatum. neq; hoc solum dicebat, sed ijs de rebus testimonia proferebat. neque ego istorum quicquam refellebam; neq; ex me quisquā mortalium uocem audiuit, uel paruam uel magnam: sed uera esse fatebar omnia, quæcunq; isti dicere libitum fuerat. Coniunctam enim tecū causam habebam, prout mihi & tibi uisum fuerat. Quod si, quæ ego dico, uera non sunt: cur ego tum testes illa testificatos non coargui? cur me nec commouit? aut quamobrem tu Olympiodore, nunquam me in ius uocasti de censu ædiū, quas te mihi, ut tuas locasse profitebaris: aut de argento, quod apud Iudices, te mihi dedisse mutuo, dicebas: Horum fecisti nihil. Quo pacto igitur quisquam euidentius mendacij arguetur, & ipse sibi contraria dixisse, & ea causari quæ nunquam facta sunt, ostendetur? Quod uerò est omnium maximum, Iudices, quoq; cognoscetis eum iniustum & auarum esse hominem: decuit, si quid eorum quæ dicit, uerum esset, prius ista dixisse, & ostendisse ante factū iudicium, & periculum facere iudicium, quid nam pronuntiaturi essent: multisq; testibus adhibitis, petere, ut pactio apud Androclidem reposita aboleretur, ut quam ego uiolarem, qui ei aduersarer, & tanquam abolita iam pactione inter me & se, & Androclidæ pactiōnem seruanti denunciare, sibi nihil amplius esse rei cum ea pactiōne. Hæc facta esse oportuit, Iudices, si quid eorū quæ dicit, uerum esset: oportuit & solum accessisse ad Androclidem, ac testificari, & cū testibus multis: ut multos haberet conscios. Eum uerò nihil unquam horum præstitisse, ipsius Androclidæ apud quem pactio sita est, testimonio intelligetis. Lege testimoniū.

TESTIMONIUM. Iam aliud eius facinus, Iudices, considerate. Ego istum prouocaui, & petij ut me ad Androclidem sequeretur, apud quem pactio sita est, utq; eam cōmuniter exscriptam denuò signaremus, & exempla in Echiniū cōijceremus, ut ne ulla esset suspicio: sed ut uos omnibus, ita ut rectū et æquū est, auditis, id decerneretis, quod uobis iustissimū esse uideretur. Hoc me prouocante, nihil horum facere uoluit: sed in hoc studuit, ut ne uos è cōmunibus literis pactiōnem audire possētis. & hanc prouocationem esse à me factam uti constet, eorum testimonium uobis recitabitur, coram quibus ipsa prouocatio facta est. Lege testimonium.

TESTIMONIUM. Qua ratione magis ostendi posset, hominem nihil æqui præstare mihi, habere in animo: sed putare se ijs me fraudaturum, quæ me recepisse oportuit: qui quidem prætexus afferat, & criminationes confingat. Pactiōnem autem, quam uiolasse me dicit, à uobis audiri oportere non opinetur? Ego uerò tum coram ijs testibus qui aderant, prouocaui.

Pactio non
abolita.

Exemplum pa
ctiōnis recus
tum.

Callistratus a
periri iubet pa
ctiōnem.

prouocauit. Nunc etiam coram uobis iudicibus rursus prouoco, & peto ut is permittat, & ego permitto aperiri hic in iudicio pactionem, & recitari uobis, & rursus obliuari coram uobis. Androclides autē hic adest. Ego enim ei denunciaui, ut adestet pactione secum huc allata: & permitto, Iudices, ut in ipsius oratione, siue in priore, siue in posteriore, aperiat. nihil enim mea interest: sed uos audire uolo pactionem, & iusiurandum quod mutuò dedimus, ego & Olympiodorus iste. Quod si concedit, fiat ita: & uos audite, si isti uidebitur. Sin hoc facere noluerit, nonne iam palam erit, eum omnium hominum esse impudentissimum? neque ullum eius uerbum porro quicquam apud uos autoritatis habere oportere? Sed quid magnopere cōtendo? Neque enim ipse ignorat & mihi à se fieri iniuriā, fieri & dijs immortalibus, quorum numen iurauit & peierauit. Emotæ mentis est, Iudices, & desipit. Inuitus equidem facio, atque erubescō dicere apud uos, id quod dicturus sum, sed cogor eloqui, ut uos pronuntiandi autoritate præditi, omnibus auditis, de nobis id quod optimum factu uidebitur, statuatis. Eorum uerò quæ dicam, iste autor est, qui apud cognatos his de rebus mecum transigere non uult, sed impudenter negat. Olympiodorus iste, Iudices, mulierem ciuem legibus uestris nunquam duxit, & ei liberi neque sunt, neque nati fuerunt: sed scortum emptum domi habet, illud est quod nos omnes exagitet, & istum ad maiorem insaniam impellat. An uerò non insanit is, qui quæ promisit & pepigit uolens cum uolente, & iureiurando confirmauit, eorum nihil quicquam præstandum censeat: me præsertim non de me ipso duntaxat sollicito, sed & de istius sorore germana & uterina, quam in matrimonio habeo, & de istius nepte mea filiola. Hæ enim sunt, quibus non minor fit quam mihi iniuria, sed maior etiā. Nonne autem iniuria eis fit, & iniquè cum eis agitur, cum uideant istius meretricem ultra quam sat est & decet, multum habere auri, & uestem splendidam, & splendide atque insolēter prodire in publicum, & de nostro superbire: se uerò in his rebus omnibus esse tenuiores? nonne illis maior fit quam mihi iniuria? Nonne uerò iste aperte insanit & delirat, qui ita in semetipsum cōsulat? Ne uerò dicat, Iudices, per calumniam hæc à me dici, huius iudicij causa: testimonium uobis recitabitur cognatorum istius & meorum. **TESTIMONIUM.** Olympiodorus igitur talis homo est, non modò iniurius, sed qui etiam insanire uideat omnibus cognatis & familiaribus eo uitæ instituto: & quod Solon etiam legislator dixit, ita delyrans, ut nemo unquam mortalium delyrauit, qui mulieri meretrici pareat. Atque ea omnia irrita esse constituit Solon, quæ quis mulieri parēs agat, præsertim tali. & hæc probè curauit legislator. Ego uero uos oro, neque ego solum, sed & uxor mea, Olympiodori istius soror, & filia mea, Olympiodori istius neptis, supplicamus uobis, & obtestamur, Iudices, omnes nos (putate enim illas adeste) in primis ut Olympiodoro isti persuadeatis, ne iniuria nos afficiat. Sin parere uobis noluerit, ut nos memores eorum quæ diximus omnium, id statuatis, quod uobis uidebitur optimum & iustissimum esse. Quæ si feceritis, & iusta decerneritis, & utilia nobis omnibus, in primis autem ipsi Olympiodoro isti.

Olympiodorus à meretrice redactus ad insaniam.

Sorori & nepti Olympiodori fieri iniuriam.

Summo mentis errore afficitur, qui à meretrice regitur

Peroratio.

T ARGV.

A Timotheo Atheniensi, uiro claro, & imperatoria dignitate prædito, Apollodorus æs alienum repetit: dicens, Pasionis usum amicitia Timotheum, ab eo pecuniam accepisse, & debitorem in mensarij rationibus esse inscriptum. Debita autem in uniuersum quatuor numerantur: atq; in singulis & tempora, & causa, quare mutuatus sit Timotheus, accuratè exponuntur, & pleraq; argumenta ex ijs quæ nulla arte constare dicuntur, probationib; ut testimonijs, ut prouocationibus, depromuntur. quædam etiam ex artificiosis, ut coniecturis. Atq; Apollodorus Timotheum esse ait, qui mutuatus sit, & à Timotheo commendatis, datū esse argentum à mensa. At ille non se, sed illos debere dicit.

DEMOSTHENIS ADVERSVS TIMO-
 THEVM DE AERE ALIENO ORATIO,
 Hieronymo Vuolsio interprete.

Perstringit in-
 gratum aduer-
 sarij animum.

Emini uestrum incredibile sit, Iudices, Timotheum, ut qui debeat argentum patri meo, reum fieri nunc à me in hoc iudicio. Nam si uobis in memoriam reuocaro, & tempus quo contractus factus est, & ea quæ illi eo tempore acciderunt, & quanta ille tum penuria conflictatus sit: tum existimabitis patrem meum optimi uiri officio functum erga Ti-

motheum: istum uerò nō modò ingratum esse, uerum etiam iniustissimum omnium mortalium, qui & consecutus à patre quæ uoluit omnia, & accepta à mensa pecunia, ad magnam egestatem redactus, & in maximis uitæ periculis constitutus: non modò gratiam non referat, sed eo etiam quod datum ei est, me fraudet. Quòd si iste impegisset, patri quoq; pecunia perisset. Neq; enim ad pignus, neq; præsentibus testibus dederat. Sin euasisset, in istius potestate futurum erat, comparata pecunia an nobis satisfaceret. Sed tamen, Iudices, obsequi Timotheo roganti & penuria laboranti pater meus, quàm pecuniarijs rationibus consulere maluit. Putabat enim, Iudices, pater meus, si Timotheus illa pericula euaderet, & redisset à Rege, locupletiore isto facto quàm tum erat, nō modò sua se recepturum, sed etiam, si quid aliud à Timotheo petisset, impetraturum. Postquam uerò non ita ut ille putabat, euenit, sed quæ beneficij loco accepit Timotheus à mensa, rogato patre meo: ea inimicè & per iudicium illo mortuo si conuincatur, reddenda esse censet: Sin uobis persuadere possit oratione deceptis, se nihil debere, nos pecunijs fraudandos: necessarium mihi uidetur esse, ut ab initio uobis omnia commemorem, & quæ debentur, & quam ad rem pecunia singulatim sit usus, & tempora quibus cōtractus factus est. Neq; uerò nos ea certò scire quisquā uestrum miretur. Mensarij enim commentarios conficere solent, & pecuniarū quas dant, & ad quid & quorum nomine quis deponat, ut sibi nota sint, expensa & accepta in rationibus referendis. Socratide prætoris, mense Martio altera nauigatione profecturus iste Timotheus, & iam soluturus è Piræeo, cū ampliore pecunia indigeret, accessit ad patrem meum in portu, & mutuarè iussit drachmas mille trecentas quinquaginta unam, duos obolos. Tantū enim sibi opus esse aiebat, & dare iubebat Antimacho quæstori suo, qui tum istius omnia curabat. atq; is quidē qui pecuniā à patre meo mutuarēt, Timotheus erat, quiq; iuberet Antimacho quæstori suo dari. Qui uerò argentum de mensa

Proposui.

Commentarij
 argentariorū.

Narratio.

mensa à Phormione acciperet, Autonomus, q̄ Antimacho scriptitabat. Dato igitur eo argento, debitorem inscripsit, eum qui mutuare iusserat, Timotheū: in commentarium etiam retulit, cui dare iste iusserat, Antimachū: & quem Antimachus unā miserat ad mensam, ut argentum acciperet, Autonomum, mille trecentas drachmas, & quinquaginta, & unam, & duos obolos. Primum igitur debitum, quod hinc soluens, cum secundò imperator esset, accepit, tantum fuit. Cum uerò uestro suffragio improbare, quòd Peloponnesum classe non obisset, & ad causam apud populum dicendā uocaret, maximo crimine reus, & ei Callistratus, & Iphicrates, uiri & rebus gestis & eloquētia præstantes, imminerent: ita illi uos, & ipsi, & eorū subscriptores accusando cōmouerunt, ut Antimachum quæstorem eius, & intimum, factò pro concione iudicio, occideretis, bonis etiā eius publicatis: ipsum uerò istum deprecantibus familiaribus, & cognatis eius omnib. superq̄ Alceta & Iasone socijs uestris, uix absolueretis, sed tamen imperium ei abrogaretis. Talibus igitur criminibus atq̄ inopia urgebatur. Nam & facultates eius omnes obæratæ erāt, & libellis appositis ab alijs tenebantur. Ager enim in planicie pignori oppositus erat Eumelidæ filio: & sexaginta trierar chis, qui cum eo nauigarant, septenis minis in singulos, quas eos iste ad alendos nautas dilargiri coegerat, oppigneratæ erant reliquæ eius opes. Postquam autem reiectus, in rationibus illis referendis, expensas tulerat nautis de militari pecunia, septenas illas minas: tum ueritus ne in se præfecti triremium testimonium dicerent, atq̄ ipse mendaciū conuinceretur: mutuò sumit à singulis septenas illas minas, & eis oppignerat rem familiarē, quibus nūc eos, reuulsis libellis, fraudat. Vndiq̄ igitur circumuētus, & in periculo de uita maximo constitutus erat, propterea quòd talia reipublicæ negocia inciderāt, ut exercitus Calaurianus propter non soluta stipendia dilaberetur: ut socij Peloponneses à Lacedæmonijs obsiderentur. Iam Iphicrates & Callistratus istū, ut autorem eorum malorum criminabat, & ad hæc qui ab exercitu ueniebant in concione nunciabant præsentem penuriam & difficultates: partim etiam per literas quisque certior fiebat à cognatis, & familiaribus, quomodo cum eis ageretur. Quæ dum uos publicè audiretis, recordamini quo pacto in eum affecti fueritis, nec enim ignoratis ea quæ dico. Cum igitur ad iudicium huc uenturus esset, in Calauria mille drachmas ab Antiphane Lamprēsi, qui eò appellebat quæstor Philippi nauicularij mutuatur, quas distribueret inter Bœotios triremium præfectos, quo expectarent, dum iudicium de se factum esset, neue uos Bœotijs triremib. abductis, & militib. prius dilapsis, sibi grauius irascere mini. Ciues enim mala perferabant æquis animis, & perdurabāt. Bœoti autē negabant se mansuros, nisi quotidiana daretur alimonia. Tum igitur coactus eas mille drachmas ab Antiphane, q̄ appellebat quæstor Philippi nauicularij, mutuò sumit, & Bœotio nauium ducidat. Ut autem huc uenerat, reposebāt ab eo tam Philippus quàm Antiphanes mille drachmas, quas ei mutuarat in Calauria, & moram ægrè ferebant. Iste uerò inimicos suos metuens, ne resciscerent, quas in referendis rationibus, Bœotijs nauibus expensas tulisset mille drachmas de militari pecunia, ea Philippum creditorem fraudari: simul etiam Philippum ueritus, ne in se testimonium diceret in iudicio: conuenit patrem meum, & precatus est, ut Philippum absolueret, sibiq̄ illas mille drachmas mutaretur,

I Debitum
Drachmæ
1351. duo
oboli.

Timotheus à
Callistrato
& Iphicrate
capitis accusatus.
Alcetas,
Iason.

II Debitum,
1000 drachmas.

T 2 tuaretur,

Antiphanis te-
stis tergiver-
satio.

111 Debitū,
stragula, ue-
stes, phiala,
mina.

1111 Naulū
Macedonicū
1750 drach-
mæ.

tuaretur, quas Philippo redderet. Pater meus uidens, & quanto in discrimi-
ne uersaretur iste, & quanta penuria laboraret, simul etiā misertus eius, addu-
cto eo ad mensam, Phormionem iussit ad mensam sedentem, mille drachmas
Philippo numerare, & debitorem Timotheum inscribere. Hæc uerè à me di-
ci ut constet, Phormionem uobis testem, qui numerauit argentum, adducam,
postquam & de alio contractu uobis differuero: ut eodem testimonio, uni-
uerso ære alieno cognito, uideatis me uera loqui. Vocabo uobis etiam An-
tiphanem, qui argentum isti credidit, mille illas drachmas Calaurianas: qui-
que adfuit, cum Philippus argentum reciperet à patre meo hîc. Quo minus
enim eius testimonium apud arbitrum proferrem, eius fallacia factum est,
qui se quouis mihi tempore, quo de causa pronunciandum esset, testimo-
nium dicturum polliceretur. Cum autem arbitrium fieret, domo accersitus
(non enim se stiterat) testimonium deseruit, ab isto adductus. Ego uerò cum
numerasssem contra eum destituti testimonij nomine drachmam, ut lege iube-
tur: arbiter sententiam damnatoriam non tulit, sed abiit absoluto isto, cum
iam uespera esset. Nunc in Antiphanem dati damni peculiarem actionem in-
stitui, quòd mihi nec testimonium dixit, neque secundum legem eiurauit: &
postulo, ut ascendat, & iuratus coram uobis dicat: primùm, an in Calauria
Timotheo mille drachmas mutuarit. Deinde an Philippus à patre meo hic ac-
ceperit id argentum. atque adeò parum aberat, quin iste ipse apud arbitrum
confiteretur, reddidisse patrem meū Philippo mille drachmas. Sed eas tamen
non sibi mutuò fuisse datas ait, sed Bœotio nauarcho, qui pro eo argento æs
oppignerarit. In quo eum non dixisse uerum, sed ipsum mutuatum fraudare:
ego uos docebo, postquam & reliquum æs alienum singulatim uobis expo-
suerò. Nam cum Alcetas & Iason ad istum mense Septembri, Astio prætor
uenissent ad iudicium illud, ei patrocinatori, & in ædes diuerterent in Pi-
ræo quæ sunt in Equidomitorio, uespere iam factò, neque eos excipere pos-
set, misso ad patrem meum Aeschrione pedissequo suo, petere iussit stragula,
& uestem, & phialas argenteas duas, & minam argenti mutuam. Pater uerò
meus cum ex Aeschrione eius famulo audisset, & qui uenissent, & quem ad
usum peterentur, & qua de causa uenissent, accommodat, & minam argen-
ti quam petebat, mutuat. Post, crimine liberatus, magna iam pecuniæ ino-
pia laborabat, cum ad domesticos usus, tum ad publica tributa. Quod quia
pater meus uidebat, non statim ab isto repetere argentum audebat. Neque
enim uel istum, si rem haberet, fraudaturum: uel, si non haberet, se ab eo re-
dacturum putabat. Postquam autem Alcetas & Iason recesserant, stragula
quidem & uestes retulit Aeschrion, istius pedissequus: phialas autem duas
non retulit, quas tum petierat, cum & stragula: cum & minam argenti mu-
tuatus esset, & Alcetas atque Iason ad istum uenissent. Profecturus porrò ad
Regem Persarum, cum perfecisset, ut abire liceret, eiq; exercitum ducturus
in bello Aegyptiaco: ut ne rationes reddere cogeretur hic, & de gesto hic im-
perio accusaretur, patre meo ad Paralium accersito, cum ob prius in se colla-
ta beneficia eum collaudabat, & rogabat (commendato Philonda, uiro ge-
nere Megarensi, inquilino Atheniensi: isti autem fideli, & eo tempore ob-
sequenti) si uenisset è Macedonia Philondas (quem iste patri meo commen-
dabat)

dabat) uehens data isti ab Amynta ligna, ut naulum lignorum suppeditaret, & ea ligna ad ædes suas in Piræo uehi pateretur: sua enim esse ligna. Vnâque cum petitione orationem habebat, cum qua facta eius nunc haud consentiunt. Aiebat enim, tametsi non impetrata ferret quæ peteret, se non ægrè laturum, ut alius faceret, impos uoti factus: sed pro ijs quæ sibi petenti concessisset, si quando posset, gratiam relaturum. Quibus pater meus auditis, & oratione delectatus est: & istum laudauit, quòd acceptorum beneficiorum meminisset: & quicquid iste petiisset, facturum sese promissit. Post hæc soluit iste, ad duces regis profecturus. Philondas autem, quem patri iste meo commendarat, ad naulum soluendum, si lignis aduectis aduenisset, in Macedoniam iter facit. Hæc tempora fuerunt circa mensem Aprilis, Astio prætoris. Anno sequente, reuerso Philonda à Macedonia ligna uehente, dum iste apud Regem Persarum peregrè abesset, & ad patrem meum accedente, & naulum lignorum præbere, ut nauiculario satisfaceret iubente, quemadmodum iste patrem abiturus rogarat, & Philondam commendarat: eo adducto ad mensam pater, Phormioni mandauit, ut naulum lignorum solueret mille septingentas quinquaginta drachmas, & numerauit argentum Phormio, & debitorem inscripsit Timotheum. Is enim rogarat patrem, ut naulum lignorum exhiberet, & eius rei facti sunt commentarij. Inscriptum enim & usum, in quem acceptum fuerat argentum, & nomen eius qui accepisset, & hoc factum est Alcisthene prætoris, altero anno quàm iste ad Regem abierat. Sub illud ipsum autem tempus, & Timosthenes Ægialensis uenit, priuatæ negociationis causa huc profectus. Qui cum esset familiaris Phormioni, & socius, soluens hinc, seruandas dat Phormioni cum alia pecunia etiam phialas Lycij operis duas. Fortè fortuna autem puer eas phialas, ignarus esse alienas, dat Aeschryoni famulo istius, cū is ad patrē meū missus esset ab isto, & stragula & uestes & phialas petitum, & minam argenti, quod mutuatus erat, cum ad eum uenissent Alcetas & Iason. Repetēte autem Timosthene phialas à Phormione, cū redisset, absente Timotheo apud regem, agit cum eo pater meus, ut precium phialarum reciperet, quantum phialæ pendebant, drachmas ducentas triginta septem: ac Timostheni precium reddit phialarum: istum uerò debitorem inscribit ad reliquum æs alienum, quod iste debebat, eius etiā pecunię quam Timostheni pro phialis numerarat. & hæc omnia uerè à me dici, ut cōstet, testimonia uobis recitabunt, primū eorum qui dederunt argentū ijs quibus iste iusserat, à mensa: quiq̄ tum ad mensam sederunt. deinde eius qui precium phialarum recepit.

TESTIMONIA. Me igitur ea quæ ad uos dixi, non dixisse falso, ex recitatione testimoniorum audiuiſtis. Istum porrò ipsum apud me confessum, ligna conuecta à Philonda, in ædes suas in Piræo esse perlatas, ut appareat, eius rei testimonium uobis legeſt.

TESTIMONIUM. Istius igitur fuisse ligna que Philondas uexit, & ipse mihi testificatus est. Fatebatur enim apud arbitrum ea in suas ædes in Piræo esse deportata, ut uobis testificati iſ sunt qui audierant. Etiam argumentis docere uos conabor, ea quæ dico uera esse. Putatis enim, ludices, patrem meū, nisi Timothei fuissent ligna, & iste eum rogasset, commutato Philonda, cum ad duces regis solueret: soluturum fuisse nau-

Modesta peti-
tio.

Argumenta
de nauulo.

lum: aut permiffurum unquam, cum ei pro naulo ligna oppignerata effent, ut Philondas è portu ligna asportaret, ac non potius feruum aliquem adhibiturum qui custodiret, & precium reciperet uenditorum lignorū, donec suum recepiffet, si Philondæ fuiffent, & caufa negociationis aduecta. Iam cui uestrū ueriffimile fit, nisi iuffiffet iste foluere naulum lignorum datorū isti ab Amynta, crediturum fuiffe Philondæ, & passurum ut ligna è portu in ædes istius ueheret: aut quī fieri potest, ut Philondas negociationis caufa ligna uexerit, ut iste inquit: iste uerò reuersus, illis lignis ad suam ædificationem fuerit abusus? Illud etiam considerate, multos ciues, & bonos uiros isti familiares, eius negocia curasse, absente apud Regem Timotheo, quorum nullus ausus fuit isti testificari, uel non accepiffet Philondam naulum à mensa, uel acceptum reddidiffet, uel etiam ipsorum aliquem naulum dissoluisse de lignis quæ Philondas uexit, datis isti ab Amynta. Pluris enim faciūt existimationem & fidem suam, quàm ut falsis testimonijs dicēdis Timotheo gratificent. Neq; tamen se uerum etiam testimoniū in eum dicturos esse propter familiaritatem eius affirmarūt. Cum igitur nemo familiarīū testificari ausus fuerit, & procuratorū eius, dum apud regem abfuit, uel non accepiffet naulum lignorum Philondam à mensa, uel ipsorum aliquem dissoluisse: an non existimare debetis me uera loqui? Ac ne illud quidem dicere audebit, alium quenquā dissoluisse naulum de lignis, quæ uexit Philondas, quàm patrem meum. Sin uerbis abutetur, postulate, ut testimoniū eius exhibeat, qui naulum soluerit de lignis. In confesso enim est, ipsum abfuisse apud regem: Philondam aut, quē propter ligna miserat, & patri meo commendarat, mortuum inuenit, à rege reuersus. Necessè igitur est aliorū cognatorum aut familiarīū aliquem, quibus abiturus, curam rerum suarū mandarat, scire, unde comparato naulo lignorum Philondas, nauiculario satisfecerit, si se eum patri cōmendasse, & accepiffet Philondam à patre meo naulum lignorum negat. Nullius ergo testimoniū proferre potes familiarium tuorum de non accepto, te absente, naulo lignorum de mensa: sed alterutrū necessè est, te aut nullo uti familiarium, neq; fidem habere ulli tuorum: aut cum satis scias Philondam accepiffet naulum lignorū à patre meo, quemadmodum eum cōmendaras, cum hinc solueres, existimare, nobis, si possis, fraudandis, tuis rationibus & compendio per iniuriam consulendum. Ego uerò, Iudices, præter testimonium quod uobis exhibui, eorum qui se ijs dediffet argentū quibus iste iuffit, testantur, quiq; ad mensam tum sederunt: etiam iusiurandum pollicitus sum Timotheo, quod legetur uobis. **IUSIURANDVM.** Neq; uerò, Iudices, in scriptis solūm pater mihi debita reliquit, sed decumbens etiā dixit, quid sibi deberetur singulatim, & à quo, & quem in usum acceptū esset argentū. Hæc à me uerè dici, ut appareat, lege mihi fratris testimoniū. **TESTIMONIUM.** Relictum igitur fuiffe nobis à patre Timotheum debentem argentum, quod ab eo postulo, & id esse meæ portionis: & frater mihi testificatus est, & Phormio qui argentum numerauit, & ego iusiurandum ei dare uolui. Quum uerò iste prouocasset apud arbitrū, & afferre iuberet tabulas à mensa, & exemplum postulareret, misso Phrasicride ad mensam: Phrasicridæ extuli, & quærenda & exscribenda dedi ea quæ iste debebat. Confessum autem fuiffe istum, se exemplum accepiffet, ut constet: lege mihi testimoniū. **TESTIMONIUM.** Allatis igitur

igitur à me literis ad arbitrum, Phormio & Euphræus, qui argentū quibus iuste iusserat, curarant, præsentibus, conuincebant eum, & quibus singula temporibus mutuatus esset, & quem ad usum argentum accepisset, & quas ad res eo abusus esset. Iste uerò mille & trecentas & quinquaginta unā, & duos obolos, quæ primū mutuatus fuit mense Martio, soluturus Socratide pretore, quæq; Antimacho quæstori suo dari iusserat: priuatim mutuassee dicebat patrem meum Antimacho, non se accepisse. Ac uera quidem se dicere, nullo teste ostendit: sed uerbis abutitur, ut ne ipse fraudare, sed Antimachus mutuatus esse uideatur. Ego uerò, iudices, magnum uobis argumentum dicam, unde appareat non Antimacho mutuatum esse id argentum patrem, sed Timotheo iam iam soluturo. Vtrum enim facilius futurū putatis patri, publicatis Antimachi bonis, asserere sibi ab eo deberi id argentum, si Antimacho mutuasset: an expectare, dum id ab isto locupletato reciperet? qui ipse illo tempore spem de salute sua perexiguam habebat? Enim uerò si postulasset, non defuisset unde ex sponso ageret, neq; ei fides fuisset à uobis abrogata. Scitis enim omnes, patrem meū publica non iniuste concupisse, sed de suo uobis, quoties iuberetis, alacriter erogasse. Deinde familiaris ei fuit Callistratus, qui Antimachi bona publicauit, neq; ei aduersatus esset. Quid sibi uoluisset igitur pater, ut Timotheum potius debitorem nobis inscriberet, & relinqueret, nisi id argentū debuisset, quam ut è publicatis Antimachi bonis id postularer, atq; reciperet? De mille aut drachmis quas mutuò sumpsit ab Antiphane in Calauria, ut inter Bœotios triremium præfectos distribueret, huc uenturus ad iudicium: quas etiā reddidit Philippo nauiculario, hic acceptas à patre meo: Bœotium nauarchum ait fuisse mutuatum, & pro ea pecunia patri meo oppignerasse æs. Eum autē non uerum dicere, magno uobis argumēto demonstrabo. Primū constat, istum in Calauria esse mutuatum illas mille drachmas, & non Bœotium nauarchum. Deinde Philippum hic ab isto repetisse mille drachmas, & non à Bœotio nauarcho: & reddidisse istum, non Bœotiū nauarchum. Par enim erat ut Bœotius præfectus ab isto alimoniam in naues acciperet. De communibus enim tributis exercitui stipendia soluebantur. Pecuniam uerò tu omnem à socijs redegeras, & tibi ipsi rationes referendę erant. Post, reuersis Bœotijs nauibus, & militibus dilapsis, Bœotio præfecto nihil ab Atheniensibus periculi fuisset, neq; ullum in iudicium uocatus fuisset. Tibi uerò ingens periculum imminēbat, qui metu æstuans, putabas tibi magnum fore defensionis præsidium, si Bœotiæ triremes mansissent, donec iudiciū de te fieret. Deinde quam nā ob amicitiam pater Bœotio nauarcho mille drachmas mutuasset, quem non norat? At oppignerasse eum ait æs. quantum tandem, aut cuiusmodi, aut unde allatum illud æs Bœotio nauarcho? utrum ex negotiatione, an à captiuis acceptum? Iam qui fuere qui æs attulerunt ad patrem meum? utrū mercenarij, an serui? aut quis nostrorum seruitorū id accepit? Oportuit enim, si serui attulissent, eos qui attulissent dedere: sin mercenarij, eum è nostro famulatio, qui accepisset æs, & expendisset, exposcere. Neq; enim profectò uel is qui oppignera bat absq; pondere traditurus, uel pater meus ipse uel gestaturus uel ponderaturus fuit: sed famuli ei fuerunt, qui mutuò datæ pecuniæ pignora reciperent.

Refutatio
effugiorum
Timothei.

I. Antimacho
data pecunia.

II Antiphani
reddita M.
drachmæ.

III Duae
phialae & ar-
genti mina.

III Naulū
Macedonicū,
& temporū
conciliatio.

rent. Demiror ego etiā, quam nam ob causam Bœotius nauarchus æs illud patri meo oppigneraturus fuisset, cum Philippo mille drachmas deberet: Vtrum quod Philippus inuitus facturum erat, ut usuram acciperet, si argentum in tuto collocasset, & ad pignus: an quod Philippo argentum non fuit: Proinde quid opus erat, ut Bœotius ille nauarchus à patre meo mutuum oraret, & potius Philippo redderet, quæ æs Philippo oppigneraret: Sed neque æs oppigneratum fuit, Iudices, neque mutuatus est Bœotius nauarchus mille drachmas à patre meo, sed Timotheus iste magna egestate pressus: quem uero in usum conuerterit argentum, dixi uobis. Tantum autem abest ut gratiam referat pro credita & accepta à patre meo pecunia, ut sorte etiam, si possit, fraudandum censeat. De phialis porro, & argenti mina quæ à patre meo est mutuatus, misso pedisequo suo Aeschrione noctu ad patrem meum: rogabam eum apud arbitrum, an adhuc seruus esset suus Aeschrio, & postulabam ut ex illius corio ueritas exculperetur: qui cum respondisset, eum esse liberum, ab exostulatione destitit: testimonium autem petiit ut proferret, Aeschrionis tanquam liberi. Sed iste neque testimonium exhibuit, neque Aeschrionem ut seruum tradidit, quod ueritas ex eius corpore exquireretur: metuens si eius testimonium ut liberi exhibuisset, ne ego falsi testimonij actione contra eum instituta, & dicti falsi testimonij Aeschrione conuicto, se ob malas artes, ut lege permixtum est, accusarem. Sin ad quæstionem dedisset, ne ueritatem eloqueretur Aeschrio. Atqui honestum ei fuisset, si reliqui argenti accepti testes exhibere non potuisset, ut illud saltem per Aeschrionem probasset, non acceptas fuisse phialas aut minam argenti, neque missum fuisse illud ad patrem meum: atque eo uti argumento apud uos, me etiam reliqua, de quibus accusem, ementiri. Siquidem, quem dicam eius famulum, phialas & argenti minam accepisse: is, quæstionibus habitis, non accepisse comperiat. Quod si firmum istum fuisset argumentum apud uos deditio Aeschrionis, quæ ab isto missum fuisse affirmo, & accepisse phialas à patre meo, & argenti minam esse mutuatum: idem & mihi sit argumentum apud uos, ueræ accusationis meæ conscium istum, non tradere audere Aeschrionem. Defensionis autem loco illud afferet, in mensarijs rationibus Alcisthene prætoris scriptum esse, se & naulum lignorum accepisse, & precium phialarum, quas Timostheni pater pro isto soluit: cum eo tempore non domi, sed apud Regem Persarum fuerit. De hoc igitur perspicue uos docebo, ut certò sciatis quo pacto se habeant mensariæ literæ. Nam iste mense Aprili Astio prætoris, profecturus ad regem, commendauit Philondam patri meo. Sequenti anno, Alcisthene prætoris, uenit Philondas, ligna uehens è Macedonia, & naulum lignorum accepit à patre meo, isto apud Regem absente. Inscripterunt igitur, cum argentum à mensa darent, istum debitorem, non cum præsens adhuc patri meo Philondam commendasset. Quando enim commendarat, ligna nondum aderant, sed propter ea Philondas iter suscepturus erat. Qui cum aduectis lignis rediret, iste peregrinè abfuit. Philondas autem accepit naulum lignorum quemadmodum iste iusserat, & in istius ædes in Piræo ligna uecta sunt. Istum autem non pecuniosum hinc profectum esse, & ipsi, quibus, eius opes oppigneratæ fuerunt, scitis, quos nunc defraudat. Ut autem cognoscatis eum etiam sine pignoribus debuisse quibusdam

busdam ciuibus, cum nō haberet oppigneranda, quę alicuius momēti essent: lege mihi testimonium. **TESTIMONIUM.** De phialis autem, quas Septembri mense, Aelchrio pedisequus istius, & Astio prætor petijt, cū iste domi esset, & hospitio Alcetam & Iasonem excepisset: isti ut debitori precium inscriptum est, Alcisthene prætor ea de causa, quòd interea relaturum eū quas petierat, putauit pater. Postquā autem iste discesserat, phialis non relatis, neq; phialę Timosthenis apud Phormionem sitę erant, atq; is adueniens eas repetebat: tum & precium phialarum Timostheni persoluit, & debitorem istum, ad reliquum æs alienum inscripsit. Quare si hac defensione abutetur, se non fuisse domi temporibus illis, cum sibi precium phialarum expensum latum sit: sic ei respondete, Accepisti eas, cum adesses. Postquam uerò nō referebas (peregri enim aberas) phialę autem quas creditor repetebat, non aderant: inscriptus es eius precij debitor, quod pro phialis est solutum. At hercule, fortasse dicat, debuisse patrem à se repetere phialas: sed te uidebat inopia premi: & cum de cætero ære alieno fidem tibi haberet, & putaret se id à te reuerso, & locupletato recepturum, de phialis tibi diffusus esset scilicet: quum precante te, cum ad Regem proficisceris, se nauulum lignorum soluturum polliceretur: de phialis quę duę erant, fidem tibi non habuisset: cum reliquum debitum à te non reposceret, respectu inopię tuę: phialas repoposcisset: iam uerò uobis etiam de delato iureiurādo dicam: quod & isti ego pollicitus sum, & iste mihi. Me enim iusiurandum in echinum conijciente, postulabat & ipse dato iureiurando se liberari. Ego uerò nisi certò scissem, eum & ciuitatibus & hominibus priuatis, & sæpe & magnis in rebus datam sefellisse fidem, detulissem ei sanè id iusiurandum. Nunc, mea quidem opinione, cum testes mihi sint, accepisse argentum à mensa eos, quibus id iste dari iusserat, prætereaq; illustria argumenta: non committendum uidebatur, ut ei iusiurandum deferrem, qui iurisiurandi religione quid moueretur, quum nec ab aris ipsis præ auaritia manus abstinerit: Ac multa singulatim referri possent, quibus in rebus temerè peierarit. Quę uerò eius periurія & euidentissima, & uobis etiam nō ignota sunt, ea uobis in memoriam redigam. Meministis istum pro concione iurasse, & imprecatū sibi internecionem, nisi Iphicratem peregrinitatis accusaret, & suas facultates cōsecrasset. Quę cum iurasset, & pro concione promississet, nō longo tempore post, priuatę utilitatis causa, suam filiam illius filio despondit. Qui igitur neq; uos ueritus est pollicitando decipere, cum leges eum qui populum pollicendo deceperit, publicè capitis accusari iubeant: neq; deos immortales, quorū inuocato numine diris caput suum deuouit, quo minus peieraret, non reformidauit: ei me noluisse deferre iusiurandū, est ne uitio uertendū: Neq; etiā diu est, cum rursus pro cōcione iurauit, sibi non satis esse opum ad sustentationem senectutis, cum tantas opes possideat. Adeò inexplebile & sordidum est eius ingenium. Ego uerò è uobis quærere uelim, nunquid irascimini aufugientibus mensarijs: Si igitur illis iure irascimini, ut qui uos iniuria afficiant: nonne æquum est, ut ijs qui uos nihil lædunt, opitulemini? Atqui propter tales homines mensę conturbantur, qui quum in egestate mutuentur, & propter auctoritatem fidem haberi sibi postulent: locupletati non reddunt, sed fraudant. Quorum igitur rerum testes uobis producere potui, ij mihi testimonium dixerunt.

V Præterea

Phialas cur
Astio non
repetierit.

Cur iusiuran-
dum à Timo-
theo accipere
noluerit.

Periuriū Ti-
mothei de
Iphicrate.

Perfidia pro-
cerum perdit
argentarios.

Peroratio.

Præterea etiam argumentis uobis ostendi, Timotheum debere argentum patri meo. Vos igitur oro, ut me iuuetis ad ea redigēda, quæ pater mihi reliquit.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Polyclē, de sumptibus, finito naualis præfecturæ tempore factis.

A Pollodorus Pasionis filius, cū in præfectura nauali præfinitum tempus strenuè præclareq; se gessisset, in eadem alio non paruo tempore perstitit, successore Polycle nō statim ad nauem profectio. Qui postquam uenerat, cum nauem non statim suscepisset, sed simulasset, se collegam suum naualem expectare, atque interim Apollodorus navi præfuisse: sumptus eo tempore à se factos à Polycle postulat.

DEMOSTHENIS ADVERSVS POLY-
CLEM ORATIO, DE SVMP TIBVS FINITO
naualis præfecturæ tēpore factis, Hieronymo Vuolfio interp.

Pertinere hęc
causam ad
republicā.

Controuersia.

Petit attentio-
nem.

Narratio hi-
storica.

ALIVM controuersiarum, Iudices, eos etiam qui causam cognituri sunt, uel in primis rationem habere decet. Neq; enim mea & Polyclis priuata duntaxat, hęc causa est, sed & communis ciuitatis. Quarum enim rerum ut priuatae sunt actiones, sic damna publica: eas nōne conuenit auditas à uobis rectè dīiudicari? Nam si propter dissensionē de quopiam alio contractu Polycle in uestrum iudicium adduxissem, mea res & Polyclis agerēt. Nūc de successione nauali uerba fiunt, & sumptibus spacio quinque mensū, & sex dierū, finito præfecturæ tempore, factis: & de legibus, utrum ex ratae sint nec ne. Necessarium autem mihi esse uidetur, ab initio rem omnem apud uos exponere. Quare per deos uos oro, Iudices, ne me putetis nugas agere, si prolixius narrauerō, & sumptus, & acta, quàm & tempestiue singula, & reipublice utiliter administrata sint. Quod si quis me mentiri ostēdere potest, surgat, atq; in mea aqua coarguat quicquid falsò apud uos dicere putauerit. Sin uera erunt, & nemo mihi nisi iste contradiceret: rem iustā peto à uobis omnibus, quicumq; militastis, atque illic affuistis: tum ut ipsi recordemini, tum ut uestris assessoribus narretis studium meū, & ea quæ reipublicæ illis temporibus acciderunt, et rerum difficultates: quo inde cognoscatis qualis ego sim in mandatis uestris exequendis. Qui autem domi mansistis, tacite me audiatis, apud uos omnia cōmemorantem, & in ijs quæ dicā omnibus, et senatusconsulta, & plebiscita proferentem, et testimonia. X kalendas Sextilis, Molone prætore, concione conuocata, et multis magnisq; rebus uobis nunciatis, decreuistis à præfectis triremium naues in portum trahendas, quorum è numero et ego fui. Ac quæ tum reipublicæ tempora fuerint, id non mihi narrandum, sed uobis ipsis recordandum est: & Tenum ab Alexandro fuisse occupatam et direptam, & Miltocythem à Coty defecisse, auxilia postulantem, & Cherronesum restituentem: & Proconnesios socios nostros, implorasse pro concione opem nostram, dicentes, se à Cyzicenis & terra & mari bello premi, & petentes ne se, perituros alioqui, negligemus: & mercatores, & nauicularios soluturos fuisse è Ponto, Byzantijs & Chalcedonijs, & Cyzicenis propter frumenti penuriā, naues exceptantibus: & uidisse uos in Piræo frumenti precium crescere, nec magnā copiā uenalem reperiri.

reperiri. Quæ cum uos ex eis tum pro concione audiretis, & patronis eorum: iussistis præfectos triremium & naues protrahere, & ad uallum peruehere, & tum à senatorib. tum à tribunis plebis delectus haberi municipū, & nautas designari, & classem quàm primum ablegari, & singula in loca mitti auxilia. Atque id Aristophontis decretum uicit. **DECRETVM.** Decretum audiuitis, Iudices. Ego uerò postquam mihi nauem non uenerunt delecti à municipibus, nisi pauci, ipsi imbecilles: eos quidem missos feci, & oppigneratis meis opibus, & mutuatus argentum, primus impleui nauem, cōductis nautis quàm fieri poterat lectissimis, muneribus & congiarijs datis singulis eorum magnis. Præterea proprijs armamentis totam nauem instruxi, neque è publico quicquā accipi, & quàm potui pulcherrimè & splendidissimè inter triremium præfectos, exornauī. Remigium igitur quod potui, præstantissimum cōduxi. Neque uerò Iudices in triremi tum instruenda solùm tantos sumptus feci: sed etiā pecuniæ, quam ad educendam classem conferri iussistis, non minimam partem uobis obtuli. Cum enim uisum esset uobis ad municipum utilitatem, ut referrent senatores eos, qui principes collaturi essent, tam inter municipes, quàm inter eos qui in municipijs prædia haberent: relatum fuit nomen meū in tribus municipijs, propterea quòd manifestæ erant meæ facultates. Neque ego in his quicquam causatus sum, uel me triremem instruere, uel bina onera simul sustinere non posse, uel legibus id interdictum esse: prima tributa primus pependi, neque redegi. Nam & tum triremi præfectus reipublicæ causa peregrè aberat: & post reuersus, bona nomina iam ab alijs exacta, mala, reliqua deprehendi. Hæc ut uere à medici constet, testimonia uobis legentur, & eorum qui tum stipendia exigebant, & præfectorū classis. Cognoscetis em̄ me stipendia remigib. & militibus, singulis mensib. dedisse, à ducibus cōmeatu duntaxat accepto, excepto duorū mensiū stipendio, toto anno & quinque mensibus: & nautas à me conductos, & quantū argenti singuli acceperint: atque ex his & meū studiū, & quamobrem iste à me nauē finito trierar chiæ meæ tēpore suscipere noluerit, perspicietis. **TESTIMONIA.** Me igit̄ nihil falsi dixisse apud uos, Iudices, è recitatis testimonijs audistis. ea porrò que dicā uera esse, omnes mihi assentiunt: Triremis destructionē esse constat primū, si quis stipēdiū nō soluat, deinde si quis interea in Piræeū redierit. Nā & maxima fit desertio, & nautæ qui remanēt, nolunt rursum cōscendere, nisi quis eis aliud argentū det ad rem familiarem cōstituentā. que utraq; mihi usu uenerunt, Iudices, unde præfectura pluris mihi cōstitit. Etenim nulla mercede à duce accepta octo mensib. huc appuli, legatos uehens, propterea quòd mea nauis optimè instructa erat: & hinc, cum rursus à populo mihi mandatum esset, ut Menonem ducem in Hellespontum, Autodis, cui abrogatum erat imperium, loco, ueherem: celeriter solui, & in eorum nautarū qui me reliquerant, locum cōduxi alios nautas, donis & autoramentis magnis datis. Veteribus autem nautis qui remanserant aliquid largitus sum, quod domi relinquerent ad constituendam rem familiarem, præter id quod prius acceperant: nō ignorans quid cuique in præsentia esset opus. Cum autem ipse ita agerē, ut ita me amet Iupiter, & Apollo, nemo uestrū credat qui non uerè cognitum statum rerum mearum habet, & fundum Thrasyllocho & Archeneo oppignerasset, triginta minis ab eis mutuò sumptis, atque inter nau-

Nauis instructa ab Apollodoro.

Liberalitas Apollodori in conferendo tributo.

Sumptus & operæ in bello.

tas distributis: solui & profectus sum, ut ne quid eorum quæ mihi mandarar, populus desideraret. Quibus populus auditis, me & collaudauit, et ad cœnam in curiam inuitauit. Hæc uerè à me dici, lecto testimonio & plebiscito cognoscetis. **TESTIMONIVM. PLEBISCITVM** Postquam autem in Hellepontum uenimus, & præfecturæ meæ tempus exierat, & stipendia non nisi duorum mensium militibus reddita erant: multi è meis, abiectis animis, naue relicta abierunt: alij in Asiam militaturi, alij in Thasiorum & Maronitarū naues, magnis adducti stipendijs, magnaq; pecunia prius accepta, quia uidebant meos loculos exhaustos, & rempublicam esse negligentem, & socios inopes, & duces infidos, & præfecturæ naualis tempus iam exire, neq; domū parari redditum, neque successorem uenire ad nauem, à quo aliquid opis sperari aut impetrari potuisset. Quo enim studiosus, & melius nauem bonis remigibus compleram, eo me plures quàm ullum alium præfectum deseruerūt. Nam cæteris, ut nihil aliud, saltem qui è delectibus uenerant ad nauem, remanserūt, redditum in patriam sibi reseruantes, si eos dux missos fecisset. Mei uerò nauæ freti suo robore & agendarum nauium peritiā: quo in loco plurimū argenti accepturi erant, eò se contulerūt: existimantes, præsentis copias plus ualere impendente metu, si quando à me deprehensi essent. Cum igitur in eo loco res meæ essent, & simul dux Timomachus mihi mandasset, ut ad templum nauigare ad perdendum frumentum, & stipendium non solueret, ac insuper nunciatum esset Byzantios & Chalcedonios rursus exceptare nauigia, & adigere ad frumentum exonerandum: mutuatus ego argentum à Charidemo Anaphlystio quindecim minas fœnore, septingentas autem drachmas ad octauas usuras à Nicippo nauiculario, nauali contractu accepi, qui Sesti erat, ea conditione, si nauis incolumis Athenas redisset, ut ei & sortem & usuras redderem, & missio Euctemone semicenturione Lamplacum, dato ei argento & literis ad hospites patris mei, iussi eum mihi nautas cōducere quàm posset robustissimos. Ipse autem Sesti moratus, ueteribus nautis, qui remanserant, dedi quantum potui, postquam mihi præfecturæ tempus exibat: & alios nautas integri stipendij accepi, interea dum dux nauigationem ad templum apparabat. Postquā autē & Euctemon Lampfaco uenit, nautas adducens quos conduxerat, & dux classicum canere iussit, ut solueremus: accidit ut Euctemon repente in morbum, eumq; grauissimum incideret. Eum igitur, reddito stipendio, & addito uiatico domum remisit, atque ipse alio semicenturione creato, solui ad frumentum peruehendū, ibiq; moratus sum quinque & quadraginta dies, donec naues è Ponto post arcturū soluerent. Cum autē Sestū peruenissem, ego putabam me domū iam rediturū, cum non modò tēpus mihi iam exactū esset, sed et duo menses ad præfecturam naualem accessissent, et successor ad nauem non ueniret. Dux autem Timomachus, cum eum legati Maronitani conuenissent, ac rogassent, ut frumentarias ipsorum naues tueretur: nobis triremium præfectis mandat, ut eas naues ad triremes alligatas Maroneam pertraheremus, cursu & longo & spacio in mari. Et hæc uobis omnia propterea exposui ab initio, ut sciatis, quantos ipse sumptus fecerim, & quantum propter rempublicā onus sustinuerim, quantumq; postea pro isto insumpserim finito præfecturæ tempore, cum ad nauem non ueniret, & quanta ipse pericula subierim, & tempe
statum

*Diseffus mi-
litum.*

*Ресипиати-
вия.*

*αὐτολογία,
seu excusatio
prolixioris
narrationis.*

statum & hostium. Post enim perducta Maroneam nauigia, cum Thasum peruenissemus: eò profectus Timomachus, rursus perducebat cum Thasijs Strymen frumentum & scutatos, ut ipse locū illum occupaturus. Cum uerò Maronitæ classe instructa nobiscum de eo loco dimicaturi essent: & milites longa nauigatione fatigati, naues Thaso Strymen traherent, & hyems esset, & locus portum non haberet, nec exscendere & coenare in hostili regione liceret, ac murum undiq; & mercenarij milites & barbari finitimi circumsiderent: necesse fuit in ancoris in alto fluctuare noctem illam incoenatos & insonnes: & excubias habere, ne Maronitarū triremes noctu ex insidijs impetū in nos facerent. Præterea fiebat noctu, propter anni tempus, ut pluuia & tonitrua & uentus magnus oriretur. Hæc enim sub ipsum Pleiadum occasum facta sunt. Quas ob res in quam animi ægritudinem non incidisse milites existimatis: quàm multos à me postea aufugisse rursus ueterum nauarū: cum & magnas ærumnas tolerarent, & operæprecia parua facerent, quantum scilicet ego eis ad illa quæ prius à me abstulerant, mutuare poterā. Nam dux, ne id quidem quod ad quotidianam alimoniam pertineret, suppeditabat, & iam tres menses legitimo præfecturæ temporī adieceram: & cum iste nondum ad nauem ueniret, ego in desertorum loco nautas conducebam, mutuo sumpta pecunia. Soli autem isti è cæteris successoribus nulla relinquitur excusatio, cur nō multo antè ad nauem uenerit. Euctemon enim semicenturio, ut ex Helleponto propter morbum domum est missus, cum primū appulit, & audiit, istum mihi successorem datū, cum sciret, iam & exisse tempus præfecturæ meæ, & me iam ultra terminum abesse: adhibito Dinia genero meo, eum in foro conuenit, & quamprimum ad nauē abire iussit: impensas enim in dies singulos magnas fieri præter com meatum, qui à duce in nauem daretur, & singulatim ei commemorauit, & quæ mercedes remigio & militibus in singulos menses numerarentur, & nautis, quos ipse Lampfaci conduxisset, & ijs qui in desertorum locum inscendissent: præterea quæ quid ueterum nauarum singulis rogatus addidisset, postquam mihi præfecturæ naualis dies exisset, & cætera, quæ in nauem singulis diebus impenderentur: quæ non ignorabat. Per eum enim, dum semicenturionem ageret, & emebantur & expendebantur omnia & de armamentis retulit, me priuatim ea habere, & è publico nihil. Eam igitur, inquit, inuito rationem, ut aut ab eo impetres, aut armamenta priuata hinc afferas. Arbitror autem ei facile tecum conuenturum. Illic enim pecuniam debet, quam dissoluere uolet de precio armamentorum. His iste ex Euctemone & Dinia genero meo auditis, ad ea quæ ei dixerant, nihil respondit, sed eum cum risu dixisse ferunt, Modò muspicem gustat: facetus enim esse uolebat. Quū autem Euctemonis & Diniæ uerbis nihil moueretur, postea rursus eum conueniunt Pythodorus Acharnensis & Apollodorus Leuconensis, familiares mei atq; amici, & ad nauem abire iubent, ut successorem: & de armamentis ei narrant, me priuatim habere omnia, publicum nihil. Quod si illis uti uoles, relinque, inquiūt, argentum hic, neq; periculo maris committe illuc uehendo, ut mihi redimerent prædium, redditis Archeneo & Thrasylucho triginta minis. De armamentorum autem attritione uoluerunt ei literas dare, et ipsi spondere pro me: fore ut ea-

Polyclis accusatio.

dem mecum conditione transigeret, qua & reliqui triremium præfecti cum successoribus. Hæc à me uerè dici ut constet, harum rerum testimonia uobis recitabuntur. TESTIMONIA. Multis autem me uobis argumentis ostensurum puto, Polyclem neq; tunc in animo habuisse nauem à me suscipere: neq; postquam à uobis & decreto uestro coactus est ad nauem abire, cum eò uenisset, uoluisse mihi in præfectura succedere. Nam iste postquam Thasum uenit, me iam quartū mensem, ultra terminū, præfecturā gerente: ego testibus adhibitis q̄ potui plurimis, tum ciuium tum militū, eum Thasi in foro conuenio, & nauem à me recipere iubeo ut successorē, & reliqui temporis mihi sumptus restituere. rationem autem cum eo putare uolui de singulis, dum mihi factorum sumptuum testes adessent, & nauæ, & milites, & remigium, ut si quid inficiaretur, eum statim conuincerem. Tam enim accuratè à me inscripta erant omnia, ut non modò sumptus essent annotati, sed etiam ubi essent insumpti, & quos in usus, & precium, & quanti quicq; esset, & cuiate numisma, & quanti argentum mutaretur, ut certò possem ostendere successorī, si quid me sibi falso imputare duceret. Præterea fide etiam data sumptus ei computare uolui. Me autem id postulante, respondit, se nihil curare quicquid dicerē. Interea minister à duce missus, mihi mādāt, ut soluam: non isti successorī, cuius munus id erat. Eius autem rei causam, in progressu orationis uos edocebo. Tum igitur mihi uisum fuit soluere, & nauigare quò iuberet. Postquam autem rursus Thasum appuli, pertractis in Strymē, quò dux iusserat, nauigijs, iussis nautis in nauī manere, & militibus & remigibus, ipse excēdi, & in ædes abij, ubi Timomachus dux diuersabatur: uolēs etiam coram illo nauem tradere isti Polycli plenam. Deprehendo igitur & istum illic, & triremium præfectos & successores, & alios quosdam ciues: & rectā in gressus, coram duce uerba ad eum facio, & peto ut nauem à me suscipiat, & sumptus reliqui temporis mihi persoluat: deq; armamentis eum interrogo, utrum ea suscepturus esset, an proprijs secū allatis, ad nauem ueniret. Quæ cum ab eo postularem, rogabat me, cur ego solus è triremium præfectis, priuata armamenta haberem: & utrum ciuitas ignoraret, posse quosdam armamenta præbere nauibus, ne ipsa ea præberet? An tibi, inquit, præter cæteros ita libet profundere per ludibriū diuitias, ut & armamēta priuata habeas, & aurata ornamenta solus è triremium præfectis? Quis igitur, inquit, posset tuam insaniam tuasq; profusiones tolerare: comitatum corruptum, & multum argenti ante tempus capere & immunem à receptis nauium munerib. & lauare in balneis solitum: & cū milites, tum remiges ob magnum & integrum stipendium luxu diffluentem? Malorum, inquit, doctor extitisti in exercitu, & autor es ex aliqua parte, ut & reliqui præfecti militibus improbiore utantur, eadem quæ tuis tu largiris, requirentib. Decuisset te cæterorū præfectorū frugalitatem imitari. Hæc eo dicente, respondi: Ego propterea, inquam, è nauali non accepi armamenta, quòd ipse ea perdidisti. Sed si uis, hæc accipito: sin minus, armamenta ipse tibi compara. Quod autē ad nautas attinet, & milites, et remiges, si eos à me corruptos esse dicis, accepta triemi ipse tibi & nautas, & milites, et remiges cura, qui gratis te comitentur. nauem autem accipe. neque enim me triemi præesse decet amplius. Nam & præfecturæ

Concertatio
Polycis et Apollodori.

eturæ meæ tempus præterijt, & ego iam quatuor menses ultra, id onus susti-
 nui. Hæc me dicente, mihi collega, inquit, meus non uenit ad nauem, non igitur
 solus triremem suscipiã. Hæc uerè à me dici apud uos, & eū in foro prius
 mihi respondisse, se mea uerba nihil curare, & in ædibus ubi Timomachus
 diuersabatur, se solum nauem non esse suscepturum, uti constet: harum re-
 rum uobis testimonia legentur. **TESTIMONIA.** Post hæc, Iudices, cum
 nec in naue mihi succedere uellet, neq; sumptus reliqui temporis redderet, et
 me dux soluere iuberet: aggressus eum Thasi in portu corã duce, plena iam
 triremi: sic cum eo ago, non quod æquum esset (erat enim iste meliore con-
 ditione) sed quia pro re nata sic agere necesse mihi erat. Postquã tu ais, ô Po-
 lycles, collegam tuum non uenire, impensas reliqui temporis, quatuor men-
 sium, si potero, ab eo exigam. Tu uerò suscepta naui, primum tuum tempus
 sex menses, obito: deinde si interea uenerit collega tuus, eã obito tuo munere,
 illi tradito. Sin minus, nihil intolerabile tibi accidet, etsi duos menses adiece-
 ris. An cum ego et meū tempus, & college obierim, et pro uobis etiã exacto
 tempore publicum munus sustinuerim: tu qui nullos fecisti sumptus, graua-
 ris, suscepta naui tuū saltem obire tempus, aut impensas mihi restituere? Hæc
 me dicente, fabulas me narrare aiebat. Dux autem nauim conscendere me iu-
 bebat, & secum soluere. Ac ut eum hæc respondisse cõstet, lege mihi testimo-
 nium. **TESTIMONIUM.** Dicam uobis etiã signū euidens, ut sciatis in-
 signem mihi factam esse iniuriam. Nam Hagnie et Praxicli sub idem tempus
 dati successores sunt, Mnesilochus, Perithædes, et Phrasicrides Anaphlysti-
 us. Phrasicride autem ad nauem nō profecto, Mnesilochus Thasum uenit,
 & ab Hagnia triremem suscepit, et impensas reliqui temporis soluit Hagnie,
 quas pro eis rogatus fecerat, & armamenta conduxit ab Hagnia, & ipse trire-
 mi præfuit. Deinde, qui à Phasicride missi erant, & impensarum partem red-
 diderunt Mnesilochus, & deinceps, sumptus quos nauis requirebat, unã susti-
 nuerunt. Age horum mihi lege testimonium. **TESTIMONIUM.** For-
 tassis igitur causam requiritis, Iudices, cur dux tum istum suscipere nauem
 non coegerit, qui successor ad eam uenisset: cum leges id tam seuerè præcipi-
 ant? Huius ergo rei causam perspicuè uos edocebo. Timomachus, Iudices,
 triremi uoluit ad omnia bene instructa uti. Sciebat autem istum triremi su-
 suscepta, ignauum futurum, neque uel armamentis, uel militibus, uel remigi-
 bus meis usurum. Neque enim quisquam apud eum mansisset. Præterea si
 ei mandasset, argento non dato, ut nauigaret, non ita ut me soluturum, sed
 molestum sibi futurum. Præterea mutuatus ab isto erat triginta minas, ea
 conditione, ne eum cogeret nauem suscipere. Qua autem de causa mihi ma-
 ximè iratus, me insectatus sit, ac nunquam mihi uel una de re dicendi potesta-
 tem fecerit, uolo uobis perspicuè explicare: ut sciatis me non fecisse pluris illo
 tempore, uel ocium meum, uel illius potentiam, quàm populum Athenien-
 sem, & leges: sed æquo tulisse animo & factorum iniuriam & contumeliam
 uerborum, quæ mihi multo erant grauiora impensis. Ut enim Thasi classis
 morabatur, è Methona urbe Macedoniae nauicula uenit, hominem uehens
 & literas à Callistrato ad Timomachum: quibus petebat (ut ego postea re-
 sciui) sibi triremem expeditissimã mitti, quo ad eum ueniret. Postridiè, cum

Alia concer-
tatio.

Ab exemplo
aliorum.

Querela de
ducis iniqui-
tate.

Callistratus
exul.

prima

prima luce minister aderat, qui me nautas in nauem uocare iuberet. Quæ cū plena esset, conscēdit Callippus Philonis F. Axonenſis, & gubernatori indicat, ut uersus Macedoniam nauigaret. Postquam aut̄ uenimus ad oppidum quoddam in opposita continente, Thasiarum mercatum: & egressi pransi sumus: ad me accedit nautarū unus Callicles Epitrepheſis F. Thraſius, dicens se mecum locuturum de re quæ mea interesset. Cum dicere iussissem, se mihi gratiā relaturū ait, quantū posset, quod sibi in egestate succurrissem. Tu igit̄, inquit, hæc nauigatio, scis qua de causa, quouē suscipiatur. Cum autē respondissem, me nescire: At ego, inquit, tibi dicam. Te uerò, audita re, prudens inire consiliū oportebit. Vecturus es hominem exulem, quem Athenienses bis capitis damnarunt, Callistratū, è Methona in Thasum ad Timomachū affinem, ut ego, inqt, è Callippi pueris audiui. Tu igit̄, si sapiſ, neminem exulem nauem conscendere ſines. Est enim legibus interdictum. Quibus ego è Callicle auditis, accedo ad Callippū, cumq̄ rogo quorsum nauiget, quaq̄ de causa. Eo uerò me deridente, & cōminante, quod nec ipsi ignoratis (neq̄ enim ignotū uobis est Callippi ingeniū) ei dico: Audio te nauigare ad adducendū Callistratum. Ego uerò neminem exulem ueham, neq̄ ad eum nauigabo. Leges enim non ſinunt suscipere ullum exulem: aut eodem crimine teneri iubēt eum qui susceperit, quo ipsos exules. Reuertar igit̄ cum naue ad ducē. Cum conscendissent nautæ, gubernatorem iubeo redire Thasum. Refragante Callippo, & iubente nauigare in Macedoniā, quò dux iussisset: respondet ei Posidippus gubernator, me & præfectū esse triremi, & rationib. reddendis obnoxium, & se mercedem à me accipere. nauigaturū igit̄ Thasum ad ducem, quò iussissem. Postridiè cum Thasum redissemus, accersit me Timomachus in suum diuersoriū, quod erat extra mœnia. Ego uerò metuens ne in uincula conijcerer, in calumniam adductus à Callippo: ipse non pareo, sed ministro dico, si quid mecum agere uellet, me in foro futurū: & puerū cum eo mitto, ut si quid ille imperaret, mihi renūciaret. Propter has causas, quas dixi uobis, Timomachus non coegit istum suscipere nauem, prætereaq̄ ipse naui uti uoluit optimè instructa. Nā Thraſylocho Anagyraſio, cuius ipse triremi uehebatur, persuadet, ut Callippo præfecturā locet, quo Callippus naue potitus, suo arbitratu Callistratū circūueheret. Ipse, mea naui conscensa, quouis obnauigat, donec in Hellespontum peruenisset. Cum autem ei triremibus non amplius esset opus, collocato Lycino Pallenense duce in meam nauem, & iusso, ut quotidie argentum nautis daret, abire domum me iubebat. Cum igitur domum redituri, Tenedi essemus, & neq̄ Lycinus, cui mandarat Timomachus, nautis stipendium solueret: quod se non habere, sed Mitylenis accepturum esse diceret: neq̄ milites haberent unde cōmeatum emerent, & ieiuni remos agere non possent: rursus ego ciuib. testibus adhibitis, aggressus Polyclem istum Tenedi, iubeo & nauem suscipere, ut successorem, & mihi reddere sumptus à me finito præfecturæ tempore factos, ne speciem defensionis haberet apud uos, me propterea noluisse nauē sibi reddere, ut per ambitionem domū redirem naue bene instructa, & apud uos sumptus ostentarem. Quam cum ipse suscipere nollet, nautæ autem argentum postularēt ad emenda necessaria: rursus ad eum accedo testibus adhibitis, eūq̄ rogo num nauim

Tertia concer-
tatio cum Po-
lycle.

nauim abducturus esset, & num argentū haberet, & à me suscepturus esset nauem, nec ne? Respondente illo, se aduenisse cum argento: iubeo mihi mutuari oppigneratis armamentis, ut possem distribuere pecuniā inter nautas, nauēq; domum deducere, quando eam, quanquā successor, suscipere nollet. Hęc me orante, respondit, se ne teruncium quidem mutuaturum. Ego igitur ab hospitibus Tenedijs patris mei, Cleanacte & Eperato mutuatus sum, & nautis stipendium solui. Quia enim & Pasionis eram filius, & ei ius hospitij cum multis erat, & fides in Græcia habebatur: non deerant qui mihi petenti mutarent. Hęc ut à me uerè dici constet, testimonia uobis exhibebo. TESTIMONIA. Quorum igitur testimonia uobis exhibere potuimus, qui adfuerunt, cum sæpe nauem Polycli tradere uolui, is uerò recipere noluit: ea uobis legimus. Præterea satis multis etiam argumentis uobis ostendi, quamobrem recusat. Curabo etiam, ut lex de successoribus uobis legatur, ut sciatis quantis multis propositis, si quis nauim præfinito tempore non susceperit, iste non me solum, sed & uos & leges despexerit: & quantum in isto fuit, & reipublicæ & sociorum conatus omnes fuisse irritos, intelligatis. neq; enim ad nauim uenit, ut lege iubebatur: neq; cū uenisset, eā suscipere uoluit. Ego uerò & meum & collegæ mei tempus, uobis obij: & cum præfecturæ meæ tempus exisset, mandante mihi duce, ut ad templum nauigarem: & perduxi populo frumentum ut copiam uænalem haberetis: & quantum in me esset, nihil à uobis desideraretur: & quascunq; alias ad res dux uel me uel triremi uti uoluit, præstò fui: non sumptibus modò faciendis, sed & corpore periculum aduendo, unaq; nauigando: cum in eo tum statu res meæ domesticæ essent, quo uos audito fore putem, ut nostri misericordia moueamini. Mater enim mea ægrotabat, & moribūda erat, me absente, ut non amplius iuuare posset rem meam familiarem exhaustam, nisi parum. Ut enim sexto die post acceptum nuncium ueneram, illa me intuita & allocuta, efflauit animam, cum bona sua iam in potestate non haberet, ut mihi quantū uellet, largiretur. Nam sæpe prius etiā me accerserat, precata ut ipse uenirem, si cum triremi non liceret. Vxor porrò, quam ego facio maximi, longo tempore absente me decubuit, liberi parui, res familiaris obærata. Tantum autem absuit ut agri quicquam ferrent, ut eo anno putei etiam aqua deficerentur, quod nostis omnes, ita ut nec holera in horto crescerent. Creditores autem ad usuras exigendas ueniebant, postquam annus exierat, nisi eis, ut syngraphæ iubebant, redderentur. Quæ cū ego & nuncijs, & domesticorum literis cognoscerem, quo me fuisse animo putatis, aut quantum fuisse lachrymarum: partim præsentis difficultates reputantē, partim uidere desiderantem liberos, & uxorem, & matrem, quam uiuentē inuenturum, spem tenuem habebam. quibus quid est homini dulcius? aut quid est cur his orbatus quisquam uiuere cupiat? Quanquam autem ita mecū agebatur, nō pluris feci res meas priuatas, quàm uestras: sed oportere censui me nec pecuniarijs sumptibus, nec detrimentis rei familiaris, nec morbo uxoris & matris succumbere: ne quis criminaretur me uel ordines deseruisse, uel triremem meam nulli fuisse usui Reipublicæ. Pro quibus omnibus hanc à uobis repeto gratiā, ut quemadmodum ego, pro meo loco atq; officio, me uobis obsequentem atq; utilem præbui: sic uos quoq; nunc mei rationem habeatis: utq; & o-

X mnum

Criminatur
aduersarij con-
tumaciam.Commendat
suā industriā.Deplorat ma-
lā sua dome-
stica, amplifi-
candi causa.
Mater mori-
bunda.

Vxor ægrota.

Sterilitas.

Usuræ.

Φιλοσοφία.

Petitio.

mnium eorū quę dixi uobis, & testimoniorum quę produxi, & decretorum memores: tum mihi affecto iniurijs succurratis, tum uos ipsos ulciscamini, tum quę pro isto insumpsi, restituatis. Alio qui, quis suum erga uos studium declarabit, si uidebunt, neq; bonis & dicto audientibus referri gratiam, neq; improbis & uestri contemptoribus pœnas irrogari? Legetur autem uobis & lex, & sumptus finito præfecturæ tempore à me facti, & quem in usum singulatim, & nauis desertores, quantum argenti quisq; cum fugam caperent, abstulerit, & quò se contulerit: ut cognoscatis, me neq; nunc apud uos mentiri quicquam, neq; etiam superiore tempore. Ego enim sic existimo, & tempus definitum legibus, sine querela uestra obeundum: & cōtemptores tum uestri, tum legū, & nolentes obtemperare legibus, à me conuictos apud uos iniuriarum, esse ulciscendos. Neq; uerò, mihi credite, mea causa magis q̄ uestra, Polyclem ulcisci studeo: neq; mihi tam præteriti triremium præfecti curæ sunt, quàm futuri, ut neque hi qui munera obeunt, animos despondeant, neq; successores, leges cōtemnant, sed ad naues abeāt, cum fuerint designati. Quæ uobis cogitanda sunt, ut rectè et uerè de rebus omnibus iudicetis. Perquam autem è uobis quærere uelim, Iudices, quo in me animo futuri essetis, si finito meo tempore, istoq; ad nauem nō ueniente, naui diutius, iubente imperatore, nō præfuissem, sed discelsissem: nōne irati mihi fuissetis, meq; delinquere putassetis? Quod si tum irati mihi fuissetis, quòd naui diutius non præfuissem: nōne conuenit, ut nūc ab isto, sumptus mihi exigatis, quos pro eo feci, qui nauem à me non suscepit: Neq; uerò mihi solum non successisse, sed prius etiam cum Euripidis collega esset, atq; inter ipsos cōuenisset, ut sex uterq; menses nauigaret: postq; Euripides abiit, & tempus elapsum erat, nō suscepisse eū nauem, hoc audito testimonio cognoscetis. TESTIMONIUM.

Cōmunicat iterum causam cū republica.

Si delinquentibus irascimur: rectè facientes iuuandi sunt.

Polycles etiā ante a cessator

ARGUMENTVM ORATIONIS DE
corona præfecturæ naualis.

MVLtis & magnis rebus Athenienses urgentibus, ut triremes complerent, & marini imperij curam susciperent: decretum fit, ut qui primus è triremium præfectis nauem instructam haberet, coronam acciperet. Qui autem, ante pridie calendarum, hoc est postremū diem mensis, nauem ad uallum non perduxisset, uinciretur. Fuit autem id uallum structura portui præposita, ut & naues commodius appelli possent, & nauæ ibi forum haberent. Apollodorus igitur, qui nauem primus perduxerat, coronam accepit. Cum autem rursus probatio proposita esset, ut is etiam qui nauem pulcherrimè instruxisset, coronaretur, eam quoq; coronam Apollodorus sibi uendicat.

DEMOSTHENIS DE CORONA

PRAEFECTURAE NAVALIS ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Sibi bene merito, non ignauis & ambitiosis coronam dandam.

S EI qui plurimos defensores habet, patres conscripti, senatuscōsulto corona daretur: uæ cors sanè essem, qui eam peterem, cum unus Cephisodotus mihi sit patrocinator: istis complures. Nunc, iussit populus quæstorem eī coronā dare, qui triremem primus instruxerit, id quod ego feci: proptereaq; me censeo coronandum. Demiror autē istos, qui triremi neglecta, oratores subornarunt: mihiq; illi uident omnino à re aberrare, atq; existimare, uos non ijs qui officio fungantur, habere gratiam, sed ijs qui de

qui de eo glorientur. In quo, non ita ut ego, de uobis existimant, atq; ob eam ipsam rem æquum fuerit uos mihi fauere magis. Ego enim uos meliores uiros iudico, quàm isti. Æquum autem esset, Athenienses, & iustum, ut ij qui coronam à uobis tribui sibi uolunt, ea se dignos esse ostenderent, non mihi maledicerent. Quod quādo isti coram faciunt, ostendam eos in utroq; mentiri, & in semetipsis cōmendandis, & in nobis infectandis, proferendis rebus à nostrum utriusq; gestis. Decreto à uobis facto, quisquis ante pridie calendarum nauem ad uallum nō protraxisset, ut uinctus iudicio traderetur, & confirmato: ego protraxi, & eam ob rem corona sum à uobis donatus. Isti autē non protraxerunt. Proinde uinciri debuerunt. An non igitur rem absurdissimam facietis, si eos qui tali multa se obligarunt, coronabitis? Armamenta porrò quæ publicè præbenda sunt triremium præfectis, ego priuatis sumptibus comparauī, & è publico nihil accepi. Isti autem uestris usi sunt, & de suo in ea nihil erogarunt. Ac ne illud quidem dicere possint, se ante me conatos esse. Priusquam enim isti triremem uel attingerēt, mea cōpleta fuit, atq; compleri eam uos omnes uidistis. præterea remigium cōparauī præstātissimum, argenti maxima ui erogata. Isti autem, si nostro deterius habuissent, nō esset mirandum. Nunc prorsus nullum conduxerunt, qui de impensarum magnitudine contendunt. Enimuero quī æquum est, eos, quum illa posterius resarserint, nūc quasi primi instruxissent, corona ornari. Equidem existimo in ea sententia esse uos, ut me quoq; tacentem iustissimè coronandum censeatis. Solis autem istis ne uerba quidem esse de corona facienda, id iam ostendam. Vnde id maximè perspicitur? ex ipsis istorū factis. Inita enim ratione, qua præfectura naualis minimo constaret, eam locarūt. Quid est autem iniquius, quàm fugisse sumptus: eos uerò honores, q̄ propter illos decernunt, haberi sibi postulare? & quo minus nauis protracta sit, conductorē culpæ: eorum uerò quæ probè administrata sunt, sibi à uobis ut habeatur gratia, flagitare. Neq; uerò ex his duntaxat uobis ius spectandum est, sed ex ijs etiam quæ ipsi prius fecistis, cum quidam eodem se quo isti modo gessissent. Cum enim nauali ab Alexandro prælio uicti estis, tunc ijs trierarchis qui trierarchias locarant, eam cladem potissimū acceptam ferentes, eos in iudiciū adduci curastis, cum hoc præiudicio, prodidisse eos naues, & ordinem deseruisse: cum Aristophon accusaret, uos iudicaretis. Quod ni minor uestra fuisset iracundia illorum delicto, nihil obstitisset quo minus occiderentur. Cum autem isti sciant, se in eodem esse cum illis delicto & crimine, suppliciū apud uos meritum non exhorrescūt, sed cōcionantur in alios, seq; coronari iubēt. Atqui considerate, quæ uobis constituisse uestri consilij ratio uideri possit, si ob eandem causam alios penè damnassee capitis, alios coronis donasse uideamini? Neq; uerò eo duntaxat facto peccabitis, sed tum etiā, si potestate data, talia facinora non plectetis. Non enim cum uestras opes perire siuistis, tum grauius est ferendum: sed dum res uestræ saluæ sunt, dum eos qui præsumunt, propter sordes, non eam illarum suscipere curam perspiciatis, quam oportebat. Neq; quisquam uestrum hanc orationem, ut acerbā, grauius ferat: sed ijs irascatur qui culpam in se admiserunt. Propter illos enim hoc fit. Miror autē ego cum nautas desertores, quorū tricenas quisq; drachmas duntaxat

Comparatio
factorū Apol-
lodori et æmi-
lorum.

Nauis ad ual-
lum perducta.

Armamenta
priuata.

Remigium.

Ante acceptū
malum sapiens
dum.

Dat ueniā cor-
uis, uexat cen-
sura colūbas.

X 2 accipit,

accipit, isti & uinciant, & puniant: cur triremium præfectos qui classem deserunt, quorum tricenæ cuiq; minæ pro primo ingressu maris numerantur, uos non eodem modo tractetis? Itane si pauper aliquis inopia coactus peccarit, extremis supplicijs afficietur: si diues propter sordes eadem commiserit, ueniam consequetur? Vbi autem æqualitas illa, & populare imperium apparebit, si uos ad hunc modum ista gubernabitis? Iam illud etiam absurdum mihi uidetur, cum is qui contra leges aliquid dixerit, si conuincit, * tertia parte mulctetur corporis ignominia: illos qui contra leges non dixerunt, sed fecerunt, nullas dare poenas? Atqui, Athenienses, omnes uos fateamini, lenitate ista cæteros ad iniuriã faciendam incitari. Sed quandoquidem prodij, ea uos etiam quæ hinc oriuntur, edocebo. Si quis conducta trierarchia hinc soluit, omnes homines spoliat, & deprædatur, & cum emolumenta priuatim percipiat, poenas illorum facinorum quilibet uestrum dat, solisque uobis nusquam sine caduceo ire licet, propter institutas per illos, & corporum & bonorum uestrorum comprehensiones. Quare si quis rem uerè consideret, eas triemes nõ pro uobis, sed contra uos esse missas inueniet. Qui enim pro republica militat, eum non sperare oportet, se de publico locupletatum iri, sed de priuata re subuenturum esse reipublicæ: si modo res uestræ erigendæ sunt, isti uerò omnes in contraria sententia hinc soluunt. Proinde illorũ delicta uestris damnis corrigunt. Neque uerò horum quicquã fit temerè. Deditis enim hominib. improbis eã licentiã, ut si rapinas texerint, ijs fruanti. Sin deprehensi fuerint, ueniã impetrent. Proinde ijs qui honestate non ducuntur, faciendi quiduis est cõcessa impunitas. Ac priuatos quidẽ homines, qui damno accepto sapiunt, incõsideratos nominamus. Vos aut qui ne acceptis quidem malis sapitis, quo nomine quis appellet: Reliquum est, ut de aduocatis etiã dicamus. Sic enim quidã sibi omnẽ quiduis & dicendi & agendi licentiam sumunt, ut qui aliquando cum Aristophonte accusarunt, & inuecti sunt in eos qui præfecturas elocarant, eorum nonnulli nunc istos coronare iubeant, atque omnino ipsi nunc sese coarguant, se aut tunc illos per iniuriam fuisse calumniatos, aut nunc hifce mercedis causa patrocinari. Gratificari nos iubent, quasi donationes nunc agantur, non aut uictoriæ præmia. aut etiam quasi gratiam inire debeat huiusmodi rebus apud eos qui uos negligunt, non autem per uiros bonos ijs qui officio funguntur, gratia referenda sit. Deinde usque adeo existimationis suæ nullam rationem habent, & præ accipiendi studio cætera omnia contemnunt: ut non modò priora sua uerba refellere nunc ausint hifce cõcionibus, sed ne nunc quidem ipsi sibi constant, qui cum nautas triemis esse oportere dicant proprios coronã accepturæ: eos triremium præfectos, qui se ab eo munere alienarunt, nunc coronari iubeant. Neque uerò ullum istorum priorem instructum fuisse dicunt, sed iubent nos communiter omnes coronari, cum non sit ea decreti sententia. Tantum aut abest ut ista ego concedam, quantum ut præfecturam elocarim. neque enim illud feram, neque hoc feci. Simulant sanè se iustitiæ & æquitati patrocinari: sed uehementius contendunt, quàm uestrum aliquis gratuito faceret. Perinde ac si mercedem mereri, nõ sententias dicere eis cõueniat. Deinde non tanquã in communi ciuitate uersent, ppter ea quæ cuius dicere liceat: sed tanquã id ipsi ueluti priuatum sacerdotium obtineant, si quis causam suã apud uos agit, quiritant, eumque audacem

A minori.

* τὸ τρίτον μέρος ἡπιώτατος τῆς σωματικῆς. Impunitas.

Locatarũ trierarchiarũ incommoda.

Animus probi militis.

Licentia militum.

Athenienses nec icti sapiunt.

In æmulum mercenarios aduocatos.

Refutatio conuictorum, & recriminatio.

audacem esse clamitant: atque in eum stuporem ueniunt, ut putent, si quē, qui semel apud uos uerba fecerit, impudentem uocarint, fore ut ipsi in omni uita boni uiri existimentur. Enim uero & propter istorum conciones multa deteriora sunt, & per eos qui iustitiam oppugnare nō dubitant, cuncta perierūt. Istis igitur patronis ascitis, cum sciant tantam in promptu esse maledicendi eis materiam, si quos conuicium facere iuuat: tamen in contentionem descendere, & alicui maledicere nō dubitant ij, quos impunitate contētos esse oportebat. Vt autē isti audaces sint & iniurij, nemo magis in causa est quā uos *Licentia oratorum,* ipsi. Ab oratoribus enim, quos scitis esse mercede cōductos, sciscitamine, quales quicquid existimandi sint, non ipsi iudicium facitis. Quid est autem absurdus, quā cum eos ipsos improbissimos ciuium existimetis, illos qui ab istis laudantur, pro bonis uiris habere? Proinde illi omnia suo arbitratu agunt, & rem publicam tantum non sub præconem subijciūt, & coronare quem ipsis uisum fuerit, & non coronare iubent: & suā auctoritatem plus ualere uolunt, quā decreta uestra. Ego uerō uos moneo, Iudices, ne studium & liberalitatem eorum qui sumptus facere uolunt, oratorum auaritiæ subijciatis. Alioqui docebitis omnes, à uobis mandata munera quā uilissimè administrare, & cōducere quam plurimos qui pro eis apud uos impudentissimè mentiantur.

ARGUMENTVM ORATIONIS
contra Callippum.

LYCON quidam Heracleota genere, Pasionis utebatur mensa. Is in Africā nauigaturus, reliquit argentum, & ut Pasio uiuens dicebat, & Apollodorus nunc dicit, iussit id Cephisiadæ reddi. Callippus autē id sibi donatum esse asserit, ut & amico, & omnium Heracleotarum procuratori. Mortuo Lycone argentum Cephisiadæ redditum est. Callippus dati damni actione instituta, persuadet Pasioni, ut rem Lysithidæ permittat. Is, Pasionē uiuente, nihil pronunciat. Eo mortuo, rursus Apollodorum in ius uocat de eo argento Callippus: rursusque petit, ut Lysithidem arbitrum sumat. Apollodorus arbitrum admittit, sed ad magistratum de Lysithide refert, ut iuratus pronunciet, ne sine iureiurando pronuncians Callippo gratificetur. Lysithides iuratus pronunciat, & damnat reum. Quare Apollodorus ab arbitro ad iudiciū appellat.

* ὡς φησὶν, ut ait: nihil facit ad sensum.

DEMOSTHENIS CONTRA

CALLIPPVM ORATIO,

Hieronymo Vuolsio interprete.

NON est res ulla molestior, Iudices, quā cum uir auctoritate præditus & eloquēs, mentiri audet, & testibus abundat. Tum enim reis necesse est, non de re tantum dicere, sed de ipso etiam aduersario: propter auctoritatem ei fidem nō esse adhibendam. Nam si hunc morem receperitis, ut eloquentibus & auctoritate præditis plus fidei habeatis, quā imbecillioribus: is mos in uestram ipsorum perniciem cedit. Oro igitur uos, ut si quod unquam negocium ipsum per se dijudicastis, animis in neutram partem propensi, nec reorū, nec accusatorum, sed ipsam iustitiā intuētes: ut nūc etiam ita pronuncietis. Rem autē ab initio uobis narrabo. Lycon Heracleota, Iudices, is de quo etiam iste loquitur, mensa patris mei utebatur, ut & alij mercatores, hospes Aristonoi Decellensis & Archibiadæ Lamprēsis, homo

Non aduersarij auctoritatē, sed rem ipsam spectandam.

Narratio. Lyconis mandatum.

X 3 sobrius.

sobrius. Is nauigaturus in Libyā, rationibus cum patre meo subductis coram Archibiade & Phrasio: argentum quod relinquebat, ei mandat (fuit autem id sedecim minæ, & quadraginta drachmæ, ut ego uobis quàm accuratissimè ostendam) Cephisiadæ reddendum, dicens, socium suum esse Cephisiadem illum, ac Scyri habitare: sed in præsentia propter aliam negociationem abesse. Mandat etiam Archebiadæ & Phrasio, ut eum patri meo monstrarēt, & commendarent, cum peregrè rediisset. Solēt autem omnes mēfarij, si quis homo priuatus argentum deponit, quod alicui reddi iubet, scribere primum nomen depositoris, & argenti summam: deinde adscribere, cui reddendū sit. Quod si faciem norunt hominis cui argentum reddendum est, id tantum faciunt, ut scribant cui sit reddendum. Sin ignorant, insuper eius etiam nomen adiiciunt, qui commendaturus est, & ostensurus hominem cui argentum est numerandum. Cū uerò Lycon ea fortuna usus esset, ut statim post abitum, circa sinum Argolicū, & merces eius à piraticis nauibus exceptæ, Argos uerherentur, & ipse sagitta ictus occideret: Callippus iste statim ad mensam uenit, rogans Lyconem Heracleotā an nosset? Respōdente Phormione hoc, se nosse, Nunquid uobis etiam usus est? Ita, inquit, Phormio. Sed cur interrogas? cur? Ego, inquit, tibi dicam. Ille obiit, ego uerò procurator sum Heracleotarum omnium. Peto autem ut mihi ostendas tabulas, ut sciam nunquid argenti reliquerit. Necessē enim mihi est omniū Heracleotarum curam habere. Quo audito, Iudices, Phormio, statim ē uestigio ostendit. Ostensa tabula, solus ipse eam legit, & nemo alius: cumq̃ uidisset in ea scriptum, Lycon Heracleota M. D C. XL. Cephisiadæ reddendas: Archebiades Lamprensis ostendit Cephisiadem: tacitus abiit, & amplius quinq̃ mensibus nullum uerbum fecit. Cum autem Cephisiades aduenisset, atq̃ ad mensam accederet, & pecuniam postularet, & Archebiades & Phrasius adessent, quos Lycon patri cōmendarat, & Cephisiadem, cum uenisset, patri ostēdere iusserat, qui nā esset: presentib, etiā alijs, annumeratas ei sedecim minas et quadraginta drachmas, reddidit Phormio hic. Hæc uerè à me dici ut appareat, harum rerum omnium testimonia uobis legentur. TESTIMONIA. Me uerè omnia dixisse apud uos, Iudices, è testimonijs audiui. Congressus autē longo tempore post cum patre meo Callippus iste in urbe, rogat, num iam aduenisset Cephisiades, cui inscriptum esset reddendum argentum à Lycone relicū. Respondente patre, opinari se: sed si in Piræeum descendere uellet, certum sciturum. Nosti igitur, inquit, Pasio, quid te rogem? (atq̃ ita me dii deq̃ omnes amēt, non mentiar quicquam apud uos, Iudices, sed quæ à patre audiui, narrabo uobis) Licet tibi esse in me benefico, sine ullo tuo detrimento. Sum procurator Heracleotarum. Malis autem, ut opinor ego, me accipere argentū, quàm inquilinum hominem, & Scyri habitantem, & nihili. Tale autē quiddam accidit. Lycon & orbus est, & nullum hæredem domi reliquit, ut ego audio. Præterea, ut Argos perductus est uulneratus, procuratori Heracleotarum Argiuo, pecuniam secum allatam dedit. In ea sum igitur & ego sententia, ut quæ hic reliquit, mihi reddi oportere censeam: idq̃ mihi meritò reddendum censeo. Tu igitur, si fortè nondum recepit, dic me eam pecuniam mihi uendicare,

Argentariorū
diligentia.

Lyconis inte-
ritus.

Callippi per-
contatio &
mora.

Pecunia Ce-
phisiadæ red-
dita.

Callippi ma-
chinatio de re
trahenda ad se
pecunia.

eare, ubi uenerit Cephisiades. Sin recepit, dic me testibus adductis petiisse, ut
 in mediū proferret, uel pecunia, uel is qui eā redegisset: & si quid uelit auferre, id
 procuratori mihi esse erepturū. Quod cū dixisset: Ego, inquit pater, Callippe,
 gratificari tibi cupio (in sanirem eīm, nisi cuperem) sic tamen, ne uel existimatio
 mea minuatur, uel ex ista re mihi quicquam periculi sit: ac dicere ista ad Arche
 biadem & Aristonou, atq; adeo ad ipsum Cephisiadem, mea nihil interest. Ve
 rū si oratione mea nō mouebuntur, ut ista faciant: tute iam cum eis agito. Se
 curus, inquit iste, esto Pasio. Si uolueris tu, coges eos hęc facere. Quę igitur
 iste cum patre meo, pater autem cum Archebiade & Cephisiade, istius roga
 tu, & in istius gratiam differuit: hęc sunt, ē quibus hęc actio paulatim conflu
 ta est. Quę me de patre audiuisse, isti sanctissimum dare iusiurandum uolui.
 Ille aut, qui sibi fidē à uobis haberi postulat, ut uera dicēti, triennio interiecto,
 ex quo pater primū cū Archebiade, & alijs Cephisiadę familiaribus egerat,
 nō responderant, se Callippi uerbis nihil moueri: quū animaduertit iam infir
 mum esse patrem, & uix in urbem ascendere, & ab oculo destitui: actionē con
 tra eum instituit, non ita me diu ament, de argento, sed de damno dato, conque
 rens sibi damnum ab eo datum, qui argentum Cephisiadę reddidisset ab He
 racleota Lycone relictum: cum promississet, se id absq; ipso non redditurum.
 Iudicium adeptus, apud arbitrum actionem sustulit, & ab eo postulauit,
 ut rem deferret ad Lysithidem, Isocratis & Apharei sodalem, patris mei fami
 liarem. Cum pater id fecisset: quamdiu uixit pater, quanquam isti familia
 ris esset, Lysithides non quicquam in nos delinquere ausus fuit. Et tamen
 quidam istius familiares ita sunt impudentes, ut testificari ausi fuerint, Cal
 lippum patri meo iusiurandū detulisse, sed patrē apud Lysithidem iurare no
 luisse: seq; uobis persuasuros autumāt, Lysithidem Callippi familiarem, non
 commissurum fuisse, ut patrem meum statim condemnaret, si pater meus ipse
 sibi per se fieri iudex noluisse. Me autē uera loqui, istos mentiri, primū uobis
 hoc ipsum argumento sit, quod futurum fuisset, ut eum Lysithides condem
 naret, & ego nunc iudicio unde uī, non pecuniario reus essem. Quod ut con
 stet, ego uobis eos qui subinde in congressibus cum isto, patri affuerunt, apud
 Lysithidem factis, testes producam. **TESTES.** Eum igitur, quasi tum patri
 meo iusiurandum detulerit, nunc in eum defunctum facile mentiri, & familia
 res suos falsum in me dicturos testimoniū, facile producere: tum ex argumen
 tis, tum ex hoc testimonio facile à uobis intelligitur. Me autem pro patre ius
 iurandum ei dare uoluisse, quemadmodum lex iubet, si quis defunctum accu
 sans, cum hærede agat: non uideri mihi uel promississe patrem, se istī redditu
 rum argentum quod Lycon reliquerit, uel commendatum istum patri à Lyco
 ne: Phormionem item dixisse, se omnino rationem subduxisse cum Lycone
 ipsum, & in mandatis accepisse, ut Cephisiadę argentum redderet: Cephisia
 dem aut sibi ab Archebiade esse demonstratū, & cum Callippus primū ad
 mensam accessisset, Lyconē obijisse dicens, & ipse literas uidere uellet, quid ue
 argenti hospes reliquisset, ostendisse se: istum autem inspectis literis, cum uī
 didisset, scriptum esse ut Cephisiadę redderetur, tacitē abijisse, nullam neq; con
 trouerfiam mouentem, neq; quicquam contradicentem de argento uti con
 stet: harum rerum testimonia utraq; & lex recitabuntur. **TESTIMONIA.**

Responsum
 Pasionis.

Accusatio.

Controuerfia
 Lysithidę
 permissa.

LEX.

Lyconem non
usum esse fami-
liaritate Cal-
lippii, ac pro-
inde nihil ei le-
gasse.

I Coniectura.

II Coniectu-
ra.

III Conie-
ctura.

IIII Conie-
ctura.

Refutatio. Pa-
sioni nihil su-
isse lucri e Ly-
conis pecunia.

LEX. Vobis porrò ostendā, Iudices, Lyconem Callippo non esse usum. Arbitror enim id quoque contra istius insolentiam mihi aliquid comodaturum, asserentis, argentum illud à Lycone sibi dono datū esse. Is enim quadraginta minis in Thraciā Megaclidi Eleusinio & Thrasyllo fratri eius mutuo datis, cum eò nauigandi consilium illi mutassent, & periculum adire nollent: conquestus de Megaclide nescio quid propter usuras ut deceptus, discordabat cum eo, & litigabat, mutuum recepturus. Cum autem de tanta pecunia multum & sepe laboraretur: Callippum sibi Lycon nunquā usquam aduocauit, sed Archebiadem, & Archebiadę amicos. & qui eos in concordiam redegit, Archebiades fuit. Ac me uera dicere ut cōstet, uobis ipsum Megaclidem testem producā. TESTIMONIUM. Adeò familiariter, Iudices, Lycon Callippo est usus, ut eum neque ad res suas accereret, neque apud eum unquam diuerteret. atque istuc ipsum solum familiares istius testificari ausi non fuerūt, diuersatum apud istum esse illum: satis gnari, se statim per seruorum quæstiones conuictum iri, si quid tale mentirentur. Dicam autem uobis etiam argumentum tantū, ut ex eo, mea quidem opinione, perspecturi sitis istum mentitum esse omnia. Lyconi, Iudices, etiam si istum quoque complecteretur, & familiaris eius esset, ut iste asserit, ei que si quid sibi accidisset, argentū dono dare uellet, nunquid commodius fuisset, argentum rectā apud Callippum relinquere, quod incolumis reuersus rectē & iustē recepturus fuit, ut & ab amico & procuratore suo: sin quid ipsi accidisset, statim ei datum uoluisse, quā in mensa relinquere? Ego quidem illud & iustius & magnificentius existimo. Iam constat eum nihil horum fecisse, (proinde & hæc uobis argumēta sint) sed Cephisiadæ & inscripsisse, & reddi iussisse. Illud etiam considerate, Iudices, Callippum fuisse ciuem nostrū, ijs pollentem opibus, ut utrumque & malè & bene facere posset: Cephisiadem autē & inquilinū, & inopem. Quare pater minimè cōtra ius & æquū illi fauere, quē isti præstare quod æquū esset, maluisset. At hercule dicet fortasse patrem meū priuatim aliquid de argēto emolumentum percepisse, propterea que animo in illum quē in se fuisse propensiore. Itane uerò primū à quo duplo maiore quē id lucellum erat, affici damno posset, ei faciebat iniuriā? Deinde in eo sordidus, & turpis lucri cupidus erat: in tributis & muneribus publicis, & largitionibus non item: cum hospiti nemini faceret iniuriā, Callippo faciebat: cum ei, ut ait, iusiurandum detulerit tanquam bono uiro, & nullum dicturo mendacium: nūc tanquam de improbo & deposita interuertente uerba facit: Nonne uerò cum nec iurare uellet, ut iste dicit, neque pecuniā redderet, statim damnatus esset? Cui uerisimilia fiant ista, Iudices? Ego quidem nemini opinor. Itane Archibiades eò uenit improbitatis, ut in Callippum & popularem suū, & in republica uersantē, & nō priuatum hominem, testimoniū dicat: & nos uerum loqui asserat, istum autē mentiri: præsertim cum sciat, si iste falsi testimonij reum facere, & nihil aliud nisi sacramēto adigere uoluerit: necesse sibi fore id dare iusiurandū quod iste iusserit. Deinde ut Cephisiades argentū habeat, homo inquilinus, aut Phormio, quē iste aliquid de argēto accepisse dicit: uobis persuadebitur, peieraturū Archebiadem: Minimè id quidem cōsentaneū est, Iudices. Neque enim ullius improbitatis condemnandus est uel Archibiades, uel parens noster. Multis enim experimentis

experimētis edocti estis, eum laudis & gloriæ fuisse appetentiorē, q̄ ut ali
 quid improbū & flagitiosum studio sibi haberet, neq; erga Callippū ita affe
 ctum, ut eum ulla per cōtemptū iniuria affecisset, neq; enim tam tenues eius
 opes mihi esse uidentur, ut facile contemni possit: qui tantū ualet, ut anno su
 periore hac actiōe contra me instituta, cum à me postulasset, ut arbitrium
 Lysithidæ deferrem: ego quanquā contemptus ab eo, in ea re mihi rectē con
 suluerim. Ex legū enim præscripto detuli, & retuli ad magistratum. Iste uerò
 arbitro legū autoritate designato persuasit, ut iniuratus arbitraretur: me te
 stificante, ut ex præscripto legum iuratus pronunciarer: ut apud uos dicere
 posset, etiam Lysithidem uirum bonū & honestum de causa pronunciaſſe.
 Lysithides enim, Iudices, dum pater uiuebat, & sine iureiurando, & cum iu
 reiurando illum fortasse nō offendisset, quem magnificiebat. Me uerò, sine
 iureiurando parū faciebat. Cum iureiurando autē fortasse non offendisset,
 suapte causa. Quapropter iniuratus pronunciauit. Hæc etiā uerē à me dici, ē
 testibus qui interfuerunt, cognoscetis. TESTES. Quid igitur contra &
 leges, & æquitatem perficere Callippus possit, Iudices, ē testimonio audistis.
 Oro autem uos & mea & patris causa, ut memores, me uobis omniū eorum
 quæ dixi, & testes, & argumēta, & leges, & probationes exhibuisse: et osten
 disse istum, cum ei liceret, si quid iuris in id argentum haberet, à Cephesiade
 petere, qui se & recepisse argentum illud, & habere fatetur, præsertim satisfa
 ctione à uobis nihilominus accepta, non tamen petere, gnarum, non penes
 nos esse argentum: ut me absoluatis. Quod si feceritis, primū iustē ex legū
 autoritate pronunciatibis, deinde ut & uestra & patris mei dignitas postu
 lat. Nam ego uobis omnes meas fortunas cedere malle, quā per iniuriā
 & calumniam quicquam dependere.

Arbitrium.

Peroratio.

ARGVMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
 Nicostratum, de Arethusijs mancipijs.

A Pollodorus Arethustum falsæ citationis reum fecit & peregit. Cum enim Arethusius talentum ærario
 deberet, idq; soluere nō posset, describit Apollodorus seruos, ut qui Arethusijs non essent, sed eos ut suos,
 & ad illum nihil attinentes sibi uendicat. Propterea commemorat orator, quanta passus ab Arethusio sit Apol
 lodorus, ne uideatur malignitate naturæ, sed ultione iniuriarum hæc agere.

DEMOSTHENIS ADVERSVS NICO
 STRATVM, DE DESCRIPTIONE MANCIPIORVM
 Arethusijs Oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

Nullo calumniandi studio, sed per istos iniurijs & contu
 melijs affectū, & ulciscendos eos esse existimantem, descri
 ptionē hanc instituisse: maximo uobis argumento sit, Iudi
 ces, & paruitas descriptionis, & per me ipsum facta descri
 ptio. Neq; enim, si calumniari uoluissē, mancipia quatuor
 minarū cum dimidia descripsissem, quanti ea æstimauit ipse
 aduersarius, & ipse de mille drachmis, & de eo ne quis unquā mihi subscribe
 ret, periclitarer. Neq; etiā usq; adeo uel inops, uel amicorū præsijs destitu
 tus sum, ut qui ea describeret, neminē inuenire potuissem. Sed quia nihil in
 Y rebus

Aduersariorū
 iniurijs se exa
 cerbatum esse
 queruunt.

Y rebus

rebus humanis omnibus intolerabilius esse existimabam, quàm cum mihi fieret iniuria, alium pro me iniurijs affecto nomen exhibere, & istos ex eo causę aliquid habere, si ego inimicitias uobis narrarem, mendacię me arguendi (neque enim unquam alium fuisse ea descripturũ, si facta mihi esset iniuria) propter hæc descripsi. Cum uerò descripserim, si ostendero mancipia esse Arethusię, cui inscripta sunt: tres partes quę hominis priuati à quo descripta sunt, fiunt, reipublicę condono: mihi ipsa ultio satis est. Quod si mihi satis aquę esset ad narrandum uobis ab initio, quibus à me affecti beneficijs, quomodo mecum egerint: satis scio uos iracundię meę magis ueniam daturus, & istos omnium hominum improbissimos esse iudicaturus. Nũc nec duplum aquę mihi sufficeret. Maxima igitur & illustria facinora & causam huius descriptionis, uobis explicabo, sed uulgaria omittam. Nicostratus iste, uicinus in agro, & æqualis meus, mihi uel olim notus fuit. Defuncto autē patre, cum ego in agrum concessissem, ubi etiam nunc habito: aucta est nostra familiaritas, ut inter uicinos, & æquales. Temporis autem progressu, ualde etiam arctę mutuõ complexi sumus. Nam & ego istum feci tanti, ut nullius unquam uoti impotem à me dimitterem, & iste mihi ad curam, & administrationem rerum mearum non inutilis fuit: & cum ego peregrẽ abibam, siue publicẽ trimi præfectus, siue priuatim alia de causa: istius fidei quę in agro habebam omnia mãdauit. Accidit igit, ut cum trimi ad Peloponnesum accedendum, inde in Siciliam legati uehendi essent, quos populus creauerat. Proinde subito soluebam, & isti scribebam, me soluisse, neq; posse reuerti domũ, ut ne legatis in mora essem. eiq; mandabam, ut rem familiarem curaret, & administraret, ut & superiori tẽpore fecisset. In mea peregrinatione, aufugiũt mancipia tria ex agro, duo ex ijs quę ego ei dederam: unum ex ijs, quę ipse compararat. Quę dum persequit, capitur à trimi, & in Æginã abductus uenditur. Ut autem ego ẽ præfectura nauali redieram, conuenit me Dino frater istius, atq; & casum eius commemorat, & se illius literis accersitum, eõ profectum non esse ait propter uiatiki penuriam: simul etiam referens, audire se q; malẽ iste tractaretur. Quibus ego auditis, & uicem eius misertus: Dinonem fratrem eius statim ad eum mitto, in uaticum datis trecentis drachmis. Reuersus iste, me conuenit, ac primũ & amplectitur, & laudat, qui suo fratri uaticum præbuissem: & suam fortunam miseratur, & simul etiam cognatos suos inculat, meq; rogat ut se iuuarem, quemadmodum superiori quoq; tempore me uerum esset amicum expertus: plorans simul & dicens, se uiginti sex minis esse redemptum, ad eam summã me conferre sibi iubebat aliquid. Quę ego audiens, & misertus eius, & simul malẽ affectũ uidens, & ostendentem hulcera in tibijs sub compedibus orta, quorum cicatrices adhuc habet, & si uobis ostendere iusseritis, nolet: ei respondi, & superiori tempore me uerum eius amicum fuisse, & nunc in calamitate opitulaturũ: & trecentas drachmas quas fratri ad eũ proficiscenti mutuassem, cõdonare, et mille drachmas ei redimendo gratuitõ collaturũ. Neq; uerò hoc ei uerbis promittebam, re uerò ipsa non præstabam: sed quoniam præsentem pecuniã nõ habebam, propterea quòd malẽ mihi cum Phormione cõueniebat, per quem relictis mihi à patre facultatibus spoliabar: delatis ad Theoclem, qui tum argentariam factitabat,

Narratio.
Familiaritas
Callistrati.

Nicostrati
cõpitiuitas & redemptio.

ctitabat, poculis & aurea corona, quæ ex patrimonio habebam, iussi isti dare mille drachmas. & hoc gratis argentū ei dedi, & fateor dedisse. Diebus non multis post, me conueniens, plorans dicebat, hospites qui sibi pecuniam qua redimeretur, mutuaissent, reliquum argentum repetere: & in syngraphis contineri, ut aut intra diem trigessimū redderet, aut duplum deberet. & prædium illud mihi uicinum uelle neminem uel emere, uel pignori accipere. Fratrem enim Arethesium, cuius mancipia hæc sunt, quæ nunc descripta sunt, nō pati quenquam id uel emere, uel pignori accipere, tanquam in eo sibi argentum debeatur. Tu igitur, inquit, id mihi argenti suppedita quod deest, antequam triginta dies prætereāt, ne & is cui mille drachmas dedi, pereat, & ipse in seruitutem abducatur. Collectas autem, inquit, ubi collegero, & hospitibus satisfecero, tibi reddam quicquid mutuaris. scis autem, inquit, leges etiam iubere, ut is qui ei à quo ab hostibus redemptus est, precium non restituerit, ei addicatur. Hæc ex eo cum audirem, & non mentiri putarem: respondi ei, ut homo adolescens & familiaris, qui nullam iniuriā metueret: Et antehac syncerus tibi amicus fui, Nicostrate, & in aduersis rebus, quantum potui, te iuuī. Quoniam autem non omnem in præsentia pecuniam nancisci potes: argentum mihi præsens non est, nam neque ipse habeo. De possessionibus autem meis tibi concedo, ut quodcunque uoles, oppigneret pro reliquo argento, quod tibi deest, & in annum eo sine usura utaris, & hospitibus reddas: sed ubi pecuniam de collectis redegeris, id quod polliceris, mihi meam possessionem redimas. His iste auditis, meq; collaudato, ita me quamprimum agere iubebat, priusquam præterirent dies, intra quos se precium numerare oportere dixerat. Aedes igitur Arcesanti Pambotadæ sedecim minis oppi-

*Ingratitudo et
improbitas
Nicostrati.*

** καὶ ἐν γρά-
φῃ τῶν δημο-
σίων ἀπόκλη-
ρον ἐξ ἐμφα-
νῶν κατὰ σά-
σως.*

*Direpta si-
pellex.*

Vastatus ager.

Y 2 hæc

Insidiæ.

*Damnatio
Arethufij.*

*Tergiversatio
Arethufij
in soluenda
multa.*

hæc etiam interdum puerulo ciue intromisso, quod & uicini erant, & prædium contiguum, iuebant rosetum germinans euellere, ut si eum deprehensum ego uel uincirem uel uerberarem, contumeliæ actionem contra me instituerent. Quo consilio cum frustrarētur, & ego iniuriarū testes facerem, sed ipse nihil in eos delinquerem; tum uerò maximas cōtra me insidias cōparant. Quum enim falsæ citationis in eum actionem instituissem, & in iudiciū ingressus essem, obseruato me ex Piræo digrediente serò, circa lapicidinas & pugnis petit, & medium arripit: meq; in lapicidinas deiecit, nisi quidam uiatores audito clamore meo, suppetias uenissent. Diebus nō multo post, ingressus in iudicium ad diem præfinitam, & eo falsæ citationis conuictus: & aliorum scelerum quæ dixi, reum peregi: & in irroganda multa, cum eum iudices capitis damnaturi essent, precatus ego sum iudices, ne tale quid mea causa facerēt, sed ut talentum, quanti ipsi litem æstimabant, admitterent, non ut ne Arethusius occideretur, (mortem enim suis in me sceleribus cōmeruerat) sed ne ego Pasionis filius, & ex decreto ciuis, quenquam Atheniensem occiderem. Hæc omnia uerè à me dici, ex testibus audietis. TESTES. Quibus igitur iniurijs ab eis affectus, iudices, descriptionem fecerim, exposui uobis. Esse autem Arethufij mancipia ista, & in eius facultatibus esse quæ ego descripsi, uobis demonstrabo. Cerdonem enim ab incunabulis educauit: atq; eum fuisse Arethufij ut constet, eos qui norunt testes uobis producam. TESTES. Apud quoscunq; porrò fecit opus, mercedes accepisse Arethusium, & ius tum dedisse, tum accepisse, si quid deliquisset, ut herum: earū rerum gnaros uobis testes exhibebo. TESTES. Manem autem, mutua pecunia Archepolide Piræensi data, cum Archepolis neq; usuram neq; sortem omnem reddere posset pignori accepit. & ut uera me dicere appareat, horum uobis testes producam. TESTES. Præterea ex his quoq; cognoscetis, Arethufij esse homines istos: quoties uel pomaria redemerunt, uel messem demetendam conduxerunt: Arethusius pro eis, & emit, & conduxit. Quæ uera esse, & ipsa ex testibus audietis. TESTES. Quantum igitur testimonijs ostendere potui, Arethufij esse mancipia ista: ea uobis explicauit. Dicam autem etiam de prouocatione, qua & isti me, & ego istos prouocaui. Isti, cum prima recognitio fieret, profitebantur se paratos esse, ipsi mihi mancipia ad quæstionem dare: eo consilio, ut id sibi quoddam testimonium esset. Ego uerò eis coram testibus respondi, me paratum esse ire cum eis ad senatum, & accipere cū eo uel cum XI uiris, dicens, si priuato iudicio cum eis agerem, aut ipsi ea mihi traderent, me accepturum fuisse: nūc, reipublice esse & mancipia, & descriptionem. Quæstiones igitur publice habendas esse. Neq; enim decere putabam, à me homine priuato, publicos seruos torqueri. neq; enim quæstiones in mea potestate erant: neq; cōmittendū, ut de ijs quæ isti dixerāt, ego statuerē, arbitrabar. Sed uel à magistratu, uel à delectis à senatu scribi oportere, et obsignatas quæstiones, quicquid homines dixissent, iudicibus offerri, ut illis auditis, quod uobis uideretur, decerneretis. Nam si homines priuatim à me torti essent, illi omnibus contradixissent. Sin publice nos tacuissemus, magistratus autem delecti à senatu, quoad eis uisum esset, quæstiones habuissent. Quæ cum ego uellem, isti se magistratui seruos tradituros negabant, neq; in senatum sequi me uolebant. Ut igitur hæc à me uerè dici constet, uoca mihi horum testes. TESTES. Etli autem multis modis

modis impudentes mihi uideantur, qui ea quæ uestra sunt, sibi uendicent: tamen qui sint, è legibus uestris, uel in primis apparebit. Isti cum iudices capitis damnaturi essent Arethusium, precabantur iudices, ut pecuniariam mulctam infligerent, & me, ut permitterem, & polliciti sunt se unà soluturos. Tantū autem abest ut præstent quæ sponponderunt, ut uestra etiam sibi uendicent. Atqui leges iubent eius opes publicari, qui sponfione facta pro re aliqua publica eam non soluerit. Proinde tametsi istorum essent mancipia, tamen ea publicari oportebat, si qua modò est legum autoritas. Ac priusquam fieret ærarius Arethusius, in confesso erat, eum fratrum esse locupletissimum. Postquam autem leges iubent illius fortunas uobis tradi, tum pauper existit Arethusius: atque alia sibi mater uendicat, alia soror. Decuit autem eos, si iustè uobiscum agere uellent, declaratis omnibus illius facultatibus: si quis ea quæ sua essent, descripsisset, ea sibi uendicare. Si igitur cogitabitis, nunquam defore qui uestra sibi uendicent (aut enim pupillos aut pupillas subornabunt, & uestram misericordiam implorabunt, aut senectutem, & inopiam et matris alimoniam commemorantes & deplorantes, per quæ uos facillimè posse decipi putant, mulcta etiam rempublicam fraudare studebunt.) his igitur inquam neglectis omnibus, si eos condemnabitis, uestro eritis functi officio.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA
Cononem, de uerberatione.

Aristo Atheniensis Cononem uerberationis accusat: se ab eo & eius filio uerberibus affectum esse con- querens, & eius facti testes producens. Conon factum negat, et uicissim testes producit: quibus Demosthenes fidem adhibendam esse negat, quod & improbè uixerint, & expeditè mentiri soleant.

DEMOSTHENIS CONTRA CO-

NONEM DE VERBERATIONE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Ontumelijs affectus, & sic tractatus à Conone isto, Iudices, ut longo tempore neq; domestici mei, neq; medicorū quicquam me euasurum putarent: recuperata ualetudine, & præter opinionem conseruatus, cum hoc crimine uerberationis postulauī. Cum enim omnes cognati, & amici quos consului, eum illis facinoribus & furum abductione & contumeliæ accusationibus teneri dicerent, mihi autem suaderent & monerent, ne grauiora quàm ferre possem susciperem, neue supra ætatem, qua essem affectus iniurijs, actionem instituerem: sic feci, & propter illos priuatum iudiciū sum adeptus, quanquam cupidissimè istum rei capitalis reum fecissem. Atque huic acerbitati meæ, uos omnes, auditis iniurijs mihi factis, ueniam esse daturos, satis scio. Quanquam enim magna esset facta tum contumelia, non minor tamen post fuit istius improbitas. Peto autem & rogo uos pariter omnes, primū ut me de iniurijs conquerentem benignè audiatis: Deinde si contra iura & leges tractatus esse uidebor, ut me in meo iure adiuuetis. Exponam autem uobis ab initio rem omnem ordine, uti gesta est, quàm potero paucissimis. Ab hinc triennium, custodia nobis denunciata, Panactum sum egressus. Habuerunt autem istius Cononis filij, tabernacula prope nos: quod utinam factum non esset Primæ enim inimicitiae & offensæ, inde nobis ortæ sunt, si-

Modestiam suam commendat, cum con- questione iniuriarum.

Petitio.

Narratio.

Veteres offensæ.

Y 3 cut au-

cut audietis. Potabant isti quottidie cum primùm pransi erant, totos dies, idq̄ dum in præsidio fuimus, facere non destiterunt. Nos uerò, ut hic soliti eramus, ita foris quoq̄ uiximus. Qua igitur hora cœnam aliq̄ parare solent, ea isti iam bacchabant, plerunq̄ in pueros nostros pedisse quos, tandem etiã in nosmetipsos. Dicentes enim, eos dum cibum coquebant, fumo aut conuicijs, quicquid eis in buccã ueniebat, molestos sibi esse: & matulis petebant, & permingebant, neq̄ ullũ petulantia genus aut contumelię prætermittebãt. Quæ nos cum uideremus, & ægrè ferremus: primũ dissimulauimus. Ut aut nos subsannabant, neq̄ desinebant: duci rem indicauimus, atq̄ communiter omnes contubernales eum conuenimus, non ego seorsim ab alijs. Qui cum eos obiurgasset, & eorum uacordia accusasset: non ob ea solum, de quibus nos questi eramus, sed propter omnia eorum in exercitu edita facinora: tantum abfuit ut desinerent, aut erubescerent, ut cum primùm tenebræ factæ essent, statim ad nos eodem die uespere impetũ fecerint. ac primùm maledicebant: tandem uerberibus etiã me affecerunt, & tantũ clamorem & tumultum circa tentorium excitarunt, ut & dux & centuriones uenirent, & aliorum militum quidam, qui obstiterunt, ne quid in nos grauius cõsulerent, aut à nobis paterentur ea debacchatione iritatis. Re hæcenus progressa, ut huc rediuimus, iræ, ut fieri solet, inter nos & inimicitia fuerunt sanè: non tamen ego uel in ius eos propterea uocandos, uel ullam rationem habendam eorum quæ acciderant, putabam. sed illud simpliciter decreueram, cauere, ac dare operã, ne posthac in similes homines inciderem. Exhibito igitur in primis de his quæ dixi testimonio, postea quæ ab isthoc ipso passus sim, ostendam: ut sciatis, eum cui prima delicta castiganda fuissent, ipsum priorem multo atrociora commisisse. TESTIMONIA. Quæ igitur prorsus negligenda esse duxi, hæc sunt. Non multo autem post, deambulante me, pro more meo uesperĩ in foro, cum Phanostrato Cephisense quodam equalium: præterit, Ctesias, filius istius, ebrius, circa Leocoriũ, propè Pythodori ædes. Conspicatus autẽ nos, & clamore sublato, secumq̄ murmurans ita ut homo ebrius, ut non intelligeremus quid loqueretur, sursum Melitem uersus ascendit. Potarant autẽ ibi (sic enim postea accepimus) apud Pamphilũ fullonem, Conon iste, Theotimus quidã, Archebiades, Spintharus Eubuli F. Theogenes Andromenis F. multi alijs. Quibus Ctesias cõcitatis, in forũ uenit. Sic aut accidit nobis à Proserpinæ fano reuertentibus, & deambulantibus, ut rursum prope ipsum Leocorium essemus, & in istos incideremus. Ut autẽ congressi sumus, unus eorum, quidam homo ignotus, in Phanostratum irruit, eumq̄ detinet. Conon autẽ iste, & filius eius, & Andromenis filius, in me facto impetu, primũ me exuunt. Deinde supplantatum & prostratũ in cœnum, sic tractarunt insultando, & contumeliose uexando, ut labrum discinderent, & oculos occluderent, & tam malè affectum relinqueret, ut neq̄ surgere, neq̄ loqui possem. Iacens autem multa ex eis & acerba audiebam: ac cætera quidem cõuicia sunt, et quædã apud uos nominare erubescerem. Quod uero insolentia Cononis signum & argumentum est, ductu eius & auspicijs facta esse omnia: id uobis dicã. Cantabat enim, gallos uictores imitans. Alij autem iubebant, eum alarũ uice latera cubitis plangere. Post hæc ego à prætereun-

Aristo à Conone & filijs ad mortẽ usq̄ mulctatus.

tereuntibus ablatus sum nudus: isti abierunt, ueste mea rapta. **Ut autem ad fores ueni, clamor & strepitus matris & ancillarum ortus est: meq̄ in balneum agrè perlatum & ablutum, medicis ostenderunt. Hæc uti uera esse constat, testes uobis producam. TESTES.** Accidit autem, Iudices, ut & Euxitheus ille Chollides, neq̄ nobis cognatus, & Midias alicunde à cœna cum illo rediens mihi obuiam facti, cum iam prope ædes essemus, & in balneum ferrer, sequerentur, & medicum adducentibus adessent. Eram autem adeò infirmus, ut ne procul è balneo domum auferret, ijs qui aderant, uideretur, me ad Midiam illa nocte esse ferendum: itaq̄ fecerunt, Cape igitur & horū testimonia, ut uideatis multos esse cōscios, quibus iniurijs & contumelijs ab istis sim affectus. **TESTIMONIA.** Cape & medici testimoniū. **TESTIMONIVM.** Tunc igit̄ statim à plagis quas acceperam ita fui affectus, ut au-

Morbus ex plagis.

ditis, & omnes qui me statim uiderant, testificati sunt. Post autem de tuberculis & hulceribus in facie, se non adeò sollicitū esse dicebat medicus. Febres autem me cōtinuæ sequebantur, & cruciatus totius corporis perq̄ & uehementes & atroces, in primis uerò laterū & imi uentris: & cibum capere non poteram: & ut medicus quidem affirmabat, nisi mihi doloribus afflicto & iam desperato, purgatio sanguinis copiosa superuenisset, me saniosum factū fuisse periturum, nunc is sanguis recessu mihi suo saluti fuit. Hæc igitur uerè à me dici, et talem morbum mihi subortum, qui me in extremum periculum coniecit, ex ijs quas ab isto acceperā plagis, uti constat, medici testimonium, & eorum qui me uiserunt, recita. **TESTIMONIA.** Me igitur non medicis & leuibus plagis acceptis, sed in extremum discrimen adductū per istorum contumeliā & proteruitatem, actionem multo quàm conueniebat instituisse leuiorem: perspicuū uobis arbitror esse factum. Vestrū autem mirari quosdam existimo, quid tandem illud sit, quod Conon ad hæc dicere sit ausurus. In primis igitur dicam uobis ea, per quæ eum audio, re à contumelia & ijs quæ facta sunt abducta, operam daturū, ut eam in iocum ludumq̄ conuertat: & dicturum, multos esse in urbe honestorum uirorum filios, qui ludibrii causa, ut homines adolescentes, uaria sibi mutuò cognomina fecerint, atq̄ alios uocēt Priapos, alios helluones, atq̄ ex ijs alios meretriculas adamar: ex eorum numero suum quoq̄ filium esse, & sæpe ob meretriculam & dedisse & accepisse plagas, & hæc esse adolescentum: nos uerò fratres omnes tum ebriosos & proteruos, tum morosos et acerbos dicitabit. Ego uerò, Iudices, cum accepta mala grauius feram, nihilo æquiore animo paterer, neq̄ (tametsi mirum uidebitur) minore me affectum esse contumelia putarem, si Conon ista uerè in nos dicere uideret: eaq̄ uestra ignorantia esset, ut unumquemq̄ talem, qualis aut ipse prædicatione sua, aut aliorū criminatione perhiberet, existimaretis, neq̄ ulla modestis hominibus quotidianæ uitæ & studiorū esset utilitas. Nos enim nec ebriosi, nec proterui à quoquā uisi sumus: neq̄ nos morosè facere putamus, si factas nobis iniurias iurè ulcisci studemus. Priaporum autē & helluonum cognomina istius filijs non inuidemus, atq̄ ego deos precor, ut in Cononis filios & hæc, & huius generis omnia uertantur. Isti enim sunt, qui se Priapo inician, & ea agunt, quæ nec sine magno pudore dici queunt: tantum abest, ut ab homine modesto fieri debeant. Sed quid

Confutatio Cononiane defensionis.

Rem non esse ioculariam.

Defensio morum.

Legum seueritas, & causæ.

αλιμαξ̄ iniuriarum.

Puniendi iniurij.

Seni proteruum minus ignoscendum.

Pater filios non castigans.

Exempla seueritatis iudicij.

quid ista ad me? Ego uerò mirabor, si ulla causa aut excusatio talis inuenietur, ut aliquis & factæ contumeliæ & uerberationis conuictus, poenas non det. Leges enim longè contraria statuunt, & ne necessariae quoque causæ plures inciderent, prouiderunt. Veluti (necesse enim habeo & hæc quarere & sciscitari, quas ob res ea facta sint) sunt conuictij actiones, eas igitur propterea fieri dicunt, ut ne conuictus incensus, alius alium uerberare instituat. Rursus uerberationis actiones sunt, eas etiam audio propterea fieri, ne quisquā si sit imbecillior, lapide aut simili aliquo telo se defendat, sed legum ultionem expectet. Rursus uulneris actiones sunt, ne aliquibus uulneratis cædes fiant. Conuictium, quod minimum est, ante postremum & atrocissimū ea de causa prouisum est opinor, ne cædes fieret, neue paulatim à conuictis ad uerba, à uerberibus ad uulnera, à uulneribus ad cædes procederetur. atque singulorū ex his legibus definita esse supplicia, ne ea cuiusuis iracundia, aut arbitrato iudicarentur. Et hæc quidem constituta sunt legibus. At si Conon dixerit: Priapifumus nos quidam congregati, & amatores, & quos nobis uisum est uerberamus & iugulamus: uos eos cum risu absoluetis? non sanè opinor. Neque enim uestrū cuiquā ridere libuisset, si præsens adfuisset, cum traheret & exueret, & contumelijs afficeret: & sanus egressus, domū deportaret, & mater mea post exiliret: & tantus esset apud nos clamor & luctus mulierū, perinde ac si quis obisset, ut & uiciorum quidam nuncios ad nos mitterent percontatos quid nobis accidisset. In uniuersum, Iudices, non decet, ut cuique ulla de causa ea licentia detur à uobis, impune pro libidine sua grassandi. Sin ulli uenia danda est, ijs qui propter ætatem aut adulescentiam tale quid agunt, ea confugia reseruanda sunt: atque illis ipsis non ad impunitatē, sed ad legitimæ poenae mitigationem. Qui autē quinquagenario maior, hominibus iunioribus adest, ijsque filijs: eos autem adeò non deterret, aut prohibet, ut ipse dux & autor, & omnium uecordissimus sit: quo iste digno factis suis supplicio afficiet? equidem, si interficiatur, nondum iustas dedisse poenas existimo. Etenim si nihil ipse commisisset, sed si eo astante Ctesias filius eius, ea quæ nunc fecit, designasset: eum iusto odio prosequeremini. Si enim sic educasset filios suos, ut in conspectu eius committere, ea præsertim, quorum nonnulla capite sancita sunt, neque timerent, neque erubescerent: quam poenā non meruisse existimatis? Ego enim ea signa esse puto, ne istū quidem suū coluisse patrē. Nam si eum ipse coluisset ac metuisset, idem & ab istis sibi tribui postulare. Age cape legem de contumelia, & alterā de grassatoribus. Istos enim in harū utramque commississe uidebitis. LEX. His legibus, utrisque Conon suis istis factis obnoxius est. Nam & contumeliā fecit, & uestibus spoliavit. Quas si in ulciscendis istis usurpare noluimus: et nos homines quieti & modesti uideri debemus, et iste æquè improbus. Ac si quid mihi accidisset, cædis & grauissimarum poenarum esset reus. Brauronis certè sacerdotis patrem, qui ut in confesso fuit, ipse interfectum non attigerat, sed interfectore cohortatus fuerat ut cederet: eiecit in exiliū senatus ex Areopago. merito. Si enim qui adsunt, adeò non prohibet eos quæ uel per ebrietatē, uel ex iracundia, uel alia quapiā de causa peccare instituunt, ut ipsi etiā incitent: nulla spes salutis superest ei qui in homines petulantes inciderit: sed tam diu eorū ferenda proteruitas erit, dum ipsi defatigent. id quod mihi

mihī accidit. Iam quid, cum arbitriū fieret, egerint, uobis explicabo. Nam uel inde perspicietis istorū petulantia. Tempus enim * extra mediam noctem delegerunt, & neq; testimonia legere, neq; exempla dare uoluerunt: atq; eorū qui nobis aderāt singulos ad arā adduxerūt, & iurarūt, & testimonia scripserūt, nihil ad rem attinentia, sed huius generis: ex meretrice sibi natū eum puerum, & passum esse hæc & hæc. Quæ mediū fidius, Iudices, nemo qui aderat nō & uituperabat, & ægrè ferebat. Deniq; isti etiam ipsi inuisi sibi fiebant. Tandem iam defatigati & satiati istis ineptijs, profitentur eludendi causa, & eò ne echini signarētur, dedere uelle se seruos, scriptis eorum nominibus: & nunc opinor hac dere plurima uerba facturi sunt. Ego uerò uobis omnibus illud considerandum censeo, istos, si propterea prouocassent, ut quæstiones haberentur, & eo iure freti fuissent, non cum iam arbiter ferret sententiam, noctu, cum nulla causa reliqua esset, fuisse prouocatos. Sed primū antequam causa ageretur, dum ego ægrotus decumbebam, & ignarus an euasurus essem, apud omnes qui me uisabant profitebar, istum primū uerberasse, & plurimarum contumeliarum quas perpeffus fueram, autorē esse: tum statim multis testibus adhibitis, ad ædes uenire debuit, tum seruos tradere, tum aliquos ex Areopago accersere. Si enim obiissem, apud illos causa agenda fuisset. Quod si illud ignorauit, & hoc iure fretus, ut nunc dicet, se ad tantum periculum non parauit: saltem postquam surrexeram, eumq; iam accusabam, in primo cōgressu apud arbitrum, tradidisset: quorum iste nihil fecit. Ut autem me uera dicere, atq; eludendi gratia comparatam fuisse prouocationem constet: recita hoc testimonium, ex quo id erit perspicuū. **TESTIMONIUM.** Atq; hæc de quæstionibus. Memineritis horæ qua prouocauit, et quibus de causis id fecerit, ut prima tempora eluderet, quibus illud ius eum nusquam uoluisse procedere constat, neq; uel prouocasse, uel postulasse. Quæ cum omnia coarguerētur apud arbitrum, quæ & apud uos: aperteq; ostenderetur, eum teneri criminibus omnibus: interponit falsum testimonium, & testes inscribit, quos nec uobis ignotos fore censeo, postquā audieritis. Diotimus Diotimi F. Icarientis. Archebiades Demotelis F. Alænsis, Chæretius Charimenis F. Pitthenis, testificant se abiisse à cœna cum Conone, & accessisse in foro ad Aristonē & filium Cononis pugnantes, & non conseruisse manus Cononem & Aristonem. quasi uerò contuō credituri essetis, & quid uerum sit, haud consideraturi: primū neq; Lysistratum, neq; Palseam, neq; Niceratū, neq; Diodorū, qui palām testificati sunt se uidisse me à Conone uerberari, & uestibus exui, & cæteris quas perpeffus sum, contumelijs affici: homines ignotos, quiq; fortuito rei interuenerunt, nunquam fuisse commissuros, ut falsa testificarentur, nisi me ita multatū esse uidissent. Deinde ego nunquam nisi hæc ab isto passus essem, omisissis ijs à quibus ipsi me uerberatū esse cōfitentur, contra eum qui nec attigisset, uenire primū instituissem. Cur enim: quæue de causa: sed eum à quo primum uerberatus sum, & maximis contumelijs affectus, & accuso, & odi, & persequor. Et quæ ego dico, ita uera sunt omnia, ut etiam cernant. Iste autem, nisi testes istos produxisset, quod diceret nihil haberet, sed è uestigio tacitus damnari potuisset. Cum autē eius combibones sint, & multorū talium facinorum socij: haud ab re falsum in eius gratiam testimonium dixerunt. Quod si res eò redierit,

Arbitrium.
* ἐξω μέσων
νύκτων.

Prouocatio
ficta.

Testium Cononiarum
exagitatio.

Z ut si

ut si qui semel frontē perfricuerint, & apertē falsa testificari ausi fuerint, nul-
 la futura est ueritatis utilitas: indigna res erit. At hercule nō sunt tales: Imo
 sciunt uestrū, ut opinor, multi & Diotimum, & Archebiadem, & Chare-
 tium, illum * uagabundum, qui interdū frontem corrugant, & Laconū imi-
 tatores uideri uolunt, & lacernas induunt, & simplis soleis utuntur: postq̄
 congregati sunt, & inter sese coierunt, nullū sceleris & flagitiū genus præter-
 mittere: & hæc splendida & magnifica eorū uerba esse, An non alijs alij mu-
 tua testimonia dicemus? An non hæc sodalium & amicorum officia sunt?
 Quid uerò graue contra te afferet? uerberari quidam eum se uidisse dicent:
 nos uerò te prorsus nō attigisse eum, testificabimur. spoliatū esse uestibus:
 id illos fecisse priores, nos testificabimur. consutū esse labrum: nos caput no-
 bis, aut aliud quippiam esse cōminutum dicemus. Ego uerò medicos testes
 exhibeo, id quod illi non habent. Exceptis enim ijs quæ ipsi inter se conferūt,
 nullius testis contra nos copiam habituri sunt. Quanta uerò eorū sit, & qua-
 lis ad omne facinus audacia, equidem ita me diu ament, dicere nequeo. Ut au-
 tem sciatis qualia facinora designantes circumeāt, recita eis hæc testimonia.
 Tu uerò siste aquam. TESTIMONIA. Cum igitur parietes perfodiant,
 & in obuios grassentur: num dubitaturi uobis uidentur, mutuū in tabellula
 perscribere testimonium: num à tanto & tali odio, & improbitate, et impu-
 dentia, & contumelia alieni: hæc in eorum factis inesse puto omnia. Quan-
 quam autem his alia grauiora designarunt, nos tamen exquirere non possu-
 mus omnes eos qui affecti sunt iniurijs. Quam autem impudentissimā eius
 orationem fore audio, de ea uos præmoneri præstat. Aiunt eum liberis suis
 adductis per eos iuraturū, & imprecationibus diris, & atrocibus deuoturū:
 & talibus, ut eas quidā qui audierat, portenti loco nobis retulerit. Insupera-
 bilia sunt, iudices, talis audaciæ commenta. Nam optimus quisq̄, & minime
 ipse mendax, talibus præstigijs facilimè decipitur. Sed tamen tantisper susti-
 nendus est assensus, dum uita & mores considerentur. Istius autem in huius-
 modi rebus leuitatem, ego uobis exponā, qui necessariò perquisiui. Audio,
 iudices, & Canchrū quendam à uobis interfectū, & Aristocratem, cui oculi
 sunt eruti, & alios similes, & Cononem istum, in adolescētia socios fuisse, &
 Triballos cognominatos. Eos & Hecatæ comesse cœnas, & auiculas lustra-
 les in adeundis magistratibus, è cœtibz undiq̄ collegisse, & conuiuia cele-
 brasse, & facilius cū iurasse, tum peierasse, quàm quiduis aliud. Non igitur
 Cononi iuranti, his moribus est habenda fides. Neq̄ multis uerbis est opus.
 Nam qui uel secundū leges sancti iuraret nihil, is certè per liberos (quod in-
 usitatum est) iurare nō cunctabitur, sed quiduis audebit prius. Sin omnino
 necesse est, is qui ita iurat, ut receptum est, plus fidei meretur eo qui liberos
 deuouet, & per ignem iurat. Ego uerò Conon, cui propter omnia plus est
 habendum fidei quàm tibi, iusiurandum hoc dare uolui, non ut impunè fer-
 rem delicta, cum nihil tale facitē, qualia tu: sed propter ueritatem, & ne
 contumelijs afficerer: non ut periurio causam uincerem. Recita prouocatio-
 nem. PROUOCATIO. Hæc ego & tum iurare uolui, et nūc iuro per deos
 deasq̄ omnes, uestra causa & coronæ circūstātis: me omnino à Conone per-
 pessus ea quæ conqueror, & accepisse plagas, & discissum mihi labrum, ita
 ut cōsuendum

Egregia deseri-
 ptio collegij
 nebulonum.
 * ὄν ἐπιπό-
 λιον.

Portentosum
 Cononis iusi-
 iurandum.

Præstigiæ si-
 mulationis cō-
 sideratione
 morum resu-
 tandæ.

Iusiurandum
 Aristonis.

ut consuendum fuerit, & contumelijs affectum, hoc iudicio accusare. Quod si sanctè iurò, multa mihi bona eueniant, neq; in posterum quicquam tale accidat. Sin peiero, funditus peream & ipse, & si quid mihi est, aut futurum est. Sed non peiero, & si Cononi illa rumperètur. A uobis igitur peto, Iudices, quoniã uobis quæ æqua sunt, omnia exposui, & iureiurando firmaui, ut quemadmodum unusquisq; uestrum in simili causa eũ à quo læsus esset, odisset, ita & propter me Cononi irascamini, neq; quicquam horum priuatũ putetis, quod cuiuis accidere potest, sed cuicumq; acciderit, iuuatote, & quod iustum est tribuitote, & infensi estote hominibus ante facinora confidentibus, & temerarijs: in defensione facinorum impudentibus & improbis, qui neq; existimationis, neque morum, neq; ullius rei rationem habent, modò impunè abeant. At supplicabit & lamentabitur Conon. Spectate uerò, uter sit miserabilior: is ne qui ita est multatus, ut ego multatus ab isto sum, si insuper cum infamia & inultus recessero: an Conon, si pœnas dederit? Vtrum uerò uestrũ singulis prodest ut uerberare & insultare liceat, an cõtrarium? Equidem contrarium arbitror. At si absolueritis, multi erunt: si punieritis, pauciores. Multa commemorare possem, Iudices, quàm utilem operam & nos nauemus, & pater, dum uixit, nauarit, & triremibus instruendis, & militando, & imperatis faciendis: quàm & iste & sui nihil. sed nec aquæ satis est, neq; nunc hoc agitur. Quod si nos istis & inutiliores & improbiores essemus, non tamen propterea uel uerberandi, uel afficiendi contumelijs essemus. Non uideo, plura dicere quorsum attineat: puto enim uos nihil eorum ignorare quæ diximus.

Peroratio.

Non ignoscendum Cononi.

Merita Aristonis.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA Calliclem, de prædio.

Callicles reus, & accusator eius, prædia uicina habuerunt, quæ uia interiecta dirimebãtur. Hymbre autem cingenti orto, aqua de uia in prædium Calliclis illapsa, damnũ ei dedit. Quapropter is cum uicino damni dati agit. Ait enim in Tisicæ prædio fossam, ad aquã de uia illabentem excipiendam, esse factã. Quæ nunc obstructa, sibi damni causa fuerit. Tisicæ uerò filius primũ ostendit, uetus id esse opus, & non à se factum. Eam enim fossam etiam uiuente patre Calliclis, à Tisia fuisse obstructam. Deinde asserit, nõ esse fossam Tisicæ prædium. Exagitat etiam damnũ Callicli datum, ut paruum, & non tanta lite dignum. Atq; in uniuersum, ullam factam esse negat Callicli iniuriam: sed eum prædium suum appetere dicit, eaq; de causa omnes calumnias machinari.

DEMOSTHENIS CONTRA CALLICLEM DE FVNDO ORATIO, Hieronymo Vuolsio interprete.

Nihil certè molestius est, Athenienses, quàm in uicinum improbum & auarum incidere: id quod mihi nunc usu uenit. Callicles enim prædia mea desiderans, ita obstinatè me calumniari pergit, ut primũ consobrinum suum subornarit, ut prædia sibi uendicaret. Palàm autem conuictus, refutatoq; per me eorum cõmento: rursus in duabus me causis arbitri sententia cõdemnauit absentem: altera ipse mille drachmis, altera fratre isto impulsio Callirate. Precor autem uos omnes, ut me audiat, & diligenter attendatis, non quòd ipse dicere possim, sed ut uos ex ipsis rebus cognoscatis, mihi palàm iniuriam fieri. Vna autem mihi contra omnia istorum uerba defensio est,

Malus uicinus

Petitiõ.

Firmamentum rei, olim fuisse conquerendũ, non nunc demum.

Z 2 quòd

quod prædium illud pater meus maceria sepsit, prius fermè quàm ego natus sum, & uiuente adhuc Callipide patre istorum & uicino, qui rem certius norat quàm isti, & Callicle iam adulto, atq; Athenis uersante. Annis aut illis omnib. nemo uenit qui uel accusaret, uel quereretur (quanquam haud dubiè tum etiã sæpe hymbres fuerūt) uel prohiberet omnino, si quem pater sepiendo nostro prædio lædebat, imò nec uetuit, nec testificatus est quisquam, cum pater meus annos amplius quindecim superstes fuerit, neque his pauciores pater istorum Callipides. Atqui Callicles licuit uobis, tum profectò, cum fossam obstrui uideretis, uenire, statimq; indignari, & dicere ad patrem: Tisia cur istud facis? obstruis fossam: iam aqua in nostrū prædium irruet: ut si desistere uoluisset, ac tale aliquid accidisset, testibus ijs qui tum adfuisent, uti licuisset. Ac mediusedius, te ostèdere oportuit omnib. hominib. esse fossam, ut nō uerbis tantū, ut nūc, sed re ipsa patrem iniuriæ cōuinceret. Horum aut nihil quisquā uestrū unquam præstare uoluit. neque enim uel absentem, ut me nunc, damnassetis, neque calumnijs uestris quicquam profecissetis. Sed si tum testem adduxissetis, & testificati essetis: ille, rem compertam habens, horum singula, ita uti sunt, declarasset, & facilè mercenarios testes refutasset. Vos autem me, nimirum hominem hac ætate & rerum imperitum, omnes cōtempistis. Verū ego contra istos omnes, Athenienses, ipsorum facta firmissima testimonia exhibebo. Cur enim nemo eorum uel testificatus uel conqueustus est: imò, cur nullum unquam uerbum fecerunt: cur satis eis fuit eas iniurias quæ eis fiebant, negligere? Ad istorum igitur accusationem refutandam, uel hæc satis esse multa arbitror. Ut autē sciatis, Athenienses, de alijs etiam, patrem nec sepiendo fundo quicquam peccasse, & istos omnia falsò in nos dixisse: dilucidius uos edocere conabor. Fundum nostrum esse proprium, isti etiam confitentur. Quod cum ita sit, Athenienses, inspecto fundo potissimum cerneretis calumniam mihi fieri. Quamobrem etiam ego arbitris æquis rem permittere uolui: non isti, ut nunc dicere audent. Perspicuum autem & hoc statim uobis erit omnibus. attendite modò per deos, uos omnes oro, animum. Via inter meum & istorum fundum interest. Cum autem mons unde quæq; prædia cingat, sit ut aqua defluens partim in uiam, partim in prædia feratur. eaq; cum aliquando in uiam irruit, qua exitum habet, deorsum per uiam fertur: qua autē aliquid obstitit, ibi eam exaggeratam in fundos redundare necesse est. Atq; adeò in hunc fundū, Iudices, facta inundatione, contigit aquam irruere, sed neglectum, patre meo nondum tenente, sed homine cui loca hæc omnino displicebant, et magis urbano. Atq; inundatio bis aut ter fundos uastauit, ac potius eos ut uiam cōplanauit. Quod pater cū uideret, ut ego ex ijs qui norūt, audio, ac uicini & depalcerent, & iter per fundū facerent, hac maceria circumdedit. Hæc ut uera esse uobis conflet, cū testes uobis eos producā qui rem norūt, tum argumēta testib. multo firmiora. Callicles ait me obstructa fossa damnū sibi dedisse: ego uerò fundū eum esse, non fossam ostendam. Quod ni concederet, nostrū esse propriū, in eo fortasse peccaremus, quòd locū publicū extrueremus. nūc neq; de eo litigāt, et fundus cōsitus est arboribus, uitib. & ficis. Quis uerò eas in fossa inserere uelit: nemo profectò. Quis aut in eo loco maiores suos sepeliret: ne id quidē quisquā faceret opinor. Atqui Athenienses utraq; hæc contigerunt. Nam & arbores
plantatæ

*Aduersarios
suis conuinci
testimonijs.*

ππογραφία

*Fundum esse,
non fossam.*

plantatæ sunt, priusquã pater meus sepem circundaret: & monumenta ue-
 tera, prius etiam quàm nos agrum emimus, facta. Quæ firmior, Athenienses,
 afferri probatio queat? Res enim ipsæ omnem controuersiam tollunt. Age
 cape iam omnia testimonia, & recita. TESTIMONIA. Auditis Athe-
 nienses è testimonijs, & fundum arboribus esse refertum, & habere monu-
 menta quædam, et cætera quæ in alijs fundis esse solent: atq; iterum, septum
 fuisse fundum, uiuente adhuc patre istorum, non aduersantibus uel istis, uel
 ullo uicinarum? Operæ precium autem est, Athenienses, etiam cætera quæ
 Callicles dixit, audire atq; cõsiderare. Primùm an uestrum quisquã uel uide-
 rit, uel audierit unquã iuxta uia esse fossam? arbitror in hac tota regione esse
 nullam. Quamobrem enim aliquis, ea aqua quæ per publicam uiam abitura
 esset, fossam per suum fundũ fecisset? Deinde quis quæso uestrũ siue in agro,
 siue in urbe per uiam fluentem in fundum suum aut ædes reciperet? ac non
 contrarium potius ageret? Quod si nonnunquam uiolenter ingruit, exclu-
 dere omnes atq; obstruere solemus. Iste igitur postulat, ut aquam de uia in
 meum fundum recipiam: & cum ea ad istius fundum accesserit, ut rursus in
 uiam deriuem. Proinde quisquis post istum fundum habet, rursus me accu-
 sabit. eandẽ enim profectò quam iste & ille causam, omnes afferre poterunt.
 atqui si in uiam educere aquam dubitabo, confidẽter scilicet eam in uicinum
 fundum emitterem? Qui enim nunc inestimatis litibus uexor, quòd aqua de
 uia in istius fundum irruit, quid quæso mihi facient illi, quibus aqua è fun-
 do meo eiecta, nocitura est? Quando autem aquam exceptam, nec in uiam
 nec in agros emittere licebit: quid reliquum erit, ò Iudices? nec enim utique
 me coget Callicles, eam ebibere. Hæc ego cum ab istis feram, & multa alia
 atq; acerba, tantum abest ut pœnas de eis sumam, ut bene mecum agi puta-
 rem, si non insuper mulctarer. Nam si, Iudices, fossa esset, quæ olim aquam
 excepisset, & eam ego non exciperem: fortasse peccarem, quemadmodum
 in alijs quibusdam uicinis prædijs sunt fossæ, de quib. constat, quibus aquam
 primus quisq; excipit, quemadmodum torrentes qui ex ædibus educuntur.
 Ab istis uerò alij excipiunt similiter. hanc uerò neq; mihi dat, nec à me acci-
 pit quisquam. Quis igitur fossa esse potest? Aqua autem, quæ irrupit, sæpe ni-
 mirum nocuit multis etiam cautis, nocuit nunc isti etiam. Quod autem om-
 nium iniquissimum est: Callicles, cum aqua in suum fundum irrupit, ingenti-
 bus faxis aduectis obstruxit: quod autẽ pater, cum idem suo fundo accidit
 set, septũ fecit, quasi in eo peccasset, mihi dati damni actionẽ impegit. Quod
 si omnes quibus aqua istac defluens, nocet, me accusabunt: etiam si fortunæ
 meæ multiplicentur, non omnibus potero satisfacere. Tanto autem isti sunt
 alijs iniquiores, ut nullo damno affecti, ut ego uobis statim ostendam, cum
 alijs multa & magna damna data sint, soli ipsi mihi negociũ faceffere ausint:
 etsi quibusuis id potius agere licuisset. Nam isti ut maximè passii aliquid sint
 ipsi sua culpa læsi, me calumniantur: illi autem ut nihil aliud, at nullum tale
 crimen habent. Sed ne rerum ordine perturbato, simul dicam omnia: cape
 mihi uicinarum testimonia. TESTIMONIA. Nonne indignum est, Iudi-
 ces, cum hi tantis damnis acceptis, neq; ullus alius ex ijs quibus aduersa acci-
 derunt, quicquam queratur, sed æquo animo fortunam ferant: istum calu-

*Nihil damni
 datum aduerso
 sarijs.*

mniari: quem ipsum deliquisse primum, quod foras educta maceria uia angustiore fecit, ut arbores quæ in uia fuerant amplecteretur: deinde, quod eluue in uiam proiecta, uiam exaggerauit & coarctauit: è testimonijs statim euidentius cognoscetis. Iam eos nihil perdidisse, nullumq; fecisse damnum, quod alicuius momenti sit, & tamen tantam contra me actionem instituisse: mox ostendere conabor. Cum mea mater istorum matre familiariter uteretur, priusquam isti me calumniari cœpissent, & altera ad alteram accederet, ut fieri solet, cum ambæ & ruri habitarent, & inter se uicinæ essent, & inter uiros etiam, dum uiuebant, familiaritas intercederet: Cum igitur mea mater ad istorum matrem uenisset, atq; illa calamitatem deploraret, sic nos audiui, mus omnia, Iudices. & si dico quæ de matre audiui, sic mihi multa bona eueniant: sin mentior, contraria horum: ea se omnino uidisse, & ex istorum matre audiuisse dicebat, hordei complutos fuisse, quos ipsa siccarum uiderit, tres medimnos, farinæ circiter semimedimnū, olei auectam esse amphoram eam dixisse, neq; tamen ei quicquam accidisse. Tantas isti clades acceperunt, Iudices, pro quibus mille drachmarum multam sine legum autoritate à me petunt. Neq; enim si parietinam ueterē adstruxit, id mihi quoq; imputandum est, quæ neq; corrui, neq; quicquā grauius passa est. Quare si faterer, me eis omnium malorum autorem esse: tamen quæ commaduerint, hæc fuerunt. Cum autem pater nec ab initio, cum fundum muniret, eis iniuriam fecerit, nec isti unquā questi sint, tanto tempore interiecto, & alij multa & grauiā passi, nihilo plus me accusent, uosq; omnes aquā ex ædibus & fundis in uias educere soleatis, non autem, ita me amet Jupiter, eam quæ in uia est, intrò admittere: quorsum plura dicenda sunt? Neq; enim ex his obscurum est, mihi manifestè calumniam fieri, quum neq; iniuriam illis faciam, neq; cum eis tam malè actum sit, ut dicunt. Vt autem sciatis, eos & eluuiem in uiam proiecisse, & sepe circumducta uiam angustiore effecisse, & me istorum matri iusurandum detulisse, & à mea postulasse, ut idem iusurandum daret: cape mihi hæc testimonia, & prouocationem. **TESTIMONIA. PROUOCATIO.** Quid istis hominibus fieri possit impudentius? quæ calumniā manifestior: qui quum ipsi sepem produxerint, & uiam exaggerarint, alios dati damni accusant, & mille drachmas dari sibi postulant, quorū uniuersa iactura non est quinquaginta drachmarum? Atqui considerate, Iudices, quàm multis agris ab aqua damnum datum sit: partim Eleusine, partim in alijs locis. Neq; tamen, ô dij immortales, eorum quisq; damnū à uicinis pensari sibi postulat. Ac ego quidem, quem indignari oportebat propter uiam, & angustiore & altiorem factam, quiesco. Istis autem ealicentia datur, si ita sit, ut affectos iniurijs etiā calumnientur. Atqui Callicles, si uobis munire licet uestrū fundum, nobis utiq; nostrum quoq; licuit. Sin pater meus muniendo uobis iniuriam fecit, & uos nunc mihi facitis iniuriam sic muniendo. Cum enim uester fundus magnis saxis munitus sit, satis apparet aquam rursus in meum fundum uenturam. Deinde, si ita ceciderit, inopinato murū profternet. Sed ego propter hoc eos nihilo magis accuso, sed fortunam boni consulo, & ut mea tuear, operam dabo. Nam & istum qui sua sepiat sapere existimo: & quòd mihi litem mouet, & improbilissimum, & mentis errore affectum. Ne uerò

Et Calliclis
 fundus circū-
 septus.

Infectatio mo-
 rum Calliclis.

uerò miremini, Iudices, istius improbitatem, neq; in impingendo falso crimine audaciam. Nam prius etiam, cū consobriuo suo persuasisset, ut mihi litem moueret de fundo: pactiones commenticias protulit, & nunc ipse me alio iudicio absentē condemnauit arbitri sententia, Callari nomine, propter meos seruos. Nam præter alia scelera, etiam hoc commentum excogitarunt: Callarum eiusdem criminis reum agunt. Quis autē seruus iniussu domini agrum septo circumdaret: Cum autem quod Callaro obijciant, nihil aliud habeant, propter id septum, quo factō pater annos amplius quindecim uixit, eum in ius uocant. Quod si ego prædijs his cesserō, uenditis, aut cum alijs prædijs permutatis, nihil iniulti facit Callarus. At si ego istis condonare mea nolo, summis isti à Callaro iniurijs afficuntur: atq; etiam arbitrū quæritant, qui eis fundum adiudicet, & tales transactiones, per quas fundos obtineant. Et quidem, Iudices, si insidiatōres, & calumniatores meliore conditione sunt: nihil proderunt ea quæ diximus. Sin uos & tales oderitis, & iusta decernetis, cum Callicles nec perdidit quicquā, nec ulla sit affectus iniuria uel à Callaro, uel à patre: non uideo quorsum attineat plura dicere. Vt autē sciatis eum prius etiam meis fundis insidiantem, consobrinum suum subornasse, & nunc altero hoc iudicio Callarum arbitri sententiā condemnasse, ut mihi insultet, quod eum hominē magnificō, & rursus Callaro alium dixisse diem: harum omnium rerum testimonia uobis recitabūtur. TESTIMONIA. Ne igitur per deos oro, Iudices, me istis hominibus proijciatis infontem. Neq; enim multa me tantopere sollicitat, quanquam ea grauis est omnibus qui re sunt tenuiore. Sed illud, quod me ita exagitant & calumniant, ut exterminaturi esse municipio uideantur. Vt autē appareret, nos nullam facere iniuriā, parati fuimus & legitimū iusiurandū dare, Nec enim alia firmiora nos exhibituros uobis argumēta putauimus, qui ipsi iurati essetis. Age cape & prouocationem, & adhuc reliqua testimonia. PROVOCATIO. TESTIMONIA.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA

Dionysodorum dati damni.

DArius & Pamphilus Dionysodoro mutuāt ter mille drachmas, ut in Aegyptum nauiget, atq; inde rursus Athenas. pignori accepta naue. Perscribunt etiam in pactione usuras quas debebat Athenas usq; reuerso Dionysodoro recipiendas. Dionysodorus ex Aegypto Rhodum appulsa naue, illic merces exposuit: propterea (ut ipse quidem dicit) quod nauis rupta & puris esset. ut autem Darius, quod audierat laxatam Athenis annonam. Nauem enim esse integrā, & adhuc nauigare ait. Creditores igitur accusant Dionysodorum uiolate pactionis, quod pignus, hoc est, nauē non palām exhibuerit, & ab eo repetunt promissas usuras integras. Is uerò non uult omnes reddere.

DEMOSTHENIS CONTRA DIONYSODORVM DATI DAMNI ORATIO,

SODORVM DATI DAMNI ORATIO,

Hieronimo Vuolfio interprete.

SOCIVS ego sum, Iudices, & particeps mutuò datæ pecuniæ. Vsu uenit autē nobis qui per mare negociari decreuimus, & nostrā pecuniā credentibus alijs, ut illud cetō sciamus, debitorem in rebus omnibus esse meliore quā nos conditione. Accepto enim argento manifesto & certo, in tabellula duobus teruncijs empta, & libellulo admodum paruo promissionem relinquit, se quæ æqua sint, facturum. Nos autem non pollicemur

Actio in seruū Callarum.

Debitorū melior conditio, quā creditorum.

Accusatio
Dionysodori.

Petitio.

Narratio.

Cleomenes.

pollicemur daturos, sed mutuanti statim damus pecuniam. Qua igitur re freti, quo confisi pignore, eam amittimus: Vobis Iudices, & legibus uestris, quæ iubent, quæ alter alteri ultro promiserit, ea rata esse. Sed mihi neque legum, neque syngraphæ ullius ulla uidetur esse utilitas, nisi is qui pecuniam accipit, uir omnino sit bonus, atque aut uos metuat, aut eum qui cum contraxit, uereatur. Quorum neutrum est in isto Dionysodoro. Is enim eò uenit audaciæ, ut à nobis mutuatus ad nauem ter mille drachmas, ea conditione ut nauem Athenas reduceret, cumque superioris anni tempore nostrum nobis reddendum fuisset: nauem Rhodum appulerit, atque illic exoneratas merces contra tabulas uendiderit, & leges uestras: Rhodoque rursus in Ægyptum miserit nauem, atque inde Rhodum. Nobis uero, qui Athenis ei pecuniam credidimus, ne nunc quidem uel pecuniam reddat, uel pignus exhibet. sed annum iam alterum nostro fruens, tum mutuuum, tum quæstum, tum nauem uobis oppigneratam cum habeat: nihilominus in conspectum uestrum prodit, nobis poenam temerè litigantium nimirum irrogaturus, & in domicilium plebis coniecturus, fraudasse non contentus. Oramus autem, Athenienses, & obtestamur uos pariter omnes, ut nos iuuetis, si affecti uidebimur iniuria. Principium autem contractus primum uobis explicabo: sic enim uos quoque causam rectissimè intelligetis. Dionysodorus iste, Athenienses, & socius eius Parmeniscus, congressi nobiscum anno superiore, mense Quintili: se mutuari uelle ad nauem dixerunt ijs conditionibus, ut in Ægyptum nauigarent, & ex Ægypto Rhodum, aut Athenas: stipulati se usuras in alterutro horum mercatum soluturos. Nobis autem respondentibus, Iudices, nos haudquaquam in alium mercatum quam Athenas mutuatuos: sic pollicentur se huc nauigatuos, atque his pactis mutantur à nobis ad nauem ter mille drachmas ultro citroque, & ea de re syngrapham conscripserunt. In pacto igitur creditor inscriptus est Pamphilus hic. Ego uero extra syngrapham particeps cum eo creditæ pecuniæ fui. In primis autem uobis syngrapha ipsa recitabitur. **SYNGRAPHÆ.** Ex hac syngrapha, Iudices, acceptis à nobis pecunijs, Dionysodorus iste & socius eius Parmeniscus, nauem hinc in Ægyptum miserunt. Ac Parmeniscus in naue est uectus, iste hic remansit. Fuerunt enim, Iudices, ne hoc ignoretis, ministri & adiutores Cleomenis illius qui in Ægypto imperauit: qui, ex quo principatum suscepit, non paucis malis affecit rempublicam uestram, ac potius reliquos etiam Græcos uendendo & reuendendo, & precio frumenti statuendo, cum ipse per se, tum isti cum eo. Nam alij merces ex Ægypto mittebant, alij ad negociationem ad nauigabant, alij hic manentes, allatas merces curabant. Deinde pro constituto precio literas mittebant ij qui hic erant, ut si apud nos carum esset frumentum, huc uerent: sin uilius esset factum, ut ad alium mercatum appellerent. Vnde anno næ precium non parum auctum est per tales literas & mutuas operas. Cum igitur hinc mitterent nauem, satis carum frumentum reliquerunt. Quamobrem etiam in syngrapham inscribere non recusarunt, se Athenas nauigatuos, & in nullum alium mercatum. Post, cum Siculæ naues appulissent, & frumenti precia paulatim minuerentur, & nauis istorum in Ægyptum peruenisset: statim iste quendam Rhodum mittit ad Parmeniscum socium, qui ei nostratis

nostratis annonæ rationem explicaret. satis enim sciebat, nauem necessariò Rhodi appulsuram. Ut finiam, acceptis ab isto Parmeniscus literis, & stato hic frumenti precio cognito: frumentum Rhodi exonerat, & ibi distrahit, neglecta & scriptura, Iudices, & multas quas ipsi in se statuerunt, si quid uiolassent: neglectis item legibus uestris, quæ iubent nauicularios & uectores, in eum appellere mercatum, de quo inter ipsos conuenerit. Sin aliter fecerint, maximis teneri pœnis. Nos, cum primùm id factum audiui-
 mus, ea re perculsi, istum totarum insidiarum architectum conuenimus, indignantes, ut par est, & conquerentes, cum nos in pactione uerbis apertis pepigissemus, ne nauis usquam aliò quàm Athenas appelleret, & nos argentum ea cõditione credidissemus: nos ab eo in suspiciõnẽ adductos apud eos, qui nos criminari uellent, & dicere, nos quoq; fuisse socios frumẽti Rhodum uecti: grauius ferentes, quod nauem in nostrum mercatum, ut pacti essent, non perduxissent. Cum autem de syngrapha & de iure disputãdo nihil pro-
 ficeremus, saltem mutuum & usuras ab initio promissas reddi nobis postu-
 lauimus. Ille autem ita insolenter nobiscum egit, ut usuras in syngrapha scri-
 ptas se daturum negauerit. Si autem uultis, inquit, accipere partem emensæ nauigationis, dabo uobis usuras Rhodum usq; plures non dabo: ipse sibi le-
 ges sanciens, non in syngrapha perscriptis cõditionibus parens. Ut uerò nos nihil istorum concessuros diximus, reputantes, si id faceremus, uisum iri & nos Rhodum uexisse frumentum: magis etiam instabat iste, multisq; testib. adhibitis, accedebat, se paratum esse dicens ad reddendam & sortem, & usuras Rhodum usque: non quòd in animo haberet quicquã reddere, sed quòd existimabat, nos argentum non accepturos, ad uitandam suspiciõnem. idq; res ipsa declarauit. Postquam enim, Athenienses, uestrorũ ciuium quidam, qui forte fortuna interuenerant, nobis suadebant, ut quod daretur, acciperemus, de controuersijs in iudicium ueniremus, usuras Rhodias non admitteremus, donec iudicium fieret: nos illa concedebamus, non ignari, Iudices, quid ex syngrapha nobis deberetur: sed existimantes, damni aliquid faciendum, & concedendũ esse, ne rixosi uideremur. Sed iste, ut nos ad rem accedere uidit: Tollite igitur, inquit, syngrapham: nos, nihil minus facturos, respondemus, sed quod ad argentum attineret, quod redderet, antiquaturos corã mensario syngrapham, in uniuersum aut non antiquaturos, antequã de controuersijs disceptatũ esset. quo enim iure, quo firmamẽto in foro niteremur, siue ad arbitrũ, siue ad iudicem uentũ esset, syngrapha sublata, in qua fundamenta nostri iuris sita essent: Hæc nobis dicentib. Athenienses, & à Dionysodoro isto petentib. ne syngraphã cõmoueret, nec irritã faceret, quã & ipsi ratam habuissent, & cõfirmassent, sed tantũ pecunię quantũ ipse obtulisset, redderet: de cõtrouersijs aut paratos esse nos, siue uni, siue pluribus ipse uellet in mercatu iudiciũ permittere: recusauit Dionysodorus iste omnia, & cum syngrapham totam non aboleremus, ut ipse mandabat, secundum iam annum nostra habet, & pecunijs utitur. & quod est omnium grauissimum, Iudices, ipse ab alijs nauales usuras exigit de nostra pecunia, quam non Athenis mutuauit, nec Athenas, sed Rhodum & in Aegyptum. Nobis uerò, qui in uestrũ mercatum mutuauimus, nihil æqui præstandum censet. Hæc ut à me uerè di-
 & * ci constet,

Dionysodori
 simulatio.

ci constet, recitabimus uobis prouocationem, qua hæc ab eo postulauimus.
 PROVOCATIO. In hunc modum, Iudices, cum Dionysodorū istum sæpe prouocassemus, & per cōplures dies prouocationem proposuissemus: simplices nos penitus ait homines esse, si se putaremus usq; adeò inconsideratum esse, ut ad arbitrum iret, cum in aperto esset se condemnatum iri ad soluendam pecuniã: cum sibi argentū ferenti, uenire in iudiciū liceret. Deinde si nos deludere posset, abiturū cum aliena pecuniã: sin minus, tum demū pecuniã soluturū: ut homo non iure fretus, sed uestri periculū facturus. Quæ igit̃ à Dionysodoro facta sunt, audistis, Iudices: quæ dum auditis, iam dudum uos mirari

*Exaggeratio
cu' pæ Diony
sodori.*

*Defensiones
Dionysodori.*

*Refutatio 1.
Nauem non
fuisse ruptam.*

*Refutatio II
Non quid alij
fecerint, sed
quid fieri syn-
grapha iubeat
spectandum.*

arbitror hominis audaciã: quã ue re fretus, huc sit ingressus, cogitare. Non em̃ audaciã est, si quis ex mercatu Atheniensium pecuniam mutuatus, syngrapham apertis uerbis cōscripsit, se nauem in uestrum mercatum reducturum: quod nisi fecerit, duplum soluturum: nauem nec in Piræeo appulit, neq; pecuniam creditoribus restituit, & frumentum Rhodi exoneratum uendidit, & his facinoribus tamen audet uestros uultus atq; ora intueri? Quid autem ad hæc respondeat, quæso audite. Nauem ex Ægypto redeuntem ruptam esse dicit, eaq; se de causa coactum, Rhodum appellere, atq; ibi frumentū exonerare. Eius rei argumentum illud esse dicit, quod Rhodi nauigia cōduxerit, & mercium partem huc miserit. Hæc defensionis illius una pars est. Altera illa: ait cæteros creditores, concessisse sibi usuras Rhodum usq;: iniquū igitur fore, si nos eadem quæ illi, concedere nolimus. Tertia: iubere syngrapham, conseruata naue, reddi pecuniã: nauem autem in Piræeum perducere non potuisse. Vos igitur, Iudices, nostras contra horum singula rationes, audite. Primum quod ruptam esse nauem dicit, liquere omnibus arbitror, eum mentiri. Nam si id naui accidisset, ne Rhodum quidem incolumis peruenisset, neq; postea nauigationi fuisset idonea. Nunc eam Rhodum peruenisse constat, & rursus inde missam in Ægyptum, & nunc etiam quouis nauigare, præterquam Athenas. Nonne uerò absurdum est, cum in Atheniensium mercatum perducenda est nauis, dicere, fractam esse: quum autem Rhodi frumentum exonerandū est, eandem nauim nauigationi existere opportunam? Cur igitur, inquit, alia nauigia conduxi, & merces translatas huc misi? quod, Athenienses, nec ipse, nec eius socius, merces omnes in sua potestate habebat, sed uectores suas res in alijs nauigijs necessariò nimirum huc mittebant, cum isti nauigationem interromperent. Quarum autem rerum isti erant domini, eas uerò non omnes huc miserunt: sed eas demum elegerunt, quarum precia creuerant. Alioqui, cum alias, ut dicitis, naues conduceretis, cur nō omnes merces in eas transtulistis? sed frumentum Rhodi reliquistis? quoniam, Iudices, eis expediebat, illud ibi distrahere. Precia enim hic laxata esse audierant: ceteras uerò sarcinas huc miserunt, unde lucrum sperabant. Cum igitur de conductione nauium loqueris, nullum ruptæ nauis, sed uestri compendij non nullum argentum affers. Ac de his quidem hæc dixisse sufficiat. Quod autē creditores assensisse dicit, se usuras Rhodum usq; accepturos: id nihil ad nos. Si quis enim de suo uobis cōdonauit aliquid, nulla fit iniuria uel condonanti, uel accipienti. Sed nos neq; tibi quicquam condonauimus, neq; consensimus in Rhodiam nauigationem, neq; quicquam plus apud nos ualet quàm syngrapha. Ea uerò quid ait? aut quò nauigationem suscipi

nem suscipi

nem suscipi iubet: Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas. Quod nisi fiat, duplum solui iubet. Hęc si fecisti, nullam iniuriam facis. Si non fecisti, neque nauem Athenas reduxisti: ea te pœna mulctari decet, quæ in syngrapha continetur. Id enim ius non quisquam alius, sed tute tibi descripsisti. Alterutrum igitur ostende iudicibus: aut uos syngrapham ratam non habere, aut non esse æquum, ut ex eius præscripto geras omnia. Quod si qui tibi aliquid remiserunt, & Rhodias usuras concesserunt, quocunq; tandem pacto adducti: Propterea ne nullã nobis iniuriã facis, uiolata syngrapha? Non equidem opinor. Neque enim hi nunc de aliorum condonationibus, sed de pactionibus tuis nobiscum factis ius dicunt. Nam usurarum remissionem, si qua modò, ut isti dicunt, facta est, cum utilitate creditorum esse factam, uobis omnibus perspicuum est. Nam qui ex Ægypto istis argentum, Athenas usq; duntaxat mutuarant, ut Rhodum uenerunt, & isti nauem eò appulerunt: nihil opinor eorum interfuit solutis usuris, & Rhodi recepto mutuo, rursus eo negociari in Ægyptum. Imò id multo magis profuit, quàm huc appellere. Illuc enim breuis est & expedita nauigatio, & bis aut ter eis negociari licuit eodem argento. Quòd si huc redissent, hybernandum fuisset hic, & nauigatio uerna expectanda. Proinde illi creditores non modò nihil remiserunt, sed lucrum etiam fecerunt. Nos autem, ut interim de usuris taceamus, ne sortem quidem recuperare possumus. Ne igitur auscultetis isti uos decipienti, & transactiones cum reliquis creditoribus huc conferenti: sed ad syngrapham eum reuocate, & ad ea iura quæ in syngrapha continentur. Nam illud mihi amplius edocendi estis, quo iste potissimum nititur, asserens, conseruata naue, reddendum esse mutuum: nos quoque contendere, sic esse faciendum. Labet autem ex te ipso quærere, utrum de naue ut perdita, an uerò ut de incolumi differas? Nam si nauis corrupta est atque interijt, quid de usuris contendis: & petis, ut usuras Rhodienses accipiamus? quò nec usuras, nec sortem nos recipere conueniat. Sin incolumis est nauis, & non interijt: cur nobis pecuniam nõ reddis, quam in syngrapha promisisti? Vnde igitur certissimè cognoscetis, Athenienses, nauem esse conseruatam? Maximè ex eo ipso, quòd nauis in nauigatione est: neq; minus tamen ex ipsis istorum uerbis. Postulant enim à nobis, ut sortem recipiamus, & partem quandam usurarum, ut quæ cum euaserit, non tamen omnem cursum absoluerit. Spectate autem Athenienses, nos ne, an isti syngraphæ iure utant, qui neq; in constitutũ mercatum nauigarunt, sed Rhodum, & in Ægyptum, & conseruata naue, non perdita, se remissionem usurarũ inuenturos sperant, syngrapha uiolata: cum ipsi propter nauigationem frumentariam magnos quæstus fecerint, nostramq; pecuniam alterum iam annum teneant et exerceant. Nouum autem & inusitatum quiddam isti moluntur. Nam cum sortem pecuniæ mutuae, nobis, ut seruata naue, restituant: usuris fraudandos censent, tanquã perdita. At syngrapha nõ aliud dicit de usuris, aliud de sorte mutui: sed cõmunia iura de his utrisq; sunt, & eadẽ reposcẽdi potestas. Recita mihi denuò syngraphã.

SYNGRAPHA. Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas. Auditis Athenienses: Athenis, inquit, in Ægyptũ, & ex Ægypto Athenas. Dic reliqua.

SYNGRAPHA. Incolumi reuersa naue in Piræeũ. Iudices, facilis omnino ra

Cur alij Rhodi receperint mutuum.

III. Refutatio Nauem esse conseruatam. δὲ λημνα.

Inuersio.

tio uobis est, huius causæ dijudicandæ: neq̃ multis uerbis est opus. Nauem enī fuisse cōseruatā, & esse incolumem, etiā isti ipsi confitent̃. Alioqui neq̃ sortem redderēt, nec usurarū partē ulla. At non perducta est in Piræeū: eo ipso nos creditores iniuriam dicimus fieri nobis, et uos accusamus, quod in cōstitutum mercatū non appulit. Dionysodorus autē se peccare negat propter hoc ipsum. Neq̃ enim reddendas esse usuras omnes, cum nauis in Piræeum nō appulerit. Quid autem syngrapha dicit: non, ita me amet Iupiter, eadem quæ tu Dionysodore. sed nisi reddideris sortem, & usuras, aut mihi exhibueris pignora manifesta & libera: aut si quid aliud contra syngrapham commiseris: duplam soluere pecuniam te iubet. Age hoc ipsum mihi syngraphæ caput recita. SYNGRAPHA. Nisi autem manifesta exhibuerint pignora, & libera, aut si quid syngraphæ contrariū cōmiserint, pecuniā duplam reddūto. Est ne ubi nauem nobis manifestam exhibueris, ex quo pecuniam à nobis accepisti: ipse confitens eam esse incolumem: an ex eo tempore in Atheniensium mercatum appulisti, cum syngrapha perspicuis uerbis dicat, nauem esse in Piræeum perducendam, & manifestō exhibendam creditoribus: Nam & hoc spectate Athenienses, quā sit mirificū. Rupta est nauis, ut iste ait, propterea q̃ cum ea Rhodum appulit. Proinde pōst refarta est, & ad nauigationē reparata. Cur igitur eam, o uir optime, in Ægyptum, ceterosq̃ mercatus mittebas: Athenas autem nondum misisti, ne nunc quidem, ad nos creditores, quibus eam syngrapha te iubet manifestam & liberā exhibere: præsertim nobis id petentibus, & à te sæpe postulantibus: Sed tu ita fortis es, uel potius impudens, ut cum è syngrapha pecuniam nobis duplam debeas, nec legitimas usuras reddendas existimes, Rhodias nos recipere iubeas: perinde ac si mandati tui maior quā syngraphæ sit autoritas: ac dicere audeas, nauem in Piræeū non perductam esse incolumem, quod ob factum iure perimēris à iudicibus. Per quem enim stetit quo minus nauis in Piræeum incolumis perduceretur: num per nos, qui apertē mutauimus in Ægyptum & Athenas: an uerò per istum, eiusq̃ socium: qui his conditionibus mutuati ut Athenas redirent, Rhodum nauem appulerunt: idq̃ fecisse eos de industria, nulla necessitate compulsos, multis signis colligitur. Nam si casus ille re uera fuit fortuitus, & nauis rupta fuit: pōst, cum eam in staurassent, non utiq̃ in alios mercatus elocassent, sed ad nos misissent, ad corrigendum euentum non uoluntarium. Nunc tantum abest ut casum illum fortuitum correxerint, ut ad primas iniurias delicta longē grauiora adiecerint, & tanquam per derisum contra nos in iudicium uenerint: quasi in ipsorum potestate futurum sit, si eos damnaueritis, sortem duntaxat reddere & usuras. Vos igitur, Athenienses, ne istam eis licentiam detis: neque permitatis, ut duabus uelut ancoris nitantur: ut, si uicerint, pecuniam alienam detineant: sin uos decipere non possint, ut ea duntaxat reddant, quæ debent: sed multas eis irrogate, quæ syngrapha continentur. Nam cum ipsi duplam sibi multam dixerint, si quid in syngrapha perscriptum uiolarint: iniquum fu erit, uos in eos esse leniores, præsertim uobis non leuiore quā nobis facta in iuria. Iura igitur causæ breuia sunt, & facile memoria queunt comprehendī: Mutuauimus Dionysodoro isti & socio eius ter mille drachmas Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas: non recepimus neq̃ sortem, neq̃ usuras: sed illi

Nauem de industria non missam Athenas.

Consiliū ad uersariorum.

Peroratio κατ' ἀνακτα φιλαιωσι.

sed illi nostra tenent, ijsq̄ utuntur iam alterum annum: non perduxerunt nauem in uestrum mercatum: nondum ne nunc quidem, neq̄ nobis eam manifestò exhibuerunt: cum syngrapha iubeat, nisi manifestò nauem exhibuerint, duplicem soluere pecuniam: eamq̄ uel singulis nobis, uel utrisq̄ redigere licere. His firmamenti freti, ad uos ingressi sumus, ac nostra per uos recuperare studemus, quoniam ab istis ipsis id impetrare non possumus. Et hæc nostra est oratio. Isti autem, se quidē esse mutuatos confitētur, & nō reddidisse: de eo autem litigant, non oportere se pendere usuras in syngrapha perscriptas, sed Rhodienses, quæ nec in syngrapha insunt, nec à nobis sunt concessæ. Quod si in Rhodiorum foro litigaremus, melior esset istorum fortasse conditio, quòd ad eos frumentum uexissent, & in eorum mercatum appulissent. Nunc cum ad Athenienses ingressi simus, & syngrapha mercatum uestrum designarit: postulamus ne nobis minus tribuatur q̄ ijs qui & uos & nos iniurijs affecerunt. Præterea nec illud uos lateat, Athenienses, in hoc uno iudicio de toto mercatu legem sancire uos, multosq̄ assistere qui in mari negociari decreuerunt, uosq̄ intueri, quid de hac causa pronuntiaturi sitis. Nam si uos syngraphas & pactio- nes mutuas firmas esse oportere statuetis, neq̄ earum uiolatoribus quicquam ueniæ dabitis, alacrius qui in mercatu mutant, officio suo fungentur, atq̄ ex ea re augebit mercatus uester. Sin nauicularijs licebit conscripta syngrapha de nauigando Athenas, deinde nauem in alios mercatus appellere, rupta esse dicentes, & tales causas cōminiscentes qualib. Dionysodorus iste utit, & usuras diuidere pro eo cursu quē se nauigasse dicent, nō pro syngrapha: nihil obstabit quo minus omnes contractus dissipent. Quis enim suum abijcere uolet, si uiderit syngraphas esse irritas: tales autem orationes & causas iniuriorum hominum, æquitati præualere? Absit hoc, Iudices. Id enim neq̄ multitudini uestre conducit, neq̄ ijs qui quæstum facere instituerunt, quicq̄ utilissimi sunt tum in uniuersum nobis omnibus, tum seorsim cuilibet, qui eorum operam requirit. Quapropter eorum uobis habenda ratio est. Ac ego quidem quæ potui, dixi. Peto autem, ut & amicorum aliquis mihi patrocinetur. Ascende Demosthenes.

*Circumstan-
tia loci.*

*Causam hanc
ad rempublicam
attinere.*

T O M I I I I . F I N I S .

&* 3

ERV DITORVM DE DEMOSTHENE
iudicia.

Cicero in Bruto:

Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodum desit, Demosthenem facile dixeris. Nihil acutè inueniri potuit in eis causis, quas scripsit, nihil (ut ita dicam) subdole, nihil uersutè, quod ille nō uiderit: nihil subtiliter dici, nihil pressè, nihil enucleatè, quo fieri possit aliquid limatius: nihil contrà grande, nihil incitatum, nihil ornatū uel uerborum grauitate, uel sententiarum, quo quicquam esset elatius.

Idem in Oratore:

Demosthenes quidem, cuius nuper inter imagines tuas, ac tuorum, quòd eum credo amares, quum ad te in Tusculanum uenissem, imaginem ex aere uidi: nihil Lysiae subtilitate cedit, nihil argutijs & acumine Hyperidi, nihil lenitate Aeschini, & splendore uerborū. Multae sunt eius totae orationes subtiles, ut contra Leptinem: multae & totae graues, ut quaedam Philippicae: multae uariae, ut contra Aeschinem falsae legationis, ut contra eundem pro causa Ctesiphontis. Iam illud medium quoties uult arripit, & à grauisimo discedens, eò potissimum delabitur. Clamores tamen tum mouet, & tum in dicendo plurimum efficit, quum grauitatis locis utitur.

Ibidem paulo antè:

Nulla est ullo in genere laus oratoris, cuius in nostris orationibus non sit aliqua si non perfectio, at conatus tamen, atque adumbratio. Non assequimur, at quid deceat uidemus. Nec enim nunc de nobis, sed de re dicimus: in quo tantum abest ut nostra miremur, ut usque eò difficiles ac morosi simus, ut nobis nō satisfaciatur ipse Demosthenes: qui quanquam unus eminent inter omnes in omni genere dicendi, tamen non semper implet aures meas: ita sunt auidae, & capaces, & semper aliquid immensum infinitumque desiderat. Sed tamen, quoniā & hūc tu oratorem cum eius studiosissimo Pamene, quū esses Athenis, totū diligentissimè cognouisti, nec eum dimittis è manibus, & tamen nostra etiā lectitas, uides profectò illū multa perficere, nos multa conari: illum posse, nos uelle, quocunq; modo causa postulet, dicere. Sed ille magnus, nam & successit ipse magnis, & maximos oratores habuit aequales: nos magnum fecissemus, si quidē potuissemus quò contendimus peruenire, in ea urbe, in qua (ut ait Antonius) auditus eloquens nemo erat.

Et paulò antè, ibidem:

Sed ego idem, qui in illo sermone nostro, qui est expositus in Bruto, multū tribuerim Latinis, uel ut hortarer alios, uel quòd amarem meos, recordor longè omnibus unum anteferre Demosthenem, qui uim accomodarit ad eam quam sententiā eloquentiam, nō ad eam quam in aliquo ipse cognouerim. Hoc nec grauior extitit quisquam, nec calidior, nec temperatior.

De Oratore 11.

Imitetur illum, cui sine dubio summa uis dicendi conceditur, Atheniensem Demosthenem, in quo tantum studium fuisse, tantusque labor dicitur, ut primū impedimenta naturae diligentia, industriaque superaret: quumque ita balbus esset, ut eius ipsius artis cui studeret, primam literam non posset dicere, perfecit meditando, ut nemo planius eo locutus putaretur: deinde, quum spiritus eius esset angustior, tantum continenda anima in dicendo est assequutus, ut una continuatione uerborū (id quod eius scripta declarant) binæ ei contentiones uocis, & remissiones continerentur. Qui etiam (ut memoriae proditum est) coniectis in os calculis, summa uoce uersus multos uno spiritu pronuntiare consuecebat, neque is consistens in loco, sed inambulans, atque ascensu ingrediens arduo.

In Bruto:

Lectitauisse Platonem studiose, audiuisse etiā, Demosthenes dicitur. Idque apparet ex genere & granditate uerborum. Dicit etiam in quadam epistola hoc ipse de se. Sed & huius oratio in philosophiā translata pugnacior (ut ita dicam) uidetur, & illorum in iudicio pacatior,

Ad Atti-

Ad Atticum lib. 11.

Fuit mihi commodū, quod in eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, enituerit ille tuus ciuis Demosthenes, & quod se ab hoc refractoriolo iudiciali dicēdi genere abiunxerit, ut *σημνότερος τις καὶ πολιτικώτερος* uideretur, curare, ut meæ quoq; essent orationes, quæ consulares nominarentur.

De Finibus v.

Tum Piso, Quoniam igitur aliquid omnes, quid L. noster, inquit: an eum locum libenter inuisit, ubi Demosthenes & Aeschines inter se decertare soliti sunt: Suo enim quisque studio maximè ducitur. Et ille quum erubuisset: Noli, inquit, ex me quærere, qui in Phalericum etiam descenderim, quo in loco ad fluctum aiunt declamare solitū Demosthenem, ut fremitum assuesceret uoce uincere.

Tusculana v.

Leuculus sanè noster Demosthenes, qui illo susurro delectari se dicebat, aquam ferentis mulierculæ, ut mos in Græcia est, insufurrantisq; alteri: Hic est ille Demosthenes. Quid hoc leuius? At quantus orator? Sed apud alios loqui uidelicet didicerat, nō multum ipse secum.

De Diuinatione 11.

Multi etiam naturæ uisum meditatione atq; exercitatione sustulerunt, ut Demosthenem scribit Phalereus, quum Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, ut planissimè diceret.

Ibidem paulo post:

Demosthenes quidem, qui abhinc annos propè c c c fuit, iam tum *φιλιππιζεν* Pythiam dicebat: id est, quasi cum Philippo facere. Hoc autem eò spectabat, ut eam à Philippo corruptam diceret.

De Officijs statim initio:

Equidem & Platonem existimo, si genus id forense dicendi tractare uoluisset, grauisimè & copiosissimè potuisse dicere: & Demosthenem, si illa quæ à Platone didicerat, tenuisset, & pronunciare uoluisset, ornate splendideq; facere potuisse. Eodemq; modo de Aristotele & Isocrate iudico, quorum uterq; suo studio delectatus, contempsit alterum.

Quintilianus lib. x.

Sequitur oratorum ingens manus, ut cum decem simul Athenis ætas una tulerit, quorū longè princeps Demosthenes, ac penè lex orandi fuit, tanta uis in eo, tam densa omnia, ita quibusdā neruis intenta sunt, tam nihil otiosum, is dicendi modus, ut nec quod desit in eo, nec quod redundet, inuenias.

Eodem libro paulo post:

Oratores uel præcipuè Latinā eloquentiam parem facere Græcæ possunt: nam cuiusq; eorum, Ciceronem fortiter opposuerim. Nec ignoro quantam mihi concitem pugnam, cum præsertim id non sit propositi, ut eum Demostheni comparem hoc tempore: neq; enim attinet, cum Demosthenem in primis legendum, uel ediscendum potius putem. Quorū ego uirtutes plerasq; arbitror similes, consiliū, ordinem diuidendū, præparandū, probādi rationem, omnia deniq; quæ sunt inuentionis. In eloquendo est aliqua diuersitas: densior ille, hic copiosior: ille cōcludit adstrictius, hic latius: pugnat ille acumine semper, hic frequēter & pondere: illi nihil detrahi potest, huic nihil adijci: curæ plus in illo, in hoc naturæ. Salibus certè, & commiseratione, qui duo plurimū affectus ualent, uincimus. Et fortasse epilogos illi mos ciuitatis abstulerit: sed & nobis illa, quæ Attici mirantur, diuersa Latini sermonis ratio minus permiserit. In epistolis quidem, quanquam sunt utriusq;, nulla cōtentio est. Cedendum uerò in hoc quidem, quod & ille prior fuit, & ex magna parte Ciceronem, quantus est, fecit. Nam mihi uidetur M. Tullius, cum se totum ad imitationem Græcorum contulisset, effinxisse uim Demosthenis, copiam Platonis, iucunditatem Isocratis. Nec uerò quod in quoq; optimum fuit, studio consecutus est tantum: sed plurimas, uel potius omnes ex seipso uirtutes extulit immortalis ingenij beatissima ubertas. Nō enim pluuias, ut ait Pindarus, aquas colligit, sed uiuo gurgite exundat, dono quodā prouidentia genitus, in quo totas uires

tas vires suas eloquentia experiret. Nam quis docere diligentius, mouere uehementius potest; cui tanta unquam iucunditas affuit, ut ipsa illa quae extorquet, impetrare eum credas, & cum transuersum in sua iudicem ferat, tamen ille non rapi uideat, sed sequi. Iam in omnibus quae dicit, tanta autoritas inest, ut dissentire pudeat: nec aduocati studium, sed testis aut iudicis asserat fidem. Cum interim haec omnia, quae uix singula quisquam intentissima cura consequi posset, fluunt illaborata: & illa, qua nihil pulchrius auditu est, oratio, praese fert tamen felicissime facilitatem. Quare non immerito ab hominibus suae aetatis regnare in iudicijs dictus est: apud posteros uero id consecutus, ut Cicero iam non hominis, sed eloquentiae nomen habeatur. Hunc igitur spectemus: hoc propositum nobis sit exemplum. Ille se profecisse sciat, cui Cicero ualde placebit.

D. Erasmus Roterod. in Praefatione Demosthenis.

Demosthenes plus artis habet in recessu, quam prima fronte praese ferat. Hic enim, quod honorifico ioco dixit Demades, scripsit ad aquam, nec nisi a sobrijs ac uigilantibus potest intelligi. Proinde quod de M. Tullio scripsit Q. Fabius, pari iure de Demosthene dici potest: Is se sciat in arte dicendi profecisse, cui Demosthenes ualde placere coeperit. Quemadmodum tabula magno artificio depicta, nemo magnopere delectatur artis imperitus: ita Demosthenis diuinum illud, & quod facundissimi quique semper in eo mirati sunt, ἡ δεινότης, non sentitur, nisi & Rhetoricis praeeptionibus exercitatis, & historiarum cognitione instructis. Itaque patiar, ut puer quidem degustet Demosthenem, sed ad eum serio redeat, iam factus oculatior, quo perspiciat illam uere Atticam Venerem, illud excussum iudicium, illa summo artificio contorta enthymemata, postremo uim illam omnibus admirabilem, uix ulli imitabilem. Elegans interim fuerit exercitatio, quod a ueteribus nonnullis factum est in Homero ac Vergilio, si quis idem faciat in Demosthene & M. Tullio, ut ex collatione locorum deprehendat, quid hic ab illo sit mutuatus, & ubi noster sit Graeco par, ubi superior, ubi ab exemplari non nihil degeneret imitatio. Vix alia res aequae conducit ad parandum iudicium. Non hic sumpturus sum operam in laudando Demosthene, ad quem pro dignitate praedicandum opus esset eloquentia Demosthenica: imo nulla potius opus est eloquentia, ad eum laudandum, quem uno ore in caelum ferunt omnes.

Io. Lod. Viues lib. de Tradendis disciplinis tertio:

In Demosthene, quem crebro habebit in manibus, absoluta est linguae illius uis ac gratia: non aliter quam de Ciceronis orationibus diximus.

Idem de Cicerone:

In orationibus Ciceronis, sunt ornamenta, lumina & uirtutes omnes dicendi.

Idem Rhetoricorum II.

Idcirco Demosthenes Ciceroni a quibusdam eo anteponitur, quod minus artem praeferat, minusque sapiat scholam, communi sermoni accommodatior.